

1901 ΓΕΦ

212
ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΓΕΓΛΕ

Καθηγητοῦ ἐν τῇ Βαρδακίων Γυμνασίῳ.

ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΕΚΛΟΤΗΣ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1901

ΑΙΓΑΙΝΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΗΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΑΙΓΑΙΝΗ

ΜΕΛΗΝΗ ΧΩΡΑΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΗΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΑΙΓΑΙΝΗ

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγῖδα τῶν ἡμετέρων Καταστημάτων.

Σταύρος Σαλιβέρος
Επίκουρος Καθηγητής

ΑΙΓΑΙΝΗΣ ΙΖ

*Σταύρος Σαλιβέρος
Επίκουρος Καθηγητής
1883*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Πᾶς δστις λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὰς Εὐαγγελικὰς περικοπὰς τὰς κατὰ τὰς Κυριακὰς τοῦ ἔτους ἀναγινωσκούμένας ἐπ' Ἐκκλησίας καὶ προτίθεται τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἀντίληψιν τοῦ παριεχούμενου αὐτῶν, ὁφείλει νὰ ἔχῃ ἐν ὅψει, δτι πρὸς πληρεστέραν κατάληψιν τούτων πρέπει νὰ διατελῇ ἐν γνώσει τοῦ βίου τῶν ιερῶν αὐτῶν Συγγραφέων, ὡσαύτως δὲ καὶ γενικῶν τινων γνώσεων τῶν Ιερῶν Γραφῶν νὰ μὴ εἶναι ὅλως ἀγευστος. Πλήρος καὶ τελεία ἐννοια τῶν Εὐαγγελικῶν περικοπῶν εἶναι ἀδύνατος, ἀν ὁ ἀναγνώστης ἀγνοῇ τὰ περὶ Ἀγίας Γραφῆς καθ' ὅλου, περὶ τῶν κανονικῶν τῆς Ἀγίας Γραφῆς βιβλίων, περὶ τῆς Θεοπνευσίας τῆς Γραφῆς καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς, ὡς καὶ περὶ τοῦ σκοποῦ ὃν ἔκαστος τῶν Ιερῶν Εὐαγγελιστῶν προύτιθετο διὰ τῆς συγγραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου του. Περὶ πάντων τούτων ἐν συνόψει ἐπραγματεύθημεν ἐν τῇ προταχθείσῃ συνοπτικῇ εἰσαγωγῇ τῆς ἡμετέρας ἐρμηνείας τῶν διαφόρων Εὐαγγελικῶν καὶ Ἀποστολικῶν κατ' ἐκλογὴν περικοπῶν. (Εἰσαγ. σελ. 1—18). Ἐνταῦθα συμπληροῦντες ὃ τι ἔκει παρελίπομεν, ἀναφέρομεν δτι τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια τοῦ Ματθαίου, τοῦ Μάρκου, τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Ἰωάννου εἶναι διηρούμένα εἰς περικοπάς ἥτοι εἰς βραχέα τμῆματα, δι' ἀπασας τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ χάριν τῶν δημοσίᾳ γενομένων ἀναγνωσμάτων.

Ἡ τοιαύτη διαίρεσις δὲν εἶναι ἔργον τῶν συγγραφέων Εὐαγγελιστῶν, ἀλλὰ τῶν Πατέρων τοῦ β'. γ'. καὶ δ'. μ. Χ. αἰῶνος. Πλὴν ἡ διαίρεσις αὗτη δὲν ἥτο ἡ αὐτὴ ἐν ἀπάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις. Ὅταν δὲ σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι ἐκανονίσθη ἐπὶ τὸ τελειότερον ἡ χριστιανικὴ λατρεία, τότε ὀρίσθησαν ὅπως ἀναγινώσκωνται αἱ αὐταὶ περικοπαὶ καθ' ἀπάσας τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι καὶ ἔτερον ἀξιον λόγου γεγονός διπυκόλυνε μεγάλως τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Τὸ ἀξιοσημείωτον τοῦτο γεγονός εἶναι ἡ διαίρεσις τῶν

Άγίων Γραφῶν εἰς κεφάλαια καὶ στίχους. Πρὸν τῆς διαρέσεως ταύτης τὸ ιερὸν κείμενον τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης ἥτο γεγραμμένον κατ' ἀδιάλειπτον σειρὴν ἄνευ διαιρέσεως εἰς κεφάλαια καὶ εἰς στίχους. Κατὰ τοὺς πρώτους μάλιστα τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνας οὔτε τοὺς τόνους καὶ τὰ πνεύματα ἀπαντῶμεν ἐν ταῖς Ἀγίαις Γραφαῖς. Τὰ γραμματικὰ ταῦτα σημεῖα, τὰ τόσον ἀναγκαῖα πρὸς πληρεστέραν καὶ ὀρθοτέραν διάκρισιν τοῦ κείμενου, φαίνεται ὅτι εἰσῆχθησαν ἐν ταῖς Γραφαῖς κατὰ τὴν Δ'. ἑκατονταετηρίδα.

Διὰ τοῦτο εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαιοτάτων Πατέρων τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἀπαντῶμεν τὴν διαίρεσιν τῶν Ἅγίων Γραφῶν εἰς κεφάλαια καὶ εἰς στίχους. Ἡ εἰς κεφάλαια διαίρεσις τῶν Ἅγίων Γραφῶν ὀφείλεται εἰς τὸν ἐξ Ἅγίου Κάρου καρδινάλιον **Οὐγγωνα**, ὅστις, ἐν ἔτει 1263, ἐδημοσίευσεν **αὐτὸς πρωτος** τὴν Ἅγιαν Γραφὴν διηρομένην εἰς κεφάλαια A. B. C. D. κ.λ.π. Τὸ δοντως ὠφέλιμον ἔργον τοῦ Οὐγγωνος συνεπλήρωσε βραδύτερον ὁ πολυμαθὴς Γαλάτης **Ροβέρτος Στέφανος** ἐν ἔτει 1551, ἐπινοίσας τὴν διαίρεσιν τῶν κεφαλαίων εἰς στίχους. Τοιουτοτρόπως οὖτε ἐρμηνευταὶ καὶ οἱ περὶ τὰς Ἅγιας Γραφὰς ἀσχολούμενοι μεγάλας εὗρον εὔκολίας ἐκ τῆς τοιαύτης διαιρέσεως, ἢν εὐγνωμόνως ἔκτοτε ἡσπάσθη σύμπας ὁ Χριστιανικὸς κόσμος.

Ἡ δὲ ἐπίσημος διάταξις καθ' ἓν ἀναγινώσκοιται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ αἱ Εὐαγγελικαὶ περικοπαὶ ἐστιν αὕτη:

A. Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου ἀναγινώσκονται περικοπαὶ καθ' ὅλας τὰς ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς ἑβδομάδος, πλὴν τῶν ἔξης τεσσάρων ἡμερῶν· 1) τῆς Τρίτης τῆς διακαινησίου, καθ' ἓν ἀναγινώσκεται ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν· 2) τῆς Κυριακῆς τῶν Μυροφόρων, καθ' ἓν ἀναγινώσκεται ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκου, 3) τῆς Πέμπτης τῆς Γ.' ἑβδομάδος καὶ 4) τῆς Πέμ-

πτης τῆς Ἀναλήψεως, καθ' ἀς ὑμέρας ἀναγινώσκονται ὠρισμέναι περικοπαὶ ἐκ τοῦ κατὰ Αουκᾶν.

Β'. Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἄρχονται ἀναγινωσκόμεναι περικοπαὶ ἀπὸ τῆς Δευτέρας μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἵτοι, τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἐπὶ ἔνδεκα ὀλοκλήρους ἑβδομάδας. Ἀπὸ δὲ τῆς δωδεκάτης μέχρι τῆς δεκάτης ἑβδόμης⁽¹⁾ κατὰ μὲν τὰς πέντε ὑμέρας ἀναγινώσκονται περικοπαὶ ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον, κατὰ δὲ τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον. Ὡσαύτως ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου ἀναγινώσκονται περικοπαὶ καὶ κατὰ Κυριακὰς τῆς Ἀποκρέω καὶ τῆς Τυροφάγου.

Γ'. Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἀναγινώσκονται περικοπαὶ ἀπὸ τῆς Δευτέρας μετὰ τὴν Γ΄ ψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἐπὶ δώδεκα ὀλοκλήρους ἑβδομάδας· ἀπὸ δὲ τῆς Δευτέρας τῆς δεκάτης τρίτης ἑβδομάδος μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου κατὰ μὲν τὰς πέντε ὑμέρας τῆς ἑβδομάδος ἀναγινώσκονται περικοπαὶ ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον, κατὰ δὲ τὸ Σάββατον καὶ τὰς Κυριακὰς, ὡς καὶ κατὰ τὸ Σάββατον τῶν Ἀπόκρεω, τὴν Δευτέραν, Τρίτην καὶ Πέμπτην τῆς Τυροφάγου, ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν.

4) Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον, τέλος, Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἀναγινώσκονται, πρὸς ταῖς ἀνωτέρω ὑμέραις, περικοπαὶ κατὰ τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, πλὴν τῆς πρώτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, τοῦ Σαββάτου τοῦ δικαίου Λαζάρου καὶ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, καθ' ἀς ὑμέρας ἀναγινώσκονται ὠρισμέναι σχετικαὶ περικοπαὶ ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου.

(1) Κατὰ τὴν δεκάτην ἑβδόμην τοῦ Ματθαῖου ἑβδομάδα δὲν ὑπάρχουσιν ὠρισμέναι Εὐαγγελικαὶ περικοπαὶ εἰς μὴ μόνον διὰ τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν. Κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην ἀναγινώσκεται τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Χαναναῖας Γυναικός. Συμβαίνει δὲ τοῦτο διότι σπανίως ἀναγινώσκονται κατὰ τὴν Ἑβδομάδα ταύτην Εὐαγγέλια· ἔαν δὲ ἀναγνωσθῶσιν ἀναγινώσκονται ἢ ἐκ τοῦ Ματθαῖον, ἀν τὸ Πάσχα ἐορτάζηται τὴν 22 Μαρτίου, ἢ ἐκ τοῦ Λουκᾶ, ἀν τὸ Πάσχα είναι λίγην ὄψιμον ὅτε θὰ ἐλλείπῃ ὀλόκληρος ἑβδομάδας ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου ἐνεκα τοῦ ἐκτεταμένου χρονικοῦ διαστήματος τῶν Ἀπόκρεω.

Πρὸν τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰσαγωγῆς τῶν ἱερῶν εἴκονων, καθ' ἥν ἐποχὴν ὑπῆρχον ἐν χρήσει τὰ σύμβολα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις χριστιανοῖς, οἱ τέσσαρες Ἐὐαγγελισταὶ εἰκονίζοντο διὰ τῆς παραστάσεως τεσσάρων ποταμῶν πηγαζόντων ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πέτρας. Ἡ πέτρα ἦτο παράστασις τῆς ἀσφαλοῦς καὶ ἐδραίας ἀληθείας, ἦτοι τοῦ Χριστοῦ, οὐ τὰ θεῖα τῆς διδασκαλίας νάματα διέχυσαν δαψιλῶς ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. "Οταν δὲ εἰσῆχθησαν βραδύτερον αἱ εἰκόνες, εὐθὺς εἰσῆχθησαν καὶ τῶν τεσσάρων Ἐὐαγγελιστῶν, ἐν ἐκάστῳ τῶν ὁποίων προσετέθη καὶ ἴδιον χαρακτηριστικὸν σύμβολον. Οὕτω λ. χ. παρὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἐὐαγγελιστοῦ Ματθαίου βλέπομεν ἰστάμενον καὶ ἄνθρωπον· τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ὁ Ματθαῖος μόνος ἐκ τῶν ἄλλων Ἐὐαγγελιστῶν ἴδιαζόντως ἐπραγματεύθη τὴν ἐξ ἀνθρώπων κατὰ σάρκα καταγωγὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Παρὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Μάρκου βλέπομεν **λέοντα** διότι ἄρχεται τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Ἐὐαγγελίου του ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Προδρόμου, οὐ δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ φωνὴ δι' ἣν προσεκάλει τοὺς λαοὺς εἰς μετάνοιαν, παρεβλήθη πρὸς βριχηθμὸν λέοντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Παρὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Λουκᾶ βλέπομεν **μόσχον**, διότι ἄρχεται τοῦ Ἐὐαγγελίου του ἔξιστορῶν τὰ τοῦ ἱερατείου τῆς Π. Διαθήνης, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνῆκε καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Προδρόμου Ζαχαρίας· τοῦ ἱερατείου δὲ τούτου κύριον ἔργον ἦτο ἡ θυσία τῶν ζώων, ἐν οἷς καὶ τοῦ Μόσχου. Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν συμβολίζεται ὡς **μόσχος ἄμωμος μὴ δεχόμενος ἀμαρτίας ζυγόν**. Παρὰ τὴν εἰκόνα τέλος τοῦ Ἰωάννου βλέπομεν **Αετόν**, τοῦθ' ὥπερ δηλοῖ, ὅτι ὁ Ἰωάννης, ὡς Αετός, ἀνυψώθη εἰς τὰ δυσπρόσιτα τῆς θεολογίας ὑψόν, αὐτὸς μόνος ἀναπτύξας τὴν ἀΐδιον θεότητα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

"Ἐγραφόν ἐν Ἀθήναις κατὰ Μάιον τοῦ 1901.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΓΕΓΛΕΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ

Α' ΙΩΑΝΝΗΣ

Α'. Τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα. ⁽¹⁾

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. Α'. στιχ. 1—17).

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἔν, ὁ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸν οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὃνομα αὐτῷ Ἰωάννης. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. Οὐκ ἦν ἔκεινος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἡν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὁ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια ⁽²⁾ ἦλθε καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. Ὅσοι δὲ ἔλα-

(1) Τὸ Εὐαγγελίον τοῦτο ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν δύσιτην ἑορτὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν Κυριακὴν τῆς ἀναστάσεως, διότι ἐν αὐτῷ γίνεται κυρίως λόγος περὶ τῆς ἀιδίου θεότητος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ήτις θεότης ἐπεσφραγίσθη διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἐνδόξου τοῦ Σωτῆρος ἀναστάσεως.

(2) Εἰς τὰ ἴδια = τοῦτο, ἐκτὸς τῆς γενικῆς σημασίας ἢν ἀναφέρομεν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς περικοπῆς, δύναται νὰ σημαίνῃ καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ὡς ἀπογόνους τοῦ Ἀδραάμ, ἐξ ου καὶ ὁ Χριστὸς κατάγεται κατὰ σάρκα.

θον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἔξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Οἱ οὐκ ἔξ αἰμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ᾽ ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσχήνωσεν ἐν ἡμῖν (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ως μονογενοῦς παρὰ Πατρός)· πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέχραγε λέγων· Οὗτος ἦν ὃν εἶπον· Ὁ δόπισμα μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, δτι πρῶτός μου ἦν. Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάδομεν καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· δτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀληθεία διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ο Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, δεστις προύτιθετο διὰ τῆς συγγραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου του νὰ συμπληρώσῃ πᾶν διὰ παρελείφθη ὑπὸ τῶν ἄλλων τριῶν Εὐαγγελιστῶν, ἀναφέρει εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου του, δτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ως μονογενῆς Τίλος καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, συνυπῆρχε μετὰ τοῦ Θεοῦ πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ὃν καὶ αὐτὸς Θεὸς ἀληθινός. Οὗτος, ως τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἀγίας Τριάδος, μετέσχε καὶ τῆς δημιουργίας τοῦ σύμπαντος, ως καὶ ὁ Θεὸς ὁ Πατήρ· διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς· «Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἐν ὃ γέγονεν». Αὐτὸς εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ τὴν ζωὴν ταύτην μεταδίδει εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν. Αὐτός, ως τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, φαίνεται ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἥτοι, διεσκεδάσει τὴν πλάνην καὶ τὰς δεισιδαιμονίας; αἴτινες ἐπεσκότιζον τὰ ἔθνη πρὸ τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐλεύσεως του Αὔτος διὰ τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας του κατίσχυσε τῆς ἀμαρτίας καὶ ἡνώρθωσε τὸν πεπτωκότα ἀνθρωπὸν, τὸν ὅποιον ὠδήγησεν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν σωτηρίαν (στιχ. 1—5).

Κατωτέρω ὁ Εὐαγγελιστὴς ἀναφέρει τὰ κατὰ τὴν ἐμφάνισιν

τοῦ πρόδρομου Ἰωάννου, δστις προητοίμασε τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὑποδοχὴν τοῦ Σωτῆρος. Ὁ Πρόδρομος οὗτος ἦλθεν ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτὸς ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. (6—9).

Οὐ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὡς Θεός, ἦν ἐν τῷ κόσμῳ, δστις κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀλλ' δικαῖος ὁ κόσμος παρεγνώρισεν αὐτὸν, διότι εἶγαι γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας οἷαν παραχαράφωσιν ὑπέστη τὸ θεῖον μετὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ἀμαρτίαν. «Ἄλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν δόμοιώματι εἰκονος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἐρπετῶν», λέγει ὁ θεῖος Παῦλος⁽¹⁾. Τότε ἐξ ἀμέτρου ἀγάπης πρὸς τὸν πεπτωκότα ἀνθρώπον εἰς τὰ ἴδια ἤλθεν, ἥτοι, ἐγένετο ἀνθρώπος ἀλλ' οἱ ἴδιοι ἥτοι οἱ ἀνθρώποι, ἃν καὶ μυριοτρόπως παρ' αὐτοῦ εὐηργετήθησαν καὶ ἐδιδάχθησαν τὰς ὑψίστας καὶ τελειοτάτας ἀληθείας, οὐ παρέλαβον αὐτόν, ἥτοι, ἀπεδοκίμασαν αὐτὸν καὶ ἐκ φθόνου ὄρμώμενοι ἔσπευσκαν νὰ ὑψώσωσιν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἐκεῖνοι δ' οἵ τινες ἐπίστευσκαν εἰς αὐτόν, ἔλαθον παρ' αὐτοῦ ἐξυσίαν νὰ γένωνται τέκνα Θεοῦ, ἥτοι, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς δύναμιν τοιωτην, ὥστε νὰ ἐνισχυώνται εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν πιστὴν τήρησιν τῶν θείων διατάξεων, ἵνα τοιουτορόπως ἐξ ἴδιας ὅλως ἐλευθέρας προαιρέσεως ἀποθῶσι τέκνα τοῦ Θεοῦ. Οἱ τοιοῦτοι δὲν καυχῶνται ἐπὶ τῇ καταγωγῇ των, ὡς οἱ Ἰουδαῖοι, οἵτινες, ὡς τέκνα τοῦ Ἀβραάμ, εἴχον τὴν σφαλεράν ἰδέαν δτι εἶναι καὶ οἱ μόνοι κληρονόμοι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἴδιοις ἔργοις στηρίζομενοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πραγματικὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ. (στιχ. 10—13).

Συνεχίζων δ' ἀμέσως καὶ ἐπεξηγῶν δτι ἀνωτέρω ἔλεγε περὶ τοῦ Λόγου, δτι δηλαδὴ εἰς τὰ ἴδια ἤλθε, λέγει ἐνταῦθι ὁ Εὐαγγελιστής, δτι ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο· ἥτοι, ἡ θεία ὑπόστασις συνήθη ἀρμονικῶς μετὰ τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, καὶ οὕτως ὁ Θεός ἀνθρώπος Σωτὴρ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας, τέλειος δηλαδὴ Θεός καὶ τέλειος ἀνθρώπον, πλὴν τῆς ἀμαρτίας. Τὴν θείαν τοῦ Σωτῆρος δόξαν ἀντελήθησαν πάντες οἱ πιστοὶ ὅπαδοι του, ἐν οἷς καὶ ὁ ἡγαπημένος τοῦ Χριστοῦ μαθητής Ἰωάννης, προκνήγγειλε δὲ καὶ ὁ Πρόδρομος ἐνώπιον ὅλου τοῦ πλή-

(1) Πρεδ. Ρωμ. α'. 23.

θους τοῦ πρὸς αὐτὸν προσερχομένου. Ἐκ δὲ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὡς ἀπὸ πηγῆς πλήρους καὶ ἀτέρμονος, προήρχετο πᾶν δώρομα εἰς τοὺς κατὰ δικτόρους καιροὺς ἐμφανισθέντας θείους ἔνδρας, ὡς καὶ εἰς τὸν Πρόδρομον, καὶ εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν ἡμῶν, καὶ εἰς πάντας τοὺς ἀληθεῖς πιστούς. Ή δὲ χάρις ἡ διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ δοθεῖσα εἰς ἡμᾶς, εἶναι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεῖζων τῆς χάριτος τῆς δοθείσης εἰς τὸν ἀρχαῖον ἀνθρωπὸν διὰ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Τοῦτο ἐννοεῖ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς λέγων· ὅτι ἐλάθομεν διὰ τοῦ Σωτῆρος χάριν ἀντὶ χάριτος, ἢτοι τὴν διάκυτον κατὰ χάριν δοθεῖσαν Εἰαινὴν Διαθήκην, ἀντὶ τῆς Παλαιῆς, ἢτις φανύτως κατὰ χάριν ἐδόθη ἡμῖν, καὶ ἦτις χάρις ἦν τύπος καὶ σκιὰ τῆς τελείας χάριτος τῆς δοθείσης ἡμῖν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. (στίχ. 14—17) (Πρβλ. καὶ Χρυσσοτ. ὄμιλ. ΙΔ' εἰς τὸ Α' κεφ. τοῦ κατὰ Ιωάννην Εὐαγγελίου).

B Τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ιωάννην κεφ. Κ'. στιχ. 19—31.)

Οὕσης δψίας⁽¹⁾ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων⁽²⁾ καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, δπου ἥσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ιουδαίων, ἥλθεν ἡ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν⁽³⁾. Καὶ τοῦτο εἰπών, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ιδόντες τὸν Κύριον. Εἰπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν, Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκε

(1) Ὀψίας. Οὕτω λέγεται τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς τρίτης περίπου τῆς νυκτὸς ὥρας, καὶ σημαίνει ἐνώ ἥτο ἐσπέρα.

(2) Τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων. Σάββατον παρ' Ἕροις λέγεται ἡ ἑδδόμη ἡμέρα τῆς ἑδδομάδος, ἣν ἡγίασεν αὐτὸς ὁ Θεός· ἐκτὸς δύμας τούτου Σάββατον ἡ Σάββατα λέγεται καὶ ἡ ἑδδομάς. "Ωστε τὸ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων σημαίνει τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑδδομάδος, ἷτις Κυριακὴ ὡνομάσθη μετὰ τὴν κατ' αὐτὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

(3) Εἰρήνη ἡμῖν. Οὗτος εἶναι ὁ συνήθης χαιρετισμὸς τῶν Ἑροίων.

με δὲ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. Καὶ τοῦτο εἰπών, ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς, Λάβετε Πνεῦμα ἄγιον. Ἀν τινῶν ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινῶν χρατῆτε, κεκράτηνται. Θωμᾶς⁽¹⁾ δέ, εἰς ἕκ τῶν δώδεκα, ἡ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, διε τῇλθεν δὲ Ἰησοῦς. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον. Ο δὲ εἶπεν αὐτοῖς. Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χειρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. Καὶ μεθ' ἡμέρας δκτῷ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. Ἐρχεται δὲ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὡδε, καὶ εἴδε τὰς χειράς μου· καὶ φέρε τὴν χειρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἀπιστος, ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀπεκρίθη δὲ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ο Κύριός μου καὶ δὲ Θεός μου. Λέγει αὐτῷ δὲ Ἰησοῦς· Οτι ἐώρακάς με, Θωμᾶ, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ιδόντες καὶ πιστεύσαντες. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν δὲ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσῃτε, διτε δὲ Ἰησοῦς ἔστιν δὲ Χριστὸς διὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύσαντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ διόπτρατι αὐτοῦ.

"Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὸ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς διδασκόμεθα, διτε δὲ Σωτήρ ἡμῶν ἐνεφανίσθη πρὸ τῶν συνηγγενῶν ἐν τινι οἰκίᾳ ἐν Ιεροσολύμοις μαθητῶν του τὸ ἐσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας καθ'. ἦν ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐγίνωσκον ἥδη παρὰ τῶν Μυροφόρων γυναικῶν τὸ μέγχ τῆς ἀναστάσεως γεγονός καὶ ἡσαν συνηγμένοι ἐπὶ τὸ αὐτό ἐν τινι οἰκίᾳ, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, διὸ τὸν

(1) Θωμᾶς. Ἐδραπέδην δνομα καὶ δηλοὶ τὸν δίδυμον.

φόβον τῶν Ιουδαίων, ἔνθι συνεζήτουν περὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν ἐνεφανίσθη πρώτην φορὰν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, καὶ πολὺν εἰς αὐτοὺς τὴν εἰρήνην. Ἐπειδὴ δὲ οἱ μαθηταὶ ἐμειναγεῖσκοι μὴ διψάμενοι νὰ πιστεύσωσιν εἰς τοὺς ιδίους αὐτῶν ὄφθαλμούς καὶ ἐνόμιζον ὅτι εὑρίσκονται πρὸ πνευματικῆς τινος ὀπτασίας (πρὸθλ. Λουκᾶ ΚΔ'. 36), ὃ Ἰησοῦς ἐνθαρρύνει αὐτοὺς ἵνα μὴ φοβῶνται, διότι εὑρίσκονται πρὸ τοῦ διδασκαλοῦ των, καὶ δεικνύει εἰς αὐτοὺς τὰς διατρύτους ὑπὸ τῶν ἥλων χειράς του καὶ τὴν ὑπὸ τῆς λόγγης ἀνοιγεῖσαν πλευράν του. Οἱ μαθηταὶ ἀναγνωρίζουσι τὸν θεῖον αὐτῶν διδάσκαλον καὶ αἰσθάνονται ἀνέκρουστον χαρὰν ἐπὶ τῷ γεγονότι. Ἡ χαρὰ αὕτη ἀπέβαλεν ἀπὸ τοὺς ἐκπλήκτους μαθητὰς τὸν φόβον ὑπὸ τοῦ ὄποιου κατείχοντο μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, εὐχηθεὶς καὶ πάλιν εἰς αὐτοὺς τὴν εἰρήνην, λέγει ὅτι καθιστᾷ αὐτοὺς διαδόχους του ἐπὶ τῆς γῆς δύως ἀποτελειώσωσι τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς τοῦ κόσμου ἀναγεννήσεως. (Στίχ. 19—21).

Καὶ τοῦτο εἰπών, ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς· Άρετε Πνεῦμα "Αγιον. Ἀν τινων ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἀν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. Διὰ τῶν ἐκφράσεων τούτων δῆλοι προσέτι εἰς τοὺς μαθητὰς του, δτι δύνανται οὗτοι ν' ἀποθῶσιν ἰκανοὶ εἰς ἀποδοχὴν τοῦ Ἅγίου Πνεύματος, τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν, καὶ τότε θὰ δυνηθῶσι νὰ κρίνωσιν ἀμερολήπτως καὶ ὄρθως τὰς προφητείες ἐκείνων, οἵτινες ἐμελλον ν' ἀποτελέσωσι τὴν νέαν Ἔκκλησίαν. (Στίχ. 22 καὶ 23).

Κατὰ τὴν πρώτην δὲ ταύτην ἐμφάνισιγ τοῦ Σωτῆρος εἰς τοὺς μαθητὰς του δὲν παρευρίσκετο ὁ Θωμᾶς. Ὁταν δὲ οὔτος ἦλθεν, οἱ λοιποὶ μαθηταὶ ἀνήγγειλαν εἰς αὐτὸν τὸ χαροποιὸν ἀγγελμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἄλλ' ὁ Θωμᾶς, εἴτε διότι διετέλει εἰσέτι τεταράγμενος ἐκ τοῦ φόβου ὃν ἐνέπνεον εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου οἱ Ιουδαῖοι, εἴτε διότι ως ἀνθρωπος ἀσθενῆς ἦτο φύσει δύσπιστος, ὡχι μόνον δὲν πιστεύει εἰς τὸ ἀγγελμα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ κατηγορηματικῶς δηλοῖ, δτι οὔτε εἰς τοὺς ιδίους ὄφθαλμούς του δὲν θὰ πιστεύσῃ, εἰμὴ δταν θέση τὴν χειρά του εἰς τὰ γνωστὰ

σημεῖα τοῦ πάθους τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅτοι, εἰς τὸν τύπον τῶν ἥδων καὶ τὴν ἀνοιγεῖσαν πλευράν. (Στίχ. 24 καὶ 25). Ὁντας μεθ' ἡμέρας ὄκτω, ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ Σωτῆρος ἐμφανίσεως, ἐνῷ καὶ πάλιν οἱ μαθηταί, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Θωμᾶ ἐξαιρουμένου, ἦσαν συνηγμενοι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἐμρχαντίζεται τὸ δεύτερον ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὸ τῶν μαθητῶν του, οὓς καὶ πάλιν προσφωνεῖ διὰ τοῦ «Φρήνη ὑμῖν». Εἰτα πρὸς τὸν Θωμᾶν ἀπευθυνόμενος προσκαλεῖ αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ καὶ ἴδῃ τὰ σημεῖα ἡτινα ἔζητει· νὰ ἴδῃ ἵνα πιστεύσῃ. Ὁ δὲ Θωμᾶς πλήρης πλέον πίστεως καὶ γαρῆς ἀνεκφράστου φωνεῖ «ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου». Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δέχεται μὲν τὴν πίστιν ταύτην ἢν φυσιόγνησεν ὁ Θωμᾶς μετὰ τὴν φηλάφοσιν, ἀλλὰ μακροτέρει μᾶλλον ἐκείνους οἵτινες θὰ πιστεύσωσι χωρὶς νὰ μιμηθῶσι τὸν δύσπιστον ἀπόστολον.

Ωστε ἡ ἀνευ δισταγμοῦ καὶ ἀμφιθολίας παραδοχὴ τῶν ἀληθείῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ἐπιβεβλαμένον εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ ὄπαδούς καθῆκον. Ἡ πίστις δηλαδὴ κατ' οὐσίαν δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῶν ὑπὸ τὴν αἰσθησιν ἡμῶν ὑποκειμένων φαινομένων, ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ πέραν τῶν αἰσθήσεων· διότι, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, πίστις ἐστὶν «ἀλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐδὲ βλεπομένων». (Ἐθρ. ΙΑ'. 1.). Χάριν τῆς πίστεως ταύτας ἔγραψεν καὶ οἱ ἵεροι Εὐαγγελισταὶ τὰς περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀληθείας, διὸ καὶ λέγει ὁ ἡγεμόνερος Ἰωάννης· «Ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ Θίλος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες οὗτοὶ ἔχητε ἐν τῷ ὄντι ματι αὐτοῦ. (Στίχ. 26—31).

Γ. Τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον κεφ. ΙΕ'. 43 — ΙΣ'. 3).

Τῷ καιρῷ ἔκείνῳ ἔλθων ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας (¹) εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν

(1) Ὁ Ἰωσὴφ οὗτος ὁ ἐξ Ἀριμαθαίας, πόλεως τῆς Ἰουδαίας κειμένης ΒΔ. τῶν Ἱεροσολύμων, καταγόμενος, ἦν κυρφίος μαθητής τοῦ Ἰησοῦ. Ὡς βοηθόν δὲ καὶ συνεργόν του παρέλαβεν ἔτερον Φαρισαῖον, τὸν Νικόδημον, γνωστὸν ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Ἰησοῦ συνδιαλέξεως του. (πρδλ. Ἰωάν. ιθ'. 39 καὶ ἰφεξῆς).

βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ἤτησατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Πιλάτος ἔθαύμασεν ⁽¹⁾, εἰ ἥδη τέθνηκε. Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτόν, εἰ πάλαι ἀπέθανε. Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος, ἔδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσῆφ· Καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν αὐτόν, ἐνείλησε ⁽²⁾, τῇ σινδόνι, καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδανηνή ⁽³⁾ καὶ Μαρία Ἰωσῆ ἔθεώρουν ποῦ τίθεται. Καὶ διαγενομένου τοῦ Σαββάτου ⁽⁴⁾, Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου, καὶ Σαλώμη ἡγόρασσαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλειφωσιν αὐτόν. Καὶ λίαν πρωὶ τῆς μιᾶς Σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἥλιου, καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν, στις ἀποκεκύλισται ὁ λίθος ἦν γάρ μέγας σφόδρα. Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον λαθῆμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν

(1) Ἐθαύμασε. Τοῦτο σημαίνει ἐνταῦθα ἡπόργησε· διότι οἱ ἐπὶ σταυροῦ ἀποθνήσκοντες ἐπάλαιον ἔνιστε ἐφ' ὀλοκλήρους ἡμέρας κατὰ τοῦ θανάτου. "Ωστε δικαίως ἀπορεῖ ὅτε ἥδη ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀπέθανε, δι' ὃ πρὸς ἐπισημοτέραν πληροφορίαν ἡρώτησε καὶ τὸν Κερτυρίωρα, ἢτοι, τὸν Ἐκαδόνταρχον, παρὰ τοῦ ὅποιου ὡσαύτως ἤκουσεν ὅτι πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποθάνη.

(2) Ἐρείησε, ἀδρ. α' τοῦ ἐρειλλώ, ὅπερ ἀπαντᾷ καὶ ἐρατινδέω καὶ ἐρειλίσω, καὶ σημαίνει περιτυλίσω.

(3) Μαρία ἡ Μαγδαληνή. Οὕτω λέγεται ἡ Μαρία αὕτη ἄτε καταγομένη ἐκ τῆς πόλεως Μάγδαλα τῆς παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Τιβερίαδος καίμένης. Ἡ πόλις αὕτη σήμερον δὲν σώζεται. Ἡ δὲ περὶ τῆς διάλογος ἐνταῦθα Μαρία, εἴναι ἐκείνη ἣν ἔθεράπευσεν ἄλλοτε ὁ Ἰησοῦς, ὡς ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. (Πρᾶλ Η'. 2 καὶ 3). Ἡ δὲ ἀμέσως ἀναφερομένη Μαρία Ἰωσῆ εἴναι ἡ αὕτη τῇ κατωτέρῳ ἀναφερομένη Μαρία, ἡτις ἦν μήτηρ τοῦ Ἰωσῆ καὶ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ, καὶ οὐχὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωάννου, ἡτις εἴναι ἡ Σαλώμη, ἣν ὡσαύτως ἀναφέρει ὡς σύντροφον τῶν δύο ἑτέρων γυναικῶν τῆς Μαγδαληνῆς καὶ τῆς Μαρίας τοῦ Ἰακώβου.

(4) διαγενομέρου τοῦ Σαββάτου = ἀφοῦ πλέον ἀπέρασε τὸ Σάββατον, καὶ ἤρχιζεν ἡ πρώτη τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα.

λευκήν, καὶ ἔξεθαμβώθησαν. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· μὴ ἔχθαμ-
βεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον;
Ἡγέρθη, οὐκ ἔστιν ὅδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτὸν.
Ἄλλ' ὑπάγετε, εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ Πέτρῳ⁽¹⁾,
ὅτι προάγει⁽²⁾ ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἔκει αὐτὸν ὅψεσθε,
καθὼς εἶπεν ὑμῖν. Καὶ ἔξελθούσαι ταχὺ ἔφυγον ἀπὸ τοῦ
μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἕκστασις, καὶ οὐδενὶ
οὐδὲν εἶπον· ἐφοβούντο γάρ.

Ἐννοία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Τὴν τρίτην Κυριακὴν ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ποιεῖται μνήσαν τῶν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ ἀναφερομένων ἀγίων γυναικῶν, αἵτινες ἀφοῦ παρηκολούθησαν τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ καὶ εἶδον πᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐτάφη ὑπὸ τοῦ εὐσηχή- μονος βουλευτοῦ, δεσπις ἦτο κεκρυμμένος τοῦ Σωτῆρος μαθητῆς, σπεύδουσι πρῶται νὰ ἐκδηλώσωσι τὴν πρὸς τὸν ταφέντα Λυτρω- τὴν ἀφοσίωσίν των φέρουσαι ἀρώματα ἢ μῆρα ἵνα διὲ τούτων ἀλειψώσι τὸ προσφιλές εἰς αὐτὰς σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, διὰ τοῦτο λέ- γονται καὶ Μυροφόροι. Παρ' Ἐθραίοις δ' ἐπεκράτει συνήθειας ἵνα περιφράγνωσι τὸν νεκροὺς δι' ἀρωμάτων. "Οντως λίαν πρωὶ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑδομάδος, ἦτοι, τὴν Κυρια- κὴν, ἐξῆλθον τῆς πόλεως πορευόμενοι πρὸς τὸν τάφον. Καθ' ὅδὸν μάλιστα ἔλεγον· «τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;» διότι, ως ἀνωτέρω εἴπομεν, παρηκολούθησαν καὶ μυροφόροι πάντα δσα ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ θενάτου μέχρι τῆς τα- φῆς τοῦ Ἰησοῦ, ἡξευρον δτι ὁ Ἰωσὴφ πρὸς περισσοτέραν ἀσφά- λειαν τοῦ μνημείου προσεκύλισεν ἐπὶ τὴν θύραν αὐτοῦ μέρον λί- θον. Ἄλλ' αἰχμῆς εἶδον δτι ὁ λίθος ἀπεκυλίσθη. Ο Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀναφέρει, δτι ὁ λίθος ἀπεκυλίσθη κατόπιν μεγάλου σει-

(1) καὶ τῷ Πέτρῳ. Τὴν διάκρισιν ταύτην τοῦ Πέτρου ποιοῦνται οἱ Ἱεροὶ Εὐ- αγγελισταὶ ἵνα δηλώσωσιν, δτι ὁ Πέτρος, καίτοι ἡροήθη τὸν θεῖον αὐτοῦ διδά- σκαλον, διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας του ἀποκατέστη καὶ πάλιν εἰς τὴν θέσιν του ως μαθητῆς καὶ ἀπόστολος.

(2) Προάγει=προπορεύεται ὑμῶν.

σμοῦ ὑπὸ Ἀγγέλου, (ΚΗ'. 2). Τότε αἱ γυναῖκες εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον μετ' ἐκπλήξεως καὶ φόβου ὅτι ὁ τάφος τοῦ Σωτῆρος ἦτο κενός. Ἀλλὰ τὴν ἐκπλήξιν καὶ τὸν φόβον αὐτῶν ἀφήρεσεν ἀμέσως ὁ "Ἄγγελος, ἀναγγείλας εἰς αὐτὰς τὸ χροποιὸν ὅγγελμα τῆς ἀναστάσεως. Συγχρόνως παρήγγειλεν εἰς αὐτὰς νὰ μεταδώσωσι καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου τὴν θείαν ταύτην ἀγγελίαν, καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς Γαλιλαίαν, ὅπου θὰ ἴδωσι τὸν νικητὴν τοῦ Θανάτου, τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα Λυτρωτὴν. Αἱ δὲ γυναῖκες ἐκπληκτοὶ ἐπὶ τῷ ἀκούσματι ἀπῆλθον, χωρὶς νὰ διεσπαλπίσωσι τὴν ἀναστάσιν τοῦ Κυρίου ἐκ φόβου ὃν εἶχον πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.

Πρῶται λοιπὸν αἱ εὐγνώμονες πρὸς τὸν σωτῆρα γυναῖκες ἡζιώθησαν τῆς ἀρρήτου χαρᾶς ν' ἀκούσωσι τὸ ὅγγελμα τῆς ἀναστάσεως, καὶ πρώτη ἔξ αὐτῶν ἡ Μαγδαληνὴ ἡζιώθη νὰ ἴδῃ τὸν ἀναστάντα Θεόν. (Ἴωαν. Κ. 16). Σίγαλος ὅντως θεία ἡρετὴ ἡ εὐγνωμοσύνη. Ο δὲ ἀγνώμων εἶναι περιφρονητέος ὑπό τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Δ'. Τῇ Κυριακῇ τοῦ Παραδείσου.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Κεφ. Ε'. στίχ. 1—15).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέβη⁽¹⁾ ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα. Ἐστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προθατικῇ κολυμβήθρᾳ,⁽²⁾ ἡ ἐπιλεγομένη Ἐβραϊστὶ Βηθεσδᾷ,⁽³⁾ πέντε στοάς

(1) Ἀρέθη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα χάριν τῆς ἑορτῆς τῶν Ἰουδαίων, διότι δὲ Σωτῆρος ἡμῶν ἐφύλαττεν ἀκριθῶς τὰς ὑπὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ὄριζομένας ἑορτάς. Κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἡ ἑορτὴ αὕτη ἦτο ἡ Πεντηκοστή.

(2) Προθατικῇ κολυμβήθρᾳ. Οὗτως ἐλέγετο μικρὰ λίμνη ἢ δεξαμενὴ κειμένη παρὰ τὴν πόλην τῶν Ἱεροσολύμων τὴν λεγομένην Προθατικήν, ἢ διότι δι' αὐτῆς εἰσῆγοντο εἰς τὴν πόλιν τὰ διά θυσίαν ὡρισμένα πρόσκτα, ἢ διότι ἐν τῇ ἀνωτέρῳ λίμνῃ ἐπλύνοντο τὰ ἐντάσθια τῶν ἐκεῖ πλησίον σφαζομένων διὰ τὰς θυσίας προσδάτων.

(3) Βηθεσδᾶ=οῖχος ἐλέους. Οὗτως ἐλέγετο παρ' Ἐβραίοις ἡ προθατικὴ κολυμβήθρα ὡς ἐκ τῆς θεραπείας ἣν εὑρίσκον ἐν αὐτῇ οἱ ἀσθενεῖς. Ἡ κολυμβήθρα αὕτη ἦτο τύπος τῆς πνευματικῆς κολαμβήθρας τοῦ χριστιανικοῦ βαπτίσματος.

ἔχουσα. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺν τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ἔηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὅδατος κίνησιν. Ἀγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὅδωρ. ὁ δὲ πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὅδατος, ὑγιὴς ἐγίνετο, φόβος δήποτε κατείχετο νοσήματι. Ἡν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ, τριάκοντα καὶ δικτὸν ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. Τοῦτον ἴδων ὁ Ἰησοῦς κατεκείμενον, καὶ γνοὺς διτὶ πολὺν ἥδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα, δταν ταραχθῆ τὸ ὅδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν φόβῳ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἀλλος πρὸ δέμου καταβαίνει. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Ἔγειρε, ἀρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει· ἦν δὲ Σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Ἐλεγον δὲ οἱ Ιουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ, Σάββατον ἐστιν· οὐκ ἔξεστι σοι ἄραι τὸν κράββατον. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Ο ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν. Ἀρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. Ηρώτησαν δὲ οὖν αὐτόν, τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι, Ἀρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει; Ο δέ ιχθεὶς οὐκ ἔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἔξενευσεν⁽¹⁾ ὅχλου ὄντως ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ιερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἰδέ, ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται. Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ιουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.

"Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης διδασκόμεθα, δτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνήρχετο εἰς τὰ Ιεροσόλυμα κατὰ τὰς μεγάλας θρησκευτικὰς τῶν Ἐβραίων ἑορτὰς, ἐνθεν μὲν ἵνα τηρήσῃ τὸν θεῖον νόμον, ἐνθεν

(1) Ἐξενευσεν=ἐπέλθει χωρὶς νὰ ἐννοηθῇ, διέστι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν οὐδόλως ὀρεγετο ἀνθρωπίνης δόξης.

δὲ ἵνα λάθη ἀφορμὴν νὰ διδάσκῃ τὸ κατ' αὐτὰς συρρέον μέγας πλῆθος. Καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν λοιπὸν ταύτην, ἣν ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστής, καὶ ἡτις κατὰ τὸν Χρυσόστομον εἰναι ἡ Πεντηκοστή, ἀνηλθεν ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ιερουσαλήμ. Ἡ πόλις τῶν Ἱερουσαλύμων περιεβάλλετο ὑπὸ τείχους, δπερ εἴχε πολλὰς πύλας. Πλησίον μιᾶς τῶν πυλῶν τούτων, ἡτις ἐλέγετο Προβατιβή, ὑπῆρχε πηγὴ ὅδατος περὶ τὴν ὥποιαν εὑρίσκοντο πέντε στοάς, ὑπὸ τὰς ὥποιας κατέκειτο πλῆθος ἀσθενῶν, οἵτινες περιέμενον τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου κίνησιν τοῦ ὅδατος. Ἐκεῖνος διτις εἰσῆρχετο πρῶτος μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὅδατος ἐγένετο ὄγκος. "Ωστε αὐτὸ καθ' ἔαυτὸ τὸ ὅδωρ τῆς προβατικῆς κολυμβήθρας δὲν εἴχεν ιαματικὴν δύναμιν, ἀλλ' ἐλάχισταν ταύτην ὀσάκις κατήρχετο ἄγγελος Κυρίου καὶ ἐτάρασσεν αὐτό. Ὁ Χρυσόστομος λέγει, ὅτι τὸ ὅδωρ τῆς κολυμβήθρας ταύτης εἶναι εἰκὼν καὶ τύπος τοῦ Χριστιανικοῦ βαπτίσματος. Καὶ ὄντως ὡς τὸ ταρασσόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ὅδωρ εἴχε τὴν δύναμιν νὰ θεραπεύῃ πᾶν σωματικὸν γόσημα, οὕτω καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἰδρυθὲν μυστήριον τοῦ βαπτίσματος περικλείει ἐν ἔκυρῳ τὴν δύναμιν ν' ἀποπλύνῃ πάντα ψυχικὸν ῥῆπον. (Στίχ. 1—4).

Τὸ τὰς ἀνωτέρω στοάς ἔκειτο καὶ παραλυτικός τις, διτις ἐπὶ τριάκοντα καὶ ὅκτω ἔτη ὑπέμενεν ἐλπίζων διτοῦ εὑρίσκετο τις διτις ἐξ εὐσπλαγχνίκες ὄρμώμενος ἥθελε ρίψη αὐτὸν ἐντὸς τῆς κολυμβήθρας κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ταραχῆς τοῦ ὅδατος. Εἶναι ἀξιοθαύμαστος ἡ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ τοῦ παραλυτικοῦ, ἣν ἀναμφισβόλως παρεῖχεν εἰς αὐτὸν ἡ πεποιθησίς του. Δι' ὃ καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν γινώσκων τὸ κατ' αὐτόν, ὡς παντογάγωστης, ἐθεράπευσεν αὐτὸν διὰ μόνου τοῦ παντοδυνάμου λόγου του. Ἡτο Σάββατον διτοῦ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε τὸν παραλυτικόν. Οὗτος δοξολογῶν ἐν τῷ ψυχῇ του τὸν Σωτῆρά του, ὃν ἤγνοει, ἦρε τὸν κράββατόν του καὶ περιεπάτει. Ἀλλ' οἱ ὑποκριταὶ Φαρισαῖοι ἴδοντες τὸ μέγα θαῦμα, ἀντὶ νὰ δοξολογήσωσι μετὰ τοῦ παραλυτικοῦ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ, ἐλέγχουσι τὸν παραλυτικόν, διτοῦ ἔφερεν ἐπ' ὄμβων τὸν κράββατον ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου! Εἶναι μέγιστον καὶ κακοηθέστατον πάθος ὁ φθόνος. Οἱ φθονεροὶ Φαρισαῖοι, οἵτινες ἦσαν μὲν

πεπεισμένοι ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε τὸν παραλυτικόν, ἀλλὰ δὲν εἶχον τὸ θύρρος νὰ ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ζητοῦσι νὰ παραστήσωσιν εἰς τὸν ὅχλον τὸν Ἰησοῦν ὡς ἀνατροπέκ καὶ παραβάτην τῶν Μωσαϊκῶν διατάξεων, ἐλπίζοντες ὅτι ἂν μετεκδώσωσι καὶ εἰς τὸν λαὸν τὸν κακοήθη φθόνον ὃν ἔτρεφον κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, θὰ δυνηθῶσιν εὐγερέστερον ν' ἀπαλλαγῆσιν αὐτοῦ. Διὸ τοῦτο ἡρώτησαν τὸν θεραπευθέντα ἐνώπιον τοῦ ὅχλου, τίς διέταξεν αὐτὸν νὰ φέρῃ τὸν κράθιστόν του ἐν ἡμερᾳ Σαββάτου, ἀλλ' ὁ θεραπευθεὶς ἡγνόει τὸ σονομα τοῦ Ἰησοῦ, διτις εἶχεν ἥδη ἀπέλθη. (Στίχ. 5 — 13). Βραδύτερον δύμας ὁ Ἰησοῦς συναντήσας τὸν θεραπευθέντα, εἶπεν εἰς αὐτόν, δτι ἡ ἀμαρτία ἦτο ἡ δύναμις ἐκείνη, ἣτις σὲ ἐκράτει ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχες σταθερὰν πίστιν καὶ ἀληθῶς μετενόησας, ἐθεραπεύθης· ἥδη μὴ ἀμαρτάνῃς πλέον ἵνα μὴ τις γείρον σοῦ ἐπέλθῃ. Ἀπῆλθε δ' ὁ θεραπευθεὶς καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, δτι ὁ σώσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς μακροχρονίου παραλυσίας, ἦτο ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου Ἰησοῦς. (Στίχ. 14 καὶ 15).

Ως ὄφελομεν ν' ἀποφεύγωμεν τὸν κακοήθη φθόνον καὶ νὰ ὀμοιογῶμεν μετ' εἰλικρινείας τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ χαρίσματα ἀτιναχύπαρχουσιν εἰς τοὺς ἀλλούς, οὕτως ὄφελομεν ν' ἀποστρεψάμεθα καὶ νὰ μισῶμεν τὴν ἀμαρτίαν, ἣτις εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἡ κυρία ἀφορμὴ πάσης ἀσθενείας, εἴτε σωματικῆς, εἴτε ψυχικῆς. Ο ἀνθρώπιος, ὡς ἀνθρώπιος, δύναται ν' ἀμαρτήσῃ· ἀλλ' ἂν ἀληθῶς μετανόησῃ, συγχωροῦνται εἰς αὐτὸν αἱ ἀμαρτίαι του. Ὁφελει δύμας τότε νὰ μὴ ἐπιστραφῇ ἐκ νέου εἰς τὸ κακόν δι' ὃ μετενόησεν, ἔχων ὑπ' ὅψει τοὺς πρὸς τὸν θεραπευθέντα παραλυτικὸν λόγους τοῦ Σωτῆρος. «"Ιδε, ὑμιᾶς γεγονας· μηκέτι ἀμάρταινε, ἵνα μὴ χειρόν τι σὺ γένηται».

Ε'. Τῷ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ιωάννην κεφ. Δ'. στίχ. 5 — 42).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας⁽¹⁾, λεγομένην Σιγάρ⁽²⁾, πλησίον τοῦ χωρίου, ὁ ἔδωκεν

⁽¹⁾ Τῆς Σαμαρείας. Σαμάρεια καλεῖται ἡ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ χώρα, ἡ ὄριζομένη πρὸς Β. ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, πρὸς Ν. ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, πρὸς Α. ἀπὸ

'Ιακών 'Ιωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ὅτι δὲ ἔχει πηγὴ 'Ιακών. Οὐδέν 'Ιησοῦς κεκοπιακώς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. Ὡραίην ὡσεὶ ἔκτη. Ἐρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. Λέγει αὐτῇ δὲ 'Ιησοῦς, Δός μοι πιεῖν. — Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθησαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. — Λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρείτις πῶς σὺ 'Ιουδαῖος ὃν, παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὔσης γυναικὸς Σαμαρείτιδος; Οὐ γὰρ συγγρῶνται 'Ιουδαῖοι Σαμαρείταις. Ἀπεκρίθη 'Ιησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· Εἰ ἦδεις τὴν ὕδωρεὰν τοῦ Θεοῦ⁽¹⁾, καὶ τίς ἐστιν δὲ λέγων σοι· Δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν⁽²⁾. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; Μή σὺ μείζων εἴ τοῦ πατρὸς ἡμῶν 'Ιακών, δὲς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα

τοῦ 'Ιορδάνου καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, εἶχε δὲ ὅμώνυμον πρωτεύουσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους Γαριζείν. Μεταξὺ δὲ τῶν 'Ιουδαίων καὶ Σαμαρείτων ἐπεκράτει ἀδιάλλακτον μῆσος ἀπὸ τῆς ἐν Βαθυλῶνι αἰγματωσίας. Κατὰ ταύτην οἱ Σαμαρείταις ἀνεμίγησαν μετὰ τῶν 'Ασσυρίων, οἵτινες κατὰ διαναγήν τοῦ Σαλμανάσσαρου ἤλθον καὶ κατόκηταν τήν τε 'Ιουδαίαν καὶ Σαμάρειαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μακροχρόνιος αὕτη ἀνάμιξις συνετέλεσεν ὥστε οἱ Σαμαρείταις ν' ἀλλοιώσωσι πλείστας διατάξεις τῆς Μωσαϊκῆς θρησκείας καὶ λατρείας, ὅταν οἱ 'Ιουδαῖοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των, κατὰ τὰ μέσα τοῦ ε'. π. Χ. αἰώνος, ὅγι μόνον δὲν ἤθελησαν ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτούς ὡς ὅμοφύλους των καὶ ὅμοιθρήσκους των, ἀλλὰ καὶ ἀπεστράφησαν αὐτούς μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε ὅταν ἤθελον νὰ ὑδρίσωσι τινα 'Ιουδαίον θανατίμων, ἐκάλουν αὐτὸν Σαμαρείτην (πρβλ. 'Ιων. η. 48).

(2) Σιχάρη ἡ Συχάμη ἦτο μία τῶν κυριωτέρων τότε πόλεων τῆς Σαμαρείας, ἀπέχουσα 6—8 χιλιόμετρα τῆς πρωτευόσης. Πλησίον τῆς πόλεως ταύτης ἔκειτο δὲ τόπος ὃν παρεχώρησεν ὁ 'Ιακὼν εἰς τὸν 'Ιωσήφ. Ἐνταῦθα κεῖται καὶ ὁ τάφος τοῦ 'Ιωσήφ, οὗτινος τὰ ὄστα μετέφερον ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ οἱ 'Ιουδαῖοι, ὅταν ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τοῦ Μωϋσέως ἤσχλον τῆς Αἴγυπτου. Παρὰ τὴν πόλιν ταύτην εὑρίσκετο καὶ φρέαρ, ὅπερ κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου 'Ιακών, ὃς ἡ παράδοσις ἀναφέρει, καὶ τὸ ὄποιον δείκνυται σωζόμενον μέχρι τῆς σήμερον. Ἐπὶ τούτου ἐκάθησεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ συνδιελέγθη μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος.

(1) Εἰ ἤδεις τὴν ὕδωρεάν κτλ. Τοῦτο σημαίνει ἂν ἤξευρες τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γενομένην εἰς σὲ ὕδωρεάν, ἢτοι, τὴν γάριν τοῦ γὰρ ὄμιλῆς μετ' ἐμοῦ κτλ.

(2) "Ὕδωρ ζῶν. Διὰ τούτου ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τὴν ζωογόνον διδασκαλίαν του.

αύτοῦ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πᾶς δὲ πίνων ἐκ τοῦ ὄδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δὲ ἀν πίη ἐκ τοῦ ὄδατος, οὐ ἔγω δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰώνα· ἀλλὰ τὸ ὄδωρ, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὄδατος ἀλλομένου⁽¹⁾ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὄδωρ⁽²⁾, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Υπαγε, φάνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. Ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· Οὐχ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Καλῶς εἴπας⁽³⁾, "Οτι ἄνδρα οὐκ ἔχει· πέντε γάρ ἄνδρας ἔσχεις· καὶ νῦν ὅν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἰρηκας. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, θεωρῶ, δτι προφήτης εἰ σύ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὅρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε, δτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἔστιν ὁ τόπος δπου δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γέναι, πίστευσόν μοι, δτι ἔρχεται ὦρα, δτε οὔτε ἐν τῷ ὅρει⁽⁴⁾ τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. Υμεῖς προσκυνεῖτε δούλου οἰδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν δούλαμεν· δτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἔστιν. Αλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἔστιν, δτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γάρ δο πατήρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν. Πνεῦμα δο Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Οἶδα δτι Μεσσίας ἔρχεται, δο λεγόμενος Χριστός· δταν ἐλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἀπαντα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς·

(1) Ἀλλομένου. Τοῦτο δηλοῖ ἀναβλύζοντος εἰς ζωὴν αἰώνιον.

(2) Δός μοι τοῦτο τὸ ὄδωρ. Ἡ Σαμαρείτις δὲν ἀντελήθη εἰσέτι ποιόν τι δτο τὸ ὄδωρ περὶ οὗ ὡμίλει πρὸς αὐτὴν δο Σωτήρ, ἀλλ' ἐνόμιζεν δτι πρόκειται περὶ θλικοῦ ὄδατος.

(3) Καλῶς εἴπας κτλ. Ἐντεῦθεν ἔρχεται δο ὁ Ἰησοῦς νὰ δεικνύῃ τὴν θείαν αὐτοῦ ιδιότητα.

(4) Ἐρ τῷ ὅρει τούτῳ:: δο Γαρζεύ, ἔνθα καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν Σαμαρείτῶν καὶ δὲν αὐτῇ Νάδς.

Ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἥλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἔθαμψασκαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε· Τί ζητεῖς; ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; Ἐφῆκεν οὖν τὴν ύδριαν αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· Δεῦτε ἵδετε ἄνθρωπον, ὃς εἴπε μοι πάντα, ὃσα ἐποίησα· μή τι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες, Ραθθί⁽¹⁾, φάγε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἡνὶ ύμεις οὐκ οἰδατε. Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· Μή τις ἦνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. Οὐχ ύμεις λέγετε, ὅτι ἔτι τετράμηνόν ἐστι καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ἰδού, λέγω ύμιν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ύμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας⁽²⁾, ὅτι λευκά εἰσι πρὸς θερισμὸν ἥδη. Καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπείρων δμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἀλλοις ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἀλλοις ὁ θερίζων. Ἐγὼ ἀπέστειλα ύμᾶς θερίζειν ὁ οὐχ ύμεις κακοπιάκατε· ἀλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ύμεις εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ τῶν Σαμαρειτῶν ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης, Ὅτι εἶπε μοι πάντα, ὃσα ἐποίησα. Ὡς οὖν ἥλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων αὐτὸν μετῖναι παρ' αὐτοῖς, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· Ὅτι οὐκ ἔτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἰδαμεν διτι εὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

(1) Ραθθί. Εέδραική λέξις καὶ σημαίνει διδάσκαλε.

(2) Τὰς χώρας, διτι λευκά εἰσι κτλ. Διὰ τῆς μεταφορᾶς ταύτης ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τοὺς λαούς, οἵτινες ἥδη ἦσαν ἔτοιμοι ἵνα ἀποδεχθῶσι τὴν διδασκαλίαν του.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀναπτύσσει πρὸ τῆς Σαμαρείτιδος γυναικὸς μίαν ἀπὸ τὰς κυριωτέρας διδασκαλίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἦτοι, τὴν περὶ πνευματικότητος τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ διδασκαλίαν, ἥτις ἦτο μέγχρι τοῦδε διδασκαλία ἔζην καὶ ἀγνωστος ὅχι μόνον εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς Ἰουδαίους.

Ἀπαντεις οἱ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος λαοὶ ἐνόμιζον, δτι οἱ παρ' αὐτῶν λατρεύομενοι Θεοὶ ἔπρεπε νὰ λατρεύωνται εἰς ὥρισμένους τόπους ἐν οἷς διέμενον. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι, οἵτινες διὰ τῆς Μωσαϊκῆς θρησκείας καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν προφητῶν ἔπρεπε νὰ ἔχωσι τελειοτέραν περὶ Θεοῦ ἴδεαν. ἐξηκολούθουν νὰ φρονῶσιν, ως οἱ εἰδωλολάτραι, δτι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς μόνον ἐν Ἱεροσολύμοις πρέπει νὰ προσκυνηται. Οἱ δὲ Σαμαρείται, οἵτινες ἀνέμιζαν τὴν Μωσαϊκὴν θρησκείαν καὶ λατρείαν μὲν ἔζηνας διατάξεις καὶ διδασκαλίας, καὶ οἵτινες δὲν εύρισκοντα πλέον εἰς σχέσιν τινὰ καὶ κοινωνίαν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἐπίστευον καὶ ἐκήρυττον, δτι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς μόνον εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους Γαριζεῖν—ἔνθα ἔκειτο καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν Σαμαρείτῶν, Σαμάρεια καὶ αὕτη καλούμενη—εύρισκόμενον ναὸν πρέπει νὰ λατρεύηται. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐπικρατούσας ταπεινὰς ταύτας περὶ Θεοῦ ἴδεας διαπαλπίζει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὴν ἀλήθειαν, καθ' ἥν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς εἴγαι: Πνεῦμα, καὶ ως τοιοῦτος δύναται καὶ πρέπει πνευματικῶς νὰ λατρεύηται πάντοτε καὶ πανταχοῦ. «Πνεῦμα δὲ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν».

Τοιαύτην ἔξοχον διδασκαλίαν ἀπηύθυνεν ὁ Σωτὴρ πρὸς τὴν Σαμαρείτιδα, ἥτις ἦλθεν εἰς τὸ φρέαρ, ἐφ' οὗ ἐκάθητο ὁ Ἰησοῦς ἵνα ἀντλήσῃ ὄδωρ, ἐνῷ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ μετέβησαν εἰς τὴν πόλιν ἵνα ἀγοράσωσι τροφάς. Πρῶτος ὁ Σωτὴρ ἀπευθύνει πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον, καὶ ἡ γυνὴ ἀπορεῖ πῶς ὁ Ἰησοῦς, Ἰουδαῖος ὢν, ὄμιλει πρὸς γυναῖκα Σαμαρείτιδα, διότι, ως γνωστόν, οὐδεμία ὑπῆρχε σχέσις μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρείτῶν. 'Αλλ' ὁ Σω-

τὴρ ἡμῶν ἀπευθύνει πρῶτος πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον, ἵνα καταδείξῃ, δτὶς δλοις οἱ ἀνθρώποι πρέπει νὰ θεωρῶνται· ως ἀδελφοὶ ἀναμεταξύ των ἔχοντες ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν Πατέρα, καὶ ν' ἀφήσωσι τὰ πάθη δι' ὧν μέχρι τοῦτο διαχωρίζοντο κατὰ τάξεις, γένη καὶ ἔθνη. Λαθὼν δ' ἀφορμὴν ἐκ τοῦ ὄδατος διπερ ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν γυναικα, γνωρίζει εἰς αὐτὴν τὴν δύναμιν τῆς διδασκαλίας του, ἡτις εἶναι ἀκένωτος πηγὴ ἐξ ἣς ἀναβλύζει ἡ αἰώνιος ζωή. "Οταν δ' ἀνέφερεν εἰς αὐτὴν τὰ τοῦ βίου της, τότε μόνον ἐννοεῖ αὐτη δτὶς ὑπάρχει ἐν αὐτῷ θεία δύναμις καὶ συζητεῖ μετ' αὐτοῦ θρησκευτικὴν συζήτησιν περὶ τοῦ τόπου ἐν τῷ ὅποι φ πρέπει νὰ λατρεύηται ὁ ἀληθινὸς Θεός. 'Ανωτέρω εἴπομεν ποίαν διδασκαλίαν διετύπωσε περὶ τούτου ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. "Οταν δὲ κατηγορηματικῶς ἐδήλωσε πρὸς αὐτὴν δτὶς αὐτός ἐστιν ὁ Μεσοίας, ἡτοι, ὁ ὑπὸ τῶν προφητῶν προρρηθεὶς Σωτὴρ, ἐκπληκτος ἐπὶ τῷ ἀκούσματι ἡ γυνὴ σπεύδει εἰς τὴν πόλιν ἵνα ἀναγγείλῃ πᾶν δ., τι εἶδε καὶ ἤκουσεν.

'Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἥλθον καὶ οἱ μαθηταὶ του κομίζοντες τὰς τροφὰς. 'Ιδόντες δ' αὐτὸν μετὰ γυναικὸς ὄμιλοῦνται, ἀθαύμασαν πῶς ὁ διδάσκαλός των κατεδέχθη νὰ ταπεινωθῇ μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε νὰ συνομιλῇ μετὰ γυναικός, ἡτις ἔθεωρεῖτο κατωτέρα τοῦ ἀνδρὸς καὶ περιεφρονεῖτο. 'Ἐν τούτοις οὐδὲν εἴπον πρὸς αὐτὸν ἐκ τοῦ σκορου σεβασμοῦ των, ἀλλ' ἐπόλυμησαν μόνον νὰ τὸν παρακαλέσωσι νὰ λάβῃ ὅληγνη τροφήν, διότι καὶ κεκοπιακῶς ἦτο ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας μέχρι τῆς Σαμαρείας ὁδοιπορίας καὶ ἀστιος. 'Αλλ' ὁ τὰ πάντα εἰδὼς Σωτὴρ ἐγίνωσκε καὶ τὰς σκέψεις τῶν μαθητῶν του, δι' ὃ διδάσκει αὐτούς, δτὶς τὸ μόνον μέσον δι' οὐ εὑφραίνεται καὶ χαίρει εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου, χάριν τῆς ὁποίας καὶ ἥλθεν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ δτὶς χάριν ταύτης λησμονεῖ καὶ αὐτὰς τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας τῆς ἐν αὐτῷ ἀνθρωπίνης φύσεως. «Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ξργον». Διὰ τούτων δὲ τῶν ἐκφράσεων ἐννόει τὴν εἰς τὴν Σαμαρείτιδα καὶ τοὺς λοιποὺς συμπολίτας της ἐπελθοῦσαν ἥδη σωτηρίαν διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν πίστεως. "Ινα δὲ τὴν διδασκαλίαν του ταύτην κα-

ταστήσῃ προσιτὴν καὶ εἰς τοὺς μαθητάς του, λέγει πρὸς αὐτούς· σεῖς, ως καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, λέγετε δτι μετὰ τέσσαρας μῆνας ἔρχεται ὁ Θερισμός, καθ' ὃν οἱ γεωργοὶ θ' ἀνταμειφθῶσι δι' οὓς κατέβαλλον κόπους πρὸς καλλιεργίαν καὶ σποράν. Ἐγὼ λέγω εἰς ὑμᾶς· ὑψώσατε τούς τε σωματικοὺς καὶ διανοητικοὺς ὄφθαλμούς σας καὶ ἰδετε τὰς χώρας. Οτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμόν· ἰδετε, δηλαδή, τοὺς πρός ἐμὲ ἔρχομένους ἥδη Σχμαρείτας, τοὺς ὅποις εἴξηγειρεν ὁ Εὐαγγελικὸς σπόρος δικαίωσις ἔρριψεν τῇ ψυχῇ τῆς Σχμαρείτιδος γυναικός. Ὅτι τι σεῖς νῦν βλέπετε, ητοι τ' ἀποτελέσματα ταῦτα τοῦ Εὐαγγελικοῦ σπόρου, προεῖπον καὶ οἱ Προφῆται (διότι κατὰ τὸν Χρυσόστομον σπείρουντες ἐνταῦθα εἶναι οἱ Προφῆται. Πρβλ. Ὁμιλ. Χρυσόστ. λδ'. εἰς κεφ. δ'. τοῦ κατὰ Ἰωαν. Εὐαγγ.). σεῖς δ' οἱ μαθηταὶ μου, λαβόντες παρ' ἐμοῦ τὴν δύναμιν νὰ διασκαλίσητε τὴν διδασκαλίαν μου ἐν μέσῳ τῶν ἡθῶν, εἰσέρχεσθε νὰ θερίσητε ἐντὸς ἀγροῦ, ἔνθι ἀλλοι πρὸ ὑμῶν ἔχουσι κοπιάση. Ἀλλὰ γαίρετε καὶ σεῖς ἐπὶ τῷ ἔργῳ σας, ως ἔχάρησαν τὴν γαράν ταύτην καὶ οἱ προετοιμάσαντες τοὺς λαοὺς διὰ τὴν διδασκαλίαν μου θεόπνευστοι Προφῆται. Μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Σωτῆρος ἐννόησαν καὶ οἱ μαθηταὶ του τὸ πνευματικὸν ἔργον τοῦ Θείου αὐτῶν διδασκάλου, διότι ἔσπευσαν πρὸς αὐτὸν πολλοὶ Σχμαρεῖται, οἵτινες παρωρμήθησαν εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς διδαχθείσης καὶ πιστευσάστης γυναικός. Ἐν τῇ Σχμαρείᾳ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἔμεινε δύο μόνον ἡμέρας, καθ' ἃς πολλοὶ ἀλλοι ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, γοντευθέντες ἀπὸ τῆς θείας διδασκαλίας του. Ἐκεῖθεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν μετέβη εἰς την Γαλιλαίαν.

Ως ἡ Σχμαρεῖτις ἡσθάνθη τὴν γοντείαν τῆς Θείας τοῦ Σωτῆρος διδασκαλίας, ως τὰ πλήθη τῶν Σχμαρείτῶν ἐπίστευσαν ἐκ τε τῆς μαρτυρίας τῆς γυναικὸς καὶ ἐξ ἴδιας ἀντιλήψεως εἰς τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς ὄφελομεν νὰ αισθανώμεθα τὴν φωνὴν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ προετοιμάζωμεν τὰς καρδίας ἡμῶν ὅπως εἰσχωρήσῃ ἐν αὐταῖς καὶ καρποφορήσῃ ἡ Εὐαγγελικὴ διδασκαλία. Καὶ ἡ Σχμαρεῖτις ἦτο ἀμαρτωλὴ γυνή, ἀλλ' οἱ λόγοι τοῦ Σωτῆρος συνέτριψαν τὴν καρδίαν της καὶ ἔστρεψε τὸν νοῦν της πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ Σωτῆρος. Ταύτην καὶ

ἡμεῖς μιμούμενοι ἃς ἀποστροφῶμεν ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ ἃς τείνωμεν τὰ ὄτα τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν Εὐαγγελικὴν φωνήν, ἀρ' ἡς καὶ μόνης ἐκπηγάζει ἡ σωτηρία.

5. Τῇ Κυριακῇ τοῦ Τυφλοῦ.

'Ἐκ τοῦ κατὰ Ιωάννην κεφ. θ'. στ. 1—38).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παράγων⁽¹⁾ δὲ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. Καὶ ἡρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· 'Ραβbi, τίς ἡμαρτεν; οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; 'Απεκρίθη δὲ Ἰησοῦς, Οὕτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. 'Εμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με, ἔως ἡμέρα ἐστίν⁽²⁾: ἔρχεται νῦν, θτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.' Οταν ἐν τῷ κόσμῳ ὥ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. Ταῦτα εἰπών, ἔπισε γαμαί, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς δρθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, 'Ὕπαγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν⁽³⁾ τοῦ Σιλωάμ, (δὲ ἐρμηνεύεται· Απεσταλμένος). 'Απ-

(1) Παράγων. Τοῦτο δηλοῖ ἐνῶ διέδαινε. Ηροηγομένως δηλαδὴ διδάσκων τοὺς Ιουδαίους περὶ τῆς θείτητός του, καὶ λέγων εἰς αὐτούς, ὅτι ὁς ὁ ἀδίοις οὐδές καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὑπῆρχε παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ πρὸ τοῦ εἶναι τὸν κόσμον καὶ πρὶν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἀδραάμ, ἐκίνησε τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸν φύσιον τῶν Ιουδαίων, οἵτινες ἡτοιμάζοντο νὰ τὸν λιθοβολήσωσιν. 'Αλλ' δὲ Ἰησοῦς κατώθισε νὰ κρυψῇ καὶ νὰ ἔξελθῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπαρατήρητος. 'Ἐνῶ δὲ οὕτω διέδαινε διὰ μέσου αὐτῶν, ἐθεράπευσε τὸν ἐκ γενετῆς τυφλόν, ἀνταποδιδών τὰς πρὸς αὐτὸν δύσεις, καὶ λοιδωρίας τοῦ ἀγνώμονος Ιουδαίου λαοῦ διὰ τῆς ἐν ἔργοις ἐκδηλώσεως τῆς ἐν αὐτῷ ἐνοικούσης δυνάμεως.

(2) "Ἐως ἡμέρα ἐστίν. 'Ημέρα' ἐνταῦθι ἐννοεῖται ὁ χρόνος τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας τοῦ Σωτῆρος, νῦν δέ, ἡ ἐποκή καθ' ἧν οὗτος ἔμελλε ν' ἀπογωρισθῇ τοῦ κόσμου. 'Αλλαχοῦ τῶν Ἄγιων Γραφῶν ἡ μὲν λέξις ἡμέρα δηλοῖ τὸν ἐπιγειον τοῦ ἀνθρώπου βίον, καθ' ὃν δύναται οὗτος νὰ μετανοήσῃ καὶ σωθῇ, ἡ δὲ νῦν ἡ τὸ σκότος, τὸν ἐν τῇ ἀμετανοησίᾳ ἐπερχόμενον θάνατον, διστις εἶναι τότε αιώνιος θάνατος. 'Ωσαύτως ἡ ἔκφρασις νῦν σημαίνει ἐν τῇ Γραφῇ τὸ πνευματικὸν σκότος τῆς ἀποστίας καὶ ἀμαρτίας, ἡ δὲ ἡμέρα, τὴν ἐπικράτησιν τοῦ φωτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ. (πρὸ δὲ. Ρωμ. ΙΙ'. 11—14. Ἐφεφ. Ε'. 11 Α'- Θεσαλ. κτλ.).

(3) Εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ. Αὕτη ἡτο πηγὴ κειμένη πλησίον τῆς

ἥλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἥλθε βλέπων. Οἱ οὖν γείτονες, καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον δτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; Ἀλλοι ἔλεγον· "Οτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι δὲ, "Οτι δμοιος αὐτῷ ἐστιν. Ἐκεῖνος ἔλεγεν· "Οτι ἐγὼ εἰμι. Ἐλεγονοῦν αὐτῷ, Πῶς ἀνεψιθησάν σου οἱ ὄφθαλμοί; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Ἀνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πηγλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὄφθαλμούς, καὶ εἶπε μοι, "Ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, καὶ νίψαι ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. Ἀγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτὲ τυφλόν. Ἡν δὲ Σάββατον, δτι τὸν πηγλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνεψιζεν αὐτοῦ τοὺς ὄφθαλμούς. Πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι, πῶς ἀνέβλεψεν. Ο δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Πηγλὸν ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὄφθαλμούς μου, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω. Ἐλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· Οὗτος ὁ ἀνθρωπος οὐκ ἐστι παρὰ Θεοῦ, δτι τὸ Σάββατον οὐ τηρεῖ. Ἀλλοι ἔλεγον, Πῶς δύναται ἀνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; Καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς· λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν, Σὺ τι λέγεις περὶ αὐτοῦ, δτι ἡνοιξέ σου τοὺς ὄφθαλμούς; Ο δὲ εἶπεν, δτι προφήτης ἐστιν. Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ιουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, δτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἔως δτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος, καὶ ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· Οὗτος ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε, δτι τυφλὸς ἐγεννήθη; Πῶς οὖν ἀρτὶ βλέπει; Ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον, Οἶδαμεν, δτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱός ἡμῶν καὶ δτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἶδαμεν· ἡ τις ἡνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὄφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν. αὐτὸς ἥλικιαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λαλήσει. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, δτι ἐφοδοῦντο τοὺς Ιουδαίους·

κιώνης Σιλωάμ, ἵς τὸ ὅδωρ ἐθεωρεῖτο ιερὸν παρ' Ἔβραιοις. Ἡ κιώνη δ' αὕτη, ὡς καὶ ἡ δράσιν μοις πηγή, κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Μωρία καὶ παρὰ τὸν κείμαρρον τῶν Κέδρων.

ἡδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν δμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος⁽¹⁾ γένηται. Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον, "Οτις ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε. Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ· Δόξαν ἔχειν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἰδαμεν, δτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀμαρτωλός ἐστιν. Ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Εἰ ἀμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἐν οἴδα, δτι τυφλὸς ὁν ἄρτι βλέπω. Εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν· Τί ἐποίησέ σοι; Πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς δρθαλμούς; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἡδη, καὶ οὐκ ἥκούσατε· τι πάλιν θέλετε ἀκούειν; Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; Ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτόν, καὶ εἶπον· Σὺ εἰ μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμὲν μαθηταὶ. Ἡμεῖς οἰδαμεν, δτι Μωσεῖ λελάληκεν ὁ Θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἰδαμεν πόθεν ἐστίν. Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιν, δτι ὑμεῖς οὐκ οἶδατε, πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέῳξέ μου τοὺς δρθαλμούς. Οἰδαμεν δέ, δτι ἀμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἦ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. Ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἥκούσθη, δτι ἤνοιξέ τις τοὺς δρθαλμούς τυφλοῖς γεγεννημένου. Εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἡδύνατο ποιεῖν οὐδέν. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἐν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; Καὶ ἔξεβαλον αὐτὸν ἔξω. Ἰκουσεν ὁ Ἰησοῦς δτι ἔξεβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, καὶ εἶπε· Τίς ἐστι, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἐώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σου ἐκεῖνός ἐστιν. Ὁ δὲ ἔφη· Πιστεύω, Κύριε, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

(1) Ἀποσυνάγωγος. Ἀποσυνάγωγος ἐλέγετο παρ'"Ιουδαῖοις ἐκεῖνος ὃν ἀπεκήρυττε τὸ Συνέδριον. Οὗτος εἰς οὐδεμίαν τοῦ λοιποῦ σχέσιν θρησκευτικὴν ἦ καινωνικὴν διετέλει πρός τοὺς λοιποὺς πιστούς. Ο ἀποσυνάγωγος δηλαδὴ ισοδυναμεῖ πρὸς τὸν παρ' ἡμῖν ἀφωρισμένον.

"Εννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

"Οτε ἡμέραν τινὰ διήρχετο ὁ Ἰησοῦς διὰ μέσου τῶν Ἰουδαίων, εἰδεὶς τυφλὸν τινὰ ἐκ γενετῆς Οἱ μαθηταὶ του, οἵτινες ἤκουσαν κατὰ τὴν θεραπείαν τοῦ παραλυτικοῦ διτὶ ἡ αἰτία τῆς ἀσθενείας του ἦτο ἡ ἀμαρτία, ἡρώτησαν αὐτὸν ἢν ἡ τύφλωσις τοῦ πρὸ αὐτῶν τυφλοῦ ἦν ἀποτέλεσμα τῆς ἀμαρτίας αὐτοῦ τοῦ τυφλοῦ, ἢ τῶν γονέων του. Ὁ δὲ Σωτὴρ ἀπεκρίθη, διτὶ καίτοι αὐτὸς καὶ οἱ γονεῖς του, ὡς ἀνθρώποι, ἵσκαν ἀμαρτωλοί, ἐν τούτοις ἡ φοβερὰ τύφλωσις δὲν ὄφελεται οὔτε εἰς αὐτόν, διότι ἐγεννήθη τυφλὸς καὶ ἐπομένως δὲν ἥδυνατο ν' ἀμαρτήσῃ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός του, οὔτε εἰς τὰς ἀμαρτίας τῶν ἰδίων αὐτοῦ γονέων, διότι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἀδικος ὥστε νὰ τιμωρῇ τὰ τέκνα διὰ τὰς παρεκτροπὰς τῶν γονέων των. Αὐτὸς δ' ὁ Σωτὴρ λέγει εἰς τοὺς μετ' ἀπορίας ἐρωτῶντας μαθητάς του, διτὶ ὁ τυφλὸς ἐγεννήθη τυφλός, ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ὁ ιερὸς Χρυσόστομος ὄρθις παρατηρεῖ, διτὶ τὸ ἵνα ἐγεννήθη, ὡς καὶ τὸ ὅπως πολλαχοῦ τῶν Ἀγίων Γραφῶν (πρᾶλ. Ἰωάν. θ . 39 'Ρωμ. ε'. 20. Ψαλμ. η'. 6. καὶ ἀλλαχοῦ) ἔχουσιν ἐκβατικὴν σημασίαν, καὶ ὅχι αἰτιολογικὴν· ἦτοι, ὁ τυφλὸς ἐγεννήθη τυφλός, οὐχὶ ἵνα δοξασθῇ ἐν αὐτῷ ὁ Θεός, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἐγεννήθη τυφλός, δοξάζεται ἐνώπιον τοῦ κόσμου ἐν αὐτῷ ὁ Θεός. (Πρᾶλ. 'Ομιλ. ΝΣΤ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. Εὐαγγελ.). "Ωστε ἡ τύφλωσις τοῦ προκειμένου τυφλοῦ εἶναι δλῶς τυχαία καὶ οὐχὶ ἀσύνθητος φαινόμενον εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τὸν τυφλὸν τοῦτον θεραπεύει ὁ Σωτὴρ καταδεικνύων τὴν Θεότητά του, καὶ παρακινῶν οὕτω τοὺς ἀπίστους νὰ γένωνται πιστοὶ καὶ νὰ δόξαζωσι τὸ Θεῖον ὄνομά του. Δηλοῖ δὲ συγχρόνως εἰς τοὺς μαθητάς του διτὶ τοιαῦτα ἔνδοξα καὶ θαυμαστὰ ἔργα θὰ ἔξακολουθήσῃ ἔργαζόμενος διὰ τὸ συμφέρον τοῦ κόσμου, ἐφ' ὅπον εὑρίσκεται ἐν τῷ κόσμῳ.

Μετὰ ταῦτα ὁ Εὐαγγελιστὴς ἀναφέρει τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐγένετο ἡ θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, καὶ τὴν ἐντύπωσιν ἦν προύξενησεν ἡ θεραπεία του εἰς πάντας τοὺς γινώσκοντας αὐτόν. Καὶ τὸ γεγονός δῆμως τοῦτο δὲν ἴσχυσε νὰ καταπνίξῃ τὸν κα-

κοήθη φθόνον τῶν ὑποκριτῶν Φαρισαίων, οἵτινες, διότι ἔθλεπον καταπληκτικῶς αὐξανομένην ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ τὴν δόξαν τοῦ Ἰησοῦ, προσεπάθουν νὰ κατηγορήσωσιν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ ὅχλου ὡς παραβάτην τῶν Μωσαϊκῶν διατάξεων, διότι ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου ἐποίησε τὸν πηλὸν καὶ ἀνέφεζε κατ' αὐτὸν ὁφθαλμοὺς τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ! Δι' ὃ καὶ προσεπάθουν νὰ πείσωσι τὸν λαόν, δτὶ ὃ παραβάτης οὗτος τοῦ Σαββάτου δὲν δύναται νὰ εἴναι παρά τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένος. Ἀλλ' οἱ μᾶλλον σωφρονοῦντες ἐκ τοῦ λαοῦ ἀνέτρεπον τὰς φθονερὰς τῶν Φαρισαίων διαβολὰς, διότι ἔλεγον· πῶς δύναται ἀνθρώπος ἀμφιτραλὸς τοιαῦτα νὰ μεγαλουργῇ ἔργα; "Αλλοι πάλιν ἐκ τῶν Φαρισαίων ἤθελον ν' ἀρνηθῶσι τὴν ταύτην ταύτην τοῦ θεραπευθέντος· ἀλλ' ἡ παρρησία μεθ' ἧς ὁ τυφλὸς διηγεῖτο τὸ γεγονός, ἡ διαβεβαίωσις τῶν γονέων τοῦ ἰχθύεντος, οἵτινες ὠμολόγησαν δτὶ αὐτὸς εἴναι ὁ υἱός των καὶ δτὶ ἐκ γενετῆς ἥτο τυφλός, καὶ τὸ θάρρος μεθ' οὖ ὁ λαθεῖς ἀνέπτυξεν, δταν προσεκλήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, δτὶ ἡ θεραπεία του ὁφείλεται εἰς τὴν θείκην δύναμιν τὴν ἐνοικοῦσαν ἐν ἐκείνῳ δστις τὸν ἐθεράπευσε, τοὺς μὲν ὑποκριτὰς ἀπεστόμωσεν ἀρκεσθέντας μόνον νὰ ὑβρίσωσι καὶ ἀποκηρύξωσιν αὐτόν, τὸν δὲ λαὸν ἐκίνησεν εἰς δόξαν τοῦ αἰώνιου Θεοῦ, δστις, ἐξ ἀκρας ἀγάπης πρὸς τὸν ἀνθρώπον ὄρμώμενος, ηὐδόκησεν ν' ἀποστείλῃ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ, οὔτινος τὴν θεότητα διετράνωσε διὰ τῶν θυμυμασίων αὐτοῦ ἔργων. Τὴν θεότητα δὲ ταύτην ὠμολόγησε καὶ αὐτὸς ὁ θεραπευθεὶς τυφλός, δταν συνήντησεν αὐτὸν ἐκ νέου ὁ Ἰησοῦς καὶ τὸν ἡρώτησεν, ὃν πιστεύῃ εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ τυφλὸς ἀναγγνωρίσας τὸν θεραπεύσαντα αὐτὸν Ἰησοῦν ἀγέκριξε. Πιστεύω, Κύριε, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

Ζ'. Τῇ Κυριακῇ τῶν ἀγίων Πατέρων.

(Ἐκ τοῦ κατὰ τοῦ Ἰωάννην κεφ. ιζ' στ. 1—13).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπάρας ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὁφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπε· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου

τὸν Γιόν, ἵνα καὶ δὲ Γιός σου δοξάσῃ σε. Καθὼς ἔδωκας αὐτῷ
ἔξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ ἐώσῃ αὐ-
τοῖς ζωὴν αἰώνιον. Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώ-
σκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰη-
σοῦν Χριστόν. Ἔγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτε-
λείωσα ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με σύ,
Πάτερ, πάρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ἢ εἰχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον
εἶναι παρὰ σοί. Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις,
οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἡσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς
δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. Νῦν ἔγγνωκαν, δτι
πάντα, ὅσα δέδωκάς μοι, πάρὰ σοῦ ἐστιν· δτι τὰ ρήματα,
ἢ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαθον, καὶ ἔγνω-
σαν ἀληθῶς δτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν δτι σὺ
με ἀπέστειλας. Ἔγώ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου
ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὃν δέδωκάς μοι, δτι σοὶ εἰσι. Καὶ τὰ ἐμὰ
πάντα σὰ ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά· καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς.
Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὔτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσί,
καὶ ἔγὼ πρὸς σὲ ἐρχομαι. Πάτερ ἄγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν
τῷ ὄνοματί σου· οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὕσιν ἔν, καθὼς ἡμεῖς.
"Οτε ἥμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς
ἐν τῷ ὄντος κόσμῳ· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἔξ
αὐτῶν ἀπώλετο, εἰμὴ δὲ οὓς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ Γραφὴ πλη-
ρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἐρχομαι καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ,
ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

"Η ἀνωτέρω Εὐαγγελικὴ περικοπὴ ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν
Κυριακὴν ταύτην, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐορτάζει τὴν μνή-
μην τῶν 318 Θεοφόρων Πατέρων, εἰτινες, συνελθόντες ἐν Νικαίᾳ
τῆς Βιθυνίας, ἐν ἑτει 325, κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κων-
σταντίνου τοῦ Μεγάλου, κατεδίκασκην τὸν αἱρετικὸν Ἀρειον,

δοτις ἡρνεῖτο : οὐδὲν ἀίδιον θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὗτοι ἐπογμάτισαν ὑπὸ τοῦ Ἅγίου Πνεύματος φωτισθέντες, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀὶδίως μετὰ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ὑπάρχων καὶ ὁμοούσιος πρὸς τὸν Θεόν Πατέρα. Λίγαν δὲ καταλλήλως ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ ἀνωτέρω περικοπή, διότι ὡς οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι διὰ τῆς διδασκεως τοῦ Εὐαγγελίου ἐδόξασαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν μέσῳ τῶν ἑθνῶν, οὕτω καὶ οἱ Θεοφόροι Πατέρες, οἵτινες ἐσυστηματοποίησαν τὴν ὄρθην διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας πίστεως, καταρρίψαντες τὰς πεπλανημένας καὶ βλασφήμους τῶν αἱρετικῶν διδασκαλίας.

Ἡ ἀνωτέρω εὐαγγελικὴ περικοπὴ περιλαμβάνει τὴν προσευχὴν ἣν ἀπηγόρουνε πρὸς τὸν Θεόν ὁ Σωτὴρ μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του, ἐξαιτούμενος δι' αὐτῆς ὅπως τὸν δοξάσῃ κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ἥδη ὥραν τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου, διότι συνεπλήρωσε τὸ βαρὺ ἔργον τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ κόσμου καὶ ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐπισφραγίσῃ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τοῦ κοσμοσωτηρίου πάθους του. Ἡ δὲ δόξα ἣν αἰτεῖται τὸν Θεόν ὁ θεῖος ἡμῶν Σωτὴρ συνίσταται εἰς τοῦτο· ζητεῖ ὁ Σωτὴρ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὅπως ὁ σταυρικὸς αὐτοῦ θάνατος ἐπιδράσῃ ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην οὕτως, ώστε δλος ὁ κόσμος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἀπιστήσαντας Ἰουδαίους, ἀνομολογήσῃ τὴν θεότητα αὐτοῦ ὡς μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ δοξάσῃ τὸν Θεόν ἐν αὐτῷ. Μετὰ ταῦτα ἀναφέρει διὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ πάσης σαρκός, ἵνα δώσῃ εἰς αὐτοὺς ζωὴν αἰώνιον. Ὁ τρόπος οὗτος καθ' ὃν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὄμιλει, εἶναι τρόπος συγκαταβάσεως, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος· διότι οἱ Μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, μήπω φωτισθέντες ὑπὸ τοῦ Ἅγιου Πνεύματος, θὰ ἐσκανδαλίζοντο ἢν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐξεφράζετο ἐμφαντικῶτερον περὶ ἐχτοῦ ὡς ὁμοιούσιον τοῦ Θεοῦ. "Ωστε ὁ τρόπος οὗτος τῆς ὄμιλίας ἐπειδόλετο εἰς τὸν Σωτῆρα ἔνεκ τῆς πνευματικῆς ἔτι ἀσθενείας τῶν μαθητῶν του. Ἡ δὲ αἰώνιος ζωὴ, περὶ τῆς ἀνωτέρω ὄμιλει, συνίσταται εἰς τὴν ἐπιγνωσιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀποσταλέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπαναλαμβάνων δὲ καὶ πάλιν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὅτι πιστῶς ἐξετέλεσε τὸ ἀνατεθὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἔργον, ζητεῖ παρ' αὐ-

τοῦ ἵνα ἀποκατασθῇ εἰς τὴν δόξαν ἥν εἶχε πρὸ τῆς εἰς τὸν κόσμον καθόδου του παρὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. (στιχ. 1—5).

Ἐγ δὲ τοῖς ἐπομένοις στρέφει τὸν λόγον ἰδίως ὑπὲρ τῶν μη-
Θητῶν του, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ὡς εἰς τὸν παρὰ τοῦ
Θεοῦ ἀπεσταλμένον Μεσσίαν. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι ἔμελλον ν' ἀνα-
λάβωσι τὸ δυσχερές ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου μέχρι
τῶν περάτων τοῦ κόσμου, κατὰ δὲ τὸ μακροχρόνιον τοῦτο τοῦ
κηρύγματος διάστημα ἔμελλον νὰ ὑποστῶσι πολλὰς θλίψεις, πι-
κρίας καὶ διωγμούς, θερμῶς παρακαλεῖ ὁ Σωτὴρ τὸν Οὐρανιον
Άυτοῦ Πατέρα. διποτες ἐνισχύση αὐτοὺς κατὰ τὸ φοβερὸν τοῦ κη-
ρύγματος καὶ τῶν διωγμῶν στάδιον καὶ διατηρήση πιστοὺς ἐν τῷ
ὄνόματί του. Λέγει δ' ὁ σαύτως περὶ αὐτῶν, δτι καὶ κατὰ τὸν
χρόνον τῆς ἐπιγείου μετ' αὐτῶν συναναστροφῆς του ἔμειναν οὗτοι
πιστοὶ ἐν τῷ ὄνόματι τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν
ἀπώλετο διὰ τῆς ἀπιστίας ἢ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, δστις εἴναι: ὁ
προδοὺς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν Ἰούδας. Τελευτῶν δ' ὁ Σωτὴρ τὴν
ὑπὲρ τῶν μαθητῶν του θερμὴν ταύτην παράκλησιν λέγει· νῦν ἔρ-
γομαι πρὸς τέ, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα πιστεύσωσιν
οὗτοι, δτι καὶ μετὰ τὴν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς ἀνάληψιν μου δὲν θὰ
παύσωσιν εὑρίσκομενοι ὑπὸ τὴν ἴσχυρὰν προστασίαν σου, τοῦθ'
ὅπερ θέλει προξενήση εἰς αὐτοὺς πλήρη τὴν γαρδίναν αὐτῶν καὶ
τὴν ἀγαλλίασιν. (στιχ. 6—13). —

Η'. Τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντικοστῆς.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. ζ'. στ. 37—53, καὶ π'. 12).

Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς⁽¹⁾ εἰστήκει ὁ
Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε λέγων· Ἐάντις διψᾷ, ἐργέσθω πρός με

(1) Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς. Τοῦτο σημαίνει κατὰ τὴν τε-
λευταίαν ἡμέραν τὴν μεγάλην τῆς ἑορτῆς. 'Η δὲ περὶ ἣς ὁ λόγος ἑορτὴ ἐνταῦθα
εἴναι ἡ ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας, ('Ιωαν. Ζ', 2) καθ' ἦν οἱ Ἐθραῖοι ἐώραζον τὴν
ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῇ ἔρημῳ μακροχρονίου διαμονῆς αὐτῶν ὑπὸ τὰς σκηνάς, μετὰ
τὴν διάδοσιν τῆς Ἰερουθρᾶς θαλάσσης. 'Η ἑορτὴ αὕτη διηρκεῖ ὅταν ἐλλαρήμέ-
ρας, καθ' ἡς διεκλίνοντο διὰ τὸ μεγαλεῖόν των ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταῖα.

καὶ πινέτω· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας⁽¹⁾ αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.

—Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὗ ἐμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὕπω γὰρ ἦν Πνεῦμα "Ἄγιον"⁽²⁾, δτι ὁ Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη.—Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκούσαντες τὸν λόγον ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης. "Άλλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός." Άλλοι δὲ ἔλεγον· Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔργεται; Οὐχὶ ἡ Γραφὴ εἶπεν, δτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὃπου ἦν Δαβὶδ, ὁ Χριστὸς ἔργεται; Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. Τινὲς δὲ ἥθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας. "Ηλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους· καὶ εἴπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· Διατί οὐκ ἡγάγετε αὐτόν; Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἀνθρωπος, ως οὗτος ὁ ἀνθρωπος. Ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; Μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; Ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος, διὰ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπικατάρατοί εἰσι. Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτόν, εἰς ὅν ἐξ αὐτῶν. Μὴ διὰ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἀνθρωπὸν, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον καὶ γνῷ τί ποιεῖ; Ἀπεκρίθησαν καὶ εἴπον αὐτῷ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; Ἐρεύνησον καὶ ἴδε, δτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται. Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε λέγων· Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

(1) Κοιλία ἐνταῦθα δηλοῖ τὴν καρδίαν. Τὸ ἀνωτέρω χωρίον «Ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος» εἶναι ἀναμφισβέλως εἰλημμένον ἐκ τῶν Προφητῶν Ἡσ. ιδ'. 3. μδ'. 3. Ζαχαρ. ιδ'. 8. Ιεζεκ. μζ'. 1 καὶ ἐφεξῆς κτλ.

(2) Οὕτω γὰρ ἦν Πνεῦμα "Ἄγιον." Ήτοι δὲν ἐπεφύτησεν εἰσέτι τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα, Τὸ δὲ ἐπόμενον ἐδοξάσθη ἀναφέρεται εἰς τὰ πάθη καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

"Εννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἡ ἀνωτέρῳ περικοπὴ ἀναγινώσκεσαι κατὰ τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς, εἰς ἀνάμνησιν τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους. Ἄλλ' ἔκτὸς τούτου κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἑορτάζομεν καὶ τὴν σύστασιν τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀπετελέσθη διὰ τῆς εἰς Χριστὸν ἐπιστροφῆς τρισχιλίων ἀνθρώπων διαφόρου ἔθνους κότητος. Οὕτοις ἀπετελέσκων τὰς ἀπαρχάς, οὕτως εἰπεῖν, τῆς μελλούσης ν' ἀναγεννηθῆ ἀνθρωπότητος (Πρᾶλ. Πραξ. κεφαλ. β')., ὁμολογήσαντες Θεὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ δεχθέντες τὸ θεῖον βάπτισμα, μετὰ τὴν θείαν ὄμιλίαν ἦν ἀπηύθυνεν ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος, κατὰ τὴν μεγάλην Ἰουδαικὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς, (α), καθ' ἣν ἐπεφοίτησεν ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους τὸ Ἀγιον Πνεῦμα.

Λίαν δὲ καταλλήλως ἀναγινώσκεται ἡ ἀνωτέρῳ περικοπὴ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς· διότι οἱ Ἐβραῖοι κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῶν ἑορτῶν τῆς Σκηνοπηγίας ἐρράντιζον τὰ προσφερόμενα πρὸς θυσίαν θύματα δι' ὅδατος, τοῦθ' ὅπερ ἥτο σύμβολον τοῦ Ἀγιασμοῦ. "Ο Σωτὴρ ἡμῶν, ἵνα καταδείξῃ πρὸς τὰ πλήθη ὅτι τὸ ὅδαρ ἐκεῖνο ἥτο ἀπλούς τύπος τοῦ Ἀγιασμοῦ, αὐτὸς δ' ἔστιν ἡ πηγὴ τοῦ ὅδατος τῆς ζωῆς, λέγει πρὸς τοὺς ἀκροατάς του. «Ἐάν τις διψᾷ ἐρχόμεθα πρός με καὶ πινέτω· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, ποταμὸι ἐκ τῆς κοιλίας (¹) αὐτοῦ ἥρεύσουσιν ὅδατος ζῶντος». Ταῦτα δ' ἔλεγεν, ἵνα καταδείξῃ τὰς μεγάλας δωρεὰς καὶ τὰ ἀπειρά χαρίσματα τοῦ Ἀγίου πνεύματος, ἀτιναχ ἔμελλον νὰ διαχυθῶσιν κατὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἐγένετο εἰσέτι, διότι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἔπρεπε πρῶτον νὰ δοξασθῇ διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως του. (στιγ. 38 καὶ 39),

Μετὰ ταῦτα ὁ Εὐαγγελιστὴς ἀναφέρει τὴν ἐντύπωσιν ἢν προύξενησαν οἱ λόγοι τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὰ πλήθη, καὶ τὸ γενόμενον

(α) Οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἔωρταζον τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐπὶ τοῦ ὅρους Σιγᾶ δοθείσης νομοθεσίας.

σχίσμα μεταξὺ πολλῶν οἵτινες ἐπίστευσαν, καὶ ἄλλων οἵτινες, θεωροῦντες τὸν Σωτῆρα Γαλιλαῖον, ἐλεγον δὲ δὲν δύνεται νὰ εἰναι αὐτὸς ὁ προσδοκώμενος Μεσσίς δστις, κατὰ τὰς Γραφάς, Ήδη ἐγενήσθη ἐν τῇ Βηθλεέμ καὶ ἐκ τοῦ γένους τοῦ Δασκίδ. Ἀναμφιθόλως οἱ ταῦτα λέγοντες ἦσαν οἱ Φαρισαῖοι, οἵτινες καὶ περήγγειλαν εἰς τοὺς ὄπαδους των ἵνα συλλάβωσιν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ οὗτοι εὐθυρσῶς ἀπεκρίθησαν, δτι δὲν ἤδύναντο νὰ τὸν συλλάβωσι, διότι οὐδέποτε ἐλάλησεν ἀνθρώπως ὡς οὗτος. Μαίνονται οἱ ὑποκριταὶ Φαρισαῖοι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀπαντήσει τῶν ὑπηρετῶν των, ώς καὶ ἐπὶ τοῖς ἀκαταμαχήτοις λογικοῖς ἐπιχειρήμασι τοῦ Νικοδήμου, καὶ ἐν τῇ μανίᾳ των καλοῦσιν ἐπικαταράτους τοὺς ἀγνοοῦντας τὸν νόμον καὶ πιστεύοντες εἰς τὸν Χριστόν. Καὶ δσον μὲν αὐξάνει τὸ μῆσος καὶ ἡ μανία τῶν ἐκφρονούντων Φαρισαίων, τότον ἐμμένουσι πιστοὶ εἰς τὸν Σωτῆρα οἱ ὄπαδοί του, δταν ἔκουσαν τὴν ἐπιθλητικὴν τοῦ Σωτῆρος φωνὴν «Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· δ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ· ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.» (στιχ. 40—ἥ. 1 καὶ 2).

Ο ἔχων σταθερὰν τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστιν, ὁ ἀγαπῶν καὶ λατρεύων αὐτόν, εὑρίσκεται ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ δικτελεῖ περιπατῶν ὑπὸ τὴν αἰγλην τοῦ θείου τούτου φωτός.

B' ΜΑΤΘΑΙΟΣ

A'. Τῇ Κυριακῇ τῶν ἀγίων Πάντων.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ι'. στ. 32, 33, 37 καὶ 38 καὶ ιθ'. 27—30).

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Πᾶς δστις δμολογήσει ἐν ἐμοὶ⁽¹⁾ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, δμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. «Οστις δ' ἀν ἀρνήσηται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι

(1) Ἐρ ἐμοὶ. Τοῦτο εἶναι ἀντὶ τοῦ ἐμέ, ώς καὶ τὸ ἐπόμενον ἐρ αὐτῷ ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ

αύτὸν κάγω ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.¹ Ο φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ δι φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ δις οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν⁽¹⁾ αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὅπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.² Αποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Ἰδού ήμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἡκολουθήσαμέν σοι, τί ἄρα ἔσται· ήμεῖν; Ό δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν⁽²⁾ λέγω ὑμῖν, ζτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ Παλιγγενεσίᾳ⁽³⁾, ζταν καθίσῃ δι υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δοξῆς αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ πᾶς δις ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέχνα, ἢ ἀγρούς ἔνεκεν τοῦ ὄντα ματός μου, ἐκαντοταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσγατοι, καὶ ἔσγατοι πρῶτοι⁽⁴⁾.

Περιεχόμενον τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Τῇ πρώτῃ Κυριακῇ μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν ὑμεῖς καὶ γεράριες τὴν μνήμην τῶν ὅπως δήποτε ἐργασθέντων διὰ τὸν θρίαμβον τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν ἔξωράσιν τῆς ἀπὸ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἅγιου Πνύματος ιδρυθείσης Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο ἡ Κυριακὴ αὕτη λέγεται ἡ υριακὴ τῶν Ἅγιων Πάντων.

(1) *Tὸν σταυρὸν αὐτοῦ.* Ό σταυρὸς εἰκονίζει ἐνταῦθα πάντα διωγμὸν καὶ πᾶσαν θλίψιν, μηδ' αὐτοῦ τοῦ θανάτου ἔξαιρουμένου. Ό ἀληθῶς πιστεύων δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ δρολογῇ τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστιν, ἢ νὰ μὴ ἀρνήται ἀπλῶς αὐτὸν, ἀλλὰ νὰ εἴναι καὶ ἔτοιμος ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ὑποστῆ γάριν αὐτοῦ τὸν θάνατον.

(2) *Ἀμὴν.* Βεβαιωτικὸν ἔρετρημα ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὸ παρ' ἡμῖν ἀληθῶς, βεβαίως.

(3) *Παλιγγενεσία.* Οὕτω λέγεται ἡ διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπελθοῦσα ἀναγέννησις τοῦ κόσμου.

(4) *Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι κτλ.* Διὰ τῶν ἐκφράσεων τούτων δι Σωτὴρ ἡμῶν ὑπαινίσσεται τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες, καίτοι ἐκλήθησαν πρῶτοι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, δὲν ἐδέχθησαν τὴν κλήσιν ταύτην· τούναντίον δὲ τὰ λοιπὰ ἔθνη ἐστρεψάν μετὰ γαρεῖς τὸν νοῦν αὐτῶν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐποχῆς τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος.

Λίγαν δὲ καταλλήλως πρὸς τὴν ἡμέραν ταύτην ἀναγινώσκεται ἡ ἀνωτέρω περικοπή, ἐν ᾧ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπαιτεῖ παρὰ παντὸς ἀληθιοῦς ὄπαδοῦ του, ὅχι μόνον νὰ ὄμοιογῇ αὐτὸν μετὰ παρρησίας ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἐνώπιον δλου τοῦ κόσμου, ὅχι μόνον νὰ μὴ ἀρνηταί τις τὸ ὄνομά του ἐκ φόβου πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον γενναίως νὰ ὑπομένῃ χάριν τοῦ θείου αὐτοῦ ὄνόματος. Καταδεικνύει ἐν ἀλλαξι λέξεσιν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνταῦθα, δτι τὸ πρὸς τὸν Θεὸν καθῆκον πρέπει νὰ θεωρῆται τὸ πρώτιστον καὶ κυριώτατον τῶν μαθητῶν του καθῆκον. Χάριν τούτου πρέπει τις νὰ θυσιάζῃ πᾶν αἰσθημα, εἴτε πρὸς ἔκαυτόν, εἴτε πρὸς τὰ προσφιλῆ αὐτῷ ἀντικείμενα. Ὑπὲρ πᾶν ἀλλο, ἔστιν ὁ Θεός. Τοῦτο ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ λέγων· «Ο φιλῶν πατέρα οἱ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος». Ο Σωτὴρ ἡμῶν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπιγέιου διδασκαλίας του, ὅμιλει ἦν ὡς ἀνθρωπος, δτε ταπεινοῦται ὡς ὁ ἕσχατος τῶν ἀνθρώπων, ἦν ὡς Θεός, δτε μεταχειρίζεται δύναμιν ἐκφράσεως τοιαύτην, οἷα ἀρμόζει μόνον εἰς τὸ στόμα Θεοῦ, ὡς ἐνταῦθα. Εύτυχεις ὄντως ἔκεινοι οἵτινες εἶναι ἔτοιμοι τὰ πάντα νὰ θυσιάσωσι χάριν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὁφειλομένης ἀγάπης. (ε'. 32, 33, 37 καὶ 38).

Εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν του, ὁ Πέτρος, ὄμοιογει μετὰ τοῦ ἀείποτε διακρίνοντος τὸν Ἀπόστολον τοῦτον θάρρους, δτι τὰ πάντα ἡροήθη αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι χάριν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐρωτῷ· Τί ἀρά γε περιμένει τοὺς προθύμους τούτους καὶ εἰλικρινεῖς ὄπαδούς του; Ο δὲ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπαντᾷ, δτι οἱ τὰ πάντα χάριν αὐτοῦ ἀρνηθέντες καὶ θυσιάσκοντες θὰ καταλάθωσιν ὑπέροχον θέσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν. Καὶ ὄντως τοιαύτην ἔξοχον θέσιν ἐκληρονόμησαν οἱ Ἅγιοι Πάντες, οἵτινες, ὑπέρτεροι τῶν πειρασμῶν τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐπιγείων παθῶν δειχθέντες, ἔζησαν ὡς γνήσιοι μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ πάντα χάριν αὐτοῦ ὑποστάντες μετὰ καρτερίας καὶ γενναιότητος, ἔτυχον τῆς αἰώνιου δόξης ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν. Δι· ὁ καὶ γεραίρει σήμερον τὴν ἔνδοξον μνήμην των ἦν Ἅγια ἡμῶν Ἐκκλησία (ιθ' 27—30).

Τῇ Δευτέρᾳ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ὁ'. στ. 18—23)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ περιπατῶν δὲ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας⁽¹⁾, εἰδὲ δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν — ἡσαν γάρ ἀλιεῖς — καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὅπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἤκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ προθάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας⁽²⁾ τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἤκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν δὲ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς⁽³⁾ αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ διδάσκει ὑμᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα ἤρξατο ιπροσκαλῶν τοὺς δώδεκα μαθητάς του. Πρῶτοι δὲ τούτων ἐκλήθησαν οἱ ἀδελφοὶ Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. Οἱ δὲ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης παρέχει ὑμῖν σαφεστέρων τὴν

(1) Θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας. Τοιουτοτρόπως λέγεται ἡ λίμνη τῆς Γερρησαρέτης ἵνα τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐκτάσεως. Ἀλλαχοῦ πάλιν λέγεται καὶ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος.

Ἡ Γαλιλαία εἶναι ἡ πρώτη ἐπαρχία τῆς Ἰουδαίας, ἐν τῇ τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη ὁ Σωτὴρ ὁ; δημόσιος τοῦ κόσμου διδάσκαλος, ὃς προείπον καὶ οἱ θεόπνευστοι προφῆται· «Γῇ Ζαΐσουλῷρ καὶ γῇ Νεγθαλείμῳ, δόδρο θαλάσσης πέρα τοῦ Ιορδάρου, Γαλιλαίᾳ τῷρ ἐθρῶρ, ὁ λαὸς ὁ καθημένος ἐρ ὥκτει εἴδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐρ χώρᾳ καὶ σκιῇ θαράτον, φῶς ἀρέτειλεν αὐτοῖς.» (Ἅστατον 6'. 1, 2).

(2) καταρτίζοντας ἦτοι προετοιμάζοντες.

(3) Συναγωγὴ εἶναι δὲ τόπος ἔνθα συνήρχοντο οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὰ Σάδδατα καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτάς. Τοιαῦται συναγωγαὶ ὑπῆρχον εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας. Οἱ Σωτὴρ ἡμῶν προσύτιμα νὰ διδάσκῃ ἐν ταῖς συναγωγαῖς, διότι ἐν αὐταῖς συνεκεντροῦτο μέγα πλῆθος λαοῦ.

πληροφορίαν, καθ' ἣν πρῶτος ἐκλήθη ὁ Ἀνδρέας καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Σίμων (πρᾶλ. Ἰωαν. α'. 41 καὶ 42). Οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοί, ἀλιεῖς ὅντες, ἔροιπτον τὰ δίκτυά των εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν εἰς αὐτούς· Δεῦτε δοπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. Εὐθὺς δὲ ὡς ὁ Σωτὴρ ἀπηθύνειν εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνωτέρω πρόσκλησιν, οὗτοι λίγαν προθύμως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἡκολούθησαν αὐτόν. Μετ' ὅλιγον προσεκάλεσε καὶ δύο ἑτέρους ἀδελφούς, ἀλιεῖς ὡσαύτως τὸ ἐπάγγελμα, τοὺς υἱοὺς τοῦ Ζεβδαίου καὶ τῆς Σαλώμης, τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην. Καὶ οὕτοι. ὡς καὶ οἱ πρῶτοι, ὑπήκουσαν προθύμως εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἀφέντες τὰ πάντα ἡκολούθησαν αὐτόν.

Τοιουτορόπως προσκαλεῖ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πάντας ἡμᾶς διὰ τῆς φωνῆς τοῦ Εὐαγγελίου, διποτες ἀκολουθήσωμεν αὐτὸν καὶ γίνωμεν μαθηταὶ του. 'Ως ἐδείχθησαν πρόθυμοι οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, οἵτινες μετ' ἀνυποκρίτου χαρᾶς τὰ πάντα ἐγκατέλιπον καὶ ἡκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν, τοιουτορόπως καὶ ἡμεῖς δυνάμεθεν ἀρνηθῆμεν τὰ πάθη καὶ τὴν ἀμαρτίαν, καὶ νὰ προσκολληθῶμεν εἰς τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ή ἔνωσις ἡμῶν μετὰ τοῦ Σωτῆρος γεννᾷ τὴν ζωήν, ἡ δὲ συμβίωσις ἡμῶν μετὰ τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας ἐπιφέρει τὸν θάνατον.

'Αλλαχοῦ τοῦ Εὐαγγελίου ἀναφέρεται πῶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν συνεπλήρωσε τὸν ἀριθμὸν τῶν 12 Ἀποστόλων, μεθ' ὧν διέδραμε κατὰ πρῶτον τὴν Γαλιλαίαν, ἐν ᾧ ἐδίδοσκε τὸν θεῖον λόγον ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐθεράπευε διὰ τῆς παντοδύναμίας του πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. (πρ. Ματθ. θ'. 9. i'. 1. καὶ ἐφεζ. Ἰωαν. α'. 35—51. κτλ.).

Τῇ τρίτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαίον κεφ. τ' Στίχ. 22—33).

Εἶπεν ὁ Κύριος· 'Ο λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὄφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὄφθαλμός σου ἀπλοῦς⁽¹⁾ ἦ, δλον τὸ σῶμά σου

(1) Ἀπ.Ιοῦς. Τοῦτο ἐνταῦθα εἶναι ἀντί του ὑγιῆς· τὸ δὲ ἐπόμενον πονηρὸς ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀπ.Ιοῦς, καὶ σημανεῖ βεβλαμμέρος. Σημειωτέον, ὅτι

φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὄφθαλμός σου πονηρὸς ἦ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· Εἰ δὲ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἔστι, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, ἢ γὰρ τὸν ἔνα μισήσει, καὶ τὸν ἔτερον ἀγαπήσει· ἢ τοῦ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἔτερου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμμωνᾶ¹). Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε. Οὐγὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἔστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ δὲ πατὴρ ὑμῶν δὲ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι⁽²⁾ ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἔνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾶ οὐδὲ νήθει. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν⁽³⁾ ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὅντα, καὶ αὔριον εἰς κλιθανὸν βαλλόμενον, δὲ Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, δίλιγόπιστοι; Μὴ δὲ μεριμνήσητε λέγοντες· Τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβάλλωμεθα; Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθινη⁽⁴⁾ ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ δὲ πατὴρ ὑμῶν δὲ οὐράνιος, ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

ἐνταῦθα πρόκειται· περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὄφθαλμοῦ, ἥτοι, τοῦ νοῦ, πρὸς ὃν ἀναφέρονται· τὸ ἀνωτέρῳ ἐπίθετα, ὡς ἀνωτέρῳ λέγομεν.

(1) *Mammawrāc*. Εἴναι λέξις συριακή καὶ σημαίνει θησαυρός, πλοῦτος. Ἐνταῦθα προσωποποεῖται δὲ πλοῦτος.

(2) *H.ileia*. Ἐνταῦθα δηλοῦται τὴν ζωῆν, ὡς τὸ ἐπόμενον πῆχυν σημαίνει οἰκνούποτε χρονικὴν μονάδα, ἥτοι, μίαν στιγμήν, ἢ μίαν ἡμέραν κατλ.

(3) Ὁ Σολομὼν ἀναφέρεται ἐνταῦθα, διότι οὗτος ὑπῆρξεν δὲ καθ' ὅλα μεγαλο-
πρεπέστερος βασιλεὺς τῶν Ιουδαίων.

(4) Ἔθηρ λέγονται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι τὸν ἔνα ἀληθινὸν Θεόν, ἥτοι, οἱ εἰδωλολάτραι..

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἡ ἀνωτέρω περικοπὴ εἶναι ἐν μέρος ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους ἑζό-
χου ὁμιλίας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἐν τῇ περικοπῇ ταύτη διδα-
σκόμεθα, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ προσπαθῶμεν νὰ τηρῶμεν τὸν γοῦν
ἡμῶν ἀπηλλαγμένον ἀπὸ πᾶν ὅ, τι δύναται νὰ ἐπισκοτίσῃ αὐτόν,
ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἔχωμεν σταθερὸν πίστιν ἐπὶ τὴν θείαν πρό-
νοιαν, ἥτις ἐπεκτείνεται ἐπὶ πᾶσαν μὲν τὴν κτίσιν, ἵδικ δὲ ἐπὶ¹
τὸν ἀνθρώπον.

Ο Σωτὴρ ἡμῶν διδάσκει ἡμᾶς παραβολικῶς περὶ τῆς θέσεως
ἥν κατέχει ὁ νοῦς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀνθρώπῳ, λέγων· ὁ λύχνος
τοῦ σῶματός ἐστιν ὁ ὄφθαλμός. Ὁν λόγον δηλαδὴ ἔχει διὰ τὸ
σῶμα ὁ σωματικὸς ὄφθαλμός, τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον διὰ τὸν πνευ-
ματικὸν ἀνθρώπον ὁ νοῦς. Ὡς τὸ σῶμα περιπατεῖ ἀσφαλῶς δτεν
ὁ ὄφθαλμὸς ὑγιαίνη, οὕτω καὶ ἡ ψυχή, δτεν ὁ νοῦς καταυγάζη-
ται ὑπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ Εὐαγγελίου, ὁδηγεῖται ἀσφαλῶς ὑπ' αὐ-
τοῦ εἰς τὴν σωτηρίαν. Ἐν ἐκ τῶν κυρίων μελημάτων τοῦ ἀν-
θρώπου εἶναι, νὰ φροντίζῃ οὕτος πάσῃ δυνάμει δπως διατηρῇ τὸν
σωματικὸν ὄφθαλμὸν ὑγιῆ, διότι ἂν οὕτος πάσθη θάξ εύρισκεται
ἐντὸς βαθέος ὑλικοῦ σκότους· πολλῷ μᾶλλον δμως ὄφειλεις νὰ δια-
τηρῇ τὸν νοῦν αὐτοῦ ὑγιῆ, ἀφ' οὗ ἐξήρτηται καὶ ὁ φωτισμὸς τῆς
ψυχῆς. Ἀπειροὶ νόσοι δύνανται νὰ βλάψωσι τὸν ὄφθαλμὸν ἡμῶν,
καὶ ταύτας ὄφειλομεν νὰ θεραπεύωμεν πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον,
καταφεύγοντες εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διθέντα ἡμῖν μέσα· ὠσαύ-
τως καὶ αἱ διηγείες καὶ πολλαπλαὶ ὑλικαὶ μέριμναι καὶ τὰ πο-
λυώνυμα πάθη ἐπισκοτίζουσι τὸν νοῦν, καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν ἀν-
κανον νὰ ὑψωθῇ καὶ ἵδη τὸ πνευματικὸν φῶς. Ὁ ὑπὸ τοιούτου
νοῦ ὁδηγούμενος ἀνθρώπος ζῇ ἐν βαθυτάτῳ πνευματικῷ σκότει,
διότι ἀπώλεσε τὴν χρῆσιν τοῦ κυριωτάτου ἐν ἑαυτῷ ὄργάνου, τοῦ
νοῦ, καὶ χωρεῖ ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἴδιων πόθων
καὶ παθῶν ἀτινα καθιστῶσι τὸ ἐν ἑαυτῷ πνευματικὸν σκότος ἔτι
πυκνότερον καὶ ζοφερώτερον. Ἐάν δέ ποτε ἐπισκοτίσθῃ ὁ ἀνθρώ-
πινος νοῦς ὑπὸ τῶν ἐπιγείων μεριμνῶν, δύναται καὶ αὐθις ν' ἀνα-
νέψῃ διὰ τῆς συναίσθησεως καὶ τῆς μετανοίας. Ἄλλ' οὐ μή τις

εἰπη, δτι δύναται καὶ τὸν Θεὸν νὰ ὑπηρετῇ, καὶ τῶν ἐπιγείων φροντίδων νὰ μὴ εἶναι ἀπηλλαγμένος, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δηλοῖ κατηγορηματικῶς, δτι Θεὸς καὶ κόσμος εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα· ἀν δέ τις προσκολληθῇ πρὸς τὸν ἔνα θὰ καταφρονήσῃ τὸν ἔτερον, διότι δὲν δύναται τις συγχρόνως νὰ δουλεύῃ τῷ Θεῷ καὶ τῷ Μαμμονῷ (στιχ. 22—24).

Μετὰ τὸ ἀνωτέρω καταδεικνύει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὸ ἀσκοποντῶν ἐπιγείων μεριμνῶν καὶ φροντίδων, καὶ τὸ ἀναγκαῖον τῆς πεποιθήσεως ἡμῶν ἐπὶ τὴν θείαν πρόνοιαν. Δι’ ωραίων δὲ παραδειγμάτων καταδεικνύει, ἔνθεν μέν, δτι ἡ θεία πρόνοια, ἡ μέχρι τῶν πετεινῶν τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῶν κρίνων τοῦ ἀγροῦ ἐπεκτείνομένη, ἔχει ἴδιᾳ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς τὸν ἀνθρώπον, ἔνθεν δέ, δτι αἱ αἰώνιοι μέρη μναῖ καὶ ἀγωνιώδεις φροντίδες δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσωσιν οὐδὲ ἐπ’ ἐλάχιστον ἐπὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Διὸ τοῦτο ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου φροντὶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ περὶ τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν φροντὶς, καὶ μετ’ αὐτὴν προστίθεται ἡμῖν ὑπὸ τοῦ παναγάθου Θεοῦ καὶ πᾶν ἔτερον ὑλικὸν ἀγαθὸν ἀναγκαιοῦν εἰς ἡμᾶς. (στιχ. 25—33).

Τῇ τετάρτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον κεφ. π'. στιχ. 5—13).

Τῷ καιρῷ ἔκεινῳ, ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς Καπερναούμ⁽¹⁾, προσῆλθεν αὐτῷ ἔκατόνταρχος⁽²⁾, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Κύριε, δὲ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ ἐλ-

(1) Καπερναούμ εἶναι πόλις τῆς Γαλιλαίας, ἐν τῇ ἐσύγχραζεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Αὕτη ἔκειτο πάρα τὴν θάλασσαν τῆς Τιβερίαδος, δι’ ὃ καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ Εὐαγγελίου παραθαλασσία λέγεται. "Ἐκείτο δὲ αὐτῇ ἀκριβῶς εἰς 4 χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Β. στομίου τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου. Καὶ σήμερον ἔτι διατηροῦνται τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως ταῦτης.

(2) ἔκατόνταρχος ἀξιωματικὸς τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς. "Ο ἔκατόνταρχος λέγεται καὶ Κεντυρίων (προδ. Μαρ. ιε. 39). Οὗτος ἦν εἰδωλολάτρης τὸ θρήσκευμα μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἥν προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ ὅπως ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἔστιν τοῦ υἱοῦ του.

θών θεραπεύσω αὐτόν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἐκαπόνταρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ικανός, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγον καὶ λαθήσεται ὁ παῖς μου. Καὶ γάρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἔξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· Πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἀλλω· Ἐρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· Ἄμην λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὔρον. Λέγω δὲ ὑμῖν, δτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας⁽¹⁾ ἐκεληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον· ἔκει ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἐκαπόνταρχῳ· Ὑπαγε, καὶ, ὡς ἐπίστευσας, γενηθήτω σοι. Καὶ λάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀφηγεῖται· ἡμῖν τὴν ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος τελεσθεῖσαν θεραπείαν δούλου τινὸς τοῦ προσελθόντος Ἐκαπόνταρχου. Οἱ δοῦλοι οὐτοὶ φαίνεται δτι διὰ τιμῆς καὶ ἀφοσώσεως του εἶχε προσελκύση τὴν ἀγάπην τοῦ Ἐκαπόνταρχου (πρᾶ. Λουκ. ε')., δστις καὶ ἐλυπήθη καθ' ὑπερβολὴν διὰ τὴν δεινὴν κατάστασιν τοῦ δούλου του. Η φήμη τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὡς δυναμένου νὰ θεραπεύῃ πάσαν νόσον, ἔφθασε μέχρι τοῦ Ἐκαπόνταρχου· δι· ὃ δὲν ἐδίστασε νὰ προσέλθῃ πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ νὰ γνωρίσῃ αὐτῷ τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τοῦ παιδός του. Οἱ Σωτὴρ ἀποθλέψας εἰς τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα ὑφ' ὧν κατείχετο ὁ Ἐκαπόνταρχος, βεβαίοις αὐτὸν δτι θὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος ἵνα θεραπεύσῃ τὸν πάσχοντα παιδία. Ἀλλ' ὁ

(1) Τιοὶ τῆς βασιλείας λέγονται οἱ Ἰουδαῖοι, οὓς πρώτους ἔξελέξτο ὁ Θεός ἵνα μετάσχωσι τοῦ Χριστιανισμοῦ· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἐδείχθησαν ἀνάξιοι· τῆς κλήσεως ταῦτης.

Ἐκατόνταρχος, διτις ἐκ τῆς προδραμουόσης περὶ τοῦ Σωτῆρος φήμης εἶχε σχηματίση πεποιθησιν περὶ τῆς θείας αὐτοῦ δυνάμεως, λέγει μετὰ πίστεως εἰδικρινοῦς πρὸς τὸν Σωτῆρα· Κύριε, εἰπὲ μόνον λόγον, καὶ ιαθήσεται ὁ παῖς μου, διότι δὲν εἴμαι ικανὸς ἐγὼ ὁ ἀκαρτωλὸς εἰδωλολάτρης νὰ δεχθῶ Σὲ ὑπὸ τὴν στέγην μου! Εἶναι ὅντως θαυμάσιοι καὶ διδοκτικοὶ δι' ἡμᾶς λίαν οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Ἐκατοντάρχου. "Ἄς ταπεινώμεθα καὶ ἡμεῖς ὡς ἔκεινος πρὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, πάντοτε μέν, ίδιος δὲ κατὰ τὴν χρίσιμον καὶ φοβερὸν στιγμὴν καθ' ἣν προσερχόμεθα πρὸς μετάληψιν τῶν ἀχράντων μυστηρίων. "Ἄς καθαρίζωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῆς μετανοίας, καὶ τότε μόνον νὰ τολμῶμεν νὰ δεχθῶμεθα ἐν ἡμῖν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου. Ή ταπείνωσι; καὶ ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας εἶναι τὰ κύρια τοῦ Χριστιανοῦ συστατικὰ καὶ γνωρίσματα. (Στ. 6—9).

Δι' ὃ καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπονέμει ἐνώπιον ὅλων τὸν προσήκοντα ἔπαινον διὰ τὴν θαυμασίαν διαχωρίζει τοῦ Ἐκατοντάρχου· διτις οὐδὲν ἐν τῷ Ἰεραὶ λιτανίην πίστιν εὑρον· Διότι οἱ Ἰεραρχῖται, ὡς ἐκ τοῦ Μεσαίκου νόμου καὶ τῶν Προφητῶν διέκειντο ἐγγύτερον πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, δι' ὃ καὶ ὥφειλον νὰ δειχθῶσι προθυμότεροι εἰς τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν· ἀντὶ τούτου δῆμως ἐδείχθησαν ἀπίστοι καὶ ἀγνῶμονες πρὸς τὸν κατ' ἔξογὴν εὐεργέτην τῶν καὶ προσεπάθουν πάσῃ δυνάμει· νὰ διαβάλωσιν αὐτὸν ποικιλοτρόπως πρὸς τὸν λαόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δηλοὶ σαφῶς, διτις πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν θὰ δεχθῶσι τὸν λόγον του καὶ θὰ ὄμολογήσωσι τὴν Θεότητά του, καταλαμβάνοντες διὰ τοῦτο θέσιν ἐπίζηλον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν, ἐνῷ οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ διὰ τὴν βασιλείαν ταύτην προωρισμένοι, θὰ ἐκβληθῶσιν ἔνεκκα τῆς ἀπιστίας τῶν εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον. Μετὰ τὸ ἀνωτέρω στρέφεται ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν Ἐκατόνταρχον καὶ δίδει αὐτῷ τὴν χαροποιὸν ἀγγελίαν καθ' ἣν ἔνεκκα τῆς πίστεως του λέθη ὁ παῖς του ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. (Στ. 10—13).

Εἶναι ὅντως μεγάλη ἡ δύναμις τῆς πίστεως. "Ἄς ἐμπνέομεθα καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῆς αὐτῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα θερμῆς πίστεως ὑφ' ἣς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ ὁ Ἐκκτόνταρχος, πεποιθότες ὅτι ὁ Θεὸς εὐχρεστεῖται ἐπὶ τῇ ἀνυποκρίτῳ πίστει καὶ παρέχει ἡμῖν διψιλῶς πᾶν ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον «Χωρὶς πίστεως, ἀδύνατον εὑρεστῆσαι τῷ Θεῷ».

Τῇ πέμπτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον κεφ. η' στίχ. 28—θ' 1).

Τῷ καιρῷ ἔκεινῳ ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν (¹), ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἔξερχόμενοι χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ισχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἔκεινης. Καὶ ἴδου ἔκραξαν λέγοντες· Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ; Ἡλθες ὡδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; Ἡν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. Οἱ δὲ δαιμονες παρεκάλουν αὐτὸν, λέγοντες· Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑπάγετε. Οἱ δὲ ἐξελθόντες, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ ἴδου ὡρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανεν ἐν τοῖς ὄδασιν. Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. Καὶ ἴδου πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἴδοντες αὐτὸν, παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν δρίων αὐτῶν. Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἴδιαν πόλιν.

(¹) Η πόλις Γέργεσα ἢ Γέρσα λεγομένη κείται καὶ αὐτῇ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος. Οἱ Εὐαγγελισταὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς ἀναφέρουσιν, ὅτι ἡ θεραπεία τοῦ δαιμονιζομένου (διάτι ἔνα τοιοῦτον ἀναφέρουσιν οἱ Εὐαγγελισταὶ οὗτοι πρόλ. Μαρκ. ἑ. 1 καὶ ἐφεξῆς καὶ Λουκ. η. 26 καὶ ἐφεξῆς) ἐγένετο εἰς τὴν χώραν πρὸλ. Μαρκ. ἑ. 1 καὶ ἐφεξῆς καὶ Λουκ. η. 26 καὶ ἐφεξῆς) ἐγένετο εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν. Καὶ ἡ πόλις δ' αὕτη, τὰ Γάδηρα ἢ Γάδαρα, ἔκειτο οὐχὶ μακρὰν τῆς Τιβεριάδος. «Ωστε ἡ μεταξὺ τῶν τριῶν Εὐαγγελιστῶν παρατηρουμένη φαινομενικὴ διαφορὰ αἰρεται, ἂν ἀποδεγθῶμεν ὅτι τὸ θαῦμα τοῦτο ἐτελέσθη εἰς τὴν μεταξὺ τῶν πόλεων Γεργέσων καὶ Γαδάρων χώραν.» Αν δὲ οἱ δύο Εὐαγγελισταὶ ἀναφέρωσιν ἔνα δαιμονιζόμενον καὶ ὁ Ματθαῖος δύο, καὶ τοῦτο εἴναι εὐ-

"Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδάσκει ἡμᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος τίνι τρόπῳ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐθεράπευσε δύο δαιμονιζόμενους εἰς τὴν γάρω τῶν Γεργεσηνῶν, οἵτινες διέμενον εἰς τὰ μυημεῖα τῆς πόλεως ταύτης. Ἡ ὑπαρξίας τῶν δυστυχῶν τούτων ἐνεποίει φόβον καὶ τρόμον εἰς τοὺς περὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα οἰκοῦντας, δι' ὃ καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα ύπὸ διέλθη διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. Καθ' ἣν δ' ἡμέραν διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, οἱ δαιμονιζόμενοι ἥλθον εἰς προϋπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ. Τοῦτο βεβαίως ἐγένετο κατὰ θείαν παραχώρησιν, ἵνα κηρυχθῇ ἡ θεότης τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ παρ' αὐτῶν ἔτι τῶν καταχθονίων πνευμάτων πρὸ τοῦ ἀπιστοῦντος Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο, ἐκ φόβου πρὸς τὴν μέλλουσαν νὰ ἐπέλθῃ κατ' αὐτῶν καταδίκην ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Θεοῦ, διακηρύττουσι γεγωνούις τῇ φωνῇ· «Τί κοινὸν ὑπάρχει μεταξὺ ἡμῶν καὶ Σοῦ, Τί ἐτού Θεοῦ, ὥστε ἥλθες ἐδὼ ἵνα μᾶς βασανίσῃς;» Ἐκ τῶν λόγων τούτων διδάσκομεθα, διὰ καὶ αὐτοὶ οἱ δέμονες πτοοῦνται καὶ τρέμουσι πρὸ τῆς θείας τιμωρίας. Καὶ ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ τῆς ἀναμενούσης αὐτοὺς τιμωρίας, παρακαλοῦσι τὸν Σωτῆρον ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς δύπλας ἐξέλθωσι· τῶν ἀνθρώπων καὶ μεταβόσιν εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον βόσκουσαν ἀγέλην τῶν χοίρων, τοῦθ' δύπλα καὶ ἐγένετο. Εὐθὺς δ' ὡς εἰσῆλθον τὰ πονηρὰ πνεύματα εἰς τοὺς χοίρους, ὥρμησαν πάντες οὗτοι κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐρ τοῖς ὄντασιν. Ἀλλὰ διὰ τὶ ἅρά γε ὁ ἄκακος καὶ δίκαιος Ἰησοῦς ἥθελησε νὰ ἐπιφέρῃ, πρὸς τῇ εὐεργεσίᾳ ἣν προύξενησεν εἰς τοὺς θεραπευθέντας, τόσην μεγάλην ζημίαν εἰς τοὺς ἀτυχεῖς χοιροθοσκούς; Ἀναμφιθόλως πρὸς παραδειγματισμὸν αὐτῶν τούτων τῶν Γεργεσηνῶν ἡ Γαδαρηνῶν, διότι ἐναντίον τῶν διατάξεων τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἐκκλιέργουν τὸ ἔγγητον. "Οτε Λουκᾶς καὶ Μάρκος ἀναφέρουσιν ἓνα δαιμονιζόμενον, ὡς τὸν μᾶλλον ἐπικιδύνον καὶ φοβερόν, δι' ὃν καὶ ὄνομάζουσι τὸ ὄνομα τοῦ ἐν αὐτῷ οἰκοῦντος πονηροῦ πνεύματος, ὅπερ ἐλέγετο Λεγεών, ἦτοι, ἄθροισμα· διὸ Ματθαῖος δίδει ἡμῖν τὴν πληροφορίαν, διὰ τὸ ἄθροισμα τῶν πονηρῶν τούτων πνευμάτων ἐβασάνιζε δύο ἀνθρώπους καὶ ὅχι μόνον ἕνα. Ἡ δ' οὐσία τοῦ πράγματος δὲν ἔχειται βεβαίως εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν θεραπευθέντων, ἀλλ' εἰς τὴν θεραπείαν αὐτῆν.

γένος τῶν χοίρων. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἐπέβαλλε τοῖς Ἰουδαίοις ν' ἀπέχωσι τῶν χοίρων, οἵτινες ἔθεροῦντο ὡς ζῷα ἀκάθικτα καὶ οὐδόλως ἥπτοντο αὐτῶν. Τὸ ζῷον τοῦτο εἶναι καὶ σύμβολον τῆς ἀκάθικτίας καὶ τῆς ἀμαρτίας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωτὴρ ἐπέτρεψεν εἰς τὰ πανηγὺς πνεύματα νὰ εἰσέλθωσιν ἐν αὐτοῖς. Ἀλλ' οἱ πεπωρωμένοι τὸν νοῦν κάτοικοι τῆς πόλεως ἑκείνης, ἀντὶ νὰ δοξάσωσι τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι τῆς θεραπείας τῶν ἀνθρώπων, ἀντὶ νὰ συναισθανθῶσιν δτὶ δικαιίως ἐτιμωρήθησαν διότι ἀσυστόλως πκρεβίαζον τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, ἀντὶ νὰ προσέλθωσι καὶ ὁμολογήσωσι τὴν πίστιν των πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἥλθον καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν ἐν φόρῳ ὅπως ἀπέλθῃ μακρὰν τῶν ὄρίων τῆς χώρας των. Καὶ ὅντως ὁ Σωτὴρ ἥμῶν χώρις νὰ εἴπῃ τι πρὸς τοὺς ἀθλίους ἑκείνους, ἐπέβη πλοίου καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Καπερναούμ.

Εἶγαι ὅντως δυστυχέστατος ἑκείνος δῆτις ἐμμένει εἰς τὸ κακόν, ἀπὸ τούτου ἀπομακρύνεται διὰ παντὸς ὁ Θεός, καὶ γίνεται ποταπὸν ὅργανον τοῦ Διαβόλου, μόνον τούτου τὰ κελεύσματα μετὰ προθυμίας ἐκτελεῖ.

Τῇ ἕκτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαίον κεφ. θ'. στ. 1—8).

Τῷ καιρῷ ἑκείνῳ ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ιδίαν πόλιν⁽¹⁾. Καὶ ίδού προσέφερον, αὐτῷ παραλυτικὸν⁽²⁾ ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. Καὶ ίδων ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παραλυτικῷ, Θάρσει, τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου. Καὶ ίδού τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς Οὗτος βλασφημεῖ. Καὶ ίδων ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις⁽³⁾ αὐτῶν, εἶπεν· Ἰνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πο-

(1) Ιδία πόλις λέγεται ἀναμφισβόλως ἡ Καπερναούμ.

(2) Ο παραλυτικὸς δῆτις ἐνταῦθα ἀναφέρεται δὲν εἶναι ὁ αὐτός πρὸς τὸν ἐν Ιωαν. 5. 5 καὶ ἐφεξῆς ἀναφερόμενον.

(3) Ἐρθυμήσεις λέγονται τὰ διανοήματα· τὸ δὲ ἐπόμενον ἵρα τὶ ισοδυνομεῖ πρὸς τὸ παρ', ἥμιν διατὶ ἄρεν αἰτιας, ἢ διατὶ παραλόγως.

νηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις⁽¹⁾ ὑμῶν; Τί γάρ ἔστιν εὔκοπώτερον, εἰ-
πεῖν· Ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· Ἔγειραι καὶ περι-
πάτει; Ἰνα δὲ εἰδῆτε, δτι ἔξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἀμαρτίας, (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ),
Ἐγερθεὶς ἀρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἴκον σου.
Καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἴκον αὐτοῦ. Ἰδόντες δὲ οἱ
σχλοι, ἔθαύμασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν, τὸν δόντα ἔξουσίαν
τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Ἐννοία τῆς Εὐαγγελίας περικοπῆς.

Μετὰ τὴν ἀξιόμεμπτον διαγωγὴν ἣν ἐπεδείξαντο οἱ Γεργεση-
νοὶ πρὸς τὸν Σωτῆρα, ἐπέβη οὕτος πλοίου καὶ διαπλεύσας τὴν
Θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος ἦλθεν εἰς τὴν Καπερναούμ, ἣν ὁ Εὐαγ-
γελιστῆς ὄνομάζει ἰδίαν πόλιν, διότι ἐν αὐτῇ, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ,
διέτριβεν ὁ Ἰησοῦς. Ἐνταῦθα ἔφερον ἐνώπιον αὐτοῦ παραλυτικὸν
ἐπὶ κλίνης βεβλημένον, ἐν τῇ πεποιθήσει, δτι ὁ φιλεύσπλαγχνος
Ἰησοῦς δὲν θ' ἀπαξιώσῃ νὰ φίψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα του.
Πράγματι ὁ Σωτήρ, ἀποθέλψας εἰς τὴν πίστιν καὶ ἔκείνων οἵτι-
νες ἔζητον μετ' ἐπιμονῆς νὰ φέρωσι τὸν παραλυτικὸν πρὸς τὸν
Σωτῆρα, καὶ αὐτοῦ τοῦ κατακειμένου ἀσθενοῦς, λέγει πρὸς κοινὴν
πάντων παραμυθίαν· Θάρσει τέκνου· ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι
σου. (α) Διὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης ἥθελε νὰ καταδείξῃ ὁ Σω-
τήρ τοῖς πᾶσιν, δτι ἡ ἀμαρτία εἶναι φθοροποιὸς πηγὴ, ἀπὸ τῆς
ὅποιας προκύπτουσιν ὅλα τὰ κακά, καὶ δτι ἡ ἀληθὴς μετάνοια εἶ-
ναι δύναμις ἀκαταμάχητος, δι' ἣς ὁ μετανοῶν ἀμαρτωλὸς ἀξιοῦ-
ται νὰ ὀνομάζηται τέκνου Θεοῦ. Διὰ τῆς πρὸς τὸν παραλυτικὸν

(1) Ἡ λεῖξις καρδία πολλαχοῦ τοῦ Εὐαγγελίου εὑρηται ἀντὶ τῆς ψυχῆς.

1α) Ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος περιγράφων λεπτομερέστερον τὸ θαῦμα τοῦτο λέ-
γει, δτι οἱ κομίζοντες τὸν παραλυτικὸν ἤσαν τέσσαρες, ἡ δὲ ἐπιμονὴ των, ἣτις
ἡτο ἀναμφισβώλως ἀποτέλεσμα τῆς πίστεώς των, ὥθησαν αὐτοὺς μεχρι τοσούτου,
ῶστε ν' ἀνέλθωσι τὴν στέγην τῆς οἰκίας ἐν ἡ ἐδίδασκεν ὁ Ἰησοῦς, διότι δὲν ἦτο
δυνατὸν ἐν τοῦ πολλοῦ πλήθους νὰ εἰσέλθωσι διὰ τῆς κυρίας εἰσόδου, ν' ἀποστε-
γάγωσι μέρος τῆς οἰκίας, καὶ νὰ καταβιβάσωσι τὸν κράββατον, ἐφ' οὖς ἔχειτο ὁ πά-
σχων, πρὸ τοῦ Ἰησοῦ.

ἐκφράσεώς του ἥθελε νὰ διδάξῃ τοὺς παρισταμένους ὅπως συναντήσινθῶσι τὰς κακὰς συγεπείας τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀποφεύγωσι ταῦτην, διότι ἐνώπιόν των ἔκειτο εὔγλωττον παράδειγμα τῶν ἀποτελεσμάτων της. Καθ' ὅσον ἡ ἀμαρτία δὲν μολύνει μόνον τὸν ἐσωτερικὸν ἀνθρωπὸν, ἢτοι, τὴν ψυχήν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν σωματικὴν φύσιν ἡμῶν ὑποσκάπτει καὶ ἀφονίζει. Πλὴν οἱ μοχθηροὶ γραμματεῖς, (α) οἵτινες δὲν ἡδύναντο νὰ ὑψωθῶσι μέχρι τῶν ὑψηλῶν καὶ θεῶν διδασκαλίῶν τοῦ Ἰησοῦ, ζητοῦσι καὶ ἐνταῦθα νὰ παριστήσωσι τὸν Ἰησοῦν ὡς βλασφημον, διότι, κατ' αὐτοὺς, μόνος ὁ Θεὸς ἡδύνατο νὰ συγχωρῇ ἀμαρτίας. Ἄλλ' ὁ καρδιογνώστης Ἰησοῦς ἐννοήσας τὰς πονηρὰς σκέψεις των, στρέφει πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον, λέγων· Διατί ἀτακόπως σκέπτεσθε πονηρός; Τι εἴναι εὐκολώτερον, νὰ εἶπω εἰς τὸν παραλυτικὸν ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου· ἢ νὰ εἶπω, ἐγέρθητι καὶ περιπάτει; Θέλει δηλαδὴ διὰ τῶν ἀνωτέρω νὰ εἶπῃ εἰς τοὺς γραμματεῖς, διὰ τῆς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας θεραπεία, ὡς πνευματικὴ θεραπεία, εἶναι δυσεξέλεγκτος ἀπὸ σᾶς τοὺς πονηροὺς καὶ πεπωρωμένους τὸν νεῦν· ἀλλὰ ἵνα ἐλέγξω δημοσίᾳ τὴν μοχθηρὰν ψυχήν σας καὶ πεισθῇ δῆς ὁ κόσμος διὰ ὁμοίας τοῦ ἀνθρώπου, ὃν τῆς αὐτῆς οὐσίας πρὸς τὸν Θεὸν πατέρα, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ συγχωρῇ καὶ ἀμαρτίας, ἵσσον διὰ τῆς ἐν ἐμοὶ θείας δυνάμεως διδώμι καὶ τὴν σωματικὴν θεραπείαν εἰς τὸν πρὸς ὑμῶν παραλυτικόν. Καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὸν πάτροντα, θεραπεύει αὐτὸν διὰ τοῦ παντοδυνάμου λόγου του. Ο δὲ παριστάμενος λαὸς κατελήφθη ἀπὸ φόβον καὶ ἐκστασιν ἐπὶ τῷ γεγονότι.

Καὶ πάλιν ἡ περικοπὴ αὕτη διδάσκει ἡμᾶς τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς σταθερᾶς πρὸς τὸν Θεὸν πίστεως. Ἡ πίστις μετὰ τῆς ἀγυπτοκρίτου μετανοίας ἐπεξεργάζονται τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πίστις διδεῖ εἰς τὸν ἀνθρωπὸν τὸ δικαίωμα νὰ καλῆται τέκνον Θεοῦ, ἡ δὲ μετάνοια, ἀποκτείνουσα τὴν ἀμαρτίαν, καθιστᾷ τὸν ἀνθρωπὸν καὶ πραγματικῶς υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

(α) Γραμματεῖς ἐλέγοντο οἱ νομομάθεις· Ἐδραῖοι. Οὗτοι μετὰ τῶν Φαρισαίων κατεφέροντο ἀείποτε μεθ' ὄρμης κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἐνεκά τοῦ πρὸς αὐτὸν φθόνου των.

Τῇ ἑβδόμῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον κεφ. θ'. στ. 27—36)

Τῷ καιρῷ ἔκεινῳ παράγοντι τῷ Ἰησοῦ ἡχολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβὶδ. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ· καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πιστεύετε, δτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; Λέγουσιν αὐτῷ· Ναί, Κύριε. Τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. Καὶ ἀνεψύχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ ἐνεβριμήσατο⁽¹⁾ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Ορᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω. Οἱ δὲ ἔξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ἐλῇ τῇ γῇ ἔκεινῃ. Αὐτῶν δὲ ἔξεργομένων ίδού προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν⁽²⁾ δαιμονιζόμενον. Καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ σχῆλοι λέγοντες, δτι οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ ἀρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀ· ωτέρω περικοπῆς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος διδάσκει ἡμᾶς τὴν τέλεσιν δύο ἑτέρων θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ, τὴν θεραπείαν δύο τυφλῶν, ὡς καὶ τὴν τοῦ δαιμονιζομένου κωφοῦ. Τὰ μέχρι τοῦδε τελεσθέντα θαύματα τοῦ Σωτῆρος εἰχόν διατπείρει τὴν περὶ αὐτοῦ φρήμην πανταχοῦ τῆς Ιουδαίας, δι' ὃ πολλοὶ πά-

(1) Ἐνεβριμήσατο. Είναι μέσος ἀρ. πρῶτος τοῦ ἐμβριμάμοισι, ὅπερ καθ' ὅλου μὲν σημαίνει, ἐκδηλῶν τὴν ὄργην ἢ τὴν ἀγανάκτησιν πρός τινα· ἐνταῦθα δὲ δηλοὶ μετ' αὐστηρότητος ἐπέβαλλεν ἢ ηπειρούσει.

(2) Κωφός κυρίως λέγεται ὁ ἐστερημένος τῆς ἀκοῆς· ἐνταῦθα ὅμως δηλοὶ τὸν ἐστερημένον τῆς φωνῆς, τὸν ἄλαλον.

σχοντες ἡκολούθουν αὐτῷ πανταχοῦ, καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐφ' ἔχυτοὺς τὴν θαυματουργὸν δύναμίν του.

'Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς θεραπείας δύο τυφλῶν, οἵτινες μετὰ πίστεως ἐπεκαλέσθησαν τὸ ἔλεος τοῦ Σωτῆρος, καὶ οἵτινες διὰ τοῦτο ιάθησαν. 'Ο δὲ Σωτὴρ ἡμῶν θέλων ν' ἀποφύγῃ τὸν θόρυβον ὃν θὰ προύξενει καὶ τὸ γεγονὸς τοῦτο παρὰ τῷ λαῷ, θέλων δ' ὥσπερ τῶν πρότερον ἐπείδειξιν, μετ' αὐστηρότητος ἀπήγνωσε παρὰ τῶν θεραπευθέντων, δπως μὴ εἰπωσιν εἰς τινα τὰ τῆς θεραπείας των. 'Αλλ' ἡ χαρὰ ἡνὶ ἡσθάνθησαν οἱ τέως τυφλοί, καὶ ἡ ὄφειλομένη πρὸς τὸν εὐεργέτην των εὐγνωμοσύνη, ὑπηγόρευσαν εἰς αὐτοὺς τὴν παράθασιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Σωτῆρος, καθ' ἣν ἐπρεπε νὰ σιωπήσωσι, καὶ σπεύσαντες ἐγνώρισαν εἰς τὰ ἕκπληκτα πλήθη πῶς ἐθεραπεύθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ (στιγ. 27—31).

Εὔθους μετὰ τὸ ἀνωτέρω θαῦμα, ὁ Σωτὴρ ἐθεράπευσε καὶ ἔτερον, ὃν τὸ ἐν αὐτῷ οἰκεῖον πονηρὸν πνεῦμα κατέστησεν ἀλαλον. Καὶ τοῦτο ὥσπερ τῶν πρότερον ἐνίσχυσεν ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τὴν ἰδέαν τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ, δι' ὃ καὶ πάντες ἔκραζον· οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. 'Αλλ' ὁ φθόνος τῶν Φαρισαίων οὐδὲποτε στιγμὴν ἔξελιπεν, ἀλλὰ καὶ νῦν παρώρμακ αὐτοὺς νὰ συνεχίσωσι τὸ κακόθεος ἔργον τῆς διαβολῆς· οὗτοι δέ, τυφλὰ τοῦ ἴδιου πάθους ὅργανα γενούμενοι, δὲν ἐδίστασαν νὰ ὑβρίσωσι τὸν Ἰησοῦν ἀποκαλοῦντες αὐτὸν ἀρχοντα τῶν δαιμονίων, διτις μόνον διὰ τοῦτο ἔχει τὴν ἔξουσίαν νὰ ἔκβαλῃ τὰ δαιμόνια! Πλὴν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν οὐδεμιᾶς ἡξίωσεν ἀπαντήσεως τοὺς κακοθεόλους συκοφάντας του, ἀλλ' ἐηκολούθεις νὰ περιέρχηται τὰς πόλεις καὶ κώμας τοὺς πάντας διδάσκων καὶ ἐλεῶν. (32—35).

Τὸ ἔξοχον τοῦτο τοῦ Σωτῆρος παράδειγμα ὅρείλεις νὰ ἔγη ἐν ὅψει πᾶς ἀληθῆς ὀπαδός του, καὶ νὰ δείκνηται ὑπερήφανος πρὸς τοὺς κακοθεόλους κατηγόρους του, βέβαιος ὃν δτι καὶ ὃν πρὸς στιγμὴν διαστροφῇ ἢ ἀληθεια, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν αὐτη θὰ λάμψῃ ἐν ἀπάσῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς θείας αἰγλής της.

Τῇ ὄγδοῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον κεφ. ιδ'. στ. 14—22)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ⁽¹⁾ εἶδεν δὲ Ἰησοῦς πολὺν ὄχλον καὶ εὐ-
σπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους αὐ-
τῶν. Ὁφίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
λέγοντες· Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα ἥδη παρῆλθεν.
ἀπόλυτον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κόμας, ἀγο-
ράσωσιν ἔκυτοις βρώματα. Οὐ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ
χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Οἱ δὲ
λέγουσιν αὐτῷ· Οὐκ ἔχομεν ὕδε, εἰμὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο
ἰχθύας. Οὐ δὲ εἶπε· Φέρετέ μοι αὐτοὺς ὕδε. Καὶ κελεύσας
τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν τοὺς
πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρα-
νὸν εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους,
οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτά-
σθησαν, καὶ ἤραν τὸ περιστερον τῶν κλασμάτων δώδεκα κο-
φίνους πλήρεις. Οἱ δὲ ἐσθίοντες ἤσαν ἀνδρες ὡσεὶ πεντακι-
σχίλιοι, γωρὶς γυναικῶν καὶ παιδῶν. Καὶ εὐθέως ἤνάγκασεν
δὲ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἔως ω̄ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ διηγεῖται ἡμῖν ὁ Ματθαῖος, πῶς ὁ
Σωτὴρ ἡμῶν ἐχόρτασε τὸν πολὺν ὄχλον, δστις συνηθροίσθη ἵνα
διδαχθῇ ὑπὸ αὐτοῦ, μὲν πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύς. Διὰ τῆς

(1) Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. "Οτε δηλαδὴ ἀπεκεφαλίσθη ὁ πρόδρομος Ἰωάννης κατὰ διαταγὴν τοῦ τετράρχου Ἡρώδου, τότε δὲ Ἰησοῦς ἐγκατέλιπε τὴν Καπερναούμ, καὶ διαπλεύσας τὴν θάλασσαν τῆς Τιβερίαδός ἦλθεν εἰς ἔρημόν τενα τόπον περὶ τὴν πόλιν Βηστιάδα. Ἀλλ᾽ οἱ ὄχλοι θαυμάζοντες αὐτὸν διὰ τε τὴν θείαν διδα-
σκαλίαν του καὶ τὰ ἀπειρά θαύματά του, ἤκολούθησαν αὐτὸν πεζῇ μέχρις οὗ συ-
γκρήτησαν αὐτὸν εἰς τὸν ἔρημον τῆς Βηστιάδα τόπον, ἐνθα ἐξετέλεσε τὸ ἀνωτέρῳ
θαῦμα. (Δουκ. 6. 7—11. Ἰωαν. στ. 1 καὶ ἐφεξῆς).

ἀφηγήσεως ταύτης διδάσκομεθα ἔνθεν μὲν τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ἰησοῦ, ἔνθεν δὲ τὴν ἀνέκραστον πρὸς τὸν λαόν ἀγάπην καὶ εὐ-
σπλαγχνίαν του. Λαὸς πολὺς συνθλίθεται περὶ αὐτὸν ἐκ θερμῆς
πίστεως, ἵνα τὸν ἀκούση διδάσκοντα· οἱ μαθηταὶ του παρακινοῦ-
σιν αὐτὸν ἵνα ἀπολύσῃ τὰ πλήθη διότι ἐπῆλθεν ἡ νύξ, ἵνα ὑπά-
γωσι καὶ φάγωσιν, ὁ δὲ Σωτὴρ καὶ τὴν φυσικὴν ἀνάγκην τῆς
πεινῆς θεραπεύει, καὶ τὰς ψυχὰς διατηρεῖται· καὶ ζωογοεῖ μὲν τὸν
θεῖον Λόγον του. Πλέοντες ἐν διλφῷ χιλιάδες ἐχορτάσθησαν, καὶ ἐπε-
ρίσσευσαν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ παντοδυνάμου Σωτῆρος εὐλογηθέντων
πέντε ἥρτων καὶ δύο ἰγθύων, δώδεκα κόρινοι πλήρεις! Φυσικὸν
ἦτο νὰ ἐπικολουθῇση μέγις θυμυασμὸς καὶ ἐκπληξίς τοῦ λαοῦ
καὶ ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ. 'Ο δὲ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης πλη-
ροφορεῖ ἡμῖν, δτὶ ὁ ὄχλος ἐσκέπτετο ἐξ ἀρσιώσεως πρὸς τὸν Σω-
τῆρα ν' ἀρπάσωσιν αὐτὸν. Ἱνα τὸν ἀναγορεύσωσι βασιλέα. (Ἰωάν.
ς'. 15). 'Αλλ' ὁ Ἰησοῦς θέλων ν' ἀποφύγῃ τὴν ταραχὴν τοῦ
λαοῦ, τοὺς μὲν μαθητάς του ἡνάγκασε ν' ἀποπλεύσωσιν, αὐτὸς
δ' ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὅρος Ἱνα προσευχηθῆ.

Τῇ ἑνάτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαίον κεφ. ιδ'. στ. 22—34).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἡνάγκασεν δὲ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐ-
τοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν,
ἔως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους,
ἀνέβη εἰς τὸ ὅρος κατ' ιδίαν προσεύξασθαι. Ὁφίας δὲ γενο-
μένης, μόνος ἦν ἐκεῖ. Τὸ δὲ πλοῖον ἦδη μέσον τῆς θαλάσσης
ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος δὲ ἀνε-
μος. Τετάρτη δὲ φυλακῇ⁽¹⁾ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ

(1) Τετάρτη φυλακῇ. Οἱ Ἐβραῖοι διήφερον τὴν νύκτα εἰς τέσσαρα τμῆματα, ἢτοι, χρονικὰ διαστήματα, ἀτινα ἐλέγοντο φυλακαῖ. Ἡ πρώτη φυλακὴ ἡρχιζεν ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς ἐνάτης τῆς νυκτός· ἡ δευτέρα, ἀπὸ τῆς ἐνάτης μέχρι τῆς δωδεκάτης· ἡ τρίτη, ἀπὸ τῆς δωδεκάτης μέχρι τῆς τρίτης πρω-
νῆς ὥρας, καὶ ἡ τελευταῖσ, ἀπὸ τῆς τρίτης τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Κατὰ τὴν τετάρτην λοιπὸν φυλακὴν ὑπέφωσκε καὶ τὸ πρῶτον φῶς τῆς ἡμέρας.

Ίησοῦς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Καὶ ιδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα, ἐταράχθησαν λέγοντες, ζτι φάντασμά ἐστι· καὶ ἀπὸ φόβου ἔκραξαν. Εὐθέως δὲ ἐλάλησαν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Θαρσεῖτε· ἐγὼ εἰμι, μή φοβεῖσθε. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σὲ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅδατα. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐλθέ. Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος, περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὅδατα ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἴσχυρὸν ἐφοβήθη· καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε λέγων· Κύριε, σῶσόν με. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάθετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ὁλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. Οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ. Καὶ διαπεράσαντες ἥλθον εἰς τὴν Γῆν Γεννησαρέτ⁽¹⁾.

Ἐννοία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ ἀφηγεῖται ἡμῖν ὁ Ματθαῖος, διτὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὸν χορτασμὸν τῶν πεντακισχιλίων, ἤναγκασε τοὺς μαθητάς του νὰ ἐπιβῶσι πλοίου καὶ ν' ἀπέλθωσιν, ἵως οὐ ἀπολύτῃ τοὺς ὄχλους. Τούτου δὲ γενομένου, αὐτὸς ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἔκει πλησίον ὅρος ἵνα προσευχῇ^{θῇ}. Ἄλλαξ κατὰ τὴν νύκτα ἔκεινην, ἡ θάλασσα ἐξαγριώθεισα ὑπὸ τῶν ἀνέμων, ἦγε καὶ ἔφερε τὸ πλοῖον ἐφ' οὐ ἥσαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ. Τοῦτο δ' ἐγένετο ἵνα δείξῃ ὁ Σωτὴρ εἰς τοὺς μαθητάς του, διτὶ πολλὰς τρικυμίας θὰ ὑποστῶσιν ἐν τῷ κόσμῳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ κηρύγματος, ἀλλ' ὅμως πάντοτε θὰ ἔχωσι τὴν θείαν βοήθειαν, ἵτις καὶ κατὰ τὴν νύκτα ἔκεινην δὲν ἔγκατελιπεν αὐτούς, ἐν μέσῃ θαλάσση ταλαιπώρουμένους καὶ κινδυνεύοντας. Φυσικὸν ᾧτο νὰ φοβηθῶσιν οἱ μαθηταὶ τὴν νύκτα ἔκεινην, ἔνθεν μὲν ἔνεκεν τῆς σφοδρότητος τῆς τρικυμίας, ἔνθεν δὲ διότι δὲν ᾧτο μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς. Καὶ

(1) Γεννησαρέτ. Οὕτως ἐκαλείτο ἡ περίχωρος τῆς Γαλιλαίας πέριξ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος. Ἐν τῇ περίχώρᾳ ταύτῃ ἔκειτο ἡ τε Καπερναοῦμ καὶ ἡ Βηθσαΐδα.

ἀλλοτε διέτρεξαν κίνδυνον ἐν θαλάσσῃ. ἀλλ' ἦτο μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς. "Ωστε δικαίως ἐν ἀγωνίᾳ καὶ φόβῳ διετέλουν κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην οἱ μαθηταί. Περὶ δὲ τὴν τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς, ἦτοι, καθ' ἣν στιγμὴν ἥρχιζε νὰ ύποχωρῇ τὸ τῆς νυκτὸς σκότος εἰς τὴν ἡδη προσεγγίζουσαν ἡμέραν, ἀφ' οὗ δηλαδὴ καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἀφῆκεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητάς του ν' ἀγωγίζωνται κατὰ τῶν ἀγρίων κυμάτων, διδάσκων οὕτως αὔτοὺς νὰ συνθήζωσιν δπως ἀνθίστανται γεννακίως εἰς πᾶσαν θλίψιν καὶ πάντας διωγμόν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτούς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. (στιχ. 22—25).

'Αλλ', ως εἶπομεν, δὲν ἦτο ἔτι πλήρης ἡμέρα, δι': ὃ δὲν ἤδυναντο οἱ μαθηταὶ ν' ἀναγγινωρίσωσι τὸν θεῖόν των διδάσκαλον· ἰδόντες δ' ἀνθρώπινον ὅν νὰ περιπατῇ ἐπὶ τῶν ἐξηγριωμένων ἔτει κυμάτων, παρὰ πάντα φυσικὸν νόμον, ἐφοβήθησαν ἔτι μᾶλλον καὶ ἥργισαν νὰ φωνάζωσιν. 'Αλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καταπαύει τὸν φόβον των, λέγων πρὸς αὐτούς· θαρσεῖτε· ἔγως εἰμι. Ή παρήγορος τοῦ Σωτῆρος φωνὴ ἐπέφερεν ἀμέσως τὸ ἀποτέλεσμα της, διότι οἱ μαθηταὶ καθησύχασαν μὴ φοβούμενοι πλέον οὐδὲ τὴν μακινομένην ἔτι θάλασσαν. 'Ο δὲ ὄρμητικὸς τὸν χαρακτῆρα Πέτρος, ζητεῖ παρὰ τοῦ Ἰησοῦ νὰ τὸν προσκαλέσῃ πλησίον του, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀξιωθῇ καὶ περιπατήσῃ ἐπὶ τῆς θαλάσσης· εὐθὺς δ' ὡς ὁ Ἰησοῦς τὸν προσεκάλεσεν, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἥργισε νὰ βυθίζηται. Τότε καταληφθεὶς ὑπὸ νέου φόβου, φωνάζει ως ἀπελπις πρὸς τὸν Σωτῆρα· Κύριε, σῶσόν με. Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἔσωσε μὲν αὐτὸν τείνας πρὸς αὐτὸν τὴν παντοδύναμον χεῖρά του, ἀλλὰ καὶ τὸν ἥλεγχο ταύτογράνως διότι ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν μετά τεινος δισταγμοῦ, τοῦθ' δπερ ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς ὀλιγοπιστίας του. Μὴ λησμονῶμεν, δτι καὶ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν δὲν εἶχον σγηματίσει εἰσέτι πεποιθησιν περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ. Εὐθὺς δ' ὡς ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Πέτρος ἀνῆλθον εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἀνεμος. Οἱ δ' ἐν τῷ πλοίῳ μαθηταὶ ὄμοιογήσαντες μίαν ἔτι φοράν τὴν ἐν τῷ Σωτῆρι ἐνοικοῦσαν θεότητα. ἦλθον καὶ προσεκύνησαν αὐτόν, ως ἀληθῶς υἱὸν τοῦ Θεοῦ. 'Εκεῖθεν δ' ἦλθον εἰς τὴν Γεννησαρέτ.

Τῇ δεκάτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαίου κεφ. ιζ'. στ. 14—23).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνθρωπός τις⁽¹⁾ προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ γνυπετῶν αὐτῷ καὶ λέγων· Κύριε ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν δτὶ σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γάρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὄδωρο. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἡδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ὡ γενεὰ ἀπιστος καὶ διεστραμμένη, ἔως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; Ἔως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φέρετέ μοι αὐτὸν ὥδε. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ⁽²⁾ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ ίαθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὕρας ἐκείνης. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατίδιαν εἶπον· Διὰ τί ήμεις οὐκ ἡδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; Ο δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. Ἄμην γάρ λέγω ὑμῖν· Ἐάν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον συνάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

"Εννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

"Ετερον ἀξιοθύμαστον γεγονός ἔφηγεῖται ἡμῖν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, τὴν θιραπείαν δηλαδὴ τοῦ υἱοῦ ἀγνώστου τινός, δστις ἐπασχεν ἐκ τῆς φοβερᾶς νόσου τοῦ σεληνιασμοῦ ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας του. Ο Σωτὴρ ἡμῶν δὲν δωρεῖται μόνον εἰς γνωστοὺς τὴν ἐκυτῷ δύναμιν καὶ γάριν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀγνώστους. Οὐδεμίχ δὲ παρέργεται περίστασις χωρὶς νὰ

(1) "Ἄνθρωπός τις. Ήτοι, ἄγνωστος τῷ τε Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

(2) Αὐτῷ=ἡτοι τῷ πνεύματι τῷ πονηρῷ τῷ ἐν τῷ σεληνιαζομένῳ ὄντι.

διδάξῃ καταλλήλως τοὺς πάντας, ἢ ἀκέγωνος αὗτη πηγὴ τῆς θείας ἀληθείας.

Ἐν τῇ ἀφηγήσει τῆς ἀνωτέρω θεραπείας βλέπομεν ἀγνωστόν τινα πατέρα προσελθόντα γονυπετῶς πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἵνα θεραπεύσῃ τὸν πάσχοντα υἱόν του. Βεβαίως ὁ ἀγνωστος οὗτος ἔκουσε ποῖα καὶ πόσα μέχρι τοῦδε θαύματα ἔξετελεσεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐσπευσε νὰ σώσῃ τὸν υἱόν του ἀπὸ τῆς φοβερᾶς νόσου, ὑφ' ἣς καὶ πείχετο. Φαίνεται δῆμως, ως κατωτέρω ὄψομεθα, δτι ὁ πατήρ δὲν παρωρμήθη εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς πίστεως, ἀλλ' ἀπλῶς ὑπὸ τῆς φρίμης τοῦ Ἰησοῦ. Πρὶν δὲ τὴν προσέλθη πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἔφερε τὸν υἱόν του πρὸς τοὺς μαθητάς του, οἵτινες δῆμοι δὲν ἡδυνήθησαν νὰ θεραπεύσωσιν αὐτόν. Ο δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν, δτι καίτοι τοσάκις ἐθαυματούργησεν ἐνώπιον τοῦ ὄχλου, καίτοι ἀπηύθυνεν ἀκκαππάστως ἀπειρίων διδασκαλιῶν, αἵτινες προύκάλουν τὸν θαυματιμὸν καὶ τὴν ἐκπληξιν, δὲν κατώρθωσε νὰ γίνη πιστευτός, ἀλλ' ἀμφιθολίαι καὶ δισταγμοὶ ἐγεννῶντο καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς μαθητάς του ἐκφωνεῖ οἶνοι μετ' ἀγκακτήσεως «ῳ γενεὰ ἀπιστος καὶ διεστραμμένη, ἐως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἐως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν. (στιχ. 14—17).

Οτι ὁ πατήρ τοῦ πάσχοντος δὲν κατείχετο ὑπὸ τῆς πίστεως δταν προσῆλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, δηλοῦται ἐκ τῆς λεπτομερεστέρας ἀφηγήσεως τοῦ γεγονότος τούτου ὑπὸ τοῦ Εὐχγελιστοῦ Μάρκου (πρόλ. Μάρκ. θ'. 17 καὶ ἐφεξῆ). Κατὰ τοῦτον ὁ μὲν Ἰησοῦς εἶπεν εἰς τὸν πατέρα· «εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι», ὁ δὲ πατήρ, μόνον τότε αἰσθανθεὶς μεταμέλειαν διὰ τὴν ἀπιστίαν του, κράζει μετὰ δακρύων πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἑλέους· «πιστεύω, Κύριε βοήθει μοι τῇ ἀπιστίᾳ.» Καὶ ὅντως τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπίστευσε, καὶ ιάθη ὁ παῖς του, εὐθὺς ως ὁ Ἰησοῦς ἐπετίμησε τὸ ἐν αὐτῷ πονηρὸν πνεῦμα. Ἀλλὰ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ κατείχοντο ὑπὸ δισταγμῶν καὶ ἀμφιθολίῶν περὶ τῆς τοῦ Ἰησοῦ θεότητος. Διὰ τοῦτο δταν προσῆλθον ἵνα ἐρωτήσωσι τὸν Ἰησοῦν, διατὶ δὲν ἡδυνήθησαν εὗτοι νὰ θεραπεύσωσι τὸν πρὸς αὐτοὺς προσεγεγμέντα πάσχοντα, ὁ Ἰησοῦς κατηγορηματικῶς ἐδήλωσεν αὐτοῖς τοῦτο, εἰπών. «Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν».

Διότι, ἔξακολουθεῖ λέγων, ὃν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, δύνασθε νὰ ἐκτελέσητε καταπληκτικὰ ἔργα, καὶ οὐδὲν θ' ἀνθισταται εἰς τοὺς λόγους σας. Τοῦτο δὲ τὸ γένος τοῦ πνεύματος, ὡφ' οὗ κατείχετο ὁ Θεραπευθείς, δὲν δύναται ἄλλως νὰ ἔξελθῃ ἢ διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας. Αἱ δύο αὗται ὑψισται ἀρεταῖ, ἀς συνιστᾶ ἐνταῦθα εἰς πάντας ὁ Σωτήρ, ἥτοι ἡ πνευματικὴ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, ἥτις κατορθοῦται διὰ τῆς Θερμῆς καὶ ἀνυποκρίτου προσευχῆς, καὶ ἡ ἀπὸ τὰ μαστίζοντα τὸν άνθρωπον πάθη ἐγκράτεια, ἥτις ἐνταῦθα νηστεία λέγεται, δύναται ν' ἀπαλλάξωσι νοῦν καὶ καρδίαν πάσης πνηρᾶς ἰδέας, καὶ παντὸς πονηροῦ δισταγμοῦ ἢ ἀμφιβολίας, καὶ νὰ καταστήσωσιν ἡμᾶς ικανοὺς δπως ἀνθιστάμεθα κατὰ τῶν πονηρῶν πνευμάτων καὶ ἐπιβαλλώμεθα αὐτοῖς (στιχ. 19—21). Μετὰ δὲ τὴν αὔστηρὰν ταύτην διδασκαλίαν, ἣν ἀπηύθυνε εἰς τοὺς μαθητάς του, ἐγνώρισεν εἰς αὐτούς, ὅτι μέλλει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου νὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων, οἵτινες καὶ θὰ φονεύσωσιν αὐτὸν ἀλλὰ τὴν τρίτην ἀπὸ τοῦ θανάτου του ἡμέραν μέλλει ν' ἀναστηθῇ ἐκ νεκρῶν, δπως ἐπικρατήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, δι' ὃ τόσας μέγρι τοῦδε ἐξήνεγκεν ὁ κόσμος δισταγμοὺς καὶ ἀμφιβολίας. (στ. 22, 23).

Τῇ ἐνδεκάτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαϊον κεφ. ιη' στιχ. 23—35).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην⁽¹⁾. Ωμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἡθέλησε συνάραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναί-

(1) Ἀπειράκις ὁ Σωτήρ ἐνέδει τὰς διδασκαλίας του δι' ἀλληγορικῶν καὶ πιθανῶν διηγήσεων, αἴτινες λέγονται παραθολαὶ, δπως καθίσταται εὐληπτότερος εἰς τοὺς ἀκροατάς του. 'Ἡ δὲ ἀλληγορικὴ ἔννοια τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς ἐστιν αὕτη. Ὁ βασιλεὺς ἐίναι Θεός: δοῦλοι δὲ πρὸς οὓς ἔρχεται νὰ λογαριάζηται, είνε πάντες οἱ ἀνθρώποι· ὁ προσενεγκθείς δρειλέπτης τῶν μυριών ταλάρτων, ἐίναι ὁ πλήρης ἀμαρτιῶν ἀνθρώπος, διότι τοιούτοις εἴμενα πάντες ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· ἡ ἔκφρασις μόρια τάλαρτα ἐίναι εἰκονικὴ παράστασις τῶν ἀπείρων ἀμαρτιῶν ἡμῶν (τὸ τάλαρτον είναι ποσὸν χρημάτων ισοδυναμοῦν πρὸς 6,000 δραγμὰς Ἀττικάς). ή εὑσπλαγχνία τοῦ κυρίου πρὸς τὸν ὀφειλέτην δοῦλον, δηλοὶ τὴν ἀπειρον τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, δι' ης προθύμως συγγωρεῖ αὐτοὺς ὡς μακροθυμούς καὶ ἀνεξίκακος· διότις δρειλεπτεῖς ἔκτατον δηνάρια τῷ εὐεργετή-

ρειν προσηγένετη αὐτῷ εἰς ὁφειλέτης μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναικαν αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα δσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἔκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἔκεινος εὗρεν ἐν τῶν συνδούλων αὐτοῦ, δς ὥφειλεν αὐτῷ ἐκατὸν δηνάρια καὶ κρατήσας ἔπνιγε λέγων, Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. Ο δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλ' ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἔως οὕτοις ἀποδῷ τὸ ὁφειλόμενον. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὁφειλὴν ἔκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδολόν σου, ὡς καὶ ἐγώ σε ἤλεησα; Καὶ ὅργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἔως οὕτοις ἀποδῷ τὸ ὁφειλόμενον αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἔκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

Ἐννοία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Μία ἐκ τῶν πρώτων καὶ κυριωτάτων ὑποχρεώσεων τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι καὶ ἡ ἀνεξικκία, ἥτις ἀπορρέει ἐκ τοῦ γενικοῦ καθή-

θέντι δούλῳ (τὸ δηνάριον εἶναι ῥωμαϊκὸν νόμισμα ισοδυναμοῦν πρὸς δραχμήν), εἰκονίζει τὸν ἄνθρωπον, ὅστις, ὡς ἄνθρωπος, προῖνει βλάβας καὶ ἀδικίας ὀπωσοῦν μικρὰς πρὸς τὸν ἀδελφόν του· ἡ διαγωγὴ τοῦ δούλου πρὸς τὸν ὁφειλέτην σύνδουλον, δηλοτὶ τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀπάξιοισιν νὰ δειγθῶσιν ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς ὄμοιούς των· ἡ δὲ συμπεριφορὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ἀγρεῖον δοῦλον, εἰκονίζει τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν ἐγγίστων καὶ ἀσπλάγχνων, ἡς ἀποτέλεσμα ἔσται· ἡ φοβερὰ αὐτῶν τιμωρία καὶ αἰωνία πνευματικὴ καταδίκη.

κοντος τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Μόνον ἐὰν ἔχει βάθους ψυχῆς συγχωρῶμεν τὰ πρὸς ἡμᾶς πταῖσματα τῶν ἄλλων, μόνον τότε δύναμεθα μετὰ θάρρους νὰ ζητήσωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν συγχώρησιν τῶν ἴδικῶν μας ἀμαρτημάτων. Οὐδὲ πρέπει νὰ παρίσωμεν τὴν ἀλήθειαν, καθ' ἣν τὰ πρὸς ἡμᾶς πταῖσματα τῶν ἄλλων εἴναι πάντοτε μικρὰ καὶ ἀνάξια λόγου, ἐνῷ αἱ ἡμέτεραι πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸ θεῖον θέλημά του παρεκτροπαὶ εἴναι σοβαραὶ καὶ ἀπειροι. Ἐν τούτοις ὁ πλήρης πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης Θεὸς παρέχει μετὰ προθυμίας τὴν συγχώρησιν τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, ἀπαιτεῖ δομῶς καὶ ἔκ μέρους ἡμῶν προθυμίαν διπλῶς ἀπὸ καρδίας συγχωρῶμεν τοὺς πρὸς ἡμᾶς πταίοντας ἀδελφούς.

Καὶ τὴν διέσπασταλίαν ταύτην ἀπηγόρουν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῶν λόγων του Πέτρου, δστις ἡρώτησεν αὐτὸν ἐὰν εἴναι ἀρκετὸν νὰ συγχωρῇ τὸν παρεκτρεπόμενον ἀδελφόν του ἔως ἐπτάκις. Τότε ἐδήλωσε σκφῶς τῷ Πέτρῳ, δτι ὅφείλει νὰ συγχωρῇ τὸν ἀδελφόν του ἔως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά, θέλων διὰ τούτου νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἀπειρον, καὶ διηγεκές, καὶ ἀετ, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος.

Τοιαύτην ἔννοιαν ἔχει ἡ ἀνωτέρω παραβολή. Ἐναύτῃ βλέπομεν, δτι ὁ πολυεύσπλαγχνος βασιλεὺς μετὰ προθυμίας συνεχώρησε τὸν ὄφειλέτην του μεγάλου ποσοῦ τῶν μυρίων ταλάντων, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ, διότι ἐπεκαλέσθη τὴν εύσπλαγχνίαν του ἀλλ', ὁ ἀχρεῖς οὗτος δούλος δὲν ἐδίστασε νὰ εῦρῃ ἔνα σύνδαιλόν του, δστις τῷ ὥφειλε μόνον ἐκατὸν διημάρτια—ποσὸν δλως μηδαμινὸν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ δεκάκισχίλια τάλαντα ἀτινα τῷ ἐχαρίσθισαν—ν' ἀπαιτήσῃ ἀνυπερθέτως τὴν ἀπότισίν των, νὰ κωφεύσῃ τελείως εἰς τὰ δάκρυα του συναδέλφου του καὶ νὰ τὸν ἀψήσῃ εἰς τὰς φυλακάς! Ἡ παραβολὴ κατωτέρω ἀναφέρει ἡμῖν πῶς μετὰ τὴν αἰσχρὸν ταύτην διαγωγὴν τοῦ ἀχρείου δούλου, προστηνέχθη καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ Βασιλεὺς, ἐπιβαλὼν αὐτῷ δικαίως τὴν αὐστηροτάτην τιμωρίαν. Τελευτῶν δ' ὁ Σωτὴρ τὴν παραβολὴν λέγει ἡμῖν, νὰ μὴ παύσωμεν ἐνθυμούμενοι τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ· νὰ εἰμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὴν θείαν μακροθυμίαν, καὶ νὰ ἐκδηλῶμεν τὴν ὄφειλομένην ταύτην εὐγνωμοσύνην ἐν ἔργοις,

συγχωροῦντες πᾶσαν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐλλειψίν ἐκ τῶν καρδιῶν ἡμῶν.

Τῇ διδεκάτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ιθ' στ. 17—26).

Τῷ καιρῷ ἔκεινῳ νεανίσκος τις⁽¹⁾ προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; Οὐ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, δὲ Θεός. Εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἑντολάς. Λέγει αὐτῷ, Ποίας; Οὐ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· Τὸ οὐ φονεύσεις· οὐ μοιχεύσεις· οὐ κλέψεις· οὐ ψευδομαρτυρήσεις· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καὶ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Λέγει αὐτῷ δὲ νεανίκος· Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τί ἔτι ὑστερεῖ⁽²⁾· Ἐφη αὐτῷ δὲ Ἰησοῦς· Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Ἀκούσας δὲ δὲ δὲ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά· Οὐ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἄμην λέγω ὑμῖν, διτὶ πλεύσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Παλιν δὲ λέγω ὑμῖν· Εὔκολώτερόν ἔστι κάμηλον⁽³⁾ διὰ τρυπήματος ραφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔξεπλήσσοντο σφόδρα λέ-

(1) Ὁ περὶ οὗ λόγος νεανίσκος δὲν εἶγε σκοπὸν νὰ ἐμπαιῇ τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ νὰ διδαχθῇ ήπ' αὐτοῦ, διότι ἔξελάμβανεν αὐτὸν ὡς ἔνα τῶν Ἰουδαίων νομοδιδασκάλων. Διὰ τοῦτο καὶ δὲ Σωτὴρ ἀπεκρίθη αὐτῷ· τι μὲ λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὶ δὲ εἰς, δὲ Θεός. Ω; ἔναν ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ἔναν εἰς ἄνθρωπον ἀπευθύνης τὴν ἔρωτάσιν σου, μὴ λέγης ἄνθρωπον ἀγαθόν, διότι μόνον δὲ Θεός εἶναι ἀγαθός.—Ο περὶ οὗ λόγος νεανίσκος ήσαν μόνον φιλοχρήματος καθ' ὑπερβολήν.

(2) Ὅταντερώ. Τοῦτο ἴσοδυναμεῖ πρὸς τὸ τί ἔτι ὑπολοείπεται μοι;

(3) Κάμηλος ἔνταῦθα εἶναι τὸ γνωστὸν ζῷον. Η δὲ ὅλη ἔκφρασις «Εὔκοπώτερόν ἔστι κτλ.» εἶναι συνήθης παρ' Ἑρόδαῖοις, δηλαδή τὴν μεγίστην δυσκολίαν, η̄ις ἡ μικρὸν ἢ οὐδέλως ἀπέγει τοῦ ἀδυνάτου.

γοντες· Τις ἄρα δύναται σωθῆναι; Ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δύνατά ἐστι.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδασκόμεθα, δτι ὁ πλοῦτος, καίτοι αὐτὸς καθ' ἑκυτὸν εἶναι ἀγαθός, γίνεται πολλάκις ἀφορμὴ κακοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, δταν οὕτωι ἐπισκοτισθέντες ὑπὸ τοῦ γοήτρου του ποιῶνται κακὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Ὁ πλοῦτος εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ὄφελομεν νὰ κάμνωμεν καλὴν χρῆσιν αὐτοῦ, καὶ νὰ θεωρῶμεν αὐτὸν ὡς μέσον προωρισμένον διὰ τὴν ἔξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς καὶ ήμῶν καὶ τῶν πλησίον ήμῶν, καὶ οὐχὶ ὡς σκοπὸν τῆς ἐπιγείου ὑπάρχεισας, ὡς θεωροῦσιν αὐτὸν οἱ φιλοχρήματοι καὶ οἱ πλεονέκται. "Οταν τις ἐκλαμβάνῃ τὸν πλοῦτον ὡς μέσον ἔξυπηρετοῦν τὴν ἀνθρωπίνην ἀνάγκην, ποιεῖται κακὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Καὶ τοιοῦτοι ἐδείχθησαν πάντες οἱ μεγάλοι τοῦ ἔθνους ήμῶν εὔεογέται, οἵτινες ἀφιέρωσαν τὰς μετὰ κόπων καὶ μόγθων προσκτήθεισας περιουσίας των εἰς κοινωφελεῖς σκοπούς καὶ ἔθνωφελῆ ἔργα. "Οταν δὲ τούναντίον θεωρῇ τις τὸν πλοῦτον ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς, τότε ἀποτυφλοῦται ὑπὸ αὐτοῦ οὕτως, ὥστε καθίσταται δλῶς ἀνίκανος νὰ ἴψωθῇ εἰς εὐγενεστέραν ἀτμόσφαιραν, καὶ καθ' ἀπασαν τὴν ζώήν του μαστίζεται ὑπὸ τῶν θορεωτάτων παθῶν τῆς φιλαργυρίας καὶ πλεονεξίας.

Τοιοῦτος ὑπῆρχε καὶ ὁ πλούσιος νεανίσκος τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς· δῆλοι εἰς τὸν Ἰησοῦν δτι ἐμόρρωσε μὲν ἑκυτὸν συμφώνων πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου κελευόμενα καὶ ἐτήρησε τὰς ὑπὸ τοῦ Δεκαλόγου ἐπιθαλλομένας εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐντολάς, ἀλλ' δταν ὁ Σωτὴρ εἰπεν εἰς αὐτὸν· ἐὰν θέλῃς ν' ἀποθῇς τέλειος, πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, δίδου ταῦτα εἰς τοὺς πτωχούς καὶ ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ. κατελήφθῃ ἀπὸ ἀνέκρηστον λύπην καὶ ἀπῆλθε. Ἐνταῦθι παρατηροῦμεν, ἔνθεν μὲν δτι ὁ Σωτὴρ ἔξηρτησεν ἐκ τῆς ἐλευθέρας θελήσεως τοῦ νεανίσκου τὸ ν' ἀποθῇ τέλειος. ἔνθεν δὲ τὴν ἰσχὺν ἦν ἐξήσκει ἐπὶ τοῦ νεανίσκου τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας.

Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος λεχθὲν «ὑπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα κτλ.» δὲν σημαίνει γενικὴν καὶ ἀπόλυτον ἀπαλλοτρίωσιν ἀπὸ τοῦ πλούτου, ἀλλὰ τὴν λελογισμένην καὶ λὴν χρῆσιν αὐτοῦ τὴν ὑπὸ τοῦ ἡθικοῦ νόμου ἐπιβαλλομένην, ἵτις ἀφορᾷ εἰς τὸ γενικὸν τῆς ἀνθρωπότητος καλόν (στιχ. 16—22).

Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ νεανίσκου ὁ Σωτὴρ στραφεῖς πρὸς τοὺς μαθητάς του εἶπεν εἰς αὐτούς· πόσον δύσκολον εἰναι ἡ μᾶλλον ἀδύνατον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν ἔκεινοι ἐκ τῶν πλουσίων οἵτινες δὲν ἡξεύρουσιν νὰ μεταχειρισθῶσι προσπόκοντας τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐμπιστευθὲν αὐτοῖς χάρισμα τοῦ πλούτου.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ μαθηταὶ τοῦ, ἐξ αἰσθήματος φιλανθρωπίας ὄρμωμενι, ἐθαύμασαν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἡρώτησεν αὐτὸν «τίς ἄρα δύναται σωθῆναι» ὁ Σωτὴρ ἀπήντησεν αὐτοῖς· «παρ' ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι· παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά», θέλων διὰ τούτου νὰ δηλώσῃ αὐτοῖς, δτὶς ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἀμετρήτου θείας ἐνάρμεως, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὑπολογισμῶν.

Τῇ δεκάτῃ τρίτη Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαίον κα' στ. 33—42).

Εἶπεν δὲ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην⁽¹⁾. Ἀνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, δστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν περιέθηκε, καὶ ὠρυζεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ φυοδόμησε πύργον,

(1) Ἡ ἀλληγορικὴ ἔννοια τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς ἐστιν αὕτη. Οἰκοδεσπότης τοῦ ἀμπελῶνος εἶναι ὁ Θεός, καὶ ἀμπελὼν ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός, περὶ οὗ ιδιαζόντως προύνδησεν ὁ Θεός· φραγμὸς εἶναι ὁ Μωσαῖκὸς νόμος δι' οὗ περιεφρουργήθη ὁ λαὸς οὗτος, ληνός εἶναι τὸ θυσιαστήριον, καὶ πύργος δὲ ὁ Ἱεροσολύμοις ναός. Γεωργὸι εἶναι οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, εἰς οὓς ὁ Θεός ἐνεπιστεύθη τὴν καλλιεργίαν τοῦ ἀμπελῶνος. Οἱ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀποσταλέντες δῦνλοι, εἶναι οἱ προφῆται, οἵτινες διότι συνεδούλευον τὸν λαόν, ἢ ἥλεγχον αὐτὸν διὰ τὰς παρεκτροπάς του, ἐκακοποιοῦντο ποικιλοτρόπως ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τῶν Ἰουδαίων. Τίδε τέλος τοῦ οἰκοδεσπότου εἶναι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὃν συλλαβόντες οἱ μοχθηροὶ Ἰουδαῖοι ἥγαγον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἵτοι ἐκτός τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.

καὶ ἔξεδοτο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν.⁽¹⁾ Ότε δὲ ἦγγισεν δὲ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ώσπερ τῶν πρώτων. Υστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔξεβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. Όταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς⁽²⁾· «Λίθον δὲ ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν τοῖς δρθαλμοῖς ἡμῶν;»

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς διδάσκει ἡμᾶς ὁ Σωτήρ, διὰ πολλοῦ ἐκ τῶν ἀνθρώπων δεικνύουσιν ἀξιόμεμπτον ἐπιμονὴν εἰς τὸ κακὸν καὶ τὴν ἀμαρτίαν· καίτοι δὲ ἐπέρχονται εἰς αὐτοὺς περιστάσεις ἵνα ἀποστραφῶσι τὸν ἀμαρτωλὸν βίον καὶ ἐπανέλθωσιν

(1) Ἀπεδήμησεν. Ως ἀποδημίαν τοῦ οἰκοδεσπότου δυνάμεθα ἀλληγορικῶς νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἔπαυσεν ὁ Θεός νὰ ἐμφανίζηται εἰς τὸν Ἰσραὴλ ἐν μέσῳ τῶν καπνιζόντων καὶ σειωμένων ὄρέων, ὅτε ἔδιδε τὸν νόμον του, καὶ ἐν ὅντος παρενέλθετο, ἀμέσως ἐτιμώρει τοὺς παραδάτας. Καιρὸς ἡρα ἀποδημίας εἴναι ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ὁ Θεός, δοὺς τὸν νόμον εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἀφῆκεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τῶν διδασκάλων καὶ ἀργόντων αὐτῶν ἵνα διαπαιδαγωγηθῶσι καὶ ἀναπτυχθῶσι κατὰ τὰς θελας αὐτοῦ διατάξεις.

(2) Λίθον κτλ. Η ἥσις ἐλήφθη ἐκ τῶν Ψαλμῶν τοῦ Δαΐδ (μην 22, 23).

εἰς τὴν εὐθεῖαν ὄδον, ἐξ ἀξιοκρίτου ἔθελοκακίας δὲν τὸ πράττουσι· διὸ καὶ τιμωροῦνται ἀδυσωπήτως ὑπὸ τῆς θείας δικαιοσύνης. Εἶναι μὲν ἀληθές, δτι διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς ἥθελεν ὁ Ἰησοῦς κυρίως νὰ δειξῃ τὴν δλῶς ιδιάζουσαν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες καίτοι προτοιμασμένοι διὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἵνα διμολογήσωσι τὸν Ἰησοῦν, ώς τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένον Μεσσίαν, δὲν τὸ ἐπραξαν· καὶ ὅχι μόνον ἐπέμειναν εἰς τὴν ἀπιστίαν των, ἀλλὰ παρορμώμενοι ὑπὸ τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων τὰ πάντα μετῆλθον δπως κορέσωσι τὸ κατὰ τοῦ Σωτῆρος πάθος των καὶ σταυρώσωσι αὔτον. Δὲν ἀποκλείεται: δμως ἐντεῦθεν καὶ πᾶν δ, τι ἀνωτέρω εἴπομεν, δτι δηλαδὴ ὁ Ἰησοῦς ἥθελε νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους ἵνα μὴ ἐπιμένωσιν εἰς τὸ κακόν, ἀλλ' εὐθὺς ἀμείας ἀναγνωρίσωσι τὴν πλάνην τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀμαρτίας γὰρ ἀπιστραφῶσι μετὰ χαρᾶς ἐπὶ τὴν ὄδον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ζωῆς, διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας.

“Ωστε κυρίως κατὰ τῶν ὑποκριτῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων ἐπιτίθεται εὐθρεστὸς ὁ Σωτὴρ διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς. Πλὴν οἱ ὑποκριταὶ δὲν ἐνόησαν τὸν Ἰησοῦν, διὸ καὶ καλῶς ἀπεκρίθησαν, δταν ἡρώτησεν αὐτοὺς ὁ Σωτὴρ. Οὗτος δὲ μὴ θέλων ν' ἀφήσῃ αὐτοὺς ἐν ἀμφιβολίᾳ, μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτῶν παρρησίας, ἀναφέρει εἰς αὐτοὺς τὸ προφητικὸν χωρίον τοῦ Δαυΐδ, καθ' δ, αὐτοὶ ως διδάσκαλοι τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, ἀπεδοκίμασαν τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποσταλέντα λίθον, δστις δμως προωρισται θέσθεν, καίτοι παρ' αὐτῶν ἀποδοκιμασθείς, ν' ἀποβῆ ἀκρογωνιαῖος. Ο ἀποδοκιμασθεὶς λίθος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἦν αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, δστις ἐγένετο τὸ θεμέλιον τοῦ πνευματικοῦ οἰκοδομήματος, ἦτοι, τῆς ὑπὸ αὐτοῦ ιδρυθείσης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κοτὰ Ματθαϊον κεφ. κβ' στ. 2—14)

Εἶπεν δ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην⁽¹⁾. Ωμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ δστις ἐποίησε γάμους

(1) Η ἀληγορικὴ ἔννοια τῆς παραβολῆς ταύτης εἶναι αὕτη: Βασιλεὺς εἶναι ὁ Θεός, Τίδε δ' αὐτοῦ, δ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ γάμος αὐτοῦ, ἡ

τῷ οὐρανῷ αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἦθελον ἐλθεῖν· Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων· Εἰπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἰδού τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμαστα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ⁽¹⁾ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους· Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, δὲ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, δὲ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὑβρισαν καὶ ἀπέκτειναν· Ακούσας δὲ δὲ βασιλεὺς ὥργισθη καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἔκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· Ό μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἥσαν ἄξιοι· πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους

πνευματικῇ ἐνότης τοῦ Σωτῆρος μετὰ τῆς ὑπὸ αὐτοῦ ἰδρυθείσης ἐκκλησίας. Οἱ κατὰ καταράς ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Βασιλέως δοῦλοι, εἰναι τὰ ὄργανα τοῦ Θεοῦ, ἀτινα ἐνεφανίζοντο κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εἰς τὸν κόσμον, ἵτοι οἱ Πατριάρχαι, οἱ Προφῆται καὶ οἱ Ἀπόστολοι, οἵτινες παρώτρυνον τὴν ἀνθρωπότητα ἵνα μετὰ προθυμίας ἀποδεχθῆ τὸν θεῖον νόμον καὶ τὴν θείαν πρόσκλησιν. Κεκλημένοι εἰναι οἱ Ιουδαῖοι, οἵτινες ὅχι μόνον ἀπέσχον τοῦ νὰ διπακούσωσιν εἰς τὴν θείαν πρόσκλησιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς δούλους τοῦ Βασιλέως, μηδὲ αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἔξαιρουμένου, ἐκακοποίησαν καὶ ἀπέκτειναν. Ὅπος τὴν εἰκόνα τῆς τιμωρίας τῶν φονέων καὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ τῆς πόλεως αὐτῶν, νοεῖται· ἡ ὑπὸ τοῦ Τίτου ἐν ἔτει 70 μ. Χ. ἀλωσις καὶ καταστροφὴ τῆς Ιερουσαλήμ, ὅπει καὶ ὑπὲρ τὸ ἐκατομμύριον Ιουδαίων ἀπωλεθήσαγ. Ομοίαν καταστροφὴν ὑπέστησαν τὸ δεύτερον τὰ Ιεροσόλυμα καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ, ἐν ἔτει 132. Διὰ δὲ τῆς διαταγῆς, ἣν ἔδωκεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὅπως οὗτοι πορευθῶσιν ἀνὰ τὰς διεξόδους τῶν δόῶν, ἵνα πάντας δύος εὑρώσαι καλέσωσιν εἰς τοὺς γάμους, νοοῦμεν τὴν εἰς τοὺς Ἀποστόλους δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος παραγγελίαν, ὅπως διαδράμωσι τὰ ἔθνη καὶ καλέσωσι τοὺς Ἐθνικούς εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ ὄντως τὰ ἔθνη ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς τὴν θείαν πρόσκλησιν, ἣν κατεφρόνησαν οἱ πρῶτοι κεκλημένοι Ιουδαῖοι. Ἐκεῖνος δὲ ὅστις ἥθελησε νὰ λάθῃ μέρος εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Βασιλέως μὴ ἔχων ἐρδυμα γάμου, εἰκονίζει τὸν Χριστιανὸν ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ἀνάξιος τῆς πνευματικῆς βασιλείας, διότι δὲν φέρει μεθ' ἐκεῖνον τὰς ἀρετὰς ἔκείνας αἵτινες πρέπει νὰ χαρακτηρίζωσι τὸν ἀληθῆ Χριστιανόν. Διὰ τοῦτο ἐκβάλλεται ἔξω τοῦ γάμου, καὶ δεδεμένος γείρας καὶ πόδας ῥίπτεται εἰς τὸ σκύτος τὸ ἔξωτερον. Τοῦτο εἰκονίζει τὴν φοιερὴν πνευματικὴν τιμωρίαν ἥτις περιμένει τοὺς ἀναξίους δειγμέντας Χριστιανούς.

(1) Σιτιστὰ λέγονται τὰ ἐκλεκτὰ καὶ καλοτεθραμμένα πρὸς θυσίαν ζῷα. Τὸ δὲ ἐπόμενον τεθυμέρα εἶναι· τοῦ ἑημ. θύομα καὶ σημαντεῖ ἔχουσαι ἥδη θυσιασθῆ.

τῶν ὁδῶν⁽¹⁾ καὶ σσους ἀν εὔρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ἔξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ἡδοὺς συνήγαγον πάντας, σσους εὔρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων⁽²⁾. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. Καὶ λέγει αὐτῷ. Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὡδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; Οὐ δὲ ἐφημώθη⁽³⁾. Τόπε εἰπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον· ἔκει ἔσται ὁ κλαυθυμὸς τῶν ὁδόντων. Πολλοὶ⁽⁴⁾ γάρ εἰσι κλητοί, δλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Ἐννοία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς διδάσκει ἡμᾶς ὁ Σωτήρ, δτι ὁ Θεὸς προσεκάλεσεν εἰς σωτηρίαν πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ᾽ δτι πλεῖστοι ἔξι αὐτῶν, καὶ κατὰ πρώτιστον λόγον οἱ Ἰουδαῖοι, ἐδειχθῆσαν ἀνάξιοι τῆς σωτηρίας ταύτης. Ωσαύτως διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς ὁ Σωτήρ ἡμῶν ἐλέγγει τὴν ἀξιοκατάκριτον ὄλιγωρίαν ἦν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων δεικνύουσι πρὸς πᾶν δ, τι ἀφορᾷ εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ἑσυτῶν ψυχῆς. Οἱ τοιοῦτοι, ἀφοτιούμενοι καθ' ὅλοκληρίαν εἰς τὰς ύλικὰς καὶ ἐγκοσμίους φροντίδας, καίτοι προσκαλούμενοι διηγειῶς ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ Εὐαγγελίου δπως σπεύσωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ σωθῶσιν, ὅχι μόνον δὲν πράττουσι τοῦτο ἔξι αὐτοπροσιρέτου ἀμελείας, ἀλλὰ καὶ ἐπιτίθενται βαναύσωσις κατὰ παντὸς διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας, δστις ἥθελε προσπαθήσῃ νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς συναίσθησιν. Οἱ τοιοῦτοι ὄμοιάζουσι τοὺς ἀγνωμονας Ἰουδαίους, οἵτινες ποικιλοτρόπως ἐκακοποίησαν ᾧ καὶ ἐφόνευσαν τοὺς κατὰ καιροὺς ἀποσταλέντας θείους ἄνδρας,

(1) Διέκοδοι τῶν ὁδῶν λέγονται τὰ μέρη ἐν οἷς συναντῶνται διάφοροι ἄλλαι, τὰ κοινῶς λεγόμενα σταυροδρόμια.

(2) Ἀνακείμενοι ἐνταῦθα λέγονται οἱ προσκεκλημένοι.

(3) Παθ. ἀρ. α' τοῦ φιμώ-ῶ καὶ ισοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀπεστομώθη. Φημοῦται τις ὅταν οὐδὲν δύναται νὰ εἴπῃ πρὸς δικαιολογίαν του.

(4) Πολλοὶ τοῦτο ἐνταῦθα εἶναι ἀντὶ τοῦ πάγτες.

μηδ' αύτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἐξαιρουμένου, ὃν ἐσταύρωσαν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ· διὸ τοῦτο καὶ ἐτιμωρήθησαν αὐτηρῶς ὑπὸ τοῦ δικαιοκρίτου Θεοῦ. (στιχ. 2—7). Μετὰ τ' ἀνωτέρω διδάσκομεθα, δτὶ ὁ Θεός, μετὰ τὴν ἅρνησιν τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸ νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν πνευματικὴν βασιλείαν, προσεκάλεσε τὰ διάφορα ἔθνη, τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο διὰ τῶν Ἀποστόλων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Καὶ ὅντως τὰ ἔθνη ἐδείχθησαν πρόθυμα εἰς ἀπεδοχὴν τῆς θρησκείας τῆς χάριτος, καὶ ἐκ τούτων ἀπετελέσθη ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. (Πρᾶλ. Πραξ. 6'. 9 καὶ 10, 37 καὶ ἐφεξῆς). Ὡς δ' ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία προσκαλεῖ τοὺς πάντας εἰς σωτηρίαν, τοιουτορόπως πάντες ἀνεξαιρέτως εἰς Χριστιατοὶ ὄφελουσι νὰ συμμορφῶσιν ἔχυτοὺς πρὸς τὰς θείας τοῦ Σωτῆρος διατάξεις. Ὁφελουσι δηλαδὴ νὰ εἰναι πρόθυμοι εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς, διὲ ὡς καὶ μόνον δύνανται νὰ καταστῶσιν εὐπαρηγορησίαστοι ἐνάπιον τοῦ Σωτῆρος. "Ἄλλως θὰ ἐκβληθῶσιν ἔξω τῆς πνευματικῆς βασιλείας, ως ὁ μὴ ἔχων τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου ἐν τῇ παραβολῇ, καὶ θ' ἀκούσωσι τὴν φοβερὰν τοῦ Σωτῆρος φωνὴν, καθ' ἥν· «Πολλοὶ μέν εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί».

Τῷ δεκάτῃ πέμπτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαϊον κεφ. κβ'. στ. 35—46).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ⁽¹⁾ νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ πειράζων αὐτόν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε, ποίᾳ ἐντολῇ μεγάλῃ ἐν

(1) Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. Τὸν καιρὸν τοῦτον ἐπεῖηγε ἡμῖν αὐτὸς ὁ Εὐαγγελιστὴς λέγων ἐν τῷ 34 στίχῳ, «οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαρτες ὅτι ἐφίμωσε τὸν Σαδδουκαλούς, συνῆχθοσαν ἐπὶ τὸ αὐτόν». Φαρισαῖοι ἡσαν οἱ διακεκριμένοι ἐπὶ τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ αὐστηρῷ τηρήσει τοῦ Νόμου, οὓς ἦθαμαζεν ὁ λαός. Σαδδουκαῖοι δὲ ἡσαν αἵρετοι· Ἐβραῖοι, οὗτοις ὁνομασθέντες ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Σαδδὼκ τοῦ περὶ τὸ 260 π.Χ. ἀκμάσαντος. Οὗτοι ἀπέδεχοντο μὲν τὸν Μωασίκὸν νόμον, ἀλλ' ἀπέρριπτον πλειστας διατάξεις αὐτοῦ ὡς καὶ πολλὰς τῶν Ἐβραίων παραδόσεις, ἐν αἷς καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Οἱ Σαδδουκαῖοι οὗτοι ἐλθόντες εἰς συζήτησιν πρὸς τὸν Σωτῆρα ἀπεστομώθησαν ὑπὸ αὐτοῦ, (πρᾶλ. Ματθ. κβ' 23 καὶ ἐφεξῆς). Οἱ Φαρισαῖοι λοιπόν, οἵτινες οὐδεμίαν εἶχον σχέσιν πρὸς τοὺς αἵρετούς τους Σαδδουκαλούς, εὐθὺς ὡς ἤκουσαν τοῦτο συνῆχθοσαν ἐπὶ τὸ αὐτό, ὅπως σκεψῶσι τίνι τρόπῳ ἤδηναντο καὶ τὸν Σωτῆρα νὰ περιπλέξωσιν εἰς συζήτησιν, καὶ

τῷ νόμῳ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν δλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν δλῃ τῇ ψυχῇ σου. Αὕτη ἔστι πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή Δευτέρα δὲ ὅμοία αὐτῇ· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ώς σεαυτόν. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς δλος δὲ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπερώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Τί δικίων δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; Τίνος υἱός ἔστι; Λέγουσιν αὐτῷ· Τοῦ Δαβὶδ. Λέγει αὐτοῖς· Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων· Εἶπεν δὲ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἔως ἂν θῶ τοὺς ἔχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; (1) Εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἔστι; Καὶ οὐδεὶς ἡδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησε τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδασκόμεθα, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, λαζῶν ἀφορμὴν ἐκ τῆς αὐθέδους ἐρωτήσεως ἢν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν προκετῆς νομικὸς συνήνωσεν ἀπάσας τὰς θείας ἐντολὰς τὰς ἐν τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ περιεχομένας, εἰς τὰς δύο μεγάλας ἐντολὰς τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ πράγματι ἡ διτὴ ἐντολὴ ἀποτελεῖ τὸν Ὁψιστον ἡθικὸν νόμον, καθ' ὃν ὁ ἀνθρωπος ὄφελει νὰ κανονίζῃ τὰς πράξεις του. Πᾶν δὲ τι συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐντολάς, εἶναι ἀγαθόν· πᾶν δὲ διτίκειται εἰς ταύτας, εἶναι κακόν. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν πλησίον πρέπει, κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος διδασκαλίαν, νὰ εἴναι ἡ

εἰς τὸν λαὸν νὰ ἐπειδειχθῶσιν ἐλέγχοντες τὴν περὶ τὸν νόμον ἀμάθειαν τῶν Σαδδουκαίων. Ὡς ὅργανόν των κατάλληλον εὔρον τὸν νομικόν, διτις ἀναλαμβάνει νὰ περιπλέξῃ εἰς νομικὴν συζήτησιν τὸν Ἰησοῦν! Νομικολ δὲ ἐλέγοντο οἱ νομομαθεῖς Ἐδραῖοι, οἵτινες ἡρμήνευον τὸν Μωσαϊκὸν νόμον. Κατὰ πόσον δὲ ἐπέτυχον οὗτοι τοῦ φαύλου σκοποῦ των, δηλοι ἡμῖν σαφέστατα ἡ ἑτης εὐαγγελικὴ περικοπή. «Καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησε τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι».

(1) Ψαλμ. ρι' 1· πρᾶλ. καὶ Πραξ. 6' 34.

πρώτη καὶ κυριωτάτη ἀφορμὴ ἡ παρορμῶσα ἡμᾶς εἰς τὰς πράξεις μας. Πάσσα πρᾶξις ὁρμητήριον ἔχουσα τὴν πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην, δὲν δύναται νὰ εἴναι κακή. Τὴν ἀκαταμάχητον ταύτην λογικὴν δύναμιν τῶν θείων τοῦ Σωτῆρος λόγων ἀνεγνώρισεν ἂκων καὶ αὐτὸς ὁ Νομικός, διτις ἡτο ἐντεταλμένος ὑπὸ τῶν Φαρισαίων ν' ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν Ἰησοῦν τὴν ἐρώτησιν: «Ποια ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ Νόμῳ.» Δι' ὃ καὶ ἐσιώπησεν, οὐδὲν ἔχων νὰ ἀντείπῃ. Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τοῦτον μὲν ἀφῆκε σιωπῶντα, εὐθὺς δ' ἐστράφη πρὸς τοὺς ἔκει πλησίον συνηγμένους Φαρισαίους, τὴν κυρίαν ταύτην ἀφορμὴν τοῦ πειρασμοῦ, καὶ ἐρώτᾷ αὐτὸς νῦν τοὺς ὑποκριτὰς ἔκεινους· ποίαν ἰδέαν ἔχουσι περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τίνος οὗτος εἶναι: υἱός. Οὗτοι δὲ ἀπεκρίθησαν λέγοντες τοῦ Δαβὶδ. Τοιαύτην δ' ἀπηγόρουν εἰς τοὺς Φαρισαίους ἐρώτησιν, ἵνα ἔξαναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ ὅμολογήσωσι τὴν θεότητά του. 'Αλλ' οὗτοι ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τοῦ Δαβὶδ, διότι τὸν Χριστὸν δὲν ἀπεδέχοντο Θεὸν ἀλλὰ ψιλὸν ἄνθρωπον. 'Ο δὲ Σωτὴρ, χωρὶς ν' ἀρνηθῇ διτις κατ' ἀνθρώπων κατάτεται ἐκ τοῦ γένους τοῦ Δαβὶδ, θέλων δῆμος νὰ ἐλέγῃ τοὺς Φαρισαίους ἐπὶ ἀγνοίᾳ τῶν ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ λεγέντων, ἐρώτᾷ καὶ πάλιν αὐτοὺς· πῶς λοιπὸν ὁ Δαβὶδ εἶπεν ἐν προφητικῷ πνεύματι περὶ τοῦ Χριστοῦ, «Ἐπεν δέ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἔχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;» Ως ἐὰν ἐλέγε πρὸς αὐτούς· σεῖς οἵτινες ὅμολογεῖτε τὸν Δαβὶδ ὡς προφήτην, διατὶ δὲν ὅμολογεῖτε διτις ὁ Δαβὶδ ἀναγγιωρίζει τὸν Χριστὸν ὡς ὅμοούσιον πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ τὴν κυριότητα καὶ θεότητα; "Ἡ μῆπως δὲν εἶπε ταῦτα ὁ Δαβὶδ; 'Ἄφ' οὖ λοιπὸν ὁ Δαβὶδ ἀποκαλεῖ τὸν Χριστὸν Κύριον, πῶς σεῖς καλεῖτε αὐτὸν υἱὸν Δαβὶδ; Οἱ Φαρισαῖοι ἐπρεπεν ἢ νὰ σιωπήσωσιν, ἢ νὰ κηρύξωσι τὴν θεότητα τοῦ Σωτῆρος. Προύτιμησαν τὴν σιωπήν. 'Αποπνιξάντες δ' ἐν ἔσυτοις τὸν κακοήθη φθόνον τῶν ἀπηλθον κατησχυμένοι, χωρὶς νὰ τολμήσωσι ν' ἀπευθύνωσιν ἀλληλην τινὰ ἐρώτησιν πρὸς τὸν θριαμβεύσαντα Σωτῆρα.

*Ας παρορμῶμεθα καὶ ἡμεῖς εἰς τὰς πράξεις μας ἐκ τῆς μεγάλης ἐντολῆς τῆς πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης. *Ας ταπεινώνωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρὸ τοῦ θείου μεγαλείου, ἀποστρεφόμενοι τοὺς

ὑποκριτὰς ἢ ἡμίμαθεῖς ἐκείνους, οἵτινες πολλάκις ἐγείρουσιν αὐθάδη φωνὴν καὶ ἀσεβῆ γλῶσσαν κατὰ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς θεότητος τῆς ἀγίας ἡμῶν Θρησκείας. Οἱ τοιοῦτοι ἀποστομώνονται ὑπὸ τῆς σθεναρᾶς φωνῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας, καὶ κύπτουσι κατη σχυμμένοι τὴν κεφαλήν, ὡς ἔκψυχοι αὐτὴν καὶ οἱ τῆς σημερινῆς περικοπῆς ὑποκριταὶ Φαρισαῖοι.

Τῇ δεκάτῃ ἔκτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαίον κεφ. κε'. στ 14—30)

Εἶπεν δὲ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἀνθρωπός τις ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ιδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. Καὶ φῶ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, φῶ δὲ δύο, φῶ δὲ ἐν(1), ἐκάστῳ κατὰ τὴν ιδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. Ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. Οἱ δὲ τὸ ἐν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἵδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ δὲ λίγα ἡς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο λαβὼν εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντα μοι παρέδωκας· ἵδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ δὲ λίγα ἡς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε, καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χα-

(1) Ἡ κατὰ ποσὸν διαφορὰ τῶν ταλάντων σημαίνει ἀλληγορικῶς τὴν κατὰ ποσὸν διαφορὰν τῶν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις χαρισμάτων.

ράν τοῦ κυρίου σου· Προσελθών δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφὼς εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε, ὅτι σχληρὸς εἰ ἀνθρωπος, θερίζων δπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων δθεν οὐδεσκόρπισας· καὶ φοβηθείς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἵδε, ἔχεις τὸ σόν· Ἀποχριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ δκνηρέ, γῆδεις, δτι θερίζω δπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω δθεν οὐδεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἔκομισάμην ἀν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ⁽¹⁾. Καὶ τὸν ἀγρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον· ἔκει ἔσται ἡ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ἀδόντων. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· Οἱ ἔχων ωτα ἀκούειν, ἀκουέτω⁽²⁾.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἡ ἀνωτέρω Εὐαγγελικὴ περικοπὴ διδάσκει ἡμᾶς παραβολικῶς τάδε. Οἱ ἀνθρωποις ἔλαθε παρὰ τοῦ Θεοῦ διάφορα χαρίσματα, ἀτινα ὄφειλει νὰ καλλιεργῇ καὶ ν' ἀναπτύσσῃ πρὸς ὄφελος ἔκυτοῦ τε καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων. Πλὴν, δ τι κεκτήμεθα, εἴτε ὑλικὸν εἴτε πνευματικὸν ἀγαθόν. δὲν ἀνύκει εἰς ἡμᾶς αὐτούς, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν, δστις, ἐν τῇ πανσοφίᾳ αὐτοῦ καὶ τῇ ἀπείρῳ ἀγαθότητι ἔδωκεν ἐνὶ ἐκάστῳ χαρίσματα ἀνάλογα πρὸς τὰς ιδίας ἐκάστου δυνάμεις. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἀναπτύσσει σαφέστατα καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, λέγων· «Ἐνὶ δ' ἐκάστῳ ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ.» (πρβλ. Ἐφεσ., δ'. 7, 11—13).

(1) Τῷ γὰρ ἔχοντι πατεῖ κτλ. Ο στίχος οὗτος εἶναι παροιμία ἀναφερομένη εἰς τὰ διάφορα χαρίσματα, ἀτινα ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἀνθρωπὸν. Ταῦτα πάντα ἔκασθεντοσι καὶ ἐκείπουσιν, ἂν ὁ ἀνθρωπος ἀμελήσῃ τῆς καλλιεργίας αὐτῶν.

(2) Οἱ ἔχων ωτα κτλ. Ο στίχος οὗτος εἶναι προσθήκη εἰλημμένη ἐκ τοῦ αὐτοῦ Εὐαγγελιστοῦ (ιγ' 9). Λιταν δὲ καταλλήλως προστεθήτη καὶ ἐνταῦθα πρὸς μελζονα ἔντασιν τῆς προσοχῆς τῶν ἀκροατῶν.

Ἐν τῷ κόσμῳ παρατηροῦμεν διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων κατά τε τὰ πνευματικὰ καὶ ὑλικὰ χαρίσματα, τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖ τὴν πανσοφίαν τοῦ Θεοῦ. Διότι μόνον ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν χαρισμάτων διατηρεῖται ἡ ἀρμονικὴ ἔνότης ἐν τῇ κοινωνίᾳ· ἐν τοιαύτῃ διαφορᾷ δὲν ὑφίστατο, οὐδέ τὴν ἀνάπτυξις τῆς κοινωνίας καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἀρμονία ἡτοῦ δυνατή. Διὸ τοῦτο ἔκαστος τῶν ἀνθρώπων ὄφειται, μιμούμενος τοὺς δύο πρώτους δούλους τῆς παρασολῆς, ν' ἀναπτύσσῃ καὶ καλλιεργῇ τὰ ἐκυτῷ χαρίσματα καὶ ν' ἀποφεύγῃ τὴν ὄκνηρίαν καὶ τὴν πονηρίαν ἢν ἐπεδείξατο ὁ τρίτος δοῦλος, δστις, ἀντὶ νὰ καλλιεργήσῃ τὸ δωρηθὲν αὐτῷ τέλαντον, ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ γῇ.

Ο Θεός, ἐν τῇ ἀπειρῷ αὐτοῦ ἀγαθότητι καὶ δικαιοσύνῃ, ἀνταμεῖθει ἐξ Ἰσοῦ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες, ἀναλόγως τῶν ιδίων αὐτῶν προσόντων καὶ δυνάμεων, εἰργάσθησαν μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως, χωρὶς νὰ διακρίνῃ τίνες εἶναι οὗτοι καὶ ὑπὸ τίνων περιεκοσμοῦντο χαρισμάτων. Ωσαύτως δὲ τιμωρεῖ μετὰ παραδειγματικῆς αὐστηρότητος καὶ πάντα πονηρὸν ἢ ἁδύμον, δστις ἀποφεύγει τὴν ἐργασίαν τῶν ἐν ἔκυτῷ χαρισμάτων προφασιζόμενος διαφόρους ἀδικαιολογήτους προράσεις.

Τῇ δεκάτῃ ἐθδόμῃ Κυριακῇ.⁽¹⁾

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον κεφ. τε'. στ. 21—38).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ⁽²⁾ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου⁽³⁾ καὶ Σιδῶνος. Καὶ ίδού, γυνὴ Χαναναία⁽⁴⁾ ἀπὸ τῶν ὄρίων

(1) Περὶ τῆς Κυριακῆς ταύτης ἴδε Προλεγόμενα.

(2) Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. "Οτε δηλ. ὁ Ἰησοῦς διατρίβων ἐν Γαλιλαΐ, ἦλθεν εἰς μακρὰν συζήτησαν πρὸς τοὺς ὑποκριτὰς Φαρισαίους, οὓς δριψέως ἐλέγχεις ἀπεκάλεσε τυφλούς, διότι οἱ πνευματικοὶ αὐτῶν ὄφθαλμοι ήσαν κεκαλυμμένοι ὑπὸ τῆς ὑποκρισίας καὶ τῆς ἐμπαθείας, ὥστε δὲν ἤδωντο νὰ ἰδῶσι τὸ πρό αὐτῶν ἵσταμενον φῶς τὸ ἀληθινόν, ἀλλ' ἐζήτουν νὰ ἐπιεργίψωσι κατ' αὐτοῦ τὴν μομφὴν τοῦ παραβάτου τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου (πρᾶθ. Ματθ. τε' 1 καὶ ἐφεξῆς). Ἐπειδὴ δέ οἱ ἐκμανέντες κατὰ τοῦ ἐλέγχαντος αὐτοὺς Σωτῆρος Φαρισαίοις ἔδλεπον, ὅτι ἐκινδύνευον νὰ πιστευθῶσιν ὑπὸ τοῦ θυμάζοντος αὐτοὺς λαοῦ ὡς ἀδειτοῦ τοῦ νόμου καὶ ν' ἀπολέσωσι τὸ γόνητρὸν τῶν, ἐσκέπτοντο καὶ ἐκυτούς πῶς νὰ ἔχοντάσωσι τὸν Σωτῆρα. 'Αλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἤξευρεν ὅτι δὲν ἐπέστη ἡ ὥρα τοῦ πάθους του· θέλων λα-

έκεινων ἔξελθοσσα, ἐκραύγασεν αὐτῷ λέγουσα· Ἐλέησόν με· Κύριε, υἱὲ Δαβίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται· Ο δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἥρωτῶν (¹) αὐτὸν λέγοντες· Απόλυτον αὐτήν, στις κράζει ὅπισθεν ἡμῶν· Ο δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην, εἰμὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἶκου Ἰσραήλ· Ή δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα, Κύριε, βοήθει μοι· Ο δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις· Ή δὲ εἶπε· Ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἔσθιει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν· Τότε ἀποκριθεὶς δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· Ω γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι, ὡς θέλεις· Καὶ λάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω Εὐαγγελικῆς περικοπῆς διδάσκει ἡμᾶς ὁ Εὐαγγιλιστὴς Ματθαῖος, πῶς ὁ Ἰησοῦς ἔθεράπευσε τὴν θυγατέρα Χαναναίας τινὸς γυναικός, ἣτις προσῆλθε μετὰ πίστεως πρὸς τὸν πόνον νὰ καταπούσῃ τὴν μανίαν τῶν ἀποστολικῶν Φαρισαίων, ἔκρινε καλὸν ν' ἀπέλθῃ ἐκεῖνην μετὰ τῶν μαθητῶν του.

(3) Ἡ περὶ ἣς δὲ λόγος Τύρος εἶνε μικρὰ πόλις εἰς τὰ παράλια τῆς Συρίας κείμενη· Ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἔκειτο καὶ ἡ πάλαι ἔνδοξος τῆς Φοινίκης Τύρος, ἣτις ὑπέστη δύο καταστροφάς· τὴν πρώτην, ἐπὶ τοῦ Ναδουχοδονόσορος ἐν ἔτει 572 π. Χ. μετὰ δεκαεπτῷ πολιορκίαν, καὶ τὴν δευτέραν, ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐν ἔτει 332 π. Χ. Τότε οἱ Τύριοι ἀπώκηραν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κτισθεῖσαν ὁμόνυμον πόλιν· Ἐπὶ τῶν ἔρειπίων τῆς ἀρχαίας Τύρου ἴδρυθη βραδύτερον πολίχηγη φέρουσα τὸ αὐτὸ δόνομα, εἰς ἣν ἦλθε καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

Ἡ δὲ Σιδῶν εἶναι ἡ ἔτερα διάσημος τῶν Φοινίκων πόλις, ἣτις ἔκειτο πρὸς Β. τῆς Τύρου, καὶ ἦτο ἀντίκηλος αὐτῇ κατὰ πάντα. Καὶ αὗτη σήμερον εἶναι μικρὰ πόλις, διασώζουσα μόνον τὸ ὄνομα τῆς ἀρχαίας Σιδῶνος.

(4) Χαραραῖτο ἐκαλούντο οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Παλαιστίνης ὅτινες ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναοῦ καταλήψεως τῆς χώρας ταύτης, ἥλθον καὶ κατώκησαν εἰς τὰ βόρεια τῆς Παλαιστίνης μέρη. Χαναναῖοι δ' ἐκαλούντο ἀπὸ τοῦ οἴεντος τοῦ Ναοῦ, τοῦ Χάμ, καὶ ἦσαν εἰδωλολάτραι.

(1) ἥρωτῷ σημ. παρεκάλουν. Τὸ δὲ ἀπόλυτον εἶναι ἀντὶ τοῦ εὐσπλαγχνισθῆτι ἢ ἐλέησον

Ίησοῦν καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν θείαν καὶ θαυμάτουργὸν αὐτοῦ δύναμιν ὑπὲρ τῆς κακῶς δαιμονιζομένης θυγατρός της. Ἡ περὶ ἣς ὁ λόγος Χαναναία ἦν εἰδωλολάτρις· ἀλλ' ἡ φήμη τοῦ Ἰησοῦ ἡ ταχύπτερος. ὑπερπηδήσασα τὰ δρια τῆς Παλαιστίνης, ἔφθασε μέχρι τῶν ὄρίων τῆς ἀρχαίας Φοινίκης, ἔνθα κατώκουν οἱ Χαναναῖοι, καὶ ἡ γυνὴ αὕτη ἐπίστευσεν εἰς δσα περὶ τοῦ Σωτῆρος ἥκουσεν. Ἡ πίστις αὕτη τῇ παρέσχε τὸ θάρρος, εὐθὺς ως ἥκουσεν δτι ὁ Ἰησοῦς ἤλθεν εἰς τὰ μέρη ἐκείνα, νὰ προσέλθῃ καὶ ἐπικαλεσθῇ τὴν εὐσπλαγχνίαν του. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δὲν ἀποκρίνεται εἰς τὴν γυναικῶν οἱ μαθηταὶ του προτρέπουσιν αὐτὸν ν' ἀπολύσῃ αὐτήν, διότι ἔκραζεν ὅπισθει αὐτῶν, καὶ ἡ γυνὴ ἐπιμένουσα βοᾷ πρὸς τὸν Σωτῆρα· Κύριε βοήθει μοι.

Ἄξιοσημείωτος ἡ ἀπάντησις τοῦ Σωτῆρος πρὸς τε τοὺς μαθητὰς του, καὶ τὴν Χαναναίαν· πρὸς ἐκείνους μὲν λέγει· «Οὐκ ἀπεστάλην εἰμὶ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἶκου Ἰσραὴλ», πρὸς ταύτην δέ· Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοὺς κυναρίους. Διὰ τῶν ἀπαντήσεων τούτων διδάσκει τοὺς μαθητὰς του, οἵτινες παρεκάλεσαν αὐτὸν ὑπὲρ τῆς κραυγαζούσης γυναικός, δτι ὁ κύριος σκοπός του ἦν ἡ σωτηρία τῶν Ιουδαίων, τοὺς ὄποιους, διότι ἔδειγθησαν ἀπρόθυμοι εἰς τὴν σωτηρίαν ταύτην, ἀποκαλεῖ μετὰ θλίψεως πρόβατα ἀπωλολότα. Δὲν λέγει δμως δτι δὲν ἤλθε καὶ διὰ τὰ λοιπὰ ἔθνη· ἀλλ' ἵνα καταδεῖξῃ, δτι δσον οἱ Ιουδαῖοι ἥσαν ἀπρόθυμοι εἰς τὴν δδασκαλίαν του, τόσον ἐπρόθυμοποιοῦντο τὰ ἔθνη εἰς ἀποδοχὴν ταύτης, εἴπε καὶ τὴν ἑτέρων πρὸς τὴν Χαναναίαν ἀπάντησιν, δπως ἐνισχύσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς του τὸ γεγονός τοῦτο, ἀφοῦ οὔτοι θὰ ἥκουσεν τὴν ἀπάντησιν τῆς μετ' ἐπιμονῆς καὶ πίστεως ἐπικαλουμένης τὴν θείαν βοήθειαν. «Ναι, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἔσθιει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.» Ἡ Χαναναία γυνὴ ἀνομολογεῖ τὴν ἀθλιότητά της κηρύσσει ἔχυτὴν ἀναξίαν τῆς γάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ζητεῖ, ως κυνάριον, ψυχίον τῆς γάριτος ταύτης. Τότε ὁ Σωτὴρ, κατορθώσας δ, τι ἐπεδίωκεν, ἀντήμειψε τὴν γυναικαν διὰ τὴν σταθερὰν πίστιν της καὶ ἔθεράπευσε τὴν πάσχουσαν θυγατέρα της ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης.

‘Αξιομίμητον παράδειγμα ἡ σταθερότης τῆς πίστεως τῆς Χαναναίας γυναικός. “Ἄς δεικνύωμεν καὶ ἡμεῖς ἐπιμονὴν ἐν τῇ πίστει ἡμῶν· μὴ ἀποθαρρυνώμεθα ἀπὸ τὰς θλίψεις καὶ συμφορᾶς τῆς ἐπιγείου ζωῆς, ἀλλ’ ὅσον ἀκατάσχετοι καὶ ὄρμητικαὶ ἐάν ἐπέρχωνται αὐταὶ καθ’ ἡμῶν, τόσον σταθερώτεροι πρέπει νὰ μένωμεν ἐν τῇ ἀγίᾳ ἡμῶν πίστει. Ἡ συμφορὰ καὶ ἡ θλίψις εἰναι τὰ μέσα δι’ ὧν δοκιμάζεται ἡ πίστις ἡμῶν. ‘Αν αὐτὴ διατηρηθῇ ἀμετάτρεπτος καθ’ ἀπάσας τὰς δυσχερεῖς τοῦ βίου ἡμῶν περιστάσεις, θὰ εύτυχήσωμεν καὶ ἡμεῖς ν’ ἀκούσωμεν, ως ἡ Χαναναία, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις».

Γ' ΛΟΓΚΑΣ

Τῇ πρώτῃ Κυριακῇ

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ε'. στ. 1—11).

Τῷ καιρῷ ἔκεινῳ ἐστῶς ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ⁽¹⁾, εἰδὲ δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἀλιεῖς ἀποβάντες ἀπ’ αὐτῶν ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. Ἐμβὰς δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὁ ἥν τοῦ Σίμωνος, ἡρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν⁽²⁾ ὅλιγον· καὶ καθίστας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. Ως δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα· Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιστάτα⁽³⁾, δι’ ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάθομεν· ἐπὶ δὲ τὸ ρήματί σου⁽⁴⁾ γαλάσω τὸ δίκτυον. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν ἰχθύων πλῆθος πολύ· διερρήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον

(1) Λίμνη Γερρησαρέτ εἶναι, ώς καὶ ἀλλαχοῦ εἴδομεν, ἡ θάλασσα τῆς Τίβεριδός.

(2) Ἐπαγαγαγεῖν τὸ πλοῖον ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὴν θάλασσαν, νοητέον.

(3) Ἐπιστάτης κυρίως λέγεται ὁ ἐπάνω εἰς τις ίστάμενος. Μεταφορικῶς δὲ καὶ ὁ διευθύνων οἰκανδήποτε οὐδίθεσιν, καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ διδάσκαλος, ώς ἐνταῦθα.

(4) ἐπὶ τῷ ρήματί σου· τοῦτο ισοδύναμει πρὸς τό, διότι σὺ τὸ εἶπες.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αύτῶν, καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις⁽¹⁾ τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ
του ἐλθόντας συλλαβέσθαι⁽²⁾ αὐτοῖς· καὶ ἥλθον, καὶ ἔπλησαν
ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὃστε βυθίζεσθαι αὐτά. Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων
Πέτρος προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ λέγων· Ἐξελθε ἀπ'
ἔμοι, ὅτι ἀνὴρ ἀμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε. Θάμβος γὰρ περιέ-
σχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἵχ-
θύων, ἦ συνέλαβον· ὅμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην,
υἱὸν Ζεβεδαίου, οἱ ἡσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ εἶπε πρὸς
τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους
ἔσῃ ζωγρῶν. Καὶ καταγαγόντες⁽³⁾ τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀ-
φέντες ὅπαντα, ἤκολούθησαν αὐτῷ.

Ἐννοία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὸ τῆς ἀνωτέρω Εὐαγγελικῆς περικοπῆς διδάσκει ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς
Λουκᾶς, τίνι τρόπῳ προσεκάλεσεν ὁ Σωτὴρ καὶ κατέλεξεν εἰς τοὺς
μαθητάς του τοὺς Ἀνδρέαν καὶ Πέτρον, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην.
Ἐνῷ δηλ. ἴστατο ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, καὶ
ὄχλος πολὺς συνῳθεῖτο περὶ αὐτὸν ἵνα ἀκούσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ,
ἐπέβη εἰς ἐν πλοῖον, διπερ ἀνῆκεν εἰς τὸν Σίμωνα, καὶ ἀπομα-
κρυνθεὶς ὀλίγον τῆς ἡηρᾶς, διπας παρ' ἀπάντων καθίσταται ὄρατὸς
καὶ ἀκουστός, ἐξηκαλούθει διδάσκων τὸν λαόν. Μετὰ τοῦτο, εἰδὼς
ὁ Ἰησοῦς, ὅτι δὲ τὸ Σίμων καὶ οἱ ἔτεροι σύντραφοι του ἀλιεῖς,
καίτοι καθ' δλην τὴν νύκτα ἡλίευον, οὐδὲν κατώρθωσαν, παρήγ-
γειλεν εἰς αὐτοὺς διπας ἐπανχρέρωσι τὸ πλοῖον εἰς τὴν ἀνοικτὴν
Θάλασσαν καὶ ῥίψωσιν ἐκ νέου τὰ δίκτυα. Ο Σίμων ὄμολογεῖ, δτι
δι' δλης τῆς νυκτὸς οὐδὲν κατώρθωσαν νὰ συλλάβωσιν, ἀλλὰ πρὸς
χάριν τοῦ Ἰησοῦ θὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν λόγον του. Τοῦτο δ' ἐπρα-
ξεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα καταδεῖῃ εἰς τοὺς μέλλοντας μαθητάς του τὴν

(5) μέτοχοι λέγονται οἱ ἔτεροι σύντραφοι ἀλιεῖς, οἱ ἐπιβαίνοντες τοῦ ἑτέρου πλοίου. Τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ ἡ λέξις κοινωρός, ητοις ἀμέσως κατωτέρω εὑρηται.

(6) συλλαβέσθαι· τὸ δ. συλλαμβάνεσθαι ισοδυναμεῖ ἐνταῦθα πρὸς τὸ βοηθεῖν.

(7) καταγαγόντες· τὸ δ. κατάγω κυριολεκτεῖται ἐπὶ πλοίων προσερμιζομένων ἢ
συρομένων εἰς τὴν ἡηράν.

θείαν δύναμιν του. Τὰ δίκτυα ἐροί φθησαν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀμέσως ἐπληρώθησαν μέχρι διαρρήξεως ἀπείρων ἵχθύων. Οἱ ἀλιεῖς ἰδόντες τὸ θυεῦμα ἥλθον καὶ προσέπεσον πρὸ τοῦ Ἰησοῦ· ὁ δὲ Σίμων ἐκδηλῶν ἔτι μᾶλλον τὸ ἐν αὐτῷ ὑπάρχον τῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα εὐσεβείας αἰσθημα, ὁμολογεῖ ἔχυτὸν ἀνάξιον νὰ ἔχῃ εἰς τὸ πλοιόν του τὸν Σωτῆρα. 'Ἄλλο' ὁ Σωτῆρ ἡμῶν ὅχι μόνον ἐνθηρύνει αὐτὸν διὰ τῆς ἐκφράσεως «μὴ φοβοῦ», ἀλλὰ καὶ βεβαιοῖ αὐτόν, δτι μετ' οὐ πολὺ θ' ἀναδειξῆι αὐτὸν ἀλιέα ἀγθρώπων, ἐννοῶν διὰ τούτου τὴν μεγάλην ἀποστολὴν τοῦ τε Πέτρου καὶ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων εἰς τὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι διδασκαλίαν τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν. Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω δ τε Πέτρος καὶ ὁ Ἄνδρεας, ὡς καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, ἔσυρον τὰ πλοιά των εἰς τὴν ξηράν, καὶ ἀφέντες τὰ πάντα ἡκολούθησαν μετ' ἀφοσίωσεως τὸν Ἰησοῦν. (πρᾶλ. καὶ Ματθ. δ'. 18. Μαρκ. α'. 16.).

Μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὴν προθυμίαν καὶ ἀφοσίωσιν ἦν ἐπεδειξαντο πρὸς τὸν Ἰησοῦν οἱ πτωχοὶ ἀλιεῖς τῆς λίμνης Γεννησαρέτ· ἃς στρέφωμεν μετὰ προσοχῆς τὰ ὄτα ἡμῶν πρὸς τὰ θεῖα τοῦ Εὐαγγελίου κελεύσματα, καὶ ἃς μὴ διστάζωμεν νὰ προσκολλώμεθα μετ' ἀληθοῦς ἀφοσίωσεως πρὸς ταῦτα, πεποιθότες δτι οὗτως ἐκτελοῦμεν τὸ θέλημα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ καθιστάμεθα ἀξιού τῆς οὐρανίου αὐτοῦ δόξης καὶ μακαριότητος.

Τῇ δευτέρᾳ Κυριακῇ.

('Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. στ'. στ.13—36).

Εἶπεν δὲ Κύριος· Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἀνθρώποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς δμοίως. Καί, εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἔστι; Καὶ γὰρ οἱ ἀμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. Καί, ἐὰν ἀγαθοποιήσετε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἔστι; Καὶ γὰρ οἱ ἀμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. Καί, ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαθεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἔστι; Καὶ γὰρ οἱ ἀμαρ-

τωλοὶ ἀμαρτωλοῖς δανείζουσιν, οἵτις ἀπολάβωσι τὰ ἵσα Πλήν
ἀγαπᾶτε τοὺς ἔχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανείζετε
μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται δι μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ
ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ Υψίστου· διτὶ αὐτὸς γρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς
ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς
καὶ δι Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περιοκοπῆς.

Εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ διδασκαλικοῦ βίου του ὁ Σωτὴρ ἡμῶν κα-
ταδεικνύει εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅποις πρέπει οὗτοι νὰ εἰναι,
ὅπως ἐν ἕργοις καταδείξωσι τὴν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν
ἀνθρώπων ὑφίσταμένην μεγάλην διαφοράν. Κατὰ τὸν Ὅψιστον
νόμον τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης, ὁ Χριστιανὸς δὲν ὄφείλει μόνον ν'
ἀνταποδίδῃ τὸ καλὸν ἀντὶ τοῦ καλοῦ, ἀλλὰ νὰ πράττῃ καὶ τι
περισσότερον τούτου. Νὰ φέρηται δηλαδὴ πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅπως
ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι φέρωνται πρὸς αὐτόν. Καὶ
οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὄφείλει πρὸ πάντων νὰ εἰναι ἀνεξικακος,
ν' ἀποφεύγῃ τὴν ἐκδίκησιν, καὶ ν' ἀνταποδίδῃ προθύμως τὸ κα-
λὸν ἀντὶ τοῦ κακοῦ. Τοῦτο είναι τὸ κυριώτατον ἐφόδιον δι' οὗ
παρεσκεύαστεν ὁ Σωτὴρ τοὺς μαθητάς του. Καὶ οὗτοι ἔμελλον νὰ
κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ κόσμου χάριν τοῦ κηρύγματος, ἀλλ' ὑπεί-
κοντες εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος, ὥρειλον ὅχι μόνον νὰ
λησμονῶσι τὰ κακὰ ἀτίναχά υφίσταντο, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔξακολουθῶσιν
ἔξασκοῦντες τὰ καλά. Καὶ δὲν ἐδίδαξε μόνον τὴν θείαν ταύτην
τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀνεξικακίας διδασκαλίαν ὁ Σωτὴρ, ἀλλ' ἐφήρ-
μοσε ταύτην καθ' ἀπαντά τὸν βίον του. Πᾶς δστις φέρει τὸ ὄνο-
μά του, ὄφείλεις νὰ μὴ διακρίνῃ ἔχθρὸν καὶ φίλον, ὡς ἐπραττον
οἱ τε Ιουδαῖοι καὶ οἱ εἰδωλάζτραι, ἀλλὰ τοὺς πάντας νὰ περιλαμ-
βάνῃ εἰς τὴν εὐρεῖαν Χριστιανικὴν ἀγάπην. "Οταν τις ἀνταποδίδῃ
τὰ ἵσα οὐδὲν ἀγαθὸν ποιεῖ, δι' ὃ καὶ οὐδεμίαν ἔχει χάριν. Αὔτὸ
τοῦτο ἔξασκοῦσι καὶ οἱ χείριστοι ἐκ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δὲ τοῦ
Χριστιανοῦ ὑπεροχὴ μόνον διὰ τῆς γενικῆς καὶ ἐφηρμοσμένης ἀγά-
πης ἐκδηλοῦται. Διὰ ταύτης, ὁ ἀνθρώπος πραγματοποιεῖ τὸν τί-

τλον τῆς υἱοθεσίας, ὃν ἔλαβε κατὰ χάριν διὰ τοῦ ἀγίου βαπτί-
σματος, καὶ ἀποδοκίνει πραγματικῶς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δοσις εἶναι
πλήρης εὐσπλαγχνίας καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀγαρίστους καὶ πονη-
ρούς. Διὰ τοῦτο καὶ ὡς συμπέρασμα τῆς ὑψίστης ταύτης διδασκα-
λίας ἐπιφέρει ὁ Σωτὴρ, τὸ «γίνεσθε οἰκτίζομονες, καθὼς καὶ ὁ
πατὴρ ὑμῶν οἰκτίζομων ἐστίν», ἥτε, νὰ φέρητε ἐν ὑμῖν αὐτοῖς
τὴν ἐπιείκειαν, τὴν μακροθυμίαν καὶ τὴν προθυμίαν εἰς παροχὴν
συγγνώμης πρὸς πάντας τοὺς πταίοντας ἀδελφούς, γενόμενοι οὕτω
μιμηταὶ τοῦ ἐν Οὐρανοῖς Πατρός, «ὅστις τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνα-
τέλλει ἐπὶ πονηρούς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ
ἀδίκους.» (Ματθ. ε'. 45).

Τῇ τοίτη Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ζ'. στ. 11—16).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπορεύετο ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν καλου-
μένην Ναὸν⁽¹⁾: καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ικανοί, καὶ ὄχλος πολύς. Ὡς δὲ ἦγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως,
καὶ ἴδον ἔξεκομίζετο τεθνηκῶς υἱὸς μονογενῆς τῇ μητρὶ αὐ-
τοῦ· καὶ αὕτη ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ικανὸς σὺν
αὐτῇ. Καὶ ἴδων αὐτήν ὁ Κύριος εὐσπλαγχίσθη ἐπ' αὐτῇ,
καὶ εἶπεν αὐτῇ· Μὴ κλαῖε. Καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σο-
ροῦ—οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν—καὶ εἶπε· Νεανίσκε, σοὶ
λέγω, ἐγέρθητι. Καὶ ἀνεκάθησεν ὁ νεκρός, καὶ ἤρξατο λα-
λεῖν. Καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Ἐλαβε δὲ φόδος⁽²⁾
ἄπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν λέγοντες· Ὅτι προφήτης
μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν· καὶ, διὰ ἐπισκέψατο⁽³⁾ ὁ Θεὸς τὸν
λαὸν αὐτοῦ.

(1) Ἡ πόλις Ναὸν κεῖται παρὰ τὸ ὄρος Θαδώρ ΝΑ τῆς Ναζαρέτ. Εἰς τὴν πό-
λιν ταύτην ἐπορεύετο ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς Καπερναούμ μετὰ τὴν θεραπείαν τοῦ δού-
λου τοῦ ἐκταυτούρχου.

(2) Ὁ φόδος εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς ἐμφανίσεως ὑπερφυσικοῦ γεγονόθος.

(3) Τὸ ἐπεσκέψατο ἐνταῦθι εἶναι ἀντὶ τοῦ εὐσπλαγχνίσθη, ἡλέσε.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὸ τῆς ἀνωτέρω εὐχαριστίας περικοπῆς διδασκόμεθα τὴν ἐκ γεκρῶν ἀνάστασιν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ χήρας τινὸς γυναικός, ἣν ἐνήργησεν ὁ Σωτὴρ διὰ τῆς παντοδύναμίας του, παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως Ναζίν, ἐξ εὐσπλαχνίας πρὸς τὴν θρηνοῦσαν μητέρα. Εἶναι τῷ ὄντι ὁδυνηρὰ ἡ θέσις τῆς ἀτυχοῦς χήρας μητρός, διταν βλέπη δύνανταν τὸν μόνον υἱὸν ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἐστήριζε τὴν γλυκυτάτην ἐλπίδα τοῦ βίου της! Ἀλλ᾽ ὁ πολυεύσπλαχνος Σωτὴρ, διτις κύριον ἔργον εἶχε νὰ δικορπίζῃ πανταχοῦ τὴν χαρὰν καὶ τὴν παραμυθίαν, ἔσπευσε νὰ ἀποδώῃ εἰς τὴν θρηνοῦσαν μητέρα τὸν μονογενῆ υἱόν της, διὰ μόνης τῆς θαυματουργοῦ αὐτοῦ φωνῆς: «νεανίσκε, σοὶ λέγω ἐγέρθητι..». Οὐδεὶς ἀνθρώπινος λόγος δύναται νὰ παραστήσῃ τὴν χαρὰν τῆς μόλις πρὸ ὅλιγου ἔτι ἀπέλπιδος μητρός, ἀλλὰ καὶ τὸν φόβον διτις διεγύθη εἰς τὰ πλήθη ἀτινα ἡκολούθουν μέχρι τοῦ τάφου τὸν νεκρόν. Ὁ φόβος οὗτος εἶναι ἀναμφιβόλως συνέπεια τῆς συναίσθήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυνατίας, διταν αὐτῇ εὑρίσκεται πρὸ ὑπερφυσικοῦ γεγονότος. Τοιαύτη συναίσθησις κατέλαβε καὶ τὸ πλήθος ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐδοξολόγει ἐπὶ τῷ γεγονότι τὸν Θεόν, καὶ ἔλεγε: «Προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν καὶ ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὴν λαὸν αὐτοῦ..»

Ως ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἔσπευσε νὰ πληρώσῃ ἀνεκφράστου χαρᾶς τὴν καθημαγμένην καρδίαν τῆς χήρας μητρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὁφεῖλομεν νὰ συμμεριζόμεθα τῶν συμφορῶν καὶ θλίψεων τοῦ πλησίον ἡμῶν, καὶ νὰ προσπαθῶμεν ν ἀνακουρεῖζόμεν αὐτὸν ἐν οἰκδήποτε καὶ ἀν εύρισκηται οὗτος θλίψει ἡ δυσχερεία. Τοῦτο ἐπιβάλλει ἡμῖν ἡ μεγάλη ἐντολὴ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης.

Τῇ τετάρτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. π'. στ. 5—15).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην⁽¹⁾: Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρατ⁽²⁾ τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρεν αὐτόν,

(1) Τὴν ἀλληγορικὴν ἔννοιαν τῆς παραβολῆς ταύτης ἐπεξηγεῖ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ.

(2) Ἡ γενικὴ τοῦ σπείρατος δηλοῖ τὸν σκοπὸν τοῦ ἔξηλθε.

ὅ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. Καὶ ἔτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἵκμαδα⁽¹⁾. Καὶ ἔτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἀκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. Καὶ ἔτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἐκατονταπλασίονα. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὅμιν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. Ἐστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή. Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος του Θεοῦ. Οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούοντες· εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος, καὶ αἱρεῖ τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἵ, δταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ρίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούοντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἥδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν. οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. Ταῦτα λέγων ἔφωνε· Ὁ ἔχων ὥτα ἀκούειν ἀκουέτω⁽²⁾.

"Ἐννοία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὸ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδάσκει ἡμᾶς παραβολικῶς ὁ Σωτὴρ διειποτέρως ὁ Θεός, ἐξ ἀρρήτου ἀγάπης πρὸς τὸν ἀνθρώπον, ηὔδο-

(1) Ἰκμάς εἶναι· ἡ ἀναγκαιοῦσα πρὸς φύτρωσιν καὶ βλάστησιν δύρασίς.

(2) Ταῦτα λέγων ἔφωνε, ὁ ἔχων ὥτα καὶ λ. Ὁ στίχος οὗτος εὑρηταῖς ἐν τῷ ἀντιφαλκοντικῷ 9. 'Αλλ' ἐτέθη εἰς τὸ τέλος τῆς περικοπῆς, ὅπως ἐπισπάσῃ εἰς μᾶλλον τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις.

κησε νὰ διαδώσῃ τὸν θεῖον λόγον του ἀνεξαιρέτως εἰς πάντας. Καὶ τὴν ἀληθείαν ταύτην περιέβαλε διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ σπορέως. Ὡς εὗτος, δταν σπείρη τὸν σπόρον, φίπτει αὐτὸν οὕτως ὥστε νὰ δύναται: νὰ πέσῃ ἐπὶ τε τὴν πεπατημένην ὁδόν, καὶ ἐπὶ τὴν πετρώδη γῆν, καὶ ἐν μέτῳ ἀκανθῶν, καὶ ἐπὶ τὴν ἀγαθὴν τέλος γῆν, οὕτω καὶ ὁ πανάγαθος Θεὸς διαδίδει τὸν θεῖον λόγον του, ὅπως δυνηθῇ οὕτος νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰς καρδίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὅπως πάντες ἔννοήσωσι τὴν δύναμιν του, συμμορφωθῶσι πρὸς τὰ θεῖα παραγγέλματα καὶ σωθῶσιν. Αὕτη εἶναι ἡ ἐπιθυμία του Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιγείου διδασκαλίας του Σωτῆρος.

Πάντες οἱ ἀνθρώποι ἐπλάσθησαν ὑπὸ του Θεοῦ, οὕτως, ὥστε νὰ δύνανται προσηκόντως νὰ δεχθῶσι τὸν θεῖον λόγον καὶ νὰ καλλιεργήσωσιν αὐτὸν· ἀλλ' δταν ὅμως ἐξιδίας προκατέσεως παραμελήσωσι πάντων ἑκείνων, δτιναὶ εἶναι συντελεστικὰ εἰς τὴν ἡμικήν διάπλασιν τῆς καρδίας, καὶ δταν ἀφεθῶσιν ἀκράτητοι εἰς τὰ ἐδία πάθη καὶ τὰς ιδίας μερίμνας, τότε ἡ καρδία αὐτῶν ἀποσκληρύνεται καὶ καθίσταται ἀνίκανος ἵνα δεχθῇ τὸν Εὐαγγελικὸν λόγον. Διὰ τοῦτο κύριον ἡμῶν καθῆκαν εἶναι, νὰ ἔχωμεν τὰς καρδίας ἡμῶν ἑτοίμους εἰς ἀποδοχὴν του θείου λόγου, καὶ νὰ μὴ ἀφήνωμεν αὐτὰς ἐλευθέρας εἰς τὰς ἐνεργείας του διαβόλου· νὰ μὴ συντελῶμεν διὰ τῶν ιδίων ἡμῶν ἐγωϊστικῶν πράξεων, ὥστε ἡ καρδία ἡμῶν ν' ἀποβῇ σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος πρὸς πᾶν ὑψηλὸν καὶ γενναῖον, καὶ οὕτε νὰ φίπτωμεθα ἀκατάσχετοι εἰς τὰς ἐπιγείους ὄλικὰς φροντίδας καὶ σκέψεις, διότι καὶ τότε ὁ νοῦς ἡμῶν ἐπισκοτίζεται καὶ ἀδυνατεῖ ν' ἀνψωθῇ καὶ ἐντρυφήσῃ εἰς πνευματικῶτερα αἰσθήματα καὶ πνευματικωτέρας ιδέας. Ο λόγος του Θεοῦ ἀπαιτεῖ καρδίαν ἑτοίμην ἵνα εἰσδύσῃ καὶ καρποφορήσῃ· ἡ δὲ ἑτοίμοτης αὐτὴ συνίσταται εἰς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, ἥτις κατορθοῦται, δταν ἀπομακρύνωμεν ἀπ' αὐτῆς πᾶν σπέρμα κακίας καὶ περιβόλλωμεν αὐτὴν διὰ τῶν αἰσθημάτων ἑκείνων δτιναὶ εἶναι ἀντέξει του λογικοῦ ἀνθρώπου, ἦτοι, αὐτῆς τῆς εἰκόνος του Θεοῦ.

Τὴν ἀλληγορίαν ταύτην σαφηνίζει ὁ Σωτὴρ πρὸς τοὺς μαθητὰς του ἀπὸ του στιγμῆς 11—15.

Τῇ πέμπτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ις'. στ. 19—31).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ἀνθρωπός τις ἦν πλούσιος καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν⁽¹⁾ καὶ βύσσον⁽²⁾, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δέ τις ἦν ὀνόματι Λάζαρος, δις ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα⁽³⁾ αὐτοῦ ἥλκωμένος⁽⁴⁾ καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεγκλῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῷ ἀδηρῷ ἐπάρας τοὺς ὄφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάργων ἐν βασάνοις, ὅρᾳ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ⁽⁵⁾. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλεγῇ ταύτῃ. Εἶπε, δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον, μνήσθητι, ὅτι ἀπέλαθες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ Λάζαρος ὅμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὅδε παρακαλεῖσθαι, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ὑμᾶς διαπερῶσιν. Εἶπε δέ Ἐρωτῶ⁽⁶⁾ οὖν σε, πά-

(1) Πορφύρα εἶναι μάλλινον ὅφασμα γεώματος ἐρυθροῦ, ὅπερ ἔφερον οἱ βασιλεῖς ὡς ἔξωτερικὸν ἔνδυμα.

(2) Βύσσος εἶναι τὸ ἐκ λεπτοῦ καὶ πολυτίμου νήματος κατασκευαζόμενον ὅφασμα ἐν Ἰνδίαις καὶ Αἴγυπτῳ ἔκ τενος ἔνθασι λίνου αὐτόθι φυομένου. Ἐκ τούτου κατασκευάζονται ἔξωτερικά ἔνδυματα οἱ πλούσιοι.

(3) Πυλῶν εἶνε ἡ μεγάλη ἔξω θύρα, ἡ τὰ προπύλαια.

(4) Ἡλκωμένος εἶνε παθ. παρακ. τοῦ ἐλκόδωματος· καὶ ισοδυναμεῖ πρὸς τὸ πλήρης πληγῶν.

(5) ἐτοις κόλποις αὐτοῦ. Καθ' ἐβραϊκὴν παράδοσιν τὰς ψυχὰς τῶν δικαίων ὑπεδέχονται εἰς τοὺς κόλπους τῶν οἱ Πατριάρχαι. Τὴν παράδοσιν ταύτην ἐτήρησε καὶ ἡ Ἔκκλησία ἡμῶν, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐπιμνημοσύνων εὐχῶν.

(6) Καὶ ἴνταθι τὸ ἔρωτῶν ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ παρακαλῶν.

τερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πάντες ἀδελφούς· διπώς διαμαρτύρηται⁽¹⁾ αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· Εἶχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας, ἀκουσάτωσαν αὐτῶν· Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. Εἴπε δὲ αὐτῷ· Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

"Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὸ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδασκόμεθα παραβολικῶς ταῦτα. Πρῶτον, δτι ὁ ἀνθρωπὸς δὲν πρέπει νὰ εἴναι ἑγωϊστής, ἀλλὰ νὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα του καὶ πρὸς τοὺς ποικιλοτρόπως πάσχοντας ἀδελφούς του. Τὸ καθῆκον τοῦτο ὄφείλουσι νὰ ἔχωσιν ύπ' ὅψεις κυρίως οἱ πλούσιοι, εἰς οὓς ἔδωκεν ὁ Θεὸς περισσάζει. Τὸν πλοῦτον δὲν πρέπει νὰ θεωρῇ ὁ λογικὸς ἀνθρωπὸς ώς τὸν κύριον σκοπὸν τῆς ἐπιγείου ζωῆς του, ως καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν, ἀλλ' ώς μέσον τὸ ὄποιον ὄφείλει νὰ μεταχειρίζηται καταλλήλως διὰ τε τὰς ἔκατον καὶ τὰς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἀνάγκας. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ καλὴ καὶ λελογισμένη χρῆσις τοῦ πλούτου. Ή πρὸς τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ προσκόλλησις τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς εἰδωλολατρείας. Οὐ ύπὸ τοῦ πάθους τῆς ἀγάπης τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν κυριεύομενος, καθίσταται ἑγωϊστής καὶ ψυχρὸς πρὸς πᾶσαν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ δυστυχίαν. Τοιοῦτος ύπηρξε καὶ ὁ πλούσιος τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, δστις οὔτε καν κατέδεχετο νὰ ῥίψῃ ἀπλοῦν εὐσπλαγχνίας βλέμμα πρὸς τὸν ἀτυχῆ Λάζαρον, ἀλλ' ἀφηνεν αὐτὸν νὰ χορταίνῃ ἀπὸ τὰ ψυχία ἀτιναχτικά πιπτον ἐκ τῆς πλουσίας τραπέζης του. Ή ἐσωτερικὴ πνευματικὴ ἡδονὴ τὴν ὅποιαν αἰσθάνεται ὁ φιλεύσπλαγχνος, ἦτο τι ἀγνωστον εἰς τὸν ἑγωϊστὴν πλούσιον συναίσθημα. (Στιχ. 19—21).

(1) Τὸ διαμαρτύρομαι καὶ διαμαρτυροῦμαι σημαίνει ἐπικαλοῦμαι ώς μάτυρας Θεόν καὶ ἀνθρώπους ὑπερασπιζόμενος κατὰ ψευδοῦς τινος κατηγορίας ή ἀδικίας. Όσαντας σημαίνει καὶ βεβαιῶ τι διὰ μαρτύρων, ώς καὶ ἐνταῦθα.

Ωσαύτως διδασκόμεθα διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς, ὅτι ὁ βίος ἡμῶν ὁ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι τὸ μόνον στάδιον καθ' ὃ δυνάμεθα νὰ ἔκτελέσωμεν τὸ ἀγαθόν, ἀγωνίζόμενοι τὸν μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ φοβερὸν ἀγῶνα. Ὅταν ἐπέλθῃ ὁ θάνατος, τότε πᾶσα συναίσθησις ἐκδήλωσις μετανοίας εἶναι ἀσκοπος καὶ ἀνωφελής. Τὸ στάδιον τῆς ζωῆς εἶναι στάδιον δοκιμασίας· μετὰ δὲ τὸν θάνατον ἀπόκειται πλέον ἡ κρίσις καὶ ἡ ἀνταπόδοσις. Διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι εἰς μάτην ὁ πλουσίος τῆς παραβολῆς, ἐν τῷ ἥδη ὄν, ἐπικαλεῖται τὴν εὐσπλαχγγίαν τοῦ Ἀβραάμ, διστις τῷ δεικνύει τὸ μεταξὺ αὐτῶν παρεμβαλλόμενον χάσμα. (Στ. 22—26).

Διδασκόμεθα δὲ τέλος ἐν τῇ ἀνωτέρῳ παραβολῇ, ὅτι ὁ Θεὸς παρέσχεν ἀρκετὰ μέσα εἰς τὸν ἀνθρώπον δπως οὕτος βαδίζῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας καὶ τῇ ζωῇ. Τὰ μέσα ταῦτα εὑρηνται ἐν τῷ θείῳ νόμῳ, ἐν φύπάρχει τὸ θείον θέλημα ἐκδηλούμενον σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς. Ὡστε πάντες ὄφελομεν νὰ κανονίζωμεν τὰς πράξεις ἡμῶν συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τοῦτον. Ἐκεῖνος δ' ὅστις δείκνυται ἀπιστος καὶ ἀπειθής πρὸς τὸν θείον νόμον, τοιοῦτος θὰ δειχθῇ καὶ πρὸς πάντα διστις καὶ ἐκ νεκρῶν ἔτι γένθεται ἀναστηθῆ. (Στιχ. 27—31).

Τῇ ἔκτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. η'. στ. 27—36).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν⁽¹⁾, ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ὃς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἵκανων, καὶ ἴματιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀνακράξας, προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε· Τί ἔμοι καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ

(1) Περὶ τῆς πόλεως ταύτης, ὡς καὶ περὶ τῆς μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ καὶ τῶν ἰτέρων Εὐαγγελιστῶν ἀναφερομένων ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἄνω ἱστορούμενον γεγονός, ιδὲ τὴν τε Ἐρμηνείαν καὶ τὰς σημειώσεις ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τῆς Ε'. Κυριακῆς τοῦ Ματθαίου. Σελ. 46.

τοῦ ὑψίστου; Δέομαι σου μή με βασανίσῃς· Παρήγγειλε γάρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖς γάρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεῖτο ἀλύσεσε καὶ πέδαις⁽¹⁾ φυλασσόμενος, καὶ διαρρήσων⁽²⁾ τὰ δεσμὰ ἡλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονος εἰς τὰς ἔρήμους· Ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· Τί σοι ἔστιν ὄνομα; Οἱ δὲ εἶπε· Λεγεών, δτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθον εἰς αὐτόν. Καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἀβύσσον ἀπελθεῖν· Ἡν δὲ ἐκεὶ ἀγέλη χοίρων ἵκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὅρει· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς· Ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἰσῆλθεν εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἀπεπνίγη· Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγενημένον ἔφυγον· καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· Ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός· καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἀνθρώπον, ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, ἴματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν· Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ιδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθεὶς· Καὶ ἤρωτησαν αὐτὸν ἀπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γαδαρηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, δτι φόρω μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον ὑπέστρεψεν.⁽³⁾ Ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνήρ, ἀφ' οὗ ἐξελήλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ· Ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἰκόν σου, καὶ διηγοῦ· δσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός· Καὶ ἀπῆλθε καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων δσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

(1) πέδη. Συνήθως ἀπαντᾷ εἰς τὸν πληθ. ἀριθ. καὶ σημ. τὰ τῶν ποδῶν δεσμά. Ἐκ τῆς λέξεως ταύτης γίνεται καὶ τὸ β. πεδέω ἢ πεδάω.

(2) Τὸ διαρρήσω εἶναι τὸ αὐτὸ τῷ διαρρήγνυμι καὶ σημ. κατασυντρίβω, καταζεγκίω.

(3) ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Καπερναοῦν νοητέον.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀγωτέρω περικοπῆς διδάσκει ἡμᾶς ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς τὴν ἔξω τῆς πόλεως τῶν Γαδαρηνῶν τελεαγοθεῖσι θερα- πείαν φοβεροῦ δαιμονιζομένου ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Πῶς ἐπη- κολούθησεν ἡ θεραπεία αὐτη, ἀφη εἰταὶ ἡμῖν τοῦτο σκρῖψ ὁ Ἱερὸς Εὐαγγελιστής. Ἐκ δὲ τῆς λεπτομεροῦς ταύτης ἀπογήσεως διο- ρῶμεν καὶ αὐθις τὴν ἀκρον τοῦ Σωτῆρος φιλανθρωπίαν καὶ ἀγά- πην πρὸς πάντα πάσχοντα· δι' ὃ καὶ ἐσπευσε γ' ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ ἐπι πολλὰ ἔτη κατέχοντα τὸν ἀτυχῆ ἀνθρώπων πονηρὰ πνεύ- ματα, καὶ ν' ἀποδώσῃ αὐτῷ τὴν ὑγείαν, ἥτις εἶναι τὸ πρώτιστον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀγαθῶν. Οἱ θεραπευθεῖς διατρέχονται τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα εὐγνωμοσύνην του, δι' ὃ καὶ καθηται παρὰ τοὺς πό- δας τοῦ Ἰησοῦ. Ἄλλοι οἱ ἀστερεῖς Γαδαρηνοί, καίτοι ἵττανται πρὸ θείου καὶ ὑπερφυσικοῦ γερονότος, καίτοι συνέχονται ὑπὸ φύσου διὰ πᾶν δι, τις ἔβλεπον, ἐπειδὴ ἔζημιώθησαν ὑλικῶς (Ο Σωτὴρ διέ- ταξε τὰ ἐν τῷ πάσχοντι ἀνθρώπῳ πονηρὰ πνεύματα νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον βάσκουσαν ἀγέλην τῶν χοίρων, οἱ δὲ χοίροι εὐθὺς κατεκριμήσθησαν μεθ' ὄρμῆς εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον εὑρισκο- μένην λίμνην καὶ ἐπνίγησαν), ἀπολέσαντες τοὺς ἰδίους χοίρους, οὓς παρὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ἔτρεφον πρὸς ἴδιαν χρῆσιν καὶ ἐμπο- ρίαν, σπεύδουσι νὰ παρακλέσωσι τὸν Ἰησοῦν ἵνα ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτῶν. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐπέθη πλοίου καὶ ἀπῆλθεν, ὅφοῦ παρῆγ- γειλεν εἰς τὸν θεραπευθέντα νὰ ἐμπενη σταθερὸς ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἐκδηλώσει τῆς εὐγνωμοσύνης του, διηγούμενος δλκ διοίη- σεν αὐτῷ ὁ Θεός.

Ως τὰ πονηρὰ πνεύματα κατεῖχον τὸν δυστυχῆ πάσχοντας τῆς ἀγωτέρω περικοπῆς, οὕτω καὶ τὰ ἀγρικά πάθη κατέχουσι τὰς ψυ- χὰς τῶν ἀνθρώπων. Ως τὰ πονηρὰ πνεύματα παρώρμων τὸν πά- σχοντα νὰ συντρίῃ τὰ δεσμοὺς του καὶ νὰ καταξεσχίζῃ τὰ ἴματα, οὕτω καὶ τὰ πάθη διδουσιν ἵσχυν εἰς τὸν ἀτυχῆ ἀνθρώπον νὰ κα- ταπατῇ πάσσαν θείαν διάταξιν καὶ νὰ εἴναι γυμνὸς τῶν χρισμάτων ἀτιναχεῖ διὰ τοῦ βαπτίσματος. Ως τὰ πονηρὰ πνεύματα παρε κίνειν τὸν πάσχοντα νὰ φωνάξῃ πρὸς τὸν Ἰησοῦν· «Τί ἡμῖν καὶ σύ

Τὴν Θεοῦ,» οὗτω καὶ τὰ πάθη ἀποθρασύνουσι τὸν Χριστιανὸν μέχρι τοιούτου σημείου καταπτώσεως. Ὡτε νὰ διαρρηγνύῃ πάντα πρὸς τὸν Σωτῆρα δεσμὸν καὶ πᾶσαν πρὸς τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἰδρυθεῖσαν Ἐκκλησίαν σχέσιν. "Ἄς καταπνίγωμεν τὰ πάθη ἡμῶν· ἄς ἐπικαλώμεθα τὴν θείαν χάριν ὅπως ἐνισχύσῃ μᾶς εἰς τὸν ἀπὸ τῆς ψυχοφθόρου ἀμαρτίας χωρισμὸν ἡμῶν· ἄς μορφώνωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνπάτε κατὰ τὰ διατεταγμένα ὑπὸ τῆς ἴερᾶς ἡμῶν θρησκείας· ἄς διατηρῶμεν διὸ τῶν ἔργων ἡμῶν ἀδιάρρηκτον τὸν μετὰ τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Ἐκκλησίας δεσμόν, καὶ εἰμεθα βέβαιοι δτὶ τότε δὲν θὰ καταβληθῶμεν ὑπὸ τῶν ἀγρίων παθῶν, ἀλλ' ὑπέρτεροι τούτων γενόμενοι; Οὐ ἀποθῶμεν ἀντάξιοι ὀπαδοὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ οὐ ἀναδειχθῶμεν κληρονόμοι τῆς ἀτέρμονος πνευματικῆς αὐτοῦ βασιλείας.

Τῇ ἑβδόμῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. π'. στ. 41—56).

Τῷ καιρῷ ἐλείνῳ, ἀνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, φόνομα Ἰάειρος,—καὶ αὐτὸς ἀργῶν τῆς συναγωγῆς⁽¹⁾ ὑπῆρχε καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, δτὶ θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν⁽²⁾. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὅχλοι συνέπιγον αὐτὸν. Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ρύσει αἵματος⁽³⁾ ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἦτις, εἰς λατροὺς προσαναλωσασα δλον τὸν βίον, οὐκ ἵσχυσεν ὑπὲρ οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὅπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου⁽⁴⁾ τοῦ ιματίου αὐ-

(1) Ἀρχωρ συναγωγῆς λέγεται ὁ ἔχων τὸ καθῆκον νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς τάξεως ἐν ταῖς συναγωγαῖς. Οὗτος ἐκανόνιζε καὶ τὰ τῆς λατρείας εἰγε δὲ ὡσαύτως τὸ δικαίωμα νὰ δρίζῃ ποινὰς διὰ τοὺς ταράττοντας τὴν τάξιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς. Ἀλλαχοῦ ὁ ἀρχων λέγεται ἀρχισυνάρχων. Συναγωγὴ δὲ εἶναι ὁ τόπος τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ λατρείας τῶν Ἐβραίων.

(2) Ο παρατατ. ἀπέθνησκεν εἶναι ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ παρ' ήμιν ἐπτρεε τὰ λοισθια.

(3) Ἔρ ύσει αἷματος, ἦτοι, πάσχουσα ἐξ αἰμορροΐδης.

(4) Κράσπεδον καθ' ὅλου λέγεται ἡ ἄκρα παντὸς πράγματος. Ἐνταῦθα ἡ ἄκρα τοῦ ιματίου.

τοῦ καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ρύσις τοῦ αἴματος αὐτῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Τίς ὁ ἀψάμενός μου; Ἀρνουμένων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· Ἐπιστάτα, οἱ ὄγλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίθουσι, καὶ λέγεις· Τίς ὁ ἀψάμενός μου; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἡψατό μού τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμού. Ἰδούσα δὲ ἡ γυνὴ δτὶ οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἥλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν ἦψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παιτὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ιάθη παραχρῆμα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Θάρσει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, πορεύου εἰς εἰρήνην. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων αὐτῷ· Ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μὴ σκύλλε (1) τὸν Διδάσκαλον. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων, Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα, εἰμὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. Ἐκλαίον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο (6) αὐτήν. Ὁ δὲ εἶπε· Μὴ κλαίετε οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες δτὶ ἀπέθανεν. Αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησε λέγων· Ἡ παῖς ἐγείρου. Καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς καὶ ἀνέστη παραχρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. Καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὸ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς δικασκόμεθα δύο θαύματα ἀτιναχτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς· πρῶτον τὴν ἵσσιν τῆς ἐπὶ δώδεκα ὅλων ἔτη

(1) Τὸ δέ. Σκόλλω σημ. κυρίως ἐκδέρω ἢ ἀποσπῶ τὸ δέρμα, ὡς καὶ καταξεγγίω ἢ καταπαράττω τι. Ἐκτὸς τούτων σημαίνει καὶ θλίω, πειράζω, ἐρογλῶ, ὡς καὶ ἐνταῦθα.

(2) Τὸ κόπτομα δηλοῖ κτυπῶ ἐμέαντόρ, ἢ τὸ στῆθος, εἰς ἔκφρασιν μεγάλης θλίψεως· Ἐντευθεν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ὀδύρομα, θρηνῶ, λυποῦμαι καθ' ὑπερβολὴν κτλ.

πασχούσης αἰμορροοῦστης γυναικός, καὶ δεύτερον τὴν ἐις νεκρῶν ἀνάστασιν τῆς μονογενοῦς θυγατρὸς τοῦ ἀρχισυνχγώγου Ἰχείρου. Ἀμφοτέρων δὲ τῶν θυμητῶν τούτων ἡ τάλεσις ὁφείλεται εἰς τὴν ζῶσαν πίστιν ὑπὸ τῆς ὁποίας κατείχοντο ἡτε αἱμορροοῦσα γυνὴ καὶ ὁ πατὴρ τῆς ψυχορραγούστης παιδός.

Οἱ ἀρχαὶ τῆς ἐν Καπερναούμ συναγωγῆς προσπίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ σπεύσῃ εἰς τὸν οἰκόν του ἵνα σώσῃ τὴν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐγκαταλειφθεῖσαν θυγατέρων του. Διὰ τούτου ὁ Ἰάρειος δηλοῖ, διὰ ἡ μόνη ἀσφαλῆς ἐλπίς ἐφ ἣν ἐστήριξε τὴν σωτηρίαν τῆς θυγατρός του ἦτο ἡ πίστις, ἔξ θεοπηγάζει ἡ ἐλπίς. Οἱ τὰ βάθη τῶν καρδίῶν διερευνῶν Σωτὴρ καὶ τὴν πίστιν τοῦ παρακαλοῦντος ἔγγων, καὶ τὴν πατρικὴν θέλησιν ὑφ' ἣς οὗτος κατείχετο διέκρινε, διὸ καὶ ἐσπευσει ἵνα ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκον του Ἰχείρου (στιχ. 41 καὶ 42). Καθ' ὅδόν, ἐν μέσῳ τοῦ ἀκολουθοῦντος τὸν Σωτῆρον πυκνοῦ πλήθους, προσέρχεται γυνὴ αἱμορροοῦσα, ἥν καὶ ταύτην ἐγκατέλιπεν ἡ ἀνθρωπίνη ἐπιστήμη, μετὰ τῆς πεποιθήσεως, διὰ ἐκεὶνης ἀψήστηκε τῶν ἴματά του Σωτῆρος θὰ θεραπευθῇ. Τοικύτην ἰσχὺν πεποιθήσεως διδει μόνη ἡ πίστις. Ὁντως κατώρθωσεν ἡ γυνὴ συνθλιβομένη νὰ φέρσῃ μέχρι τοῦ Ἰησοῦ, νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄκρον του ἴματίου αὔτοῦ, καὶ νὰ θεραπευθῇ. Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς θέλων νὰ καταδεῖξῃ τι δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ἀληθής πίστις, ἵνα πρὸς τοῦτο διδάξῃ τὸ ἀκολουθοῦν πλήθος, ἐρωτᾷ· *Tίς ὁ ἀψάμανός μου;* Οἱ πάντες ἀρνοῦνται· ὁ δὲ Πέτρος ἀπορεῖ ἐπὶ τῇ τοικύτῃ ἐρωτήσει, διότι τόσας ὅχλος συνεθλιθεῖ περὶ τὸν Ἰησοῦν, ὥστε οὐδόλως παράδοξον ἔν τις ἡγγισεν αὐτὸν ἄκων. Οἱ δὲ Σωτὴρ θέλων νὰ ἐκτελέσῃ τὸν σκοπὸν ὃν προύτιθετο ἵνα διδάξῃ, λέγει· «*Ἔψατό μού τις ἐγὼ ἔγων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ*». Διὰ τῶν ἐκρράσεων τούτων θέλει κυρίως νὰ εἴπῃ. διὰ δὲν ἡρώτησε νὰ μάθῃ ἂν τις ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν συνθλιβομένων ἡγγισεν αὐτὸν ἀπλῶς, ἀλλὰ ποτὸς μετὰ πίστεως προσῆλθε ξητῶν ἐν σιωπῇ χάριν. Ἐνῷ δὲ οἱ πάντες ἡπόρουν διὸ διητοῦν, προσέρχεται τρέμουσα ἡ γυνὴ καὶ ὁμολογεῖ διὰ αὐτην ἐτόλμητε νὰ ἐγγίσῃ τὸν Ἰησοῦν, καὶ διὰ ἡξιώθη διὰ τούτου νὰ τύχῃ τῆς σωτηρίας της. Οἱ Ἰησοῦς, διστις ἐγίνωσκε τὴν τελε-

σθεῖσαν ἥδη θεραπείαν, διδεις θάρρος εἰς τὴν τρέμουσαν ἐκ φόβου γυναικαν καὶ διακηρύττει ἐνώπιον πάντων, διτις ἡ κυρία αἰτία τῆς θεραπείας τῆς γυναικὸς εἶναι ἡ πίστις «Θάρρει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. (στιχ. 43—49).

Ἐνῷ δ' ὁ κόσμος διετέλει ἐκπληκτος δι' ὃ τι ἥκουεν, ἔρχεται ἀπεσταλμένος ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ ἀρχιστυναγώγου, διστις ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ἀτυχῆ πατέρα τὸν ἐπειλθόντα ἥδη θάνατον τῆς θυγατρός του. Φοβερὰ στιγμὴ δι' ἓνα πατέρο! Αλλὰ μετὰ τοῦ ὑπὸ τῆς ἀρρήτου ταύτης θλίψεως πληγέντος ἡν ἡ πηγὴ τῆς παρηγορίας, ὁ Ἰησοῦς, διστις σπεύδει καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε καὶ σωθήσεται. Καὶ πράγματι ἡ πρὸς τὸν Σωτῆρα πεποιθησις τοῦ Ἰασίρου οὐδὲν ἐπ' ἐλάχιστον διεσαλεύθη. Δι' ὃ ὁ Σωτὴρ εισελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰασίρου, καὶ παραβὼν μεθ' ἐγντοῦ τοὺς μαθητὰς Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην, ἀφ' οὗ ἐξέβαλεν ἔξω τοῦ νεκρικοῦ θαλάμου πάντας τοὺς κλαίοντας καὶ κοπτομένους, οἵτινες καὶ κατεγέλων τοῦ Ἰησοῦ διέτι ἔλεγε πρὸς παρηγορίαν, διτις ἡ παῖς κοιμᾶται, λαμβάνει τὴν χεῖρα τῆς νεκρᾶς, καὶ διὰ τῆς ἐπιτακτικῆς φωνῆς «ἡ παῖς ἐγείρου», παραδίδει τὴν μονογενῆ κόρην εἰς τοὺς ἐκπλήκτους γονεῖς. Ό δὲ Σωτὴρ, ἵνα μὴ διεγείρῃ θόρυβον ἐν τῷ λαῷ, παραβὼν τοὺς μαθητὰς του ἀπῆλθεν.

Καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω θαυμαστοῖς γεγονόσι βλέπομεν τί κατεργάζεται ἡ πίστις. Ἀς ἐπικαλώμεθα μετ' ἀληθοῦς πίστεως τὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεὸς οὐδέποτε παραβλέπει τοὺς οὔτω ἐπικαλουμένους αὐτόν· «Ἄτείτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ἡμῖν» (Ματθ. Ζ'. 7), εἰπε διὰ τοῦτο τὸ ἀψευδὲς στόμα τοῦ θείου ἡμῶν Λυτρωτοῦ.

Τῇ ὄγδοῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ε' στιχ. 25—37.

Τῷ καιρῷ ἔκεινῳ νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Ό δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ νόμῳ τί γέ-

γραπται; Πῶς ἀναγινώσκεις; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Αγα-
πήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ
ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἴσχύος σου, καὶ ἐξ
ὅλης τῆς διανοίας σου· καὶ τὸν πλησίον σου ώς σεαυτόν. Εἰπε
δὲ αὐτῷ· Ὁρῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ. Ὁ δὲ
θέλων δικαιοῦν ἔσειται, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ τίς ἐστί¹⁾
μου πλησίον; Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἄνθρωπός τις⁽¹⁾
κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ⁽²⁾, καὶ λησταῖς περι-
έπεσεν· οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν, καὶ πληγάς ἐπιθέντες, ἀπ-
ῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν δὲ
ἱερεὺς⁽³⁾ τις κατέβαινεν ἐν τῇ δόῳ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντι-
παρῆλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευΐτης γενόμενος κατὰ τὸν τό-
πον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρείτης δέ τις ἀδεύων

(1) Ἡ ἀλληγορικὴ τῆς ἀνωτέρω παραδολῆς ἔννοια εἶναι αὕτη· Ὁ καταδαίνων ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ ἄνθρωπος εἶναι πᾶς ἀθρωπός, ὅστις κατὰ τὸν ἐπὶ γῆς βίον του (ὅστις εἰκονίζεται διὰ τῆς ἀπὸ Ἱερουσαλήμ μέχρις Ἱεριχοῦ ὅδον) περιπίπτει εἰς ποικίλας ἀμαρτίας αἴτινες ἀπογγυμνοῦσιν αὐτὸν παντὸς πνευματικοῦ χαρίσματος καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν πνευματικῶς νεκρόν, ὡς οἱ τῶν ὄρεων λησταὶ οἴτινες ἀπογγυμνοῦσι καὶ πληγώνουσι θανατίμως τοὺς ὅδοιπορους. Ὁ Ἱερεὺς καὶ ὁ Λευΐτης, οἱ κύριοι οὗτοι τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἀντιπρόσωποι, παρῆλθον πρὸ τοῦ τετραυματισμένου, τοῦθ³. ὅπερ ἀλληγοριῶν δηλοῖ, τὴν ἀνικανότητα καὶ ἀνεπάρκειαν τοῦ παλαιοῦ νόμου διὰ τὴν ἥθικὴν ἀνόρθωσιν τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου. Ὁ κα-
λὸς Σαμαρείτης, ὅστις ἔσπευσε καὶ περιποιήθη τὸν ἀσθενῆ, εἰκονίζει αὐτὸν τὸν Σω-
τῆρα, τὸν μόνον ἵκανὸν ἵνα ἀναζωγονήσῃ τὸν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας νεκρωθέντα ἀν-
θρώπον, ὅστις σπεῦδει νὰ περιποιήθῃ τὸν πληγωμένον, νὰ τοῦ δέσῃ τὰ τραύμα-
τα αὐτοῦ, ἀφοῦ ἔχουσεν ἐπ’ αὐτῶν ἔλαιον καὶ οἶνον. Τὸ παρδοχεῖν ἐν φιλίᾳ ἀπέθηκε
τὸν δυστυχὴν πάσχοντα, δύναται νὰ εἰκονίζῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ητις ἔχει τὴν ἴσχυν
διὰ τῶν μυστηρίων νὰ καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον πνευματικῶς ὑγειαῖ. Τὰ δὲ δύο δη-
γμάρια ἀτινα ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, εἰκονίζουσι τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην, ἢτοι
τὸν θείον Νόμον, ὅστις εἶναι ἀρκετός, διδασκόμενος ὑπὸ τῶν διδασκάλων τῆς Εκ-
κλησίας, διὰ τὴν θεραπείαν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου.

(2) Ἱεριχώ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται εἰς τὴν Ιουδαίαν καὶ εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Βενιαμίν, Β.Α. τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἐξ ὧν ὅρας ἀπὸ τούτων ἀπέκουσα. Αὕτη
ἥκμαζε καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατεστράφη δὲ οὔτε καὶ τὰ
Ἱεροσολύμα ἐπὶ τοῦ Τίτου, ἐν ἔτει 72 μ.Χ. Νῦν ἐπὶ τῶν ἐρειπῶν τῆς ἀρχαίας πό-
λεως σώζεται ἀνάξιον λόγου γωρίδιον Ῥίχα καλούμενον.

(3) Ιερεὺς εἶναι ὁ λειτουργός τῆς Μωσαϊκῆς θρησκείας. Οἱ ιερεῖς ἐλέγοντο καὶ
Ῥαβίνοι. Λευΐτης δὲ ἦτο ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λευΐτη, ἐξῆς ἐλαμβάνοντο οἱ Ἱερεῖς.

ἥλθε κατ' αὐτόν, καὶ ιδών αὐτὸν εὔσπλαγχνίσθη· καὶ προσέλθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον· ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ίδιον κτῆνος, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· καὶ δ, τι ἀν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι με ἀποδώσω σοι. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς; Ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πορεύου, καὶ σὺ ποίει δμοίως.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδασκόμεθα ἐν παραβολῇ ποίαν τινὲς ἰδέαν εἰχεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν περὶ τοῦ πλησίου, ἵτις ἰδέα ἀποτελεῖ ἐν ἐκ τῶν κυριωτάτων κεφχλαίων τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Γνωστὸν εἴναι τι ἐφόρουν τὰ ἔθνη περὶ τοῦ πλησίου. Οἱ ἀνθρώποι ἥσκαν κεχωρισμένοι πρὸ Χριστοῦ κατὰ ἔθνη, ὥστε ἔθεωρον πλησίον μόνον τοὺς ὄμοεθνεῖς των καὶ ὄμοθρήσκους των πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἀπεκήρυττον ὡς ἐγγρούς. Τὴν μερὸς ἄλλήλους διέκρισιν ταύτην τῶν ἀνθρώπων δὲν ἀπαντῶμεν μόνον παρὰ τοῖς βαρόδροις, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς πεπολιτισμένοις τοῦ ἀργαίου κόσμου λαοῖς, τοῖς τε Ἑλλησι καὶ Ρωμαίοις. Ἀλλ' δταν ἡκούσθη ἐπὶ τῆς γῆς ἡ θεία τοῦ Σωτῆρος φωνή, ὡς πλησίον ἡμῶν ἐκηρύχθη καὶ ἀνεγνωρίσθη πᾶς ἀνθρώπος. Ἡ Χριστιανικὴ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης εἴναι εὐρεῖα ἐντυλή, περιλαμβάνουσα πάντας ἀδιακρίτως τοὺς ἀνθρώπους.

Τὴν τοιαύτην περὶ τοῦ πλησίου διδασκαλίαν ἀνέπτυξεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου. Τὴν παραβολὴν δὲ ταύτην ἐδίδαξε· λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς συζυτήσεως ἦν ἦγειρε πρὸς αὐτὸν ὁ νομικός, δστις διὰ ταύτης ἐσκόπει νὰ ἐλέγξῃ τὸν Ἰησοῦν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ὡς ἀγνοοῦντα τὸν Νόμον. Ἀλλ' ἡ πηγὴ πάσης σοφίας, ὁ Σωτὴρ, διὰ τοῦ ίδιου Νόμου ἐποκρίνεται εἰς τὸν ὑπερόπτην νομικόν, καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ ὄμολογήσῃ

τί λέγει ὁ νόμος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀπευθύνθεσσιν ἑρώτησιν· Διδάσκαλε, τί ποιήσω ζωὴν αἰώνιου κληρονομήσω; Πλὴν δὲν ἀρκεῖται εἰς τοῦτο ὁ νομικός· ἀλλὰ θέλων νὰ δικαιώσῃ ἔχυτόν, δτι τὴν συζήτησιν καλῶς διεξῆγε, καὶ δτι ὡς βαθὺς γνώστης τοῦ νόμου εἶνε διὰ τοῦτο ὑπέρτερος πάντων τῶν ἀνθρώπων, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἐξαιρουμένου, ἀπηύθυνε τὴν νέαν ταύτην ἑρώτησιν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· «καὶ τίς ἐστί μου πλησίον;» Τότε ὁ Σωτὴρ εἶπε τὴν παραβολὴν τοῦ Σαμαρείτου, δι' ἣς ἐπέτυχε πληρέστατα νὰ καταστήσῃ τοῖς πᾶσι γνωστόν, δτι πλησίον ἡμῶν εἶναι πᾶς ἀνεξιρέτως ἀνθρώπος. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ ὑπερόπτης νομικὸς ἡναγκάσθη νὰ ὁ μολογήσῃ τοῦτο, διὰ τῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα ἀπαντήσεως, καθ' ἣν ἀνεγγώρισεν, δτι πλησίον εἶναι ὁ πιοήσας τὸ ἔλεος πρὸς τὸν πάσχοντα ἀδελφόν, ἔστω καὶ ἂν ἡτοι οὗτος Σαμαρείτης.

Βοηθῶμεν κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων ἡμῶν πάντα ἀνθρώπον ἀδιακρίτως, ὅντες βέβαιοι δτι μόνον οὕτως ἐκδηλοῦμεν, δτι εἰσεχωρησεν ἐν ἡμῖν ἡ περὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Τῇ ἐνάτῃ Κυριακῇ

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ιβ'. στ. 16—21)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἀνθρώπους τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα⁽¹⁾: καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· Τί ποιήσω, δτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου;⁽²⁾ Καὶ εἶπε, τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὔφραίνου· Εἶπε δέ αὐτῷ ὁ Θεός· Ἄφρων, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἀ δὲ ἡτοίμασας, τίνι

(1) ἡ χώρα ἦτοι, οἱ ἄγροι, αἱ ἔκτασεις.

(2) καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ πτλ. Διὰ τῶν ἐκφράσεων τούτων δηλοῦται ἡ ἀμηγαντία ἐν ἥδι διετέλει ὁ ἄφρων πλούσιος, διότι δὲν ἔχειρε πᾶς ν' ἀποθησαυρίσῃ πλείονα ἀγαθά.

ξέσται; Ούτως δὲ θησαυρίζων⁽¹⁾ ἔαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν. Ταύτα λέγων ἐφώνει· Ὁ ἔχων ὥτα ἀκούειν ἀκούετω⁽²⁾.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδάσκει ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ παραθολικῶς, διὰ τῶν μεγίστων κακῶν ἀτινα κυριαρχοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου σύτως, ὡστε νὰ καταστῇ σύτος δοῦλος τῶν ἰδίων παθῶν, εἶναι καὶ ἡ πλεονεξία. Ὁ πλεονέκτης δύναται νὰ ἐπισκοτισθῇ μέχρι τοιούτου σημείου, ὡστε διαφρήξῃ πάντα δεσμὸν πρὸς οἰονδήποτε ἀνθρωπον καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἀδελφούς του. Καὶ πράγματι τοιαύτη τις ἀφορμὴ ἐδόθη εἰς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν ἵνα ὁμιλήσῃ κατὰ τὴν πλεονεξίας. Ἀνθρωπός τις ἔρχεται πρὸς αὐτὸν καὶ ζητεῖ ἵνα ἐπέμβῃ ὁ Σωτὴρ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του, διπλωματίην εἰς αὐτοὺς τὴν περιουσίαν των. Τὸ πάθος τῆς πλεονεξίας ἔχει τὴν δύναμιν νὰ χωρίζῃ καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἀδελφούς. Ὁ Σωτὴρ ἀποφεύγεινά ἐπέμβῃ εἰς τὰς μεταξὺ ἀδελφῶν ἔριδας, διότι ἀποστρέφεται τὴν μισχρὰν αὐτῶν αἰτίαν, ἵτις ἐνταῦθα εἶναι ἡ πλεονεξία. Ἀρκεῖται μονον νὰ καταδείξῃ τὴν ἀποστροφήν του διὰ τῆς ἐρωτήσεως· «Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς», καὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του ὅπως ἀποφεύγωσε τὴν πλεονεξίαν, καθ' ὃσον ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου οὐδόλως ἐξήρτηται ἐκ τοῦ περισσεύματος τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. (πρβλ. κεφ. ιβ'. στιχ. 13—15). Ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα ἐπιφέρει τὴν παραβολὴν τοῦ ἄφρονος πλουσίου, καταδεικνύων διὰ ταύτης τὴν πλάνην εἰς ἣν εὑρίσκονται οἱ ἄφρονες πλούσιοι, cītineς ἐκ φιλαυτίας ὄρμωμενοι, λησμονοῦσιν διὰ τοῦ ἐπιουσίου ἀρτου! Οἱ τοιοῦτοι, στηρίζοντες τὴν ἐπίγειον εύτυχίαν των εἰς τὰ περισσὰ ὄλικὰ ἀγαθὰ καθίστανται πλεονέκται. Οὕτοι εἶναι ἀγαίσθητοι εἰς οἰονδήποτε ἀνάγκην τοῦ πλησίου, ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι πρὸς τὰ παραγγέλματα τοῦ θείου νόμου, καὶ εἰς ἓν καὶ μόνον ἐναπενίζουσιν, εἰς τὰ

(1) Οὕτως δὲ θησαυρίζωρ κτλ. ἐνταῦθα ὡς ἥημα νοεῖται τὸ ἀκούσει.

(2) Ὁ ἔχων ὥτα κτλ. ὁ στίχος οὗτος εἶναι προσθήκη εἰλημμέρη ἐκ τοῦ αὐτοῦ Εὐαγγελιστοῦ ἐν κεφ. η'. στιχ. 8.

τὰ ἐφήμερα ὑλικὰ ἀγαθά. 'Αλλὰ καθ' ἦν στιγμὴν νομίζουσιν ὅτι ἐκπληροῦσι τὸν δικαιᾶπόθιον τῶν καὶ θεωροῦσιν ἔσυτοὺς εὐτυχεῖς, ἀκούουσιν αἰρόντης τὴν φοβερὰν τοῦ αἰώνιου Κριτοῦ φωνὴν, δι' ἣς καλοῦνται νὰ δώσωσι λόγον τῶν πράξεών των.

Οὐδεὶς ἡζεύρει τὴν ὥραν καθ' ἦν μέλλει νὰ καλέσῃ αὐτὸν ὁ Θεός· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἴμεθα πάντοτε ἔτοιμοι. Κατορθοῦμεν δὲ τοῦτο ὃν εἴμεθα φιλεύσπλαχγνοι, ὃν ἐκδηλῶμεν τὴν πρὸς τοὺς πάσχοντας ἀδελφοὺς ἡμῶν ἀγάπην διὰ τῶν ἕργων τῆς ἀγάπης, καὶ ὃν εἴμεθα εὐπροσήγοροι καὶ μεταδοτικοὶ πρὸς τοὺς θιλιούμενους καὶ τοὺς δυστυχεῖς. Μόνον οὕτω προητοιμασμένοι, δὲν θ' ἀκούσωμεν ἀπροσδοκήτως καὶ ἡμεῖς τὴν φοβερὰν τοῦ ἀδυσωπήτου Κριτοῦ φωνὴν· "Ἄφρων ταύτη τῇ υπεκτί τὴν ψυχὴν σου ἀπιτοῦσιν ἀπὸ σου· ἀ δὲ ἡτούμασσε τίνι ἔσται;

Τῇ δεκάτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. γ'. στ. 10—17).

Τῷ καιρῷ ἔκείνῳ ἦν διδάσκων ὁ Ἰησοῦς ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς Σάββασι⁽¹⁾. Καὶ ἰδού, γυνὴ ἦν πνεῦμα^{γενεσια} ἀσθενείας ἔτη δέκα ὥκτω, καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψει εἰς τὸ παντελές. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου. Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγκανακτῶν ὅτι τῷ Σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ· "Εὗ ἡμέραι εἰσὶν, ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν· 'Γποκριτά, ἔκαστος ὑμῶν τῷ Σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν

(1) ἐτοῖς Σάββασιν, ἤτοι ἐν ἡμέρῃ Σαββάτου. Συνήθως ὁ Σωτὴρ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου ἐδίδασκεν ἐν ταῖς Συναγωγαῖς, διύτι κατὰ τὰ Σαββάτα συνέρρεεν ἐν αὐταῖς πολὺς λαός χάριν τῆς κοινῆς λατρείας. Συναγωγαῖς δέ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἰκομεν, ἦσαν ἵδια μέρη ἀφιερωμένα διὰ τὴν λατρείαν τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν Ἐρμηνείαν τῶν Γραφῶν.

αύτοῦ, ἡ τὸν ὅνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; Ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀθραὰμ οῦσαν, ἦν ἔδησεν δὲ Σατανᾶς, ιδού, δέκα καὶ δκτὸς ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου; Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς δὲ ὅχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ εὐχετήρῳ περικοπῇ διδάσκει ἡμᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς τὴν ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος τελεσθεῖσαν θεραπείαν τῆς γυναικίσ, ἥτις ἦν συγκύπτουσα καὶ δὲν ἤδυνατο ν' ἀνακύψῃ εἰς τὸ παντελές. Ο Σωτὴρ ἡμῶν θεραπεύει τὴν συγκύπτουσαν γυναικα, ἀφοῦ προηγουμένως συνεχώρησε τὰς ἀμαρτίας της, αἵτινες ἦσαν ἡ κυρία ἐσωτερικὴ αἰτία τῆς ἔξωτερηκῆς κυρτώσεως τῆς γυναικίσ. Καὶ ἀλλαχοῦ εἰδομεν, δτι ἡ ἀμαρτία εἶναι πρόξενος πλείστων σωματικῶν ἀσθενειῶν. Ἐνῷ δὲ ὁ κόσμος ἔχαιρεν ἐπὶ τῷ γεγονότι καὶ ἐδίξολόγει τὸν Θεόν, ὁ ἀρχισυνάγωγος δστις ἐφθόνει τὸν Ἰησοῦν, διότι ἔθλεπεν δτι διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Σωτῆρος ἐμελλε νὰ συντριβῇ παρὰ τῷ λαῷ ἡ ὑπόληψις καὶ δόξα τῶν ὑποκριτῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, ἐν οἷς συγκατελέγετο καὶ ὁ ἀρχισυνάγωγος οὗτος, προσεπάθει νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν ὄχλον, δτι ὁ Ἰησοῦς παραβαίνει τὸν Νόμον, διότι θεραπεύει ἀσθενεῖς ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου. Καὶ δὲν τολμᾷ μὲν ν' ἀπευθυνθῇ ἀμέσως πρὸς τὸν Σωτῆρα, ἀλλ' ἐλέγχει τὸν ὄχλον, δστις σπεύδει νὰ ἐπικαληθῇ τὴν ἵστιν τῶν ἀσθενῶν του ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου. "Ωστε οὐχὶ ὁ ζῆλος τοῦ ἀρχισυνάγωγου πρὸς τὴν αὐτηράν τήσηται τοῦ γράμματος τοῦ Νόμου, ἀλλ' ὁ φθόνος πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρώρμησεν αὐτὸν νὰ ὅμιλησῃ ὡς ψυχήσεις πρὸς τὸν ἐν τῇ συναγωγῇ ὄχλον. (Στιχ. 10—14).

'Αλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν διδάσκει αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς ὑποκριτάς, δτι ἡ ἀγαθοεργία ἐκτελουμένη ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου, ὅχι μόνον δὲν βεβηλοῖ τὸ Σαββάτον, ἀλλ' ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον πνευματικὸν κόσμημα τῆς ἑορτῆς. "Ωστε πᾶσα εὐεργετικὴ πρᾶξις τελουμένη ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς, εἶναι εὐπρόσδεκτος λατρεία τοῦ πνεύ

ματικοῦ Θεοῦ, ὃν διδάσκει ὁ Χριστικνισμός. 'Ο Αὐθρωπος δὲν εἶναι δοῦλος τοῦ Σαββάτου, ως ἐφρόνουν οἱ Ἰουδαῖοι ἐκ στρεβλῆς ἐρμηνείας τοῦ Νόμου. Ἐν τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ ἡρτῶς ἐπιβάλλεται ἡ αὐστηρὰ τήρησις τοῦ Σαββάτου (πρᾶλ. Γεν. Β' 2, 3. Ἐξοδ. Κ' 10. ΛΑ' 12—14. Ψαλμ. ΜΕ' 11 κτλ.) πλὴν καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ εὑρίσκομεν, δτι πᾶσα πρᾶξις δι' ἣς ἐκδηλοῦται ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν ἀφοσίωσις, ὅχι μόνον δὲν ἀπαγορεύεται ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται. 'Ο προφήτης Ὡσηέ, δηλῶν δτι τὸ ἔλεος καὶ ἡ ἀγαθοεργία συντελοῦσι κυρίως εἰς τὸν ἀγιασμὸν τῆς ἑορτῆς, ἔλεγεν ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, καὶ ἐπίγνωσιν Θεοῦ ἡ δλοκαύτωμα (κεφ. στ'). 'Ο Σωτὴρ δ' ἡμῶν καὶ δι' ἑτέρων παραδειγμάτων κατέδειξεν εἰς τὸν ὑποκριτὴν ἀρχισυνάγωγον, εἰς οἷς εὑρίσκετο πλάνην διὰ τὴν δλῶς τυπικὴν τήρησιν τοῦ Σαββάτου. Διὸ καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες διέκειντο δυσμενῶς πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἀκούσαντες τοὺς ἀκαταμαχήτους τοῦ Σωτῆρος λόγους κατηγράψαντες, ὃ δὲ λοιπὸς λαὸς ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γενυμένοις ὑπ' αὐτοῦ.

'Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἥγητων διδασκόμεθα, δτι ὄφείλομεν νὰ ἐπιδιδώμεθα εἰς τὰ ἔργα τῆς εὐποιίας πάντοτε μέν, ἰδιαίτατα δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἀφιερωμένας τῷ Κυρίῳ. Διὰ τῶν ἔργων τούτων δηλοῦμεν δτι ἐμπνεόμεθα ὑπὸ τῶν αἰσθημάτων ἐκείνων ὅτινα ἀπαιτεῖ νὰ ἔνυπάρχωσιν ἐν ἡμῖν ὁ Σωτὴρ. Ἡ καλὴ πρᾶξις εἶναι ἐξωτερικευσίς τοῦ ἀγαθοῦ αἰσθήματος. Ὡσαύτως διδασκόμεθα δτι ὄφείλομεν ν' ἀποφεύγωμεν τὸν φθόγονον. ὑπὸ τούτου κατείχετο καὶ ὁ ἀρχισυνάγωγος, καὶ δταν ἀπεκαλύφθη τὸ κακόθεος πάθος του ἐγένετο γελοῖος ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Περιβάλλοντες τὴν καρδίαν ἡμῶν διὰ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἀποκλείομεν ἀφ' ἡμῶν τὸ ψυχοφθόρον τοῦτο πάθος.

Τῇ ἐνδεκάτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ιδ', στ. 16—24).

Εἶπεν ὁ κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην⁽¹⁾. "Ανθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς· καὶ ἀπέστειλε

(1) Τὴν παραβολὴν ταύτην ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν ἐν τῇ οἰκίᾳ Φαρισαίου τινός

τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· Ἐρχεσθε, ὅτι ἡδη ἔτοιμα ἐστι πάντα. Καὶ ἥρξαντο ἀπὸ μιᾶς⁽¹⁾ παρατεῖσθαι πάντες. Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· Ἀγρὸν ἡγόρασσα, καὶ ἔγω ἀνάγκην ἔξελθεῖν καὶ ιδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ⁽²⁾ σε, ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἔτερος εἶπε· Ζεύγη βοῶν ἡγόρασσα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἔτερος εἶπε· Γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. Καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἔκεινος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ρύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ὡδε. Καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος· Κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί. Καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς καὶ ἀνάγκασον⁽³⁾ εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἰμος μου. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἔκεινων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δείπνου. Πολλοὶ γὰρ εἰσὶ κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί⁽⁴⁾

ἀρχοντος, ἔνθα καὶ ἥλεγξε τοὺς Φαρισαίους καὶ Νομικοὺς διά τε τὴν τυπικὴν τῆρασιν τοῦ Σαββάτου καὶ διὰ τὴν μανίαν ὡφ' ἃς οὗτοι κατείχοντο διὰ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἵνα δοξάζωνται ὑπὸ τοῦ κόσμου.

"Ἐχει δὲ ἡ παραδολὴ αὕτη τὴν ἑξῆς ἀλληγορικὴν ἔννοιαν. Ὁ ποιῆσας τὸ δεῖπνον ἀνθρώπως, εἴναι ὁ Θεός· κεκλημένος δέ, εἴναι πάντες μὲν οἱ ἀνθρώποι, ιδιατάτα δῆμος οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐκ τούτων οἱ γνῶσται τοῦ Νόμου καὶ ἐρμηνευταὶ αὐτοῦ, οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀποσταλέντος δούλου νοοῦμεν, ἔνθεν μὲν τοὺς κατὰ διαφόρους κατρούς ἐμφανισθέντας εἰς τοὺς Ἰουδαίους προφήτας, ἔνθεν δὲ αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοὺς Ἀποστόλους. Ὑπὸ δὲ τὰς ἐκφράσεις τῶν πτωχῶν καὶ ἀναπήρων, τῶν τυφλῶν καὶ χωλῶν, καὶ τῶν εἰς τὰς ὁδούς καὶ φραγμούς εὐδισκομένων, νοοῦνται τὰ διάφορα ζήνη, ἀτινα ἐδέχθησαν προθύμως τὸ Εὐαγγέλιον.

(1) Ἀπὸ μιᾶς=μιᾶ γνώμη.

(2) ἐρωτῶ=παρακαλῶ,

(3) Ἀράγκασον. Τοῦτο ἐνταῦθα ισοδυναμεῖ πρὸς τὸ πεῖσσον.

(4) Πολλοὶ γὰρ κλπ. Ὁ στίχος οὗτος εἴναι προσθήκη εἰλημμένη ἐκ τοῦ Ματθ. x6' 14.

"Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς διδάσκει ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, δτι πᾶς ἀνθρώπος προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ παναγάθου Θεοῦ ἵνα διὰ τῶν ἔργων τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης προετοιμασθῇ δεόντως καὶ γένηται μέτοχος τῆς πνευματικῆς βασιλείας. Ἀλλ' ἵνα ἐπιτευχθῇ τοῦτο, πρέπει ὁ ἀνθρώπος νὰ μὴ παραδιδηται ἀκορέστως εἰς τὰς ὄλικὰς καὶ ἐπιγείους ἀπολαύσεις, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ τὸν νοῦν του προσηλωμένον εἰς τὰ οὐράνια ἀγαθά. Αἱ ὄλικαι καὶ ἐπίγειοι ἀπολαύσεις ἐπισκοτίζουσι τὸν νοῦν καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν ἀνίκανον νὰ ὑψωθῇ μέχρι τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν πνευματικὴν βασιλείαν ἐκλήθησαν μὲν πάντες οἱ ἀνθρώποι πρῶτοι ὅμως πάντων οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ δὲν ἐδείχθησαν ἀξιούσιοι τῆς θείας προσκλήσεως, προφασιζόμενοι διαφόρους προφάσεις. Τούτων μιμηταὶ εἰσὶ καὶ πάντες οἱ Χριστιανοί, οἵτινες δικαιολογοῦνται διαφοροτρόπως δταν δὲν ὑπακούωσιν εἰς τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀπευθυνομένην πρόσκλησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ως δ' οἱ κεκλημένοι Ἰουδαῖοι ἀπεκλείσθησαν τοῦ βασιλικοῦ δείπνου, τοιούτοις τρόπως καὶ οἱ μὴ συμμαρφούμενοι πρὸς τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας Χριστιανοί θ' ἀποκλεισθῶσι τοῦ πνευματικοῦ δείπνου τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

Προθυμότεροι πρὸς τὴν θείαν πρόσκλησιν ἐδείχθησαν τὰ λοιπὰ ἔθνη, ἀτιναχ μετὰ χαρᾶς ἐδέχθησαν τοὺς φορεῖς τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος καὶ ἀνεγεννήθησαν διὰ τοῦ βαπτίσματος. Τοιοῦτοι δ' εἶναι οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἀνάπηροι, οἱ τυφλοὶ καὶ οἱ χωλοὶ τῆς παραβολῆς. Τοιουτοτρόπως δὲ λέγονται τὰ ἔθνη, διότι ταῦτα, διατελοῦντα μακρὰν τῆς γνώσεως τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐπλανῶντο ἐν τῷ σκότει τῆς ἀγνοίας καὶ ἐν ταῖς πολυωνύμοις καὶ σκολιαῖς ὁδοῖς τῆς παρεκτραπείσας ἀνθρώπινης φαντασίας.

Τελευτῶν δ' ὁ Σωτὴρ τὴν ἀνωτέρω παραβολήν, ὑπομιμήσκεται εἰς τοὺς ἀναγεννηθέντας διὰ τοῦ βαπτίσματος λαούς, δτι, καίτοι κεκλημένοι ἐν τῷ πνευματικῷ δείπνῳ, δὲν θὰ γευθῶσιν αὐτοῦ. οὓς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ἀν μὴ καταστῶσιν ἀξιούσιοι τούτου διὰ τῶν ἔργων ἐκείνων, ἀτιναχ χαρακτηρίζουσι τοὺς ἀληθῶς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ.

Τῇ δωδεκάτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ιζ'. στ. 12—19).

Τῷ καὶ τῷ ἐκείνῳ, εἰσερχομένου τοῦ Ἰησοῦ εἰς τίνα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν· καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ, ἐπιστάτα, ⁽¹⁾ ἐλέησον ἡμάς. Καὶ ᾧδὴν εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι ⁽²⁾. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτούς, ἐκαθαρίσθησαν. Εἴς δὲ ἐξ αὐτῶν, ᾧδὴν δτι Ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν· καὶ ἐπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, εὔχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης ⁽³⁾. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; Οἱ δὲ ἐννέα που; Οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ μὴ δ ἀλλογενῆς οὗτος; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἄναστάς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

Ἐννοία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδασκόμεθα τὴν θεραπείαν ἦν ἐνήργησεν ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τῶν δέκα λεπρῶν εἰς τίνα κώμην κειμένην μεταξὺ Σαμαρείκς καὶ Γαλιλαίας. Οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος λεπροὶ ἔζων κεχωρισμένοι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διότι ἡ ἀσθένεια αὕτη μεταδοτικὴ οὖσα ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἐκήρυττεν ἀκαθάρτους τοὺς λεπρούς, καὶ διέταττεν ἵνα διαμένωσι κεχωρισμένοι τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων καὶ μακρὰν τῶν πόλεων. (πρᾶλ. Λευϊτ. ιγ'. 44 καὶ ἐφεξῆς). Οὗτοι ἀπαντήσαντες τὸν Ἰησοῦν, περὶ οὗ εἶχον ἥδη ἀκούσεις δτι ἐθεράπευσε διὰ τοῦ πκντοδύναμου λόγου του πᾶσαν ἀσθένειαν ἔστησαν πόρρωθεν, ἔνθεν μὲν ἵνα μὴ παραβῇσι τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου διατεταγμένα, ἐν θεν δὲ διότι εἶχον πεποιθῆσιν δτι διὰ τῆς φωνῆς των θα είσηκού-

(1) ἐπιστάτα = διδάσκαλε, κύριε.

(2) Οἱ Ἱερεῖς, ὡς παρ' ἀπασι τοῖς ἀρχαῖοις λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς, εἶχον καὶ ιατρικὰ γνώσεις. "Ωστε αὐτοὶ μόνοι ἡδύναντο νὰ πιετοποιήσωσι τὴν θεραπείαν τῶν λεπρῶν, ἵνα δύνωνται οὗτοι νὰ ἐπικοινωνήσωσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων.

(3) Περὶ τῆς μεταξὺ Σαμαρείτῶν καὶ Ἰουδαίων σχέσεως ὅρα Εὐαγ. Σαμαρείτιδος σελ. 19.

οντού πόδι του Ἰησοῦ· δι' ὃ καὶ ἡραν φωνὴν, λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. Ὁ Σωτήρ ἡμῶν ἔστρεψε μετὰ συμπαθείας τὸ θεῖον βλέμμα του πρὸς τοὺς ἐπικαλουμένους τὴν γάριν του ἀτυχεῖς λεπρούς· ἀπιδὼν δὲ καὶ εἰς τὴν κατέχουσαν αὐτοὺς πίστιν, λέγει πρὸς αὐτοὺς ἵνα πορευθῶσι καὶ ἐπιδειξῶσιν ἑαυτοὺς εἰς τοὺς Ἱερεῖς. Τοῦτο δὲ εἶπεν ὁ Σωτήρ, ἐνθεν μὲν δπως γνωρίσῃ εἰς αὐτοὺς δτι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς των, ἐνθεν δὲ δπως λάβωσι ποιειτοποίησιν τῆς λάσεώς των παρὰ τῶν Ἱερέων. διότι ἔνευ ταύτης δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐπικοινωνήσωσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων. (Λευτ. 1δ'. 1 καὶ ἐφεξῆς.). Ἐνῶ δὲ οὗτοι ἐπορεύοντο πρὸς τοὺς Ἱερεῖς, εἶδον δτι ἐκαθαρίσθησαν τῆς ἀπαντίας ἀσθενείας ὑπὸ τῆς ὄποιας πρὸ τοσούτου γρόνου κατείχοντο.

Εἰς δὲ ἑξ αὐτῶν ἰδὼν δτι ἐθεραπεύθη, ἐθεώρησε καθῆκόν του νὰ ἐπιστρέψῃ ἵνα ἐκδηλωσῃ τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα εὐγνωμοσύνην του. Πράγματι δὲ οὗτος ἕρχεται πρὸ του Ἰησοῦ καὶ ἐπεσε παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ δοξάζων τὸν εὐεργέτην του. Αὐτὸς δὲ δστις ἑεδήλου ἐμφαντικῶς τὴν ὄφειλομένην εὐγνωμοσύνην του ἦτο Σαμαρείτης. Ὁ Σωτήρ ἡμῶν ἀποδέχεται εὐχαρίστως τὸν προσελθόντα ἑε εὐγνωμοσύνης Σαμαρείτην, δι' ὃ καὶ εὐλογεῖ τὸν εὐγνώμονα Σαμαρείτην, ἀλλὰ καὶ ἐλέγχει συγχρονῶς τοὺς ἑτέρους ἐννέα, οἵτινες, μὴ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς εὐγνώμονος διαθέσεως του Σαμαρείτου, δὲν ἐπέστρεψαν δπως εὐχαριστήσωσι τὸν θεραπεύσαντα αὐτούς.

Διὰ τῆς ἀγωτέρω περικοπῆς διδασκόμενα ὡσαύτως, δτι ὁ ἔχων ἀληθῆ πρὸς τὸν Θεόν πίστιν δύναται μὲν νὰ ἐπικαλῇται τὴν τὸ πάντα θεραπεύουσαν θείαν γάριν. ἀλλὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ δτι ὄφειλει νὰ διατελῇ εὐγνώμων πρὸς τὸν μέγαν αὐτοῦ εὔεργέτην, τὸν Θεόν, καὶ νὰ ἐκδηλοῖ ἐν ἔργοις τὴν ὄφειλομένην εὐγνωμοσύνην, ως ἐπραξεν ὁ θεραπευθεὶς Σαμαρείτης. Ἡ ἀγνωμοσύνη μαρτυρεῖ παντελῇ ἔλλειψιν συναισθήσεως, ὡς ἀπέδειξαν τοῦτο οἱ θεραπευθέντες ἐννέα Ἰουδαῖοι. Διὰ τοῦτο ἡ ἀγνωμοσύνη ἐθεωρήθη παρ' ἀπασι τοῖς λαοῖς ως μέγιστον κακόν.

Τῇ δεκάτῃ τρίτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ἱη'. στ. 18—27).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πείραζων αὐτόν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· Τί μὲ λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός· Τὰς ἐντολὰς οἶδας· Μή μοιχεύσῃς· μὴ φονεύσῃς· μὴ κλέψῃς· μὴ ψευδομαρτυρῇς· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· Ὁ δὲ εἶπε· ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἐπι ἐν σοι λείπει· πάντα δσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔζοις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι· Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγένετο· ἦν γάρ πλεύσιος σφόδρα· Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον εἶπε· Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ γρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Εὔκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ραφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν εἰσελθεῖν. Εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες· Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Ὁ δὲ εἶπε· Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δύνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ» (¹).

Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ἱη'. στ. 35—43).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐγένετο ἐν τῷ Ἑγγίζειν τὸν Ἰησοῦν εἰς Ἱεριχώ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν δόδων προσαιτῶν· Ἀκούσας δὲ ὅχλου διαπορευομένου ἐπινθάνετο τί εἴη τούτο· Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, δτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται· καὶ ἐβόησε, λέγων, Ἰησοῦ, σιε Δαειδ, ἐλέησόν με. Καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ, ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλ-

(1) Τὴν ἔννοιαν τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς ἴδε ἐν ΙΒ' Ματθαίου.

λον ἔκραζεν· Γιὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. Σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν· ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν, λέγων· Τί σοι θέλεις ποιήσω; Ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀνέβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἥκολούθει αὐτῷ διξάζων τὸν Θεόν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἵδων ἔδωκεν αἰνον τῷ Θεῷ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω Εὐαγγελικῆς περικοπῆς διηγεῖται ἡμῖν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς τὴν ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος τελεσθεῖσαν θεραπείαν τυφλοῦ τινας πλησίου τῆς Ἱεριχοῦ.

Οὐ περὶ οὐδὲ λόγος τυφλὸς ἐκάθητο παρὰ τὴν εἰς Ἱεριχὼ ἀγουσαν ὁδὸν καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸ ἔλεος τῶν διαβατῶν. Ἡμέραν τινὰ ἀντελήφθη ὁ ἀτυχῆς τυφλὸς ὅτι ἔκτατος κίνησις ἐγένετο εἰς τὴν ὁδὸν ἐκείνην· ἐρωτήσας δ' ἔμαθεν. ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος.

Ἡ περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν φήμη, ὡς θεραπεύοντος διὰ τοῦ λόγου του πᾶσαν ἀσθένειαν, εἶχε πρὸ πολλοῦ φθάσῃ καὶ μέχρι τῶν ὕπανθρωπών τοῦ τυφλοῦ, ὅστις ἐσχημάτησε τὴν πεποιθησιν, ὅτι δύναται γὰρ ἐλεήσῃ καὶ αὐτὸν ὃ μηδένας ἀποκλείσας τοῦ ἐλέους του Σωτήρ, καὶ ὅτι δύναται καὶ αὐθίς νὰ ἀνακτήσῃ τὴν χρῆσιν τῶν ὄφθαλμῶν του. Σὺν τῇ πεποιθήσει ταύτῃ, εὑθὺς ὡς ἐκ τῆς αὔξουστης κινήσεως τοῦ ὄχλου ἐννόησεν διὰ διήργετο ὁ Ἰησοῦς, ἥρξατο βοῶν Ἰησοῦν, νίὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. Οἱ διεβάται ἐπέπληττον τὸν τυφλὸν ἵνα σιωπήσῃ, ἀλλ᾽ ἐκεῖνος, ἐνισχυόμενος ὑπὸ τῆς γλυκείας ἐλπίδος τῆς σωτηρίας του, ἀντὶ νὰ σιωπήσῃ ἐξηκολούθει δι' ἐντονωτάρικας φωνῆς νὰ ἐπικαληται τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Σωτῆρος. Ὁ Σωτήρ ἡμῶν δὲν ἤκουσεν ἀδικιφόρως τὴν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ τεθλιμμένου τυφλοῦ ἐζερχομένην φωνήν, ἀλλὰ σταθεὶς ἐζήτησε νὰ ὀδηγήσωσιν ἐνώπιόν του τὸν τυφλόν. "Οταν δὲ ἡρώτησεν αὐτὸν τί θέλεις, ὁ τυφλὸς ἐζήτησε τὴν ἀνάκτησιν τῆς ὄρξεως, ἐξ οὗ ἐστήριζε τὴν εὐτυχίαν του. Ο δὲ πολυεύσπλαγχνος Σωτήρ δὲν διέψευσε τὴν πα-

ρηγορον ἐλπιδας ἦν ἁγένειησεν εἰς τὸν τυφλὸν ἡ πίστις ἀλλ' εὐθὺς ἐθεράπευσεν αὐτὸν διὰ μᾶς καὶ μόνης λέξεως. Ἀνάβλεψον, εἶπεν ὁ Σωτὴρ, καὶ ὁ τυφλὸς ἡξιώθη νὰ ἴδῃ δ, τι διαπύρως ἐπόθει.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διδασκόμεθα, δτι ἡ πρὸς τὸν Θεόν ἐλπίς, ὅταν πηγάζῃ ἐκ τῆς σταθερᾶς πίστεως, δὲν εἴναι ματαίη ἐλπίς. Τοικύτη ἐλπίς οὐδέποτε κακταισχύνει. Διὰ τοῦτο πάντες ὄφειλομεν νὰ ἐπικκλωμεθα καθ' ἀπόστας τὰς θλίψεις ἡμῶν τὰς ἐπὶ τῆς γῆς τὸ θεῖον ἔλεος, πεποιθότες, δτι ὡς ὁ τυφλὸς ἡξιώθη νὰ ἴδῃ τὴν ὑγίαν τῶν ὄφθαλμῶν του, οὕτω καὶ ἡμεῖς θὰ τύχωμεν τῶν εὐλόγων προσδοκιῶν παρὰ τοῦ παναγάθου Θεοῦ.

Τῇ Δεκάτῃ πέμπτη Κυριακῇ.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ιβ'. στ. 1—10)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ιεριχό⁽¹⁾. Καὶ ίδον ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης⁽²⁾, καὶ οὗτος ἦν πλούσιος. Καὶ ἐζήτει ίδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐκ ἥδυνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, δτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. Καὶ προσδραμὼν ἐμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτὸν· δτι δι` ἐκείνης ἐμελλε διέρχεσθαι. Καὶ ὡς ἥλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας δὲ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γάρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. Καὶ ίδόντες ἀπαντες διεγόγγυζον λέγοντες· Ὅτι παρὰ ἀμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. Σταθεὶς δὲ ὁ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Κύριον· Ήδον τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἰ τινές τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· Όαι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀδραὰμ ἐστιν. Ἡλθε γάρ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

(1) Ἡ Ιεριχώ. Περὶ τῆς πόλεως ταύτης ὅρα Εὐαγ. Η'. Κυριακῆς Λουκᾶ.

(2) Ἀρχιτελώνης ήτοι, πρῶτος τελώνης κατά τὴν τάξιν. Οἱ τελῶναι ἐθεωροῦντο, ὡς γνωστόν, ἀμαρτωλούς καὶ ἀδίκους παρὰ τῷ λαῷ, διότι κατεπείζον τοὺς πάντας, ὅπως εἰσπράττωσι πλεονατὰ τῶν νομίμων ἐκ πλεονεξίας.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδάσκει ἡμᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸν τρόπον τῆς εἰς Χριστὸν ἐπιστροφῆς τοῦ ἀρχιτελώνου Ζακχαίου. 'Ο Ζακχαῖος οὗτος ἐπόθει ἀπὸ πολλοῦ νὰ ἰδῃ τὸν Ἰησοῦν, διότι εἶχεν ἥδη ἀκούση τὰ κατὰ τὴν διδασκαλίαν του καὶ τὰ θαυμάτων ἔργα του. "Οταν δ' ἔμαθεν δτι ὁ Ἰησοῦς διήρχετο τὴν Ιεριχώ, ἐσπευσε νὰ ικανοποιήσῃ τὸν πόθον του· πλὴν ἔβλεπεν δτι δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθουμένου διότι ἦτο πολὺς ὄχλος, αὐτὸς δὲ ἦτο μικρὸς τὸ ἀνάστημα. Δι: ὁ ἔτρεξε πρὸ τῆς πολυπληθοῦς συνοδείας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀγῆλθε συκομορέαν δπως ἀσφαλῶς ἰδῃ τὸν Σωτῆρα.

Βεβαίως δὲν ἦτο ἡ περιέργεια τὸ μόνον ἐλατήριον δπερ παρώρμα τῶν Ζακχαῖον ἵνα ἐπιμείνῃ δπως ἰδῃ τὸν Ἰησοῦν, ἀλλ' ἀλλο τι εὔγενέστερον τῆς περιεργείας αἰσθημα ὅθει αὐτὸν εἰς τοῦτο. Δι: ὁ καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ ἐρευνῶν τὰς καρδίας καὶ τοὺς μυγίους ἑκάστου πόθους, ἀπιδών εἰς τὸν Ιερόν πόθον τοῦ Ζακχαίου, ἀπευθύνεται πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν παρακαλεῖ ἵνα καταβῇ, διότι ἔμελλε νὰ καταλύσῃ παρ' αὐτῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. 'Ο Ζακχαῖος κατέρχεται πλήρης χαρᾶς ἵνα ὑποδεχθῇ τὸν Ἰησοῦν. 'Αλλ' οἱ ὑποκριταὶ Ἰουδαῖοι καὶ θαρισταὶ διεγόγγυζον διότι ὁ Ἰησοῦς εἰσῆλθεν εἰς οἰκίαν ἀμαρτωλοῦ, θέλοντες διὰ τῶν μοχθηρῶν καὶ κακοθεούλων συκοφαγτιῶν των νὰ διαστρέψωσι τὰς συνειδήσεις τοῦ λαοῦ καὶ νὰ παραστήσωσι τὸν Ἰησοῦν δμοιον τῶν τελωνῶν! 'Ἐνῷ δ' οὗτοι ἔξησκουν τὸ καταχθόνιον ἔργον των, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ζακχαίου ἐγένετο ἀληθῆς πνευματικὴ χαρά. 'Ομολογεῖ δηλαδὴ παρησίᾳ ὁ τέως ἀμαρτωλός, δτι συναισθηκεὶς ἐσυτὸν μετανοεῖ ἐκ καρδίας, καὶ δτι εἰναι πρόθυμος νὰ καταδείξῃ ἐν ἔργοις τὴν μετάνοιάν του. 'Ο δὲ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ τὴν εἰλικρινῆ τοῦ Ζακχαίου μετάνοιαν ἀποδέχεται, καὶ τοὺς ὑποκριτὰς κατηγόρους του διδάσκει, δτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἤλθεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζητήσῃ καὶ σώτη τὸ ἀπολωλός.

Τοιοτοτρόπως βλέπομεν ὅποια χαρὰ ἐπεκράτησεν ἔκτοτε ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ζακχαίου. Δι: τῆς πίστεως καὶ τῆς εἰλικρινοῦς μετα-

νοίας, ἦν ἔργῳ τε καὶ λόγῳ ἐξεδήλωσεν, ἡξιώθη τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν του καὶ τῆς ἀνεκφράστου ἐσωτερικῆς χαρᾶς, ητίς καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον ἀληθῶς εύδαιμονα. Μημηθῷμεν καὶ ἡμεῖς τὴν εἰλικρινῆ τοῦ Ζαχαρίου μετάνοιαν ἵνα αἰσθανθῷμεν καὶ τὴν ἀρρηκτὸν ἐσωτερικὴν χαρὰν ητίς ἐπεξεργάζεται τὴν πραγματικὴν εὐτυχίαν.

Τῇ δεκάτῃ ἑκτῃ Κυριακῇ.

Τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ιη'. στ. 10—14).

Εἶπεν δὲ Κύριος τὴν παραβολὴν τούτην. "Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν⁽¹⁾ εἰς τὸ ιερὸν προσεύξασθαι· δὲ εἰς Φαρισαῖος, καὶ δὲ ἕτερος Τελώνης⁽²⁾. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτόν, ταῦτα προσηγέρθη. Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι, δτὶ οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἀδικοι, μαιχοί, η καὶ ὡς οὗτος⁽³⁾, δὲ Τελώνης. Νηστεύω δις τοῦ Σαββάτου⁽⁴⁾, ἀποδέκατῷ πάντα, δσα κτῶμαι. Καὶ δὲ Τελώνης, μακρόθεν ἐστώς, οὐκ ἔθελεν οὐδὲ τοὺς δρθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων. Ὁ Θεός, ιλάσθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν· Κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, η ἐκεῖνος. "Οτι πᾶς δὲ ὑψών ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται· δὲ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

(1) Δέγει ἀρέθησαρ, διάτι τὸ ιερὸν ἔκειτο εἰς τὴν ἄνω πόλιν τῶν Ιεροσολύμων.

(2) Φαρισαῖος καὶ Τελώνης. Ἐπιτηδεῖς μετεγειρίσθη δὲ Σωτὴρ τοὺς δύο τούτους, γάριν τῆς μεγίστης μεταξὺ αὐτῶν ἀντιθέσεως. Διάτι οἱ μὲν Φαρισαῖοι ἔθεωροῦντο παρὰ τῷ λαῷ βαθεῖς γνῶσται τοῦ Νόμου καὶ ἀλάνθαστοι αὐτοῦ ἔρμηνται καὶ διδάσκαλοι, διὸ καὶ ἔθαυμάζοντο ὅπὸ τοῦ λαοῦ ἐχείνου, οἱ δὲ Τελῶναι, ὡς καὶ προηγουμένως εἴπομεν, ἔθεωροῦνται σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι, διὸ καὶ ἐμισοῦντο.

(3) η καὶ ὡς οὗτος. Ἐν τῇ ἐκφράσει ταύτῃ δηλοῦται η ὑπερβάλλουσα καταφρόνησις τοῦ ὑπερόπτου Φαρισαίου πρὸς τὸν Τελώνην.

(4) δις τοῦ Σαββάτου—δις τῆς ἑδομάδος. Αἱ ἑδομαδιαῖς ημέραι καθ' ἡς ἐνήστευον οἱ Ἐβραῖοι ησαν η Δευτέρα καὶ η Πέμπτη.

"Ἐννοια τῆς παραβολῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς διδασκόμεθα τὴν μεγίστην ἀξίαν καὶ δύναμιν τὴν ὅποιαν ἔχει ἡ ταπεινοφροσύνη, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ὄλεθρίαν ὑπερηφάνειαν ἥτις ἔξεντελίζει τὸν ἀνθρώπον. Ἡ ταπεινοφροσύνη ὑψοῖ καὶ σώζει τὸν ἔχοντα αὐτὴν ἢ ὑπερηφάνεια τούναντίον καθίσταται τὸν ἀνθρώπον μισητὸν ἐνώπιον τῶν ὁμοίων του, καὶ ἐπιφέρει τὴν αἰωνίαν αύτοῦ καταισχύνην καὶ καταστροφήν.

Τὴν ἀνωτέρω παραβολὴν ἀπηγόρυθμενον ὁ Σωτὴρ κατὰ πάντων μὲν τῶν ὑπερηφάνων, ίδιᾳ δὲ κατὰ τῶν ἐπηρμένων Φαρισαίων, οἵτινες κατεφρόνουν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, φρονοῦντες δτι αὐτοὶ μόνον εἶναι δίκαιοι καὶ ἀξιοί τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης, οἱ δὲ λοιποὶ πρέπει νὰ περιφρονῶνται ως ταπεινοὶ καὶ ἔξενθενημένοι, ως οἱ παρὸι πάντων τῶν Ίουδαίων περιφρονούμενοι τελῶνται. Διὸ τοῦτο καὶ ἐν τῇ παραβολῇ τεύτη ὡς κύρια πρόσωπα παρίστανται εἰς Φαρισαῖος καὶ εἰς Τελώνης. Ὁ πρῶτος, πεποιθὼς εἰς ἔχυτόν, καταφρονεῖ τῶν πάντων ἀπαριθμεῖ μετ' ἀξιοκατακρίτου ἀλλαζονίας τὰς φαντασιώδεις ἀρετάς του· ὅμολογει γεγωνυίζ τῇ φωνῇ, δτι εἶναι ὑπέρτερος κατὰ τὴν ἀρετὴν παντὸς θνητοῦ, καὶ ἀξιοὶ ἐν τῇ μωρίᾳ του νὰ τεθῇ ἐν λῃ, οὕτως εἰπεῖν, μοίρῳ πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν! Πόσον ἀφίστατο ὁ ἐπηρμένος Φαρισαῖος τοῦ γνῶθι σαυτόν! Ο ἔτερος τῆς παραβολῆς Τελώνης. ἀνέργεται εἰς τὸ ἑρδόν ἵνα προσευχηθῇ ἐν πληρεστάτῃ συνκισθήσει τῆς ἀμαρτωλοῦ αύτοῦ καταστάσεως καὶ τῆς ἡθικῆς ἀτελείας· ὅμολογει δτι ἔξησθενησεν ἡθικῶς μέχρι τοιούτου σῆμαίου, ὥστε νὰ θεωρῇ ἔαυτὸν ἀνάξιον δπως ἐνατενίσῃ πρὸς τὸν Οὐρανόν· κτυπᾷ τὸ στῆθος του ἵνα διὰ τούτου ἐκδηλώσῃ τὴν κατέχουσαν αὐτὸν ἐσωτερικὴν θλίψιν, καὶ ἀφίεται ὅλως εἰς τὸ θεῖον ἔλεος, λέγων μετὰ συντετριμμένης φωνῆς. Ὁ Θεὸς ἵλασθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ. Ὁ θεὸς εἰσήκουσε τῆς δεήσεως τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀποστρέψας τὸ πρόσωπον ἀπὸ τοῦ ἐπηρμένου Φαρισαίου· δι' ὃ καὶ κατῆλθε τοῦ ἱεροῦ δεδικτιωμένος ὁ Τελώνης μᾶλλον ἢ ὁ Φαρισαῖος· διότι πᾶς ὁ ὑψηλὸν ἔαυτὸν ταπεινώθησεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἔαυτὸν ὑψωθῆσεται.

Τῇ δεκάτῃ ἑβδόμῃ Κυριακῇ
τοῦ Ἀσώτου.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. τε'. στ. 11—32).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην⁽¹⁾. "Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς. Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ· Πάτερ δός μοι τὸ ἐπιβάλλον⁽²⁾ μέρος τῆς οὐσίας. Καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἀπαντᾷ ὁ νεώτερος υἱός, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἔκει διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς⁽³⁾ ισχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην· καὶ αὐτὸς ἥρξατο ὑστερεῖσθαι⁽⁴⁾. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπειμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἄγρους αὐτοῦ βόσκειν χοίρους⁽⁵⁾. Καὶ ἐπειθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων, ὃν ἥσθιον οἱ γοῦροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν⁽⁶⁾ εἶπε·

(1) Ἐν τῇ ἀλληγορικῇ ἔννοιᾳ τῆς παραβολῆς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ Θεός· δύο δὲ νιὸι τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι οἱ ἄνθρωποι καθ' ὅλου, ἢτοι, οἱ δίκαιοι καὶ οἱ ἀμαρτωλοί. Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην ἀποδέχονται οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων ἐρμηνευτῶν ἐν οἷς καὶ ὁ Χρυσάτομος. "Ἄλλοι δὲ νεώτεροι ἐρμηνευταῖ, ἀφορῶντες εἰς τὴν διαγωγὴν ἣν ἐπεδείξατο ὁ πρεσβύτερος υἱὸς καὶ διαχρέοντες ἐν αὐτῇ τῷ ἰδιάζον τοῦ γαραγήρας τῶν ἔγωστῶν Φαρισαίων, ἀποδέχονται ὅτι ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ πρεσβύτερου υἱοῦ δέον νὰ ὑπολάθωμεν τοὺς ὑπερόπτας Φαρισαίους, ὑπὸ δὲ τὸν τοῦ νεωτέρου, τοὺς ἔθνικους.

(2) Τὸ ἐπιβάλλον, ἢτοι, τὸ ἀνήκον εἰς ἐμὲ μέρος. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου, ὁ νεώτερος ἐδικαιοῦτο νὰ λάθῃ τὸ ἡμίου τῆς μερίδος τοῦ πρεσβύτερου ἀδελφοῦ. (Δευτερ. κα', 17).

(3) Λιμὸς. Ἐνταῦθα σημαίνει τὴν πείναν, ἢτις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς γενικῆς ἀφορίας τῆς γῆς. Ἐν τῇ ἀλληγορικῇ ὅμως σημαίζει, δηλοῦ καὶ τὴν ἥθικὴν κατάστασιν τὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐπικρατοῦσαν, ὅταν οὗτος, ἀπομακρυνθεὶς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θείου νόμου, ῥιφθῇ ἀκράτητος εἰς τὰ ἴδια πάθη. Ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτοῦ πᾶσαν εὐτυχίαν καὶ ἐπιφέρει ἀνέκφραστον ἀσωτερικὴν ταραχὴν.

(4) ἥρξατο ὑστερεῖσθαι. Τοῦτο εἶναι φυσικὴ συνέπεια τοῦ ἀσώτως ζῆται.

(5). Τὸ βόσκειν χοίρους ἔθεωρετο λίαν ἔξευτελιστικὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους. Πλὴν καὶ τὸν ἔξευτελισμὸν τοῦτον ὑπέστη ὁ ἀσώτος υἱὸς, ὅπως διηγηθῇ ν' ἀνακουφίσῃ πως τὴν πείναν ὑφῇ ἔμαστείστο.

(6) Εἰς ἑαυτὸν δ' ἐλθὼν κτλ. Ἡ συναίσθησις τῆς ἀθλίας καταστάσεως τοῦ

Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι; Ἀναστὰς πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἀξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ως ἔνα τῶν μισθίων σου. Καὶ ἀναστὰς ἥλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. Ἐτι δὲ αὐτοῦ, μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εὔσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἀξιος κληθῆναι υἱός σου. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· Ἔξενέγκατε⁽¹⁾ τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας· Καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλώς ἦν, καὶ εὐρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. Ἡν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ⁽²⁾· καὶ ως ἐρχόμενος

ἀσώτου υἱοῦ εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα τῆς σωτηρίας του. Ἡ συναίσθησις αὕτη κινεῖ αὐτὸν εἰς μετάνοιαν· θερμὰ δάκρυα ρέουσι τῶν ὀφθαλμῶν του, εὐθὺς ως ἀνεγνώρισε ποιός ποτε ἡτο καὶ πᾶς νῦν κατήντησεν· ὅπιολογεῖ ὅτι δὲν εἶναι πλέον ἀξιος νὰ ὄνομασθῇ υἱὸς τοῦ πατρός του, πλὴν ἀποφασίζει ἀμετατρέπως νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν πατέρα του καὶ νὰ παραδοθῇ ὅλως εἰς τὴν πατρικὴν εὔσπλαγχνίαν. Ἄλλ, ἡξεύρομεν ἐκ τῆς παραδολῆς πῶς προσηνέχθη ὁ πατὴρ πρὸς τὸν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας συντριβέντα ἀλλ’ ἐπανελθόντα ἐν εἰλικρινεῖ μετανοίᾳ υἱόν του.

(1) Ἐνταῦθα δηλοῦται τὸ μέγεθος τῆς πατρικῆς ἀγάπης. Ἡ πρώτη στολὴ εἶναι ἡ πολυτιμοτάτη στολὴ, οἷς εἶναι ἡ στολὴ ἦν ἐπεξεργάζεται ἡ εἰλικρινής μετάνοια· τὸ δακτύλιον, ὅπερ κατωτέρω ἀναφέρεται, εἶναι δηλωτικὸν σημείον τῆς μεταξύ πατρός καὶ υἱοῦ ἐπελθούσης πλέον συμφιλιώτεως καὶ ἐνώσεως· τὰ δὲ ὑποδήματα δηλοῦσιν ὅτι ὁ πατὴρ ἀποκαθίσταται τὸν υἱὸν εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν δούλων οἵτινες ἦσαν ἀνυπόδητοι· ἡ θυσία τέλος τοῦ σιτευτοῦ μόσχου ἔκδηλοι τὸ κατακόρυφον τῆς γχρᾶς τοῦ πατρός, ὅστις προσύμως προσφέρει τὸν μόσχον τοῦτον εἰς κοινὴν εὐωχίαν. Ὁ μόσχος ὁ σιτευτὸς δύναται ἀλληγορικῶς νὰ σημαίνῃ καὶ αὐτὸν τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ὅστις ἐθυσιάσθη χάριν τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τοῦ κόσμου.

(2) Ἡρ δὲ ὁ υἱός αὐτοῦ κτλ. Ἐντεῦθεν μέχρι τέλους τῆς περικοπῆς περιγράφεται ἡ διαγωγὴ ἦν ἐπειδεἰξατο ὁ πρεσβύτερος υἱός, ὅταν ἔμαθε τὰ ἐν τῇ οἰκῇ του

ήγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἥκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἔνα τῶν πατέρων, ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἡκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, δτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. Ὡργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἥθελεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἔξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατέρι· Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὑφρανθῶ· δτε δὲ διοίς σου οὗτος, δικασταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἥλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἔστιν· εὑφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, δτι δικασταφαγών σου οὗτος νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλώς ἦν καὶ εὑρέθη.

“Εννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀγωτέρω παραβολῆς διδασκόμεθα τὴν μεγίστην χαρὰν τὴν γιγνομένην ἐν Οὐρανῷ ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ εἰς τὴν ὄδὸν τῆς σωτηρίας ἐνὸς ἀμαρτωλοῦ. Ὁ πλήρης ἀγάπης καὶ εὐσπλαγχνίας Θεὸς ὅγι μόνον δέχεται τὸν ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν εὐθείαν ὄδὸν σκυρωπούν, ἀλλὰ καὶ χαίρει καθ' ὑπερβολὴν ἐπὶ ταύτῃ, ὡς ἔχει τὸ πατὴρ τῆς παραβολῆς ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τοῦ ὡς ἀπολωλότος θετεούμενα ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἡ ὄργή του κορυφωθεῖσα ἔξωτεροκενεται διὰ τῆς πράξεως, δι’ ὃ καὶ δὲν ἥθλησαν νὰ εἰσέλθῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ ὅπως μετάσῃ τῆς γενικῆς χαρᾶς. Ἐξέρχεται πρὸς αὐτὸν δικαστή του καὶ δι’ ἡπίας γλώσσης θέλει νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ὥφειλεν ὡς ἀδελφὸς νὰ χαρῇ ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τοῦ ὡς ἀπολωλότος καὶ νεκροῦ θεωρούμενου ἀδελφοῦ του ἀλλ’ ὁ ὑπερόπτης καὶ ζηλότυπος οὗδες διαμαρτύρεται οἰονεὶ κατὰ τῆς διαγωγῆς τοῦ πατρός του καὶ τῷ ὑπενθυμίζει τὰς μακροχρονίους ὑπηρεσίας του δι’ ἡς οὐδὲ ἐρίγιον ἐλαθέ ποτε ὡς ἀμοιβὴν ἴτρα μετὰ τῶν φίλων του εὑφρανθῆ! Ἀλλ’ δικαστή καὶ πάλιν ἡπίως τῷ ἀποδεικνύει, δτι ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀρέτης δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς ἐλατήριον τὴν εἰδεχθῆ ἰδιοτέλειαν, ἀλλὰ μόνον τὸ καθήκον. Διὰ τοῦτο προτρέπει τὸν πρεσβύτερον οὐδὲν νὰ αἰσθανθῇ καὶ αὐτὸς τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην, ν' ἀποπνίξῃ τὸν κακοήθη ἐγώσιμὸν καὶ νὰ μετάσῃ τῆς γενικῆς τοῦ οἰκοῦ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπὶ τῇ ἥθικῃ ἀναστάσει τοῦ νεκρωθέντος; ὑπὸ τῆς ἀκρτίας νεωτέρου ἀδελφοῦ.

ωρουμένου υἱοῦ του. Καὶ οὗτος ὅχι μόνον μετ' εὐμενείκς ἐδέχθη τὸν ἐν ἀσωτείᾳ βιώσαντα υἱόν του, ἀλλὰ καὶ ἐσπευσε πρὸς προϋπάντησίν του, ἔρριφη πλήρης ἀγάπης ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Πρὸς δὲ τούτοις τὸν ἐνέδυσε διὰ πολυτίμου στολῆς, τῷ ἕδωκεν ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας καὶ δικτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς ἔνδειξιν τιμῆς· πρὸς μείζονα δὲ ἐκδήλωσιν τῆς πατρικῆς χαρᾶς του διέταξε γὰρ θυσιάσωσι τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν καὶ εὐφρανθῶσι πάντες ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ γεγονότι τοῦ ὡς ἀπολωλότος καὶ νεκροῦ θεωρουμένου υἱοῦ του.

'Ἐκ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς διδασκόμεθ, ποία τις εἶναι ἡ ἀληθῆς μετάνοια καὶ ποία μεγάλα ἀποτελέσματα ἐπιφέρει τῷ ἀληθῶς μετανοοῦτι. 'Αληθῆς μετάνοια εἶναι ἡ οὐχὶ ἐν λόγοις ἄλλῃ, ἡ ἐν ἔργοις ἐκδηλουμένῃ. Καὶ τοιαύτην ἐπεδείξατο ὁ μετανοήσας νεώτερος υἱός. 'Ως δὲ ἐκεῖνος ἡξιώθη νὰ ὑψωθῇ μέχρι τοῦ ὑψους τῆς πατρικῆς δόξης, οὕτω καὶ ἡμεῖς, μιμούμενοι τὴν εἰλικρινῆ μετάνοιαν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, δυνάμεθα νὰ ὑψωθῶμεν μέχρις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. "Ωστε ἡ ἀληθῆς μετάνοια ἡ διὰ τῶν ἔργων ἐκδηλουμένη ἐπεξεργάζεται ἐν ἡμῖν τὴν σωτηρίαν.

Τῇ Κυριακῇ τῆς Ἀπόκρεω.

('Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον κεφ. κε'. στ. 31—46).

Ἐίπεν ὁ Κύριος· "Οταν ἔλθῃ δούλος τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄγιοι ἀγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ. Καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἄλλήλων, ὥσπερ δὲ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἔριφων⁽¹⁾. Καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἔριφια ἔξ εὐωνύμων. Τότε ἔρει δὲ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοι-

(1) Πρὸς πρόβατα παραβάλλονται οἱ δίκαιοι, καὶ πρὸς ἔριφια οἱ ἀμαρτωλοί· διέτι τὰ μὲν πρόβατα εἰναι ζῶα διακρινόμενα διὰ τὸ ἡμερον καὶ πρὸτον αὐτῶν, τὰ δὲ ἔριφια διὰ τὸ ἄγριον καὶ ἀτιθασσον τῆς φύσεως των.

μασμένην ύμιν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἥμην, καὶ συνηγάγετέ με· γυνός καὶ περιεβάλετέ με· ἡσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἥμην, καὶ ἥλθετε πρός με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες· Κύριε⁽¹⁾ πότε σε εἰδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν; πότε σὲ εἰδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνόν, καὶ περιεβάλομεν; πότε δὲ σὲ σε εἰδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἥλθομεν πρὸς σέ; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ύμιν· Ἐφ' ὅστον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου⁽²⁾ τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἔξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπ' ἔμοιο οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἥτοι μασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἥμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀσθενῆς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με· Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοῖς, λέγοντες⁽³⁾· Κύριε, πότε σὲ εἰδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; Τότε ἀποκριθήσεται

(1) Κύριε, πότε σὲ εἴδομεν πεινῶντα κτλ. 'Ο τρόπος οὗτος καθ' ὅν ἀποκρίνονται οἱ δίκαιοι εἶναι δηλωτικὸς τοῦ τρόπου καθ' ὅν πρέπει νὰ ἐκτελῆται τὸ ἀγαθόν. Κατὰ τὸν χριστιανικὸν νόμον τὸ ἀγαθόν εἶναι καὶ ἡθικῶς τοιοῦτον, ὅταν ἐκτελῆται ἔξ ἀγάπης πρὸς αὐτὸν τὸ ἀγαθόν. Καὶ οἱ δίκαιοι λοιπὸν λέγουσιν ἐν τῇ παραβολῇ, ὅτι ἐποίουν τὸ ἀγαθόν ἐκ καθαρᾶς ἀγάπης πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ὅχι διότι ἀπέδιπτον εἰς ἀμοιβὴν τινα.

(2) Ἀδελφοὺς καλεῖ ὁ Σωτὴρ ἐνταῦθα πάντας τοὺς ὄπωσδήποτε πάσχοντας.

(3) Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ κτλ. Καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ ζητοῦσι νὰ δικαιολογήσωσιν ἔκπτωσίς ἐνώπιον τοῦ δικαιοῦ Κριτοῦ διὰ τὴν ἀπάνθρωπον πρὸς τοὺς ἀδελφούς των συμπεριφοράν. "Αν ἡξερον, λέγουσιν, ὅτι ἐλεεῖντες τοὺς πτωχοὺς θὰ ἡλέουν αὐτὸν τὸν Χριστόν, θὰ τὸ ἔπραττον. Πλὴν δέν δύολογούσι τὴν ἀλήθειαν· πᾶς Χριστιανὸς ἡξερεῖ, ὅτι μεγίστη τοῦ χριστιανικοῦ νόμου ἐντολὴ εἶναι ἡ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, καὶ ὅτι ἀληθής ἀγάπη εἶναι ἔκεινη ἥτις ἐκδηλοῦται διὰ τῶν ἔργων τοῦ ἔλεους καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας. Διὸδοὶ μὲν σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι θὰ εἰσέλθωσιν εἰς κολασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι καὶ φιλάνθρωποι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

αύτοῖς, λέγων· Ἐάμην λέγω ὑμῖν· Ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἔλαχίστων, οὐδὲ ἔμοι ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

"Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς θέλει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν νὰ καταδείξῃ τὴν διαφορὰν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῆς εὑρείας ἢ χριστιανικῆς λεγομένης δικαιοσύνης, καὶ τῆς στενῆς ἢ πολιτικῆς. Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἀνθρώπον ωρισμένα καθήκοντα, ἀτιναχιστά σύνθετα, νὰ ἀκτελέσῃ, εἰ δὲ μή, ὑφίσταται τὰς συνεπείας τοῦ νόμου· ὥτοι, τιμωρεῖται ἀναλόγως τῆς ἀξίας τοῦ παραβιασθέντος καθήκοντος. Ἡ χριστιανικὴ δικαιοσύνη οὐδένας ἔξαναγκάζει, ἀλλ' ἀφίεται δλῶς εἰς τὴν ἀγαθὴν ἐκάστου προαρεσιν. Λέγεται δ' αὐτῇ εὑρεῖα, διότι τὰ ἐν τῷ κύκλῳ αὐτῆς περιλαμβανόμενα καθήκοντα εἶναι ἀσυγκρίτως πλείονας τῶν ὑπὸ τῆς στενῆς δικαιοσύνης ἐπιβαλλομένων. Ἡ πολιτικὴ ἢ ἡ στενὴ δικαιοσύνη ἀποθλέπει μόνον εἰς τὰς ἔξωτερικὰς τοῦ ἀνθρώπου πράξεις καὶ ζητεῖ ν' ἀποστολήσῃ πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ταράξῃ τὴν ἔξωτερικὴν τῆς κοινωνίας τάξιν, ἡ δὲ εὑρεῖα δικαιοσύνη ἔρευνα καὶ αὐτὴ τὰς ἔσωτερικὰς διαθέσεις καὶ τὰ φρονήματα.

Ο Σωτὴρ ἡμῶν κρίνει ἐν τῇ παραβολῇ τῆς μελλούσης κρίσεως ἀξίους τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐκείνους οἵτινες ἔθρεψαν τοὺς πιειῶντας, ἐπότισαν τοὺς διψῶντας, ἢ τοὺς ὄπωσδήποτε εὐεργετήσαντας πάντα χρείαν ἔχοντα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ εὐεργεσία δὲν ἔχειάζεται ἀλλ' ἀφίεται εἰς τὴν ἐλευθέρων θέλησιν ἐκάστου, πᾶς δοτις ἔξασκει τὴν εὐεργεσίαν κατατείκυνει τὴν ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσαν ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ καθίστασι κατάδηλον τὸ αἰτηθημα τῆς ἀγάπης. Τούναντίον δὲ πᾶς δοτις τηρεῖ τὰ ὑπὸ τῆς στενῆς ἢ πολιτικῆς δικαιοσύνης ἐπιβαλλομένα, ὥτοι, ἀπέγει τοῦ φόνου, τῆς κλοπῆς, τῆς ψευδομαρτυρίας κτλ. δὲν ἀποδεικνύει πάντοτε δοτις τηρεῖ καὶ κατὰ πνεῦμα τὸν θεῖον νόμον. Εἴναι ἐνδεχόμενον ν' ἀποφεύγῃ τις τὸ κακὸν ἐκ φόβου πρὸς τὰς συνεπείας ἃς ὅρίζει ὁ νόμος διὰ πάντα ἐκτελεστὴν τοῦ κακοῦ, ἐνῷ εἶναι βέβαιον δτι ὁ ἐκτε-

λῶν τὸ μὴ ἐκθιαζόμενον ἀγαθὸν ἐμφορεῖται ὑπὸ τῶν εὐγενεστάτων τῆς ἀγάπης συναισθημάτων. Ὁ τοιοῦτος εἶναι ἀληθὴς ὅπαδος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἄξιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἰώνιαν βασιλείαν. —

Τῇ Κυριακῇ τῆς Τυροφάγου.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον νεφ. Σ'. στ. 14—21).

Εἰπεν δὲ Κύριος· Ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν δὲ Πατὴρ ὑμῶν δὲ οὐράνιος· Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ δὲ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι⁽¹⁾ γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, διπλασιάς φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, διτις ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν⁽²⁾ Σὺ δὲ νηστεύων ἀλειψάσι σου τὴν κεφαλήν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, διπλασιάς μὴ φανῆσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ Πατρὶ μου ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ δὲ Πατὴρ σου δὲ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, διποὺ σῆς καὶ βρῶσις⁽³⁾ ἀφανίζει καὶ διορύσσουσι⁽⁴⁾ καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, διποὺ οὕτε σῆς οὕτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ διορύσσαι οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. Ὅπου γάρ ἔστιν δὲ θησαυρὸς ὑμῶν, ἔκει ἔσται καὶ ἡ καρδία⁽⁵⁾ ὑμῶν.

(1) ἀφανίζουσι, ἦτοι, ἀλλοιοῦσι τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπίπτοντες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν τέφραν κτλ.

(2) ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. ἦτοι λαμβάνουσι πλὴρη τὸν μισθὸν αὐτῶν. Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀπέχειν μετ' αἰτιατικῆς.

(3) Σῆς (ἐκ τοῦ σῶς ἡ σῆμα ὅπερ σημαίνει διατρυπῶ) εἶναι σκάλης καταστρεπτικός. Βρῶσις δὲ (ἐκ τοῦ βιβρώσκω) εἶναι ισοδύναμον πρὸς τὸ σῆψις.

(4) Διορύσσειν τοῦτο ισοδύναμει πρὸς τὸ διατρυπᾶν.

(5) Ἡ καρδία ἐνταῦθα εἶναι ἀντὶ τῆς ψυχῆς.

"Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἡ σημερινὴ Εὐαγγελικὴ περικοπὴ εἰσάγει ἡμᾶς, ὡς ἐν προιμίῳ, εἰς τὴν προσεγγίζουσαν μεγάλην Τεσσαρακοστήν, τὸ χριστατὸν τοῦτο ἐνιαύσιον χρονικὸν διάστημα τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας, καθ' ὃ πᾶς χριστιανὸς ὄφείλει νὰ συναισθάνηται ἔκυτόν, ἦτοι ν' ἀναγγνωρίζῃ τὰ ἀμαρτήματα εἰς τὰ ὅποια περιέπεσε, νὰ αἰσθάνηται ἐπὶ τούτῳ βαθυτάτην θλίψιν, καὶ νὰ ἐπικαληθῇ τὴν τὰ πάντα θεραπεύουσαν θείαν χάριν.

'Αλλ' ἵνα ἡ προσευχὴ καὶ ἡ νηστεία ἡμῶν ἀποδῆ εὐπρόσδεκτος τῷ Θεῷ πρέπει νὰ προέρχηται ἐκ καθηρᾶς καρδίας. Εἶναι δὲ ἡ καρδία ἡμῶν καθηρά, ἐξαν ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ἡμῶν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, καὶ ἂν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ἔπταιε πρὸς ἡμᾶς, ὄφείλομεν νὰ συγχωρήσωμεν αὐτόν. Ἀν τούναντίον διατηρῶμεν πάθος ἐναντίον τοῦ βλάψαντος ἡμᾶς, τότε δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν αὐθάδην καὶ παράλογον ἀπαίτησιν, δπως ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ τὰ ἴδια μας ἀμαρτήματα. (στιχ. 14 καὶ 15).

'Ωσαύτως ἐκ τῆς ἀγωτέρω περικοπῆς διδασκόμεθα, δτι νηστεύοντες ὄφείλομεν ν' ἀποφεύγωμεν πᾶσαν ἔξωτερην ἐκδήλωσιν τῆς ἀρετῆς ἡμῶν ταύτης. Ὁ χρόνος τῆς νηστείας παρὰ τοῖς χριστιανοῖς εἶναι χρόνος πνευματικῆς χαρᾶς, ἥτις πρέπει νὰ ἐκδηλώται καὶ ἐπὶ τὰ πρόσωπα ἡμῶν· δὲν πρέπει δηλαδὴ τὸν χρόνον τῆς νηστείας νὰ ἐκλαμβάνωμεν ὡς περίσσον λύπης ἢ θλίψεως, ὡς ἔπραττον οἱ ὑποκριταί, οἵτινες ἡφάνιζον τὰ πρόσωπα αὐτῶν δπως φρνῶσιν εἰς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους δτι νηστεύουσι καὶ δοξασθῶσι παρ' αὐτῶν. Πᾶσα καθ' ὅλου ἀρετὴ πρέπει νὰ ἐκτεληθῇται ὑπὸ τοῦ Χριστιανοῦ χάριν αὐτῆς τῆς ἀρετῆς, καὶ τότε ἔχει ἀξίαν. Καὶ ἡ νηστεία δρᾶ πρέπει νὰ ἐκτεληθῇται ἐν τῷ κρυπτῷ χάριν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, δστις γινώσκων, ὡς παντογνώστης, τὰ πάντα θέλει βραχεύσῃ τὴν ἀρετὴν ἡμῶν ταύτην ἐν τῷ φανερῷ. (στιχ. 16—18).

'Ωσαύτως διδασκόμεθα ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης ν' ἀποφεύγωμεν τὴν πλεονεξίαν, ἥτις δύναται νὰ ἐπισκοτίσῃ τὸν νοῦν ἡμῶν μέχρι τοῦ σημείου, ὃστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ ὑψωθῇ μέχρι τοῦ Θεοῦ. Ἡ πλεονεξία, δταν κυριαρχήσῃ τοῦ ἀνθρώπου, ἀπο-

Σείνει ὄλεθρον πάθος· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος καλεῖ αὐτὴν εἰδωλολατρείαν. 'Ο ὑπὸ τοῦ πόθους τούτου κατεχόμενος δὲν δύναται νὰ διατρέψῃ οὐδὲ' ἐλάχιστον ἵχνος τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. 'Αλλ' ὁ ἀληθῆς Χριστιανός, ἐννοῶν διὰ δλκ τὰ ἐπίγεια ἀγαθά, ὡς ἐπίγεια, ὑπόκεινται εἰς πλείστους κινδύνους, πρέπει ἐν λογικῷ μόνον μέτρῳ νὰ ἔκτιμῃ· οὕτι μόνον δὲν πρέπει νὰ ἔγη ἀποκλειστικῶς εἰς ταῦτα ἐστραχμάνειν τὸν νοῦν του, ἀλλὰ καλὴν τούτων χρήσιν ποιούμενος ὄφειλει διὰ τούτων ἀλλα εὔεργετῇ τοὺς χρείαν ἔχοντας. Διὰ τῆς εὔεργειάς, ήτις κυρίως κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μετανοίας πρέπει νὰ ἔξασκηται, θησαυρίζομεν θησαυροὺς ἐν Οὐρανῷ, οἵτινες εἶναι ἀφθαρτοὶ καὶ αἰώνιοι. Καὶ πρὸς τοὺς οὐρανίους τούτους θησαυροὺς πρέπει νὰ στρέφωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν, καλῶς γινώσκοντες, διὰ δπου ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ἡμῶν, ἐκεὶ ἐσται καὶ ἡ καρδία ἡμῶν.

Δ' ΜΑΡΚΟΣ

Κυριακὴ πρώτη τῶν νηστειῶν.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. α'. στ. 44—53).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ⁽¹⁾ ἦθελησεν ὁ Ἰησοῦς ἔξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ εὑρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ, Ἐκολούθει μοι. Ἡν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά⁽²⁾, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. Εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ⁽³⁾ καὶ λέγει αὐτῷ· Ὁν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, τὸν

(1) Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. Ἡτοι, ὀλίγον μετὰ τὸ βάπτισμα, ὅτε ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἔδη προσκαλέσης δύο ἐκ τῶν μαθητῶν του, τὸν Ἀνδρέαν καὶ Πέτρον. Τὴν ἐπομένην τῆς προσκλήσεως τῶν δύο τούτων, ἐνῷ δὲ Σωτὴρ περιήρχετο τὴν Γαλιλαίαν εὑρίσκει τὸν Φίλιππον καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς τὴν τάξιν τῶν μαθητῶν του,

(2) Βηθσαϊδά. Ἡ πόλις αὗτη ἐκείτο πρὸς Β. τῆς λίμνης Γενησαρέτ. Ἐκ ταύτης κατήγοντο ὁ τε Ἀνδρέας καὶ Πέτρος. Σύμερον ἡ πόλις αὗτη δὲν οὐκέται.

(3) Ναθαναὴλ. Οὗτος ἀλλαχοῦ λέγεται καὶ Βαρθολομαῖος, ήτοι, υἱὸς τοῦ Θαούρατος. (Ματθ. 1. 2—4).

ἀπὸ Ναζαρέτ⁽¹⁾. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· Ἐκ Ναζαρὲτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; Λέγει αὐτῷ δὲ Φίλιππος, Ἐρχου καὶ ἴδε. Εἶδεν δὲ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναήλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· Ἰδε ἀληθῶς Ἰσραὴλίτης, ἐν φῷ δόλος οὐκ ἔστι. Λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ, Πόθεν με γνωσκεις; Ἀπεκρίθη δὲ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πρὸ τοῦ σε Φίλιππιν φωνῆσαι, ὅντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἰδόν σε. Ἀπεκρίθη Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ· Ραβδί, σὺ εἶ δὲ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ δὲ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Ἀπεκρίθη δὲ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι εἶπον σοι, Εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς πιστεύεις; Μείζω τούτων ὅψει. Καὶ λέγει αὐτῷ· Αμὴν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Ἀπὸ ἀρτι ὅψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ τοὺς Ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας⁽²⁾ ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

(1) Ἐκ Ναζαρέτ. Οὗτος λέγει ὁ Ναθαναήλ πρὸς τὸν Φίλιππον, διότι ἡ Ναζαρέτ ἦτο οὐ μόνον πολίχνη ἀσημος, ἀλλὰ καὶ ἡ μᾶλλον διεφθαρμένη τῶν ἐν τῇ Γαλιλαΐ πόλεων. Ἡ ἀπορείᾳ τοῦ Ναθαναήλ εἶναι καὶ κατὰ τοῦτο δικαία, διότι, κατὰ τὰς Γραφάς, ὁ Μεσσίας ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ιουδαίας (Μιχ. ε'. 1). 'Ἄλλ' εἶναι ἄλλοθεν γνωστὸν εἰς ἡμᾶς, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐγεννήθη μὲν ἐν Βηθλεέμ, ἐκλήθη ὅμως Ναζωραῖος μετὰ τὴν ἐκ τῆς Αιγύπτου ἐπάνοδον τοῦ Ἰωσήφ, τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Ἰησοῦ, διότι ὁ Ἰωσήφ, κάριν μείζονος τοῦ παιδίου ἀσφαλείας, προούτιμης νά κληθῇ καὶ κατοικήσῃ ἐν Ναζαρέτ. (πρβλ. Ματθ. 6'. 21—23).

Ο δὲ Φίλιππος αἰρει πᾶσαν ἀμφιβολίαν τοῦ Ναθαναήλ διὰ τῆς ἀπερίτου καὶ ὥραίας ἐκφράσεως «ἔρχον καὶ ἴδε», ήθελε δηλαδὴ διὰ τούτων νὰ εἴπῃ δὲ Φίλιππος πρὸς τὸν ἀποροῦντα Ναθαναήλ· χωρὶς νὰ εἴσαι προκατειλημένος ὑπὸ τῆς περὶ τῆς Ναζαρὲτ φῆμης, ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ, ἐρεύνησον διὰ τῶν ἰδίων ὄφθαλμῶν σου ἐκείνον δι'. ὃν ἐγὼ ἴσχυρίζομαι ὅτι εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν προρρήθεις Μεσσίας, καὶ εἴμαι βένθιος ὅτι θὰ πιστεύσῃς. Καὶ ὁ Ναθαναήλ δὲν ἐπιμένει διαπορῶν· ἔρχεται, βλέπει τὸν Ἰησοῦν, ἀκούει αὐτοῦ ἀποκολούντος αὐτὸν ἄδολον Ἰσραὴλίτην, καὶ ἀμειώσως πιστεύει καὶ ὅμολογει αὐτὸν Γάϊὸν τοῦ Θεοῦ· καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνισχύει ἐτι μᾶλλον τὴν πίστιν αὐτοῦ διὰ τοῦ Ἀμήν, ἀμηντήρ ὑμῖν κτλ.

(2) ἀναβαίροντας καὶ καταβαίροντας. Τοιοῦτον τι εἶδον οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος κατὰ τὴν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς ἀνάληψιν αὐτοῦ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἡ ἀνωτέρω Εὐαγγελικὴ περικοπὴ λίαν καταλλήλως ἀναγινώσκεται τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ἵτις καὶ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας λέγεται, διότι ἐν αὐτῇ ὁμολογεῖται ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀδόλου Ναθανὰλ ὡς σύντομος τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, διότις ἡλθεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα φωτίσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ φωτὸς τῆς θείας διδασκαλίας του καὶ ἵνα ἐπικρατήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἀληθεία.

Πολλοὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς πολέμιοι τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ἀνεφάνησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οἵτινες ἐπέφερον σφοδροτάτας ἔριδας ἐν τῇ ἀκκλησίᾳ, καὶ οἵτινες ἐπολεμήθησαν ὑπὸ τε τῶν διασημοτάτων τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων καὶ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἡ τελευταία ἔρις ἡ ταράξασα τὴν Ἐκκλησίαν εἶνε ἡ τῶν Βίκονομάχων, ἥτις ἦρξατο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Ἰστάρου, καὶ ἐξηκολούθησε μέχρι τῆς Ζ'. ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας ἐν ἔτει 787 συνελθούσης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐν ᾧ ἐθεσπίθη ἡ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις εἰσαγωγὴ τῶν ιερῶν εἰκόνων, καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις αὐτῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ λατρεία, ἥτις ἀνήκει εἰς μόνον τὸν Θεόν, "Ωστε διὰ τῆς Ζ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐτέθη πλέον τέρμα εἰς τὰς δογματικὰς ἔριδας καὶ ἐπεκράτησεν ἡ ἀληθεία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἦν πρῶτος ἐκήρυξεν ἐν τῷ κόσμῳ ὁ Σωτὴρ ὁ ὑπὸ τοῦ Ναθανὰλ διακηρυχθεὶς Πόλες τοῦ Θεοῦ. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπεκράτησε νὰ ἔρταζηται κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείρας Θεοδώρας, ἐν ἔτει 842, συγκροτηθείσης ἐν Κωσταντινουπόλεις Συνόδου. Ἀναγινώσκεται λοιπὸν ἡ ἀνωτέρω Εὐαγγελικὴ περικοπὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, διότι κατ' αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν πιειται μνείαν πάντων τῶν ὑπερμάχων τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας καὶ πίστεως, οἵτινες τὰ πάντα ὑπέστησαν χάριν τῆς ἐπικρατήσεως τῆς πίστεως ταύτης. Τούτους δὲ ἔχοντες καὶ ἡμεῖς ὑπὸ ὅψιν, ὄφειλομεν νὰ ἐμμένωμεν σταθεροὶ ἐν τῇ πίστει ταύτη, προθυμοποιούμενοι δπως τὰ πάντα θυσιάσωμεν χάριν αὐτῆς.

Τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστιν ὁμολόγησε καὶ ὁ Φίλιππος πρὸς

τὸν Ναθαναήλ, δοστις ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ ταχθῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀποστόλων, λέγων πρὸς αὐτὸν μετὰ πεποιθήσεως· Ὁν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ υἱὸν προφῆται, εὑρήκαμεν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. Καὶ ἀπορεῖ μὲν πρὸς στιγμὴν ὁ Ναθαναήλ, διότι ἥκουσεν δτι ὁ Μεσσίας εέρχεται ἀπὸ Ναζαρέτ, πλὴν καὶ δὲν ἀπιστεῖ οὔδ' ἐπιμένει ἀπερᾶν, ἀλλ' ἀκολουθεῖ τὸν Φίλιππον ὅπως ιδίοις ὅμμασιν ιδῃ τὸν Ἰησοῦν. Εὐθὺς δὲ ώς εἶδε καὶ ἥκουσεν αὐτόν, ἀδιστάκτως καὶ μετὰ χαρᾶς ὄμολογεῖ δτι αὐτός ἐστιν ὁ Γιός τοῦ Θεοῦ.

*Αν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἔνυπάρχῃ ἀληθῶς ή πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστις, γεννάται καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἡ ἀνέκφραστος καρὰ ὑπῆρξε ἐπληρώθη καὶ ἡ καρδία τοῦ Ναθαναήλ, εὐθὺς ὡς εἶδε καὶ ὠμολόγησε τὸν Σωτῆρα. Ἡ πρὸς αὐτὸν πίστις εἶναι ή βάσις τῆς ἡμετέρας σωτηρίας· πλὴν τὸ αἰσθημα τοῦτο ὄφελομεν καὶ νὰ ἐκδηλῶμεν ἐξωτερικῶς διὰ τῶν ὑπὸ τῆς πίστεως ἐπιβαλλομένων ἡμῖν ἀγαθῶν ἔργων.

Κυριακὴ δευτέρᾳ τῶν νηστειῶν.

('Εκ τοῦ κατὰ Μάρκου κεφ. 6'. στ. 1—12).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Καπερναούμ⁽¹⁾. καὶ ἡκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. Καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί. ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτόν, παραλυτικὸν φέροντες, αἱρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. Καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην, διπου ἦν, καὶ ἔξορύζαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ὃ διαπαραλυτικὸς κατέκειτο. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτικῷ, Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου. Ἡσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι, καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· Τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; Τίς δύναται ἀφιέναι ἀμαρτίας εἰ μὴ

(1) *Kαπεραούμ.* "Ορα Δ'. Ματθαίου σελ. 43 σημ. 1.

εῖς, δὲ Θεός; Καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς δὲ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, δτι οὗτῳ διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς, Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν; Τί ἔστιν εὔκολώτερον εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, Ἔγειραι, καὶ ἄρον σου τὸν κράββατον καὶ περιπάτει; Ἰνα δὲ εἰδῆτε, δτι ἔξουσίαν ἔχει ὁ Γίδες του ἀνθρώπου ἀφίεναι ἐπὶ τῆς γῆς ἀμαρτίας (λέγει τῷ παραλυτικῷ), Σοὶ λέγω, ἔγειραι, καὶ ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἰκόν σου. Καὶ ἡγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν κράββατον, ἔξηλθεν ἐναντίον πάντων· ὥστε ἔξιστασθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν Θεόν, λέγοντας, Ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἰδούμεν.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος διδάσκει ἡμᾶς, πῶς ὁ Σωτὴρ ἐθεράπευσε τὸν πρὸ αὐτοῦ ἀχθέντα παραλυτικόν. Πῶς δὲ ἐπηκολούθησεν ἡ θεραπεία αὐτῇ, καὶ ποιά τινα ἔγένοντο κατ' αὐτὴν μεταξὺ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ τῶν Φαρισαίων, ίδε ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς Στ'. Ματθαίου σελ. 48.

Κυριακὴ τρίτη τῶν νηστειῶν⁽¹⁾.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκου κεφ. n'. στ. 34—38 καὶ Θ'. 1).

* Εἶπεν δὲ Κύριος, Ὅστις θέλει δπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν⁽²⁾ αὐτοῦ καὶ ἀκο-

(1) Η τρίτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν λέγεται, ως γνωστὸν, καὶ Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, διότι πρόκειται τοῖς πιστοῖς ὁ τίμιος Σταυρὸς πρὸ προσκύνησιν. Γίνεται δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην, ἵτις θεωρεῖται ὡς τὸ μέσον τῆς Τεσσαρακοστῆς, δπῶς ἐνθαρρυνθῶσι διὰ τῆς θέας καὶ προσκυνήσεως τοῦ Σταυροῦ οἱ πιστοὶ εἰς τὸ ἐπίλοιπον στάδιον τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας. Λίαν δὲ καταλλήλως ἀναγνώσκεται κατὰ τὴν ἀνωτέρω Κυριακὴν ἡ περικοπὴ αὐτῇ, ἵνα δηλωθῇ τοῖς πιστοῖς, διότι δὲ ἀνθρώπως δστις θέλει νὰ σωθῇ ὄφελει νὰ ἔχῃ αὐταπάρηνησιν, οὐχὶ ἐν λόγοις ἀλλ' ἔργῳ ἐκδηλουμένην. Τὸ στάδιον τῆς Τεσσαρακοστῆς είναι στάδιον μετανοίας· ἡ μετανοία εἶχωραΐζει τὴν ψυχὴν καὶ χάριν τῆς ψυχῆς ταύτης, ἵτις είναι τὸ πολυτιμότατον τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀνηκόντων, ὄφελει δὲ Χριστιανὸς πάντα τὰ δπὸ τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Ἐκκλησίας κελευσμένα νὰ πράτῃ, οὐχὶ κατ' ἀνάγκην ἡ βίαν, ἀλλ' ὅλως οὐτοπροαιρέτως.

(2) Σταυρὸς ἐνταῦθα είναι εἰκονικὴ παράστασις τῶν θλίψεων καὶ λοιπῶν ἀνθρωπίνων παθημάτων.

λουθείτω μοι. "Ος γάρ ἀν θέλη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἀν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν. Τέ γάρ ὡφελήσει ἀνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον δλον. καὶ ζημιώθῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἢ τί δώσει ἀνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; "Ος γάρ ἀν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιγαλίδι καὶ ἀμαρτωλῷ, καὶ ὁ Γίος τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, δταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἀγγέλων τῶν ἀγίων. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἄμην λέγω ὑμῖν, δτι εἰσὶ τινες τῶν ὡδὲ ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἔως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληληθυῖαν ἐν δυνάμει.

"Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

"Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ Εὐκαγγελικῇ περικοπῇ διδάσκει ἡμᾶς ὁ Σωτῆρ, δτι ἐκεῖνος δστις θέλει νὰ εἴναι ἀληθῆς μαθητής του καὶ ὀπαδός του, ὁφείλει ν' ἀπαρνηθῇ ἔχυτόν, νὰ δρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν. Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν, δτι ὁ Σωτῆρ ἡμῶν προσκαλεῖ ἐπὶ τὴν ὄδὸν τὴν ἀγουσαν εἰς τὴν σωτηρίαν πάντες ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀνθρώπους, γωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἔξαναγκάξῃ τινὰς εἰς τοῦτο. Διότι οὐδεμία πρᾶξις ἐκ βίᾳς προερχομένη ἔχει ἀξίαν ἢ ἀπαξίαν. Ὁ λογικὸς ἀνθρώπως ὁφείλει, ως λογικός, νὰ κανονίζῃ οὕτω τὴν θέλησιν αὐτοῦ, ὅστε ὅλως αὐτοπροαιρέτως ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ὄρισθέντος νόμου, ἔστω καὶ δὲν, χάριν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νόμου τούτου, πρόκειται νὰ θυσιάσῃ καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν ζωήν του. "Ωστε ἡ ἐλευθέρα αὐταπάρνησις χάριν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἴναι τὸ ὄψιστον ἡμῶν καθῆκον. Τοῦτο ἔγγοει ὁ Σωτῆρ, λέγων· δστις θέλει ὑπίσω μυστικοῦ ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἵαυτὸν κτλ». Εἰναι δὲ ἐπιβεβλημένη εἰς ἡμᾶς ἡ αὐταπάρνησις αὐτῇ, καθ' δσον διὰ ταύτης ἐξασφαλίζομεν τὴν σωτηρίαν τῆς ἐν ἡμῖν ἀθενάτου ψυχῆς, ἡς χάριν οὐδὲ ἐπ' ἐλάχιστον ἀρμόζει νὰ διλειψειν πρὸ οἱ-

ουδήποτε κινδύνου ἐπαπειλοῦντος τὸ φθαρτὸν καὶ ἑφήμερον ἡμῶν σῶμα. Ἐάν τις χάριν τοῦ σώματός του ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν του, ἀπώλεσε τὸ πᾶν· τούναντίον δὲ ὁ ἀπολέσας ἐξ αὐταπαρνήσεως τὸ σῶμά του χάριν τῆς ἔκυτοῦ ψυχῆς, ἐξησφάλιτεν ἐν ἔκυτῷ τὴν σωτηρίαν. Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι λίστης πρὸς τὴν ψυχὴν ἀξίας, οὐδὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ὡς ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς ἡμῶν. (στγ. 34—37).

Ἐτερον ὥστε πάσας καθηκον ἐπιβάλλει ἡμῖν ὁ Σωτὴρ διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς· ὁ Χριστιανὸς δηλαδὴ οὐ μόνον ὄφειλει ν' ἀποδέχηται καὶ φυλάττῃ τὰς θείας του Χριστιανισμοῦ διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ νὰ διακηρύξῃ ταύτας μετὰ σθένους ἐνώπιον ὅλων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, Ἀν δέ τις ἐπαισχυνθῇ νὰ ὅμοιογήσῃ τὸν Ἰησοῦν ἐνώπιον τοῦ κόσμου, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν δταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἀγίων. Ἰνα δὲ καταδείξῃ εἰς τοὺς μαθητάς του ποίκ τις θέλει εἰσθαι· ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς θείας αὐτοῦ δόξης, τελευτὴ τὴν περικοπὴν ταύτην λέγων πρὸς αὐτούς ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσων αἱ θανάτου, ἕως ἂν ἰδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐλληνοθύταν ἐν δυνάμει». Διὰ τούτων δὲ ἐννόει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὴν μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας μέλλουσαν ν' ἀποκαλυφθῇ θείαν δόξαν του, ἦτοι, τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους μεταμόρφωσίν του, ἥτις ἐγένετο πρὸ τοῦ Πέτρου, Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡδύναντο νὰ εἰκάσωσαν εἰς ἀνωτέρω μαθηταὶ καὶ τὴν δόξαν τῆς δευτέρας τοῦ Σωτῆρος παρουσίας.

Κυριακὴ τετάρτη τῶν νηστειῶν⁽¹⁾.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκου κεφ. θ'. στ. 17—31).

Τῷ καιρῷ ἔκείνω ἔνθρωπός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ γονυπετῶν αὐτῷ, καὶ λέγων· Διδάσκαλε, ἥγε γκα τὸν υἱὸν μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλου· καὶ δπου ἀν αὐτὸν καταλάβη ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίζει τοὺς δδόντας αὐτοῦ καὶ ἔηραίνεται· καὶ εἰπὼν τοῖς μαθηταῖς σου, ἵνα αὐτὸν

(1) Τὰ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς περικοπῆς ταύτης; Ἰδὲ ἐν Κυριακῇ Γ' Ματθ. σ. 57.

ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ ἴσχυσαν· Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ, λέγει· Ὡ γενεὰ ἀπιστος· ἔως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; Ἐως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φέρετε αὐτὸν πρός με. Καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. Καὶ ιδών αὐτόν, εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν αὐτόν· καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. Καί ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ, Πόσος χρόνος ἐστίν, ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; Ὁ δὲ εἶπε· Παιδίόθεν. Καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε καὶ εἰς ὅδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ’ εἰ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ’ ὑμᾶς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Τό, εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. Καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρύων ἔλεγε· Πιστεύω, Κύριε, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. Ιδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὅχλος, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ· Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν, ἐγώ σοι ἐπιτάσσω, Ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. Καὶ κράξαν, καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτόν, ἐξῆλθε· καὶ ἐγένετο ὥστε νεκρός, ὥστε πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς ἤγειρεν αὐτὸν καὶ ἀνέστη. Καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπηρώτων αὐτὸν κατ’ ιδίαν, Ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἡδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας· καὶ οὐκ ἤθελεν, ἵνα τις γνῷ. Ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

Κυριακὴ πέμπτη τῶν νηστειῶν.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον κεφ. ι'. στ. 32—45).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα

αύτῷ συμβαίνει. "Οτι λίδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ διὰ τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτῷ θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι⁽¹⁾, καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ μαστυγώσουσιν αὐτόν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν, ἵνα, δὲ ἐὰν αἰτήσωμεν, ποιήσῃς ἡμῖν. 'Ο δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τί θέλετε ποιῆσαι με ὑμῖν; Εἰ δὲ εἴπον αὐτῷ. Δός ἡμῖν, ἵνα εἰς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἔξ εὑωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δεξῃ σου. 'Ο δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐχ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον⁽²⁾ δὲ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα, δὲ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; Οἱ δὲ εἴπον αὐτῷ· Δυνάμεθα. 'Ο δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριον, δὲ ἐγὼ πίνω, πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα, δὲ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἔξ εὑωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἵς ἡτοίμασται⁽³⁾. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἥρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 'Ο δὲ Ἰησοῦς, προσκαλεσάμενος αὐτούς, λέγει αὐτοῖς· Οἴδατε, δτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἔθνων κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάκουσιν αὐτῶν. Οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' δις ἐὰν θέλῃ γενέσθαι πρωτος, ἔσται πάντων δοῦλος. Καὶ γὰρ διὰ τοῦ Λίθου τοσούτου ἀνθρώπου οὐκ ἥλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

'Εγγιζούστης ἥδη τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, δοτις εὔρισκετο εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας, παραλαβών τοὺς μαθητάς

(1) *Toūs ἔθνεσιν.* "Ἐθνη ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, λέγονται οἱ εἰδωλολάτραι. 'Ενταῦθα δύος νοοῦνται οἱ Ῥωμαίοι, εἰς τοὺς ὅποιους καὶ παρεδόθη ὁ Ἰησοῦς.

(2) *Ποτήριον.* Τοῦτο σημαίνει ὅλα τὰ πάθη ἀτινα ἐμέλλει γά ποστῇ διὰ Σωτῆρα.

(3) *Ἡτοίμασται.* 'Ως ποιητική. αἴτιον νοητέον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

του ἐπορεύετο κατὰ τὸ εἰωθός εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἐλλὰ καθ' ὅδὸν προλέγει εἰς τοὺς μαθητάς του δτι ἡγγικεν ἥδη ὁ γρόνος, καθ' ὃν ἔμελλε νὰ προσφέρῃ τὴν μυστηριώδην καὶ ἀνέχφραστον εἰς τὸν Θεὸν πατέρα θυσίαν χάριν τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Δι' ὃ καὶ προετοιμάζει πρὸς τοῦτο τοὺς μαθητάς του, προλέγων εἰς αὐτοὺς ποιάς τινας ἔμελλον νὰ συμβῶσιν εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν εἰς Ἱεροσόλυμα ἔλευσίν του. δτι δηλαδὴ μέλλει ποικιλοτρόπως νὰ κακοποιηθῇ καὶ δτι θ' ἀποθένῃ, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ θ' ἀναστηθῇ.

(στίχ. 33 καὶ 35)

'Αλλ ἐνῷ τοιουτοτρόπως ὡμίλει ὁ Σωτὴρ πρὸς τοὺς μαθητάς του, οὗτοι ἡπόρουν καθ' ἔκυτοὺς καὶ ἐδίσταζον νὰ πιστεύσωσιν ἐπὶ λεῖψι εἰς δσας ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. 'Ο δὲ λόγος τῆς τοιαύτης ἑσωτερικῆς καταστάσεως τῶν μαθητῶν εἶναι, δτι οὗτοι φένειχον εἰσέτι σχηματίση σαφῆ ἰδέαν τοῦ ἔργουν τοῦ Σωτῆρος, οὐδὲ τῆς ὑπ' αὐτοῦ κηρυκτομένης βασιλείας. 'Ἐργόνουν δηλαδὴ δτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶναι μὲν ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας. Ἄλλ; δτι ἔργον αὐτοῦ εἶναι ν' ἀποτυνάξῃ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους τὸν ζένον 'Ρωμαϊκὸν ζυγὸν καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ ἐπίγειον βασιλείαν ἐν τῷ Ἰσραήλ. (πρᾶλ. καὶ Πραξ. α'. 6 καὶ ἐφεζῆς). Διότι λοιπὸν τοιαύτας ἔτρεφον περὶ τοῦ Σωτῆρος ἰδέας. οὐδόλως παράδοξον ἀν ἡγέρθησαν εἰς τινας τῶν μαθητῶν τὰ ἀνθρώπινα πάθη τῆς φιλοδοξίας καὶ φιλοπατρίας, δι' ὃ καὶ παραχλυμένουσιν οἱ υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου κατὰ μόνας τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν παρακαλοῦσιν δπως ὑποσχεθῆ εἰς αὐτὸὺς ἵνα καθίσωσιν ὁ εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ ὁ ἐτερος ἐξ εὐνῶνύμων, δταν οὕτος ἔλθη ἐν τῇ ἐπιγείφ δοξῇ του. 'Ο Σωτὴρ ἡμῶν ἀποκρίνεται αὐτοῖς «οὐκ οἴδατε τὴν αἰτεῖσθε», θέλων διὰ τούτους νὰ δείξῃ εἰς αὐτούς, δτι πόρρω ἀπέχουσιν ἔτι τεῦ νὰ ὑψωθῶσι μέχρι τῆς πραγματικῆς ἰδέας τῆς θείας δόξης του, διότι οὐδὲν πνευματικὸν λογιζόμενοι περὶ τῶν ἐπιγείων φρονοῦσι, δι' ὃ καὶ δὲν ἡξεύρουσι τὶ αἰτοῦσιν. *Αν εἴχον ἔστω καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς πνευματικῆς τοῦ Σωτῆρος δόξης, δὲν θὰ ἐτόλμων βεβαίως νὰ διατυπώσωσι τοιαύτην αἰτησιν. Καίτοι δ' εἴπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν αὐτοῖς «οὐκ οἴδατε τὶ αἰτεῖσθε ἐν τούτοις οὐδὲν ἐπεκάλυψεν εἰς αὐτοὺς περὶ τῆς πνευματικῆς δόξης του· τοῦτο δ' ἐπροκάτει εἰς ἄλλας ὄμοιάς φύσεως

έρωτήσεις τῶν μαθητῶν του, διότι ἐγίνωσκεν, ὅτι μόνον δταν θὰ κατήρχετο ἐπὶ τοὺς μαθητάς του τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα, ἥθελον οὗτοι ἐννοήσῃ ἐντελῶς τὸ ἔργον τοῦ Σωτῆρος καὶ τὴν φύσιν τῆς ἐνδόξου πνευματικῆς αὐτοῦ βασιλείας (πρᾶλ. Πρᾶξ. α'. 6—8). Ἡρκέσθη μόνον νὰ ἐρωτήσῃ αὐτούς. ἂν δύνανται καὶ αὐτοὶ νὰ πίωσι τὸ ποτήριον ὅπερ αὐτὸς μέλλει νὰ πίῃ, καὶ νὰ βαπτισθῶσιν εἰς τὸ βάπτισμα ἐνῷ ἔμελλε καὶ αὐτὸς νὰ βαπτισθῇ—διὰ τούτων δὲ ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ τὰς θλίψεις καὶ τὰς πικρίας οὓς ἔμελλε νὰ δοκιμάσῃ μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἥν θὰ ἔξεπνεεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ—, καὶ οὗτοι λίγην προθύμως ἀπεκρίθησαν, δυνάμεθα». Τὸ πρόθυμον τῆς ἀπαντήσεως ταύτης προκύπτει ἐκ τῆς σκέψεως ἡ, ἐποιεῦντο περὶ τῆς μελλούστης νὰ ἴδρυθῇ βασιλείας τοῦ Μεσσίου, ἡς χάριν ἡστάν πρόθυμοι νὰ ὑποστῶσι πᾶσαν θλίψιν καὶ πάντα διωγμόν, βέβαιοι ὅντες δτι αἱ θλίψεις καὶ οἱ διωγμοὶ θὰ παρήρχοντο καὶ θὰ ἀνέτελλον δι': αὐτοὺς δικρεῖς ἡμέραι ἐπιγείου δοξῆς. "Ηδη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν προλέγει εἰς αὐτοὺς δτι θὰ ὑποστῶσι μὲν χάριν τοῦ Εὐαγγελίου δικαίου καὶ αὐτὸς μέλλει νὰ ὑποστῇ, ἀλλὰ τὸ νὰ καθίσωσιν ἐκ δεξιῶν του καὶ ἐξ ἀριστερῶν του, τοῦτο ἀνήκει εἰς ἐκείνους δι': οὓς ἡ θέσις αὕτη ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Οὐρανίου πατέρος του. (στιχ. 35—40).

Οἱ λοιποὶ δέκα μαθηταὶ ἀκούσαντες δικαίου οἱ δύο ἀδελφοὶ διετύπωσαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἀμαὶ δὲ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὡς καὶ ἐκεῖνοι φρονημάτων, ἥρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Οἵκιντιθετις αἰσθημάτων μεταξὺ διδασκάλων καὶ μαθητῶν! Ἐκείνος σπεύδει προθύμως εἰς τὸν φοβερὸν θάνατον ἐξ ἀγάπης εἰς τὸν κόσμον, οὗτοι δὲ ἀγανακτοῦσι πρὸς ἀλλήλους ἔνεκεν κενοδοξίας! Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐλέγγει ἥδη αὐτοὺς διὰ τὰ ἀπρεπῆ αἰσθήματά των, καὶ καταδεικνύει δτι ἡ φιλοπρωτία καὶ κενοδοξία εἰναι ταπεινὰ κυριαρχοῦσι τῶν ἀρχέντων τῶν ἑθνῶν. Παρ' ὑμῖν δὲ ὅλως διάφορα πρέπει νὰ εἰσθε ταπεινόφρονες, καὶ νὰ πιστεύητε δτι ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ καὶ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης εὐρίσκεται ἡ ἀληθής καὶ ἀριθμός δόξα. Δύνασθε δὲ νὰ ἔχητε κατάλληλον πρὸς τοῦτο παράδειγμα αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου,

δστις δὲν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα ὑπηρετηθῇ, ἀλλ᾽ ἵνα ὑπηρετήσῃ καὶ δώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῷ λύτρον ἀντὶ πολλῶν (στιχ. 41—45).

Ἐντεῦθεν διδασκόμεθα πόσων ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων πρόξενος γίνεται ἡ κενοδοξία καὶ αἱ ἀγωνιώδεις προσπάθειαι διὰ πρωτοκαθεδρίας καὶ ἐπιδείξεις. Ἄς ἀποφεύγωμεν πάντα ταῦτα· ὅντες δὲ ταπεινοὶ τὸ φρόνημα, ἀς ἐπικαλώμεθα διαρκῶς εἰς ἡμᾶς τὸ θεῖον ἔλεος, καὶ ἀς εὐχώμεθα νὰ γένηται πάντοτε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, βέσσαιοι ὅντες, δτι μόνον ἐν τῷ θελήματι εῦρηται τὸ ἀληθές συμφέρον ἡμῶν.

Τῇ Κυρικῇ τῶν Βαΐων.

Σ (Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. ιβ'. στ. 1—18).

Πρὸς ἡμερῶντοῦ Πάσχα ἥλθεν δὲ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν⁽¹⁾, ὃπου ἦν Λάζαρος διεθνηκώς, δν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει· ὁ δὲ Λάζαρος εἰς ἦν τῶν συνανακειμένων αὐτῷ. Ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου⁽²⁾ πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔξεμάξε ταῖς θριξῖν αὐτῆς τούς πόδας αὐτοῦ. ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. Λέγει οὖν εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμωνος Ἰσχαριώτης⁽³⁾, δ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι· Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; Εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ δτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελλεν αὐτῷ, ἀλλ᾽ δτι

(1) Βηθανία κώμη κειμένη βορειοανατολικῶν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἔγγυς τοῦ τε ὄρους τῶν Ἐλαιῶν καὶ τοῦ γειμάρρου τῶν Κέδρων. Ἡ κώμη αὗτη, εἶναι ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τελεσθεῖσαν ἀνάστασιν τοῦ τετραημέρου δικαίου Λαζάρου.

(2) Νάρδος εἶναι γενικὴ τῆς ὅλης· ἡιοι, μύρον ἐκ νάρδου κατεσκευασμένον. Ἡ Νάρδος δὲ εἶναι φυτὸν εὐώδεις, ἐξ οὗ παρήγετο πολύτιμον ἔλαιον ἀπὸ τοῦ ὅποιου διεσκευάζετο πολυτιμότατον μύρον. Τὸ δὲ ἐπόμενον πιστικῆς ισοδυναμεῖ πρὸς τὸ περὶ ἡμῖν γηροσίας, καθαρῖας, ἀμιγοῦς ἔξης τυρδὸς ἔλης.

(3) Ἰσχαριώτης. Οὕτω λέγεται ὁ προδότης Ἰούδας, ἀτε καταγόμενος ἐκ τῆς πόλεως Καριώθ, ἢτις ἔκειτο κατά τινας μὲν εἰς τὴν φυλὴν Ἰούδα, καὶ ἄλλους δὲ εἰς τὴν φυλὴν Ἰσάχαρ.

κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον⁽¹⁾ εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἔβάσταζεν⁽²⁾. Εἰπεν οὖν δὲ ὁ Ἰησοῦς· Ἄφεις αὐτήν· εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν⁽³⁾ αὐτό. Τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἐγνω οὖν ὅχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων, στι· ἐκεῖ ἐστι, καὶ ἥλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐθουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν· στι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν. Τῇ ἐπαύριον ὅχλος πολὺς, δὲ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες στι ἔρχεται δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαῖκα τῶν φοινίκων, καὶ ἔξῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον· Ωσανά⁽⁴⁾, εὐλογημένος δὲ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, δὲ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Εύρων δὲ δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστι γεγραμμένον· Μὴ φοβοῦ⁽⁵⁾, θύγατερ Σιών· Ιδοὺ δὲ βασιλεὺς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' στε ἐδοξάσθη δὲ ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν, στι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ἐμαρτύρει οὖν δὲ ὁ ὅχλος δὲ ὧν μετ' αὐτοῦ, στε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ δὲ ὁ ὅχλος, στι ἤκουσε τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον.

Ἐννοία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἡ Κυριακὴ αὕτη λέγεται Κυριακὴ τῶν Βαΐων, διότι κατ' αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ποιεῖται μνείαν τῆς τελευταίας θριαμ-

(1) Γλωσσόκομορ εἶναι κιβώτιον ἢ θυλάκιον ἐν ᾧ ἀπετίθεντο χρήματα. Τοιοῦτον δὲ ἔκρατε δὲ ὁ Ἰούδας, διότι αὐτὸς εἶχε τὰς εἰσιφοράς, ἃς προσέθερον τῷ τε Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς ὑπὲρ τῶν πτωχῶν.

(2) βαστάζω. Τοῦτο ἰσοδύναμεν ἐνταῦθα πρὸς τὸ σφετερίζομαι.

(3) τετήρηκεν ἡτοι ἐφύλαξεν αὐτό. Εἴθισται καὶ νῦν ἐτι παρ' Ἐβραίοις, νὰ ἐπιπάσσωσι τοὺς νεκροὺς διὰ μύρων.

(4) Ωσανά. Εἶναι ἐβραϊκὴ ἔκφρασις ἰσοδύναμοσσα πρὸς τὸ παρ' ἡμῖν Ζῆθι.

(5) Μὴ φοβοῦ κτλ. ὅρα Ζαχαρίου θ'. 9.

θευτικῆς εἰσόδου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, καθ' ἥν ὁ λαὸς τῶν Ἱεροσολύμων ἐξῆλθε πρὸς προϋπάντησιν τοῦ Σωτῆρος κρατῶν τὰ βαῖα τῶν φοινίκων, καὶ εὐθὺς ὡς εἶδεν αὐτὸν ἐρχόμενον ἐπὶ πῶλον ὄντος ἦρξατο ἐν θυσίαις σμῷ νὰ βοᾶ· Ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν δυνάματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. Ὁ λόγος τοῦ μεγάλου ἐνθυσιασμοῦ ὑφ' οὗ κατελήφθη τότε ὁ λαὸς τῶν Ἱεροσολύμων, ἵτο ἡ πρόσφατος ἀνέστασις τοῦ τετραημέρου Λαζάρου, ὃν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀνέστησεν ἐν Βηθανίᾳ. Τὸ γεγονός τοῦτο, αὐτὸν καθ' ἔκυτὸ μέγα, δὲν ἥτο δυνατὸν ἢ νὰ κινήσῃ τὸν λαὸν εἰς ζωηροτέραν ἐκδήλωσιν τοῦ πρὸς τὸν Σωτῆρα θυσιασμοῦ του, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἡ θριαμβευτικὴ αὔτη εἴσοδος τοῦ Ἰησοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐγένετο ὡς ἐξῆς, κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ Ἐνύγγελιστοῦ Ἰωάννου.

"Ἐξ ἡμέρας πρὶν ἡ ἐλθη ἡ μεγίστη Ιουδαικὴ ἑορτή, τὸ Πάσχα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ἐν ᾧ πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀνέστησε τὸν Λάζαρον ἐκ νεκρῶν, καὶ κατέλυσεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Λαζάρου· Ὁ τε Λάζαρος καὶ αἱ ἀδελφοί του Μάρθα καὶ Μαρία ἐξ ὄφειλομένης εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεῖον εὐεργέτην των, προτομασσαν αὐτῷ δεῖπνον. Ἀλλ' ἡ Μαρία ἐκδηλοῦσα ἔτι μᾶλλον τὸ κατέχον αὐτὴν ιερὸν αἰσθημα, ἔλαβε λίτραν γυνησίου ἐκ νάρδου μύρων καὶ ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, οὓς ἐξέμασσε διὰ τῶν τριγῶν τῆς κεφαλῆς της. Τοῦτο ἐσκανδάλισε τὸν πλειστηνὸν Ιούδαν, δοστις προσεποιήθη ὅτι ἐκήδετο τῶν πτωχῶν καὶ ἥθελε χάριν αὐτῶν μᾶλλον νὰ πωληθῇ τοῦτο ἢ νὰ δαπανηθῇ οὕτως ἀσκοπως! Ἀλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, χωρὶς νὰ ἐλέγῃ αὐτὸν διὰ τὸ καταχθόνιον πάθος δπερ τὸν παρώρμησε νὰ ὁμιλήσῃ ὡς ὀμιλήσειν, ἥρκεσθη μόνον νὰ ἐπαινέσῃ τὴν πρᾶξιν τῆς Μαρίας καὶ νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς τὸν Ιούδαν τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ του, ἡς χάριν ἐποίει διποίει ἡ Μαρία. Ἀλλ' εἰς μάτην ὑποδεικνύει ἐμμέσως ὁ Σωτὴρ εἰς τὸν Ιούδαν ὅτι βαίνει κατὰ κρημνὸν ἔνεκα τοῦ κακοήθους πάθους τῆς φιλαργυρίας ὑφ' οὐ κατείχετο. Ὁ ἐμπαθής μαθητὴς διαμένει ἀνασθητος! καὶ οὐ μόνον ἀνασθητοει, ἀλλὰ καὶ συλλαμβάνει τὸ καταχθόνιον σχεδιόν του νὰ σπεύσῃ εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ νὰ ζητήσῃ πληρ' αὐτῶν νὰ τοὺς προδώσῃ τὸν Ἰησοῦν ἀντὶ χρημάτων. Συνέ-

λαβεις δὲ τὸ σχέδιον τοῦτο ὁ προδότης Ἰούδας, διότι οἱ Ἀρχιερεῖς ἔζητον νὰ φωνέσωσι τὸν Ἰησοῦν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, ἀλλὰ δὲν εὑρίσκον αὐτόν, διότι ὁ Ἰησοῦς ἀπέφευγεν αὐτούς, ως λέγει ἡμῖν ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (πρᾶλ. ια'. 54).

Τούτων οὕτω τελεσθέντων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Λαζάρου, ἐπεγείρησεν ὁ Ἰησοῦς τὴν θριαμβευτικὴν αὔτοῦ εἰσοδον εἰς Ἱεροσόλυμα, περὶ οὓς ἀνωτέρω ὠμιλήσαμεν.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς διδασκόμεθα, διτὶ ὄφείλομεν κατὰ τὰς ὑψίστας ταύτας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡμέρας, νὰ διαπνεψωμεθα ὑπὸ τῶν εὐγενεστάτων αἰσθημάτων τῆς ἀληθοῦς γαρæς ἐπὶ τῇ διὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπελθούσῃ σωτηρίᾳ ἡμῶν, καὶ τῆς ἀπείρου ἡμῶν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνης. Τὰ αἰσθήματα δὲ ταύτα ὄφείλομεν νὰ ἐκδηλῶμεν, ως ἔξεδήλωσεν αὐτὰ καὶ ἡ Μαρία. Ἐκείνη ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ μὲ μύρον· ἀς ἐφοδιασθῶμεν καὶ ἡμεῖς μὲ τὸ εὐώδεις ἀληθῶς μύρον τῆς γριστικινῆς ἀγάπης, καὶ ἂς προσέλθωμεν μετ' αὐτοῦ πρὸ τοῦ μέλλοντος νὰ σφραγιασθῇ γαριν ἡμῶν λυτρωτοῦ μασ.

Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Υψώσεως.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. γ'. στ. 3—17).

Εἶπεν δὲ Κύριος· Οὐδεὶς ἀνεβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάσι, δὲ Γίδης τοῦ ἀνθρώπου, δὲ ὃν ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ καθὼς Μωσῆς ὑψώσει τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν Γίδην τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς δὲ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Οὕτω γὰρ ἡγάπησεν δὲ Θεὸς τὸν κόσμον, ὡστε τὸν οὐλοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς δὲ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν δὲ Θεὸς τὸν Γίδην αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον ἀλλ᾽ ἵνα σωθῇ δὲ κόσμος δι' αὐτοῦ.

"Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

"Ἡ ἀνωτέρω εὐαγγελικὴ περικοπὴ ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐξόχου διδασκαλίας, ἣν ἀπηύθυνεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὸν Φαρισαῖον Νικόδημον, δοτὶς ἦτο ἐκ τῶν κερυμμάτων ὅπαδῶν τοῦ Σωτῆρος, περὶ τῆς διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ μελλούσης νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὸν κόσμον πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, καὶ ἥτις διδασκαλία περιέχεται ἐν κεφαλῇ Γ', 1—21.

"Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ ὁ Σωτὴρ καταδεικνύει εἰς τὸν Νικόδημον, δτὶ δὲν εἶναι μόνον διδάσκαλος ἐλθὼν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὡς ἀπεκάλεσεν αὐτὸν ὁ Νικόδημος (Γ'. 2), ἀλλὰ καὶ Θεός, δοτὶς κατηῆλθεν ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ λαβὼν μορφὴν ἀνθρώπου χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, καὶ δτὶ μέλλει καὶ πάλιν ν' ἀνέλθῃ εἰς τοὺς Οὐρανούς, ὅποθεν κατῆλθεν, ἀφοῦ πρῶτον ὑψώθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ὡς ὑψώθη καὶ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ὁ ὄφις ἐν τῇ ἑρήμῳ. 'Ο ὄφις ἐκεῖνος ἦτο τύπος τοῦ μέλλοντος νὰ ὑψώθῃ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ Γ' οὖ τοῦ Θεοῦ. 'Ως δ' οὶ ἐνατενίζοντες ἐπὶ τὸν ὑψώθεντα ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ὄφιν Ἰουδαῖοι ἐθεραπεύοντο ἀπὸ τὰ θυνατηφόρα δήγματα τῶν ὄφεων τῆς ἑρήμου, οὕτω καὶ οἱ μετὰ πίστεως ἀνατενίζοντες ἐπὶ τὸν ὑψώθεντα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ Γ' ιὸν τοῦ Θεοῦ ἀνθρωποι, θεραπεύονται ἀπὸ τὰ δήγματα τῆς ἀμαρτίας, ἀτινα ἐπιφέρουσι τὸν ψυχικὸν καὶ αἰώνιον ὅλεθρον. "Ωστε ἡ πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστις εἶναι τὸ κέντρον τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ἡς ἀνενοούμενα τοῦ ἀνθρώπου πρᾶξις δύναται νὰ ἀποδημήσῃ εἰς τὸν Θεόν. Τοῦτο ἐδίδασκεν ὁ Σωτὴρ καὶ εἰς τὸν Νικόδημον λέγων· "Ινα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

Μετὰ τ' ἀνωτέρω ρήθεντα διδάσκει ὁ Σωτὴρ τὸν Νικόδημον καὶ τὸν λόγον, δι' ὃν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα ὑψώθῃ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. 'Ο λόγος δ' οὗτος εἶναι ἡ συγκατάθεσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀρρητος αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη. 'Ο Θεός, δηλαδή, εὐσπλαγχνισθεὶς τὸν ἀνθρωπὸν, δοτὶς κατήντησε τὸ δυστυχέστατον τῶν κτισμάτων μετὰ τὴν ἀμαρτίαν, προγινώσκων δὲ ἀλλως τε δτὶ ὁ ἐξασθενήσας ἀνθρωπὸς δέν ἡδύνατο ἀφ' ἔχυτοῦ νὰ βελτιώθῃ καὶ σωθῇ, ἐξ ἀγάπης πρὸς αὐτὸν ὄρμώμενος, ἔγνω ἐν τῇ ἀκκαταλήπτᾳ

αύτοῦ βουλήσει νὰ ἔξιλεώσῃ τὴν διὰ τῆς ἀμαρτίας ὑθρισθεῖσαν θείαν δικαιοσύνην διὰ τῆς θυσίας τῆς ἀναμαρτήτου ἀνρθωπίνης φύσεως, ἢν περιεβλήθη ἐν χρόνῳ ὁ Γίδες καὶ Λόγος αὐτοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Οὕτω γὰρ ἡγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὅστε τὸν οὐλὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς διπιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Αὕτῳ τοῦτο ἐννοεῖ ὁ Σωτὴρ λέγων ὡσαύτως πρὸς τὸν Νικόδημον, δτι κύριος σκοπὸς τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐλεύσεώς του εἶναι οὐχὶ ἡ κρίσις τοῦ κόσμου, ἀλλ᾽ ἡ σωτηρία αὐτοῦ.

Τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν "Τύψωσιν"⁽¹⁾.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκου κεφ. η', στ. 34—θ.1).

Τῇ Κυριακῇ τῶν Πατέρων.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαϊον κεφ. ε' στ. 14—19).

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου· οὐ δύναται πόλις κρυπτῆναι, ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἔπως ἰδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς. Μή νομίσητε, δτι ἡλθον καταλῦσαι τὸν νόμον, ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἡλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν· Ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ιῶτα ἐν ἡ μία κεραίᾳ οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὗτοι τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ἐς δ' ἀν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

(1) Τό τε κείμενον καὶ τὴν ἐννοιαν τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς ἴδε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τῆς Γ'. Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἡ ἀνωτέρῳ Εὐαγγελικῇ περικοπῇ εἶναι μέρος τῆς Θαυμαστῆς ὁμιλίας ἣν ἐξεφώνησεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐπὶ τίνος ὅρους τῆς Γαλιλαίας πρὸ χιλιάδων λαοῦ, εὐθὺς κατὰ τὰ πρώτας ἡμέρας τοῦ δημοσίου κηρύγματός του.

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ καταδείκνυει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὴν ὑπέροχὸν θέσιν ἣν δέον νὰ κατέχωσιν οἱ μαθηταὶ του ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁλίγον ἀνωτέρῳ, ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ ἐξόχῳ ὁμιλίᾳ του, ὁ Σωτὴρ παρέβαλε τοὺς μαθητὰς του πρὸς τὸ ἄλας τῆς γῆς, θελων διὰ τούτου νὰ δειξῃ, ὅτι ὡς τὸ ἄλας διὰ τῆς ἰδιότητός του εἶναι προωρισμένον νὰ προφυλάξτη τὰ ὑλικὰ σώματα ἀπὸ πᾶσαν φθοράν, οὕτω καὶ οἱ μαθηταὶ του Ἑλαῖον τὴν δύναμιν νὰ προφυλάξτωσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ πᾶσαν πνευματικὴν σῆψιν καὶ καταστροφὴν. Ἐνταῦθα ὄνομάζει αὐτοὺς φῶς τιῦ κόσμου, ἵνα φανερώσῃ εἰς αὐτοὺς διὰ φωτίζωσι τοὺς ἐν τῷ σκότει τῆς ἀγνοίας διατελοῦντας λαούς. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι, ὡς διδάσκαλοι τοῦ κόσμου, μέλλουσι νὰ καταλάβωσι περιφανῆ θέσιν ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, διδάσκει αὐτοὺς δπως καὶ ὁ βίος αὐτῶν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν διδασκαλίαν των, διότι τὰ βλέμματα δλου τοῦ κόσμου θὰ εἶναι πρὸς αὐτοὺς ἐστραμμένα, ὡς ταῦτα στρέφονται πρὸς πόλιν κειμένην ἐπὶ ὅρους, ἥτις, ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς θέσεώς της, δὲν δύναται νὰ κρυθῇ. (στ. 14).

Ἔνα δὲ καταστήσῃ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν προσεκτικωτέρους τοὺς ματάς του εἰς τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἴδιων καθηκόντων, λέγεις πρὸς αὐτούς· «οὐδὲ καίουσι λύχνους καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον κτλ.» θέλων διὰ τούτων νὰ φανερώσῃ, ὅτι ἐκεῖνοι οἵτινες ἡξιώθησαν τῆς χάριτος νὰ γένωνται μαθηταὶ του, ὁφείλουσι νὰ αἰσθανθῶσι καὶ τὴν ἱερὰν ὑποχρέωσιν ἣν ἀνέλαβον πρὸ τοῦ διδασκάλου των καὶ Θεοῦ των, καθ' ἣν καὶ πρὸ τοῦ μεγίστου κινδύνου δὲν ὁφείλουσι νὰ δειλιάσωσιν, ἀλλ' ἀείποτε μετὰ θάρρους νὰ ἐκτοξεύωσι τὰς θείας τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίας, δπως ἐκ τούτων φωτισθῶσι καὶ ἀλλοιεν τῷ σκότει τῆς ἀγνοίας βιοῦντες. (στιχ. 15).

Μετὰ τ' ἀνωτέρω ὥρθέντας ἐπαναλαμβάνει ἀμέσως ὁ Σωτὴρ δ, τι καὶ ἐν τῷ 14 στίχῳ εἶπε περὶ τῆς συμφωνίας τῆς διαδασκαλίας καὶ τῶν ἔργων. Ἐκεῖ παραμοίασε τοὺς μαθητάς του πρὸς φῶς καὶ πόλιν κειμένην εἰς ὄρος· ἦδη λέγει εἰς αὐτούς. δτι τότε μόνον τὸ ὑπέροχον τῆς θέσεώς σας θέλει κατασταθῆ παρὰ πάντων καταληπτὸν καὶ θέλει ἐπιφέρῃ τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα ἀν διατηρήσεών μέσω τοῦ κόσμου τὴν ὑπέροχον θέσιν σας διὰ τῶν ιδίων ὑβρῶν πράξεων. Τὰς πράξεις ὑμῶν ταύτας καθορῶντες οἱ εἰς ὑμᾶς ἀνατενίζοντες ζηνθρώποι καὶ κρίνοντες αὐτὰς καὶ θέλουσι κινεῖσθαι εἰς αἷνον καὶ δοξολογίαν τοῦ οὐρανίου ὑμῶν Πατρός, τοῦθ' ὅπερ ἀναμφί βόλως μέλλει ἀποτελεσματικῶς νὰ ἐπιδράσῃ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀγαθῷ αὐτῶν τούτων τῶν ἀνθρώπων. Τοιαῦτα οὖσιώδη γνωρίσματα ἔθηκεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὡς διακριτικὰ τῶν μαθητῶν του (στιχ. 16).

Ίνα δὲ μή τις τῶν ἀκροατῶν του ἐκλάθῃ δτι, πᾶν δ, τι ἀναπτύσσει ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν ἢ ἀνατροπὴν τοῦ Μωσείου νόμου, προσθέτει ἀμέσως κατωτέρω «μηδι νομίσῃτε δτι ἥλθον καταλύσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας οὐκ ἥλθον καταλύσαι, ἀλλ' πληρῶσαι, ἐννοῶν δτι ἔμελλε νὰ ἐπιφέρῃ τὴν πνευματικωτέραν καὶ τελειοτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ τε Μωσείου νόμου καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν προφητῶν, καὶ θέσιν ἀμφότερος ταῦτα εἴγον περιορισθῆ εἰς τὸ ξηρὸν γράμματα ὑπὸ τῶν διαστροφέων πάσης θείας ἀληθείας, ἥτοι, τῶν Γραμματέων καὶ Φοριστίων. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν βεβαίοι τοὺς ἀκροατάς του, δτι δηλαδὴ μόνον δὲν θὰ καταλύσῃ τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας, ἀλλὰ δὲ συμπληρώσῃ καὶ αὐτὰς τὰς ἐλαχίστας διατάξεις τοῦ νόμου, δις κατὰ μεταφορὰν ἵθτα καὶ κεραίαν ὄνομάζει (στιχ. 17, 18). Ἐφιστῶν δὲ μάλιστα τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του καὶ ἐπὶ τὰς μικρὰς ταύτας διατάξεις του νόμου, ἀπαιτεῖ κατηγορηματικῶς παρὰ τῶν ὄπαδῶν του, διπλῶς οὐ μόνον οὗτοι τηρῶσι ταύτας ἀπαρεγκλίτως, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους πνηρομῶσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ἐπειπών· δτι δστις ἥθελεν ἀθετήσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὴν ἀθέτησιν αὐτῶν, οὔτος

θέλει εληθῆ ἐλάχιστος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· τούναντίον δὲ, πᾶς δοῦλος ἐκτελῇ πιστῶς τὸ σύνολον τῶν θείων διεπάξεων καὶ διδόσκη τοῦτο καὶ εἰς τοὺς ἀλλούς, οὗτος θέλει εληθῆ μέγας εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Δίκιν δὲ καταλλήλως ἀναγινώσκεται ἡ περικοπὴ αὕτη καθ' ἣν ἡμέραν ἡ Ἐκκλησία ἤψαν ποιεῖται μνείαν τῶν Θεοφόρων Πατέρων τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διότι οἱ Πατέρες οὗτοι, ως καὶ οἱ τῶν λοιπῶν Συνόδων, ἀνεδείχθησαν ὄντως φῶς τοῦ Κόσμου· διεσάλπισαν τὴν ὄρθην τοῦ Χριστιανισμοῦ διδασκαλίαν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν· ἐφήρμοσαν πᾶν δ', τι ἐδίδασκον ἐν δλφαύτῶν τῷ βίῳ, καὶ ὀδηγήσαν οὕτω τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα εἰς τὴν ὄδον τῆς θείας ἀληθείας.

Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ., νεφ. ἀ στ. 1—25).

Βίβλος γενέσεως⁽¹⁾ Ἰησοῦ Χριστοῦ⁽²⁾, υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ. Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ. Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν

(1) γενέσεως, ἥτοι, γενεαλογίας.

(2) Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ ὄνομα Ἰησοῦς εἶναι Ἐβραϊκὸν ὄνομα καὶ σημαίνει, Σωτήρ. Οὗτος δ' ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου Γαβριήλ, ὅταν οὗτος εὐηγγελίσατο τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου εἰς τὴν Θεοτόκον Μαρίαν. (πρᾶλ. Λουκᾶ' 31). Χριστός δ' ἐκλήθη ὥσαύτως ὁ Σωτήρ ἡμῶν, ως ὁ καὶ ἔσοχήν καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς κατὰ νόμον χριστέντας κεχρισμένος ὑπὸ τοῦ Ἅγιου Πνεύματος αὐτὸν τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα" ἦν ἐν αὐτῷ. "Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἔχριστον δι'" ἐλαῖου οἱ Βασιλεῖς, οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται (πρᾶλ. Ἐξοδ., δ'. 40. Α'. Σαμουὴλ 1'. 1, 12 κτλ.). Τὸ δ' ἔλαιον τοῦτο, ως καὶ παρ' ἡμῖν ἔν τε τῷ Ἅγιῳ μύρῳ καὶ τῷ Εὐχελατῷ, εἶναι σύμβολον τῆς γάριτος καὶ δωρεᾶς τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. Ἀλλὰ καὶ τὰ τρία ταῦτα ἀξιώματα ἔσαν τύποι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅστις εἶναι Βασιλεὺς τῆς τε ὁρατῆς καὶ ἀόρατου κτίσεως (πρᾶλ. Λουκγ' α'. 32, 32). ἀληθῆς! Ἱερεύς, ἀτε θυσιάστας ἔσαυτὸν ἔκουσίως ὑπὲρ τοῦ κόσμου (πρᾶλ. Ἐξρ. ε'. 6), καὶ Προφῆτης, διότι καὶ ἐφανέρωσε τὰ μέγρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀποκεκρυμμένα μυστήρια τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας καὶ Ἐκκλησίας ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. (πρᾶλ. Δεύτερον. ιη'. 15, 18. Πραξ. γ'. 22, ζ'. 32).

Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ· Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐσρῶμ· Ἐσρῶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ· Ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμιναδάβ· Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασσών· Ναασών δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών· Σαλμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὸς ἐκ τῆς Ραχάβ· Βοὸς δὲ ἐγέννησε τὸν Ὁθὴδ ἐκ τῆς Ρούθ· Ὁθὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαὶ· Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν Δαθίδ τὸν βασιλέα· Δαθίδ δὲ δι βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου· Σολομὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ροθοάμ· Ροθοάμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιά· Ἀβιά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσά· Ἀσὰ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ· Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ· Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὁζίαν· Ὁζίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ· Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχαζ· Ἀχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν· Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ· Μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμών· Ἀμών δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν· Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας τῆς Βαβυλῶνος. Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος (1) Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν Σαλαθιήλ· Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ· Ἐλιακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ· Ἀζώρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδών· Σαδών δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ· Ἀχείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ· Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ· Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν· Ματθάν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα τῆς Μαρίας, ἐξ ἣς ἐγεννήθη Ἰησοῦς δι λεγόμενος Χριστός. Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυΐδ γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ Δαυΐδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες· Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Μνηστευθείσης

(1) *Μετοικεσία Βαβύλωνος* εἶναι ἐνταῦθα ἡ ὑπὸ τοῦ Ναδουχοδονότορος βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων γενομένη ἐπίθεσις κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἐν ἔτει 588 π. Χ. καθ' ἣν ἡτήθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἀπήγθησαν αἰχμάλωτοι εἰς Βαβυλῶνα, ἔνθα διέμειναν ἐπὶ ἑδομήκοντα διάσκοληρα ἔτη.

γάρ της μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἡ συνελθεῖν αὐτοὺς (1) εύρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος ἀγίου. Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς δίκαιος ὧν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐσουλήθη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἵδού, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ, λέγων· Ἰωσήφ, υἱὸς Δαείδ, Μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναικά σου· τὸ γάρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν ἀγίου. Τεξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γάρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ δἰλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥῆθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ Προφήτου λέγοντος· Ἰδού ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ, ὃ ἐστι μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὄπου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου· καὶ παρέλαβε τὴν γυναικαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἔως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ο Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀρχόμενος τῆς συγγραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου του, κύριον δὲ προτιθέμενος σκοπὸν νὰ γράψῃ χάριν τῶν ἐν Παλαιοτίνη ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανῶν, καταδεικνύει εἰς αὐτοὺς τὴν κατὰ σάρκα καταγωγὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τελευτῶν εἰς τὸν Ἰωσὴφ δοτις ἐμνηστεύσατο τὴν Θεοτόκον Μαρίαν. “Ολας τὰς ἐν τῷ μεταξὺ ἀναφερομένας ταύ-

(1) πρὶν ἡ συνελθεῖν αὐτούς. Τοῦτο ἐνταῦθα ὄφελομεν νὰ ἐρμηνεύσωμεν ὡς ἔξῆς· πρὶν ἡ ὁ Ἰωσὴφ παραλάβῃ τὴν Μαρίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Διότι ἡ Θεοτόκος ἐμρηστεύσατο τὸν Ἰωσὴφ οὐγὶ βεβιλίως ὅπως ἔλθῃ εἰς γάμου κοινωνίαν, ἥτο δ' ἄλλως τε αὐτῇ ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν καὶ κατὰ Νόμον δὲν τῇ ἥτο ἐπιτετραμένον νὰ νυμφευθῇ—ἄλλ’ ἵνα διατελῇ ὑπὸ προστασίαν ἀτε ἀπροστάτευτος οὖσα ὡς ἀπήγειτε αὐτὸς ὁ Νόμος. Πρὶν ἡ λοιπὸν τεθῇ αὕτη ὑπὸ τὴν νόμιμον προστασίαν τοῦ Ἰωσὴφ εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἅγιου.

τας γενεάς διαιρεῖ ὁ Εὐαγγελιστής εἰς τρεῖς τάξεις ἥτοι, εἰς τὰς ἀπὸ Ἀβραὰμ ἔως Δαυὶδ, ἀπὸ Δαυὶδ ἔως τῆς μετοικεσίας Βαρθολῶνος, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαρθολῶνος ἔως Χριστοῦ. Καὶ εἶναι σκοπιμωτάτη διαιρέσις αὕτη. Ἀπὸ Ἀβραὰμ μέχρι Δαυὶδ, εἶναι ἡ ἐποχὴ καθ' οἱ Ιουδαῖοι ἐκυβερνῶντο ἀπὸ τοὺς Πατριάρχας καὶ τοὺς Κριτάς ἀπὸ Δαυὶδ μέχρι τῆς μετοικεσίας Βαρθολῶνος, ἐκυβερνῶντο ἀπὸ τοὺς Βασιλεῖς καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαρθολῶνος, μέχρι τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς καὶ προφήτας. Ἄλλα καὶ κατὰ τὰς τρεῖς ταύτας περιόδους, ὅχι μόνον δὲν εὑρεν ὁ λαὸς τῶν Ιουδαίων, δι τι εἴχον ἀνάγκην πρὸς τελειοτέραν ἀγάπην καὶ ἡμικωπέραν ἀκμήν, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ προσίοντι ἡ κατάστασις αὐτοῦ ἐξέκλινεν ἐπὶ τὰ χείρω.

Κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν τῆς βασιλείας ἐκορυφώθη καὶ ἡ ἀσέβειας διότι χαμερπής εἰδωλολατρεία διεδέχθη καὶ παρὰ τοῖς Ιουδαίοις, τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἀφ' οὗ δὲ τοιαύτη κατάστασις ἐπεκράτει παρὰ τοῖς Ιουδαίοις, ἐν οἷς ὑπῆρχεν ὁ Μωσείακὸς νόμος, εὐδόλως παράδοξον, ὃν ἡ κατάστασις τῶν λοιπῶν ἔθνῶν τῶν μακρὰν τῆς ἀποκαλύψεως διατελούντων ἦτο ἔτι χειροτέρα. "Ωστε καὶ οἱ Ιουδαῖοι καὶ πάντα τὰ ἔθνη εἴχον ἀνάγκην ἀληθοῦς κριτοῦ, βασιλέως καὶ προφήτου, καὶ τοιοῦτος ἐφάνη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, δι τε ἥλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. (Γαλατ. δ. 4.).

Μετὰ τὴν κατάταξιν τῶν ἀπὸ Ἀβραὰμ μέχρις Ἰωσήφ γενεῶν, μεταβαίνει ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος εἰς τὴν λεπτομερῆ ἀφήγησιν τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἡ θεοτόκος Μαρία ἔμνηστεύθη μετὰ τοῦ Ἰωσήφ, ὅπως διατελῇ αὕτη ὑπὸ νόμιμον προστασίαν ἀνδρός. Ὁ δίκαιος Ἰωσήφ ἡγνόει πάντα τὰ λαβόντα χώραν κατὰ τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, διότι ἡ Θεοτόκος εἰς οὐδένα ἐφανέρωσεν δια τὴν οὐκουσέ παρὰ τοῦ Ἀγγέλου Γαβριήλ, εἴτε ἐκ φόβου δισταγμοῦ τινος μήπως δὲν γένηται πιστευτὴ παρ' αὐτοῦ, εἴτε καὶ ἐξ ἀξιοθαύμαστου μετριοφροσύνης. Πρώτη ἡ Ἐλισάβετ, ἡ σύζυγος τοῦ Ζεχαρίου καὶ μήτηρ τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, πλησθεῖσα Πνεύματος Ἀγίου ἐφανέρωσεν εἰς τὴν Θεοτόκον, δι τι διατελεῖ ἐν γνώσει τῆς ὑπερφυσικῆς αὐτῆς κυήσεως, διὸ καὶ

ἀσπαζομένη τὴν Θεοτόκον ἐπὶ τούτῳ, ἀποκαλεῖ αὐτὴν εὐλογημένην ἐν γυναιξὶ καὶ μητέρᾳ τοῦ κυρίου της. Διότι λοιπὸν ἡγούει ταῦτα ὁ δίκαιος Ἰωσὴφ, δὲν πρέπει ν' ἀπορήσωμεν δὲν ἔξεπλάγη οὗτος ἐπὶ τῇ γεγονότι τῆς ὑπερφυσικῆς συλλήψεως τῆς Θεοτόκου, δι' ὃ καὶ ἐσκέπτετο ν' ἀπολύσῃ αὐτὴν κρυφίως, χωρὶς νὰ φανερώσῃ εἰς οὐδένα τοὺς παρορμήσαντας αὐτὸν εἰς τοῦτο λόγους. Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐσκέπτετο καθ' ἔχυτὸν νὰ πράξῃ, αἰφνῆς ἐφόνη εἰς αὐτὸν κατ' ὄναρ ἀγγελος Κυρίου, δστις ἀναμφιθόλως ἦτο αὐτὸς ὁ Γαβριὴλ, καὶ τῷ δίδει σφῆς τοῦ πράγματος πληροφορίαν, διτι δηλαδὴ τὸ ἐν τῇ Θεοτόκῳ γεννηθὲν εἶναι ἐκ Πνεύματος Ἀγίου, καὶ διτι τὸ τεχθησόμενον βρέθος ὁφείλει καὶ αὐτὸς νὰ ὄνομάσῃ Ἰησοῦν, διότι διὰ τούτου μέλλει νὰ ἔλθῃ ἐν τῷ κόσμῳ ἡ σωτηρία. Ἐπεξηγεῖ δ' ὁσκύτως ὁ ἀγγελος εἰς τὸν Ἰωσὴφ, διτι διὰ τοῦ γεγονότος τούτου τῆς ὑπερφυσικῆς τῆς Θεοτόκου συλλήψεως ἀναπληροῦται διτι ὁ θεόπνευστος Ἡσαΐας εἰπεν· διτι δηλαδή, « Ἰδού, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ. Ὅταν δ' ἡγέρθη ὁ Ἰωσὴφ τοῦ ὑπνου, ἐποίησεν ὡς διέταξεν αὐτὸν ὁ ἐμφανεισθεὶς ἀγγελος. Πληρωθέντος δὲ τοῦ χρόνου, ἐγεννήθη ἐν τῇ Βηθλεέμ καὶ ἐντὸς φάτνης ἐκείνος δστις θεόθεν ὠρίσθη νὰ φέρῃ ἐν τῷ Κόσμῳ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ζωήν.

Κύψωμεν καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν ὄφθαλμῶν τῆς ψυχῆς πρὸ τῆς μυστικῆς ἐκείνης καὶ ἱερᾶς φάτνης, καὶ ἐναποθέσωμεν μετ' ἐνθέρμου λατρείας φίλημα ἐπὶ τὸ ἱερὸν βρέφος. Τοῦτο ἐγεννήθη ἐν πάσῃ ἀφανείᾳ καὶ ἀσημότητι ἐντὸς ταπεινῆς φάτνης ἀλόγων ζώων. Ὁ κόσμος, ὁ βεβυθισμένος εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαρτίας κόσμος, ἀγνοεῖ τὴν γέννησιν του, πλὴν στρατιὰ ἀγγέλων, ἀγαλλομένων ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ, διασκαλπίζει πρὸς τοὺς περὶ τὴν Βιθλεέμ διανυκτερεύοντας ποιμένας τὴν εὐφρόσυνον τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου γέννησιν, βιωσας δόξα ἐν ὑψίστωις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίᾳ.

Τὸ μέγα τοῦτο γεγονός ἐγένετο ἐν ἔτει 754 ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης.

Τῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν.

(Ματθ. 6'. 13—23)

Ἄναγκωρησάντων τῶν μάγων⁽¹⁾, ἵδαν ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίόν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον⁽²⁾, καὶ ἵσθι ἐκεῖ, ἔως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γάρ Ἡρώδης⁽³⁾ ζητεῖν τὸ παιδίόν του ἀπολέσαι αὐτό. Οὐ δὲ ἔγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίόν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἔως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ρήθεν υπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Εξ Αἰγύπτου ἐκάλεσε τὸν Γιόν μου⁽⁴⁾. Τότε δὲ Ἡρώδης ἴδων ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίγιν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἡ κρίσις παρὰ τῶν μάγων. Τότε ἐπληρώθη τὸ ρήθεν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· «Φωνὴ ἐν Ραμᾶ⁽⁵⁾ ἡκούσθη· θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς, Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ

(1) Μάγοις ἡσαν "Αραβεῖς σοφοὶ ἔχοντες ὡς ἐπάγγελμα τὴν ἀστρονομίαν. Σήμερον ἡ λεξίς ἔχει κακήν σημασίαν.

(2) Εἰς Αἴγυπτον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲ Ἰωσήφ, μετὰ τῆς Μαρίας καὶ τοῦ παιδίου κατέψυγεν εἰς τὴν πόλιν Ματαρίαν παρὰ τὴν Λεοντόπολιν.

(3) Οὐ Ἡρώδης οὗτος ἐδυσάλευε τῆς Ἰουδαίας, ἀφ' ἣς ἐποχῆς ἐξελιπον οἱ ἀρχοντες καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδαία, κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ πατριάρχου Ἰακώβου, εἰπόντος· οὐκέτι ἐκλείγει ἄρχων ἐξ Ἰουδαία, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἔως ἂν ἔλθῃ ὁ ἀπόκειται· καὶ αὐτὸς προσδοκοῖ ἐθνῶν. (Γεν. μθ'. 9, 10). Ήτο δὲ φύσει σκληρός, δόλιος καὶ αἰμοχαρής βραχιλεύς.

(4) Εἶτε Αἴγυπτον κτλ. Η προφητεία αὕτη τοῦ Ὁσηὴ (ια'. 1), ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρω γεγονότος, δύναται ν' ἀναφέρηται καὶ εἰς τὴν διὰ τοῦ Μωϋσέως ἔξοδον τῶν Ἰσραηλίτων ἐκ τῆς Αἴγυπτου.

(5) Ραμά εἶναι πόλις ΒΑ τῆς Βηθλεὲμ κειμένη καὶ ἀνήκουσα εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Βενιαμίν τοῦ σιοῦ τῆς Ραχὴλ. Η Ραχὴλ ἐνταῦθα παρίσταται ποιητικῶς ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν Ἰουδαίων μητέρων, ὃν αἱ καρδίαι ἐσπαράσσοντο ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν ἰδίων τέκνων. Η προφητεία αὕτη τοῦ Ἱερεμίου (λα' 15) δύναται πρὸς τοὺς ἀνωτέρω, ν' ἀναφέρηται καὶ εἰς τὸν γενόμενον θρῆνον ὑπὸ τῶν Ιουδαίων γυναικῶν κατὰ τὴν ἀπαγωγὴν τῶν Ἰουδαίων εἰς τὴν αἰγυμαλωσίαν τῆς Βαρδουλῶνος.

ἡθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί». Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου ιδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αιγύπτῳ λέγων· Ἐγερθεὶς παραλάβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου (¹). Οἱ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. Ἀκούτας δὲ ὅτι Ἀρχελαος (²) βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβηθη ἔκει ἐπελθεῖν. Χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεγώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἐλθὼν κατέκρησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· διπλῶς πληρωθῆ τὸ ὄρθιον διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μακριός ἀφηγεῖται ἡμῖν, ὅτι μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἥλθον εἰς Ἱεροσόλημα ἐξ ἀνατολῶν μάγοι διπλῶς προσκυνήσωσι τὸν τεχθέντα βασιλέα τῶν Ἰουδαίων. Παρωρμήθησαν δὲ εἰς τοῦτο οἱ μάγοι ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν μεγαλοπρεποῦς ἀστέρος ἐμφάνισθέντος ἐν τῇ ἀνατολῇ. Οἱ τότε βασιλεύων Ἡρώδης ἐταράχθη ἐπὶ τῷ ἀκούσματι, διότι ἐνόμισεν διπλῶς πρόκειται περὶ ἐπιγείου βασιλέως μέλλοντος νὰ ἀφαρπάσῃ ἀπὸ αὐτοῦ τὸν θρόνον. Ἐκ τοῦ συγκροτηθέντος κατὰ δικταγήν του Συνεδρίου ἔμαθεν, διτέο προσδοκώμενος Μεσσίας ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ἐν Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας, κατὰ τὴν προφητίαν τοῦ τοῦ Μιχαίου. (ε'. 2). Τότε οὕτως προσεκάλεσε κρυφίως τοὺς μάγους καὶ ἔμαθε περὶ αὐτῶν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀστέρος. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Βηθλεέμ, παραχρηγέλως διμακ αὐτοῖς, ἵνα, διτον εῦρωσι καὶ προσκυνήσωσι τὸ παιδίον, πληροφορήσωσι καὶ αὐτὸν ἀκριβῶς περὶ τούτου· διότι

(1) Οἱ Ἡρώδης ἀπέθανε φρικῇ, θύνατον μετὰ πολυάδυνον νόσου.

(2) Ἐκ τῶν τριῶν οἵτον τοῦ Ἡρώδου, τοῦ Ἀρχελαοῦ, τοῦ Ἡρώδου Ἀντύπα, καὶ τοῦ Φιλίππου, δὲ Αρχελαος ὡς οἰσταζε τῷ ίδιῳ πατρὶ κατὰ τὴν σκληρότητα.

ἔλεγεν, δτι καὶ αὐτὸς ἐσκόπευε νὰ ὑπάγῃ καὶ προσκυνήσῃ αὐτό. Οἱ μάγοι ἀπῆλθον εἰς Βηθλεέμ, ὁδηγούμενοι καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐμφανισθέντος ἀστέρος. Τοιουτοτρόπως εὗρον τὸ θεῖον βρέφος, προσεκύνησαν αὐτῷ καὶ προσέφερον εἰς αὐτὸ δῶρα χρυσὸν μὲν ὡς εἰς βασιλέα· λίβανον, ὡς εἰς Θεόν, καὶ σμύρναν ὡς εἰς θυντόν. Ἐνδιό δ' οὗτοι ἡτοιμάζοντο μετὰ ταῦτα νὰ ἐπιστρέψωσι πρὸς τὸν Ἡρώδην, ἀγγελος Κυρίου ἐμφανισθεὶς εἰς αὐτοὺς κατ' ὄναρ διέταξεν αὐτοὺς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς πατρίδας των διαλληλούς (1—12).

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ Εὐαγγελικῇ περικοπῇ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, συνεχίζων δτι ἀνωτέρῳ εἶπομεν, ἀφηγεῖται ἡμῖν, δτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν μάγων, ὁ Ἰωσήφ κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, δοθεῖσαν αὐτῷ καὶ πάλιν κατ' ὄναρ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου, παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἔφυγεν εἰς Αἴγυπτον, ὅποθεν ἐκλήθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρώδου, πληρωθείσης οὕτω τῆς προφητείας Ὡσηέ, δστις εἰπεν· «ἔξι Αἴγυπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου» (στ. 13—15).

Ο αἱμοχαρῆς Ἡρώδης ἐννοήσας ἐκ τοῦ ῥεύσαντος ἥδη χρόνου δτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Μάγων, εὔρετοῦτο ὡς ἡτιολογημένην ἀφορμὴν πρὸς κορεσμὸν τοῦ κατὰ τοῦ παιδίου Ἰησοῦ πάθους του. Διό καὶ διατάσσει τὸν ὄλεθρον πάντων τῶν ἐν Βηθλεέμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὄρθιοις αὐτῆς γεννηθέντων παιδίων, ἀπὸ δύο ἑτῶν καὶ κατωτέρω, πεποιθὼς δτι μεταξὺ αὐτῶν θέλει εἰσθαι καὶ ὁ Ἰησοῦς. Η ἀπάνθρωπος αὕτη διαταγὴ ἔξετελέσθη· χιλιάδες ἀθώων παιδίων ἀφαρπάζονται ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῶν μητέρων των καὶ κορεννύουσι διὰ τοῦ αἷματός των τὸν αἱμοδιψῆ βασιλέα. Τοιουτοτρόπως διό ἀναπληροῦται ἡ προφητεία τοῦ Ἱερεμίου, δστις εἰπε· Φωνὴ ἐν Ραμᾶ ἡκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδιγμὸς πολὺς, Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς· καὶ οὐκ ἥθελε παρακληθῆναι, δτι οὐκ εἰσίν. “Οταν ἀπέθανεν ὁ Ἡρώδης, ὁ Ἰωσήφ, ὁδηγηθεὶς κατ' ὄναρ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου, ἐγκατέλιπε τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπορεύετο

Διό διό καὶ ἐφοδήθη ὁ Ἰωσήφ ν' ἀπέλθῃ εἰς γῆν Ἰορδάνην, ἥτις, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐν ᾧ ἔδασιλευεν ὁ Ἀρχέλαος. Ἐπειδὴ διό Ἰωσήφ ειρήνετο ἐν ἀπορίᾳ περὶ τοῦ πρακτέου, ἀγγελος Κυρίου ὀδήγησεν αὐτὸν ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν ἄσημον πόλιν τῆς Γαλιλαίας Ναζαρέτ, ἥτις δὲν ὑπάγετο ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἀρχέλαου.

Τεωργ. Σ Γέγλυψι φιλοσοφική θήκη ἀπό τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετὰ τοῦ παιδίου καὶ τῆς Θεοτόκου εἰς τὴν Ἰουδαϊαν· μαθὼν δ' διεῖσθαι λευεν ἐν αὐτῇ ὁ δύμοιος πρὸς τὸν Ἡρώδην κατὰ τὰ αἰσθήματα Ἀρχέλαος, ἐφασήθη ν' ἀπέλθη ἐκεῖ. Δι' ὅ καὶ κατέψυγεν εἰς τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ Ναζαρέτ, ως ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὸν τοῦτο ὁ Ἀγγελος, πληρωθείσης οὕτω καὶ ἑτέρας προσφητείας ἀναφερομένης εἰς τὸν Ἰησοῦν, καθ' ἣν οὗτος ἔμελλε γὰρ ὄνομασθαι Ναζαραῖος.

Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῶν Φώτων.

(Μαρκ. α'. 1—8).

Ἄρχῃ τοῦ Εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ως γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις· Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, δις κατασκευάσει τὴν δδόν σου ἔμπροσθέν σου⁽¹⁾. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ⁽²⁾, Ἐτοιμάσατε τὴν δδὸν Κυρίου· εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. Ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύττων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν. Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα η Ἰουδαϊα χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται· καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. Ἡν δὲ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὁσφύν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἀγριον⁽³⁾. Καὶ ἐκήρυξσε λέγων, Ἐρχεται δὲ συρότερός μου, ὁπίσσω μου, οὐδὲ εἰμὶ ικανὸς κύψας λύσαι τὸν ἴμαντατῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ.

(1) Ο Μαλαχίας ἐπὶ λέξει τάδε· ἴδού ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου καὶ ἐπιτελέγεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξαίρετης ἦξει πρὸς τὸν ταῦταν Κύριος, ὃν ὑμεῖς ἠπειλεῖτε.

(2) ἐρ τῇ ἐρήμῳ ἦτοι, εἰς τὸ μέρος ἐκείνο τῆς ἐρήμου, ὅπερ διέσχιζεν ὁ Ἰορδάνης ποταμός.

(3) Ἀκρίδες εἶναι βεβαίως τὰ γνωστὰ τοῖς πᾶσιν ἔντομα, ἐξ ḡν ἀφθονίᾳ μεγίστη εὑρηται ἐν ταῖς ἐρήμοις· δὲν δυνάμεθα δὲ ν' ἀποδεχθῶμεν ὅτι ἀκρίδες εἶναι αἱ κορυφαὶ τῶν δένδρων, διότι ἡ ὑπαρξία τοιαύτης πληθύνος δένδρων ἀντίκειται εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐρήμου. Μέλι δὲ ἄγριον, εἶναι τὸ κατασκευάζομενον ὑπὸ τῶν ἀγριῶν μελισσῶν, αἵτινες κατασκευάζουσι τὰς κυψέλας των ἢ εἰς κορμοὺς δένδρων ἢ ἡς δυσπροσαίτους κορυφὰς ἀποτύμων βράχων.

Ἐγὼ μὲν ἐθάπτισα ἡμᾶς ἐν ὕδατι· αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν
Πνεύματi ἀγίῳ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Αρχόμενος ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος τῆς συγγραφῆς τοῦ Εὐαγ-
γελίου του ἀναφέρει τὰ κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ τελευταίου τῶν
προφητῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ λαβόντα χώραν. Τὰ περὶ τῆς
ἐμφανίσεως τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου προείπον καὶ
οἱ Θεόπνευστοι προφῆται· οὗτω λ. χ. ὁ προφήτης Μαλαχίας λέγει,
τὸ ὅτι Ἰδού ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προστόπου σου (γ'. Ι),
ὅ δὲ Ἡσαΐας τὸ «Φωνὴ βιωτος ἐν τῇ ἐρήμῳ» ἔτοιμάσατε τὴν
οδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖται τὰς τρίβους αὐτοῦ». (ι'. 3). Ἐν
ταῖς προφητείαις ταύτας "Ἄγγελος, καὶ βοῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ εἰναι
ὁ πρόδρομος Ἰωάννης, οὗ τὸ ἔργον συνδέεται ἀρρήκτως μετὰ τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὡς γνωστόν, ὁ Ἰωάννης ἐγεννήθη ἐξ μῆνας πρὶν
τοῦ Σωτῆρος ἥμιν (Δουκ. α'. 1, 2, 26). Ἐνεφανίσθη δὲ εἰς τὴν
ἔρημον τῆς Ἰουδαίας καὶ παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Ἰερούλανου, καθ' ᾧ
ἐποχὴν ὁ Σωτὴρ ἥμιν διέτριβεν εἰσέτι ἐν Ναζαρὲτ ἰδιωτεύων.

Ἡ φήμη τοῦ Ἰωάννου ὡς θεοπέμπτου διασπαρεῖσα ἀνὰ πᾶσαν
τὴν Ἰουδαίαν, παρώρμησε πολλοὺς νὰ σπεύσωσι πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ
γίνωστι μαθηταὶ του, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἐξωμολογοῦντο καὶ ἐ-
βαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ. (πρὸθ. καὶ Ματθ. γ'. 1 καὶ ἐφεζῆς). Ἡ
διδασκαλία τοῦ Ἰωάννου ἦτο ἀπλουστάτη, διότι οὐδὲν ἄλλο ἀ-
πήτει παρὰ τῶν πρὸς αὐτὸν προσερχομένων ἢ εἰδικινῆ μετάνοιαν,
λέγων μετανοεῖτε, ἦτοι, μεταβάλλετε φρονήματα καὶ ἰδέας, διότι
ἔφθασε πλέον ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

"Ἄφοῦ δὲ ἀνέφερεν ἥμιν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὰ τῆς ἐμφανίσεως,
τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ ἔργου του Ἰωάννου, ἀφηγεῖται ἥμιν ὀμέ-
σως καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἔζη ὁ Ἰωάννης οὗτος, δτὶ δηλαδὴ ἦτο
ἀπλοὺς τὴν τε ἐνδυμασίαν καὶ τροφήν, διότι ἐνεδύετο πενιχρὸν ἔν-
δυμα κατεσκευασμένον ἐκ τριγῶν καμήλου, καὶ ἔτρωγεν ἀκρίδας
καὶ μέλι ἄγριον.

"Ἀλλ' ἡ δύναμις μεθ' ἡς οὔτος ἐδίδασκε τὰ πρὸς αὐτὸν προσερ-
χόμενα πλήθη, ὡς καὶ ἡ ἀπλότης τῆς ζωῆς του ἢ παρήγαγεν ἢ

ἔμελλε νὰ παραχάγη εἰς τινας τὴν ἰδέαν, καὶ ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης εἶνε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων προσδοκώμενος Μεσσίας. Δι’ ὃ καὶ ὁ Ἰωάννης καταδεικνύει ἀμέσως τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ μελλοντος μετ’ οὐ πολὺ νὰ ἐμφανισθῇ Μεσσίου διαφορὰν, λέγων. Ἐρχεται δὲ ισχυρότερός μου όπίσω που, οὗ οὐκείμι ίκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἴμαντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. Ως ἔσκεν ἔλεγεν· οὐχὶ μόνον εἶναι ἀπλῶς ἀνώτερος μου ὁ μετ’ ἐμὲ ἐρχόμενος, ἀλλ’ εἶναι καὶ τόσον μέγχας, ὥστε ἐγὼ δὲν εἴμαι ἀξιός οὐδὲ δούλος αὐτοῦ νὰ ὄνομασθῶ καὶ νὰ κύπτω ἵνα λύω τὸν ἴμαντα τῶν ὑποδημάτων του. Καταδεικνύων δὲ τοις σαφέστερον τὴν μεγίστην μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Σωτῆρος ὑφισταμένην διαφοράν, λέγει· «Ἐγὼ μὲν ἐβάπτησα ὑμᾶς ἐν ὕδατι· αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ». Ἡτοι, τὸ ἐμὸν βάπτισμα διεργεῖται πάντες ὅσοι προσέρχεσθε πρὸς ἐμὲ καὶ γίνεσθε μαθηταὶ μου, εἶναι ἀπλοῦν βάπτισμα ἐξωτερικοῦ καθαρμοῦ, καὶ τελεῖται δι’ ἀπλοῦ ὕδατος· ἀλλ’ ὁ μετ’ ἐμὲ ἐρχόμενος, ὁ μέγχας τοῦ κόσμου Λυτρωτής, αὐτὸς θὰ βαπτίσῃ ὑμᾶς διὰ τοῦ πραγματικοῦ βαπτίσματος, τὸ ὅποιον, ἐν Ἀγίῳ πνεύματι τελούμενον, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ καθαρίζῃ ἐσωτερικῶς τὸν βαπτιζόμενον καὶ νὰ καθιστᾷ αὐτὸν ἀξιόνιον υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ κληρονόμον τῆς αἰώνιου πνευματικῆς βασιλείας. Τούτου τοῦ πραγματικοῦ βαπτίσματος τύπος ἀπλοῦς ἔστι τὸ ἐμὸν βάπτισμα.

Τῇ Ευαγγελικῇ μετὰ τὰ Φῶτα.

(Ματθ. δ'. 12—17).

Τῷ καιρῷ ἔκείνω, ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεγάρησεν εἰς Γαλιλαίαν. Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέτ⁽¹⁾, ἐλθὼν κατώκησεν εἰς Καπερναούμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν δρίοις Ζαχουλῶν καὶ Νεφθαλείμ⁽²⁾, ἵνα πληρωθῇ

(1) Ναζαρέτ. πόλις τῆς Γαλιλαίας ἐν τῇ φυλῇ Ζαχουλῶν, πρὸς Ν. τῆς πόλεως Κανᾶ. Ήπεὶ ταῦτης ἴδε πλείστα εἰς Εὐαγγέλιον Α' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

(2) Ἡ φυλὴ τοῦ Ζαχουλῶν κείται πρὸς Ν. τῆς Καπερναούμ, ἡ δὲ τοῦ Νεφθαλείμ πρὸς Β.

τὸ φηθὲν διὰ Ἡσαίου προφήτου λέγοντος, Γῆ Ζαβουλών, καὶ Γῆ Νεφθαλείμι όδὸν θαλάσσης⁽¹⁾, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἔθνων. Ὁ λαός δὲ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. Ἀπὸ τότε ἥρξατο δὲ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν, Μετανοεῖτε· ἥγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω Εὐχγελικῆς περικοπῆς μαγιθάνομεν, δτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἂμα ὑπέστη τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ πειρασμὸν μετὰ τὸ θάπτισμα (πρᾶλ. δ'. 1—11), ἐγκατέλιπε τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἦλθε εἰς τὴν Γαλιλαίαν εὐθὺς μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου.

Οὐ Ιωάννης συνελήφθη διότι ἤλεγχε τὸν Ἡρώδην τὸν Ἀντίπαν, ἐπειδὴ παρανόμῳ βίῳ ὃν διῆγε μετὰ τῆς Ἡρωδίᾳδος, τῆς συζύγου τοῦ ζῶντος ἐτεροθαλοῦς ἀδελφοῦ τοῦ Ἡρώδου Φιλίππου. Τὴν σύλληψιν ταύτην μαθὼν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐγκατέλιπε τὴν Ἰουδαίαν καὶ διὰ τῆς Σαμαρείας ἤλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ διαμένων ἤλθεν εἰς τὴν Ναζαρὲτ ἐν ᾧ ἀνετράφη ἵνα διδάξῃ, ἀλλ᾽ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης ὅχι μόνον δὲν ἐδέχθησαν τὴν διδασκαλίαν του, ἀλλὰ καὶ ἤξεβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως σκοπὸν ἔχοντες νὰ φονεύσωσιν αὐτόν. Τότε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲτ, ἤλθεν εἰς Καπερναοῦμ τὴν παραθαλασσίαν, τὴν κειμένην εἰς τὰ δρικὰ τῶν φυλῶν Ζαβουλῶν καὶ Νεφθαλείμι, πληρωθείσης οὕτω τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαίου, δστις εἶπε· «Γῆ Ζαβουλῶν καὶ Γῆ Νεφθαλείμι, όδὸν θαλάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἔθνων. Ὁ λαός, δὲ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. (Ἡσ. θ'. 1. 2).

(1) Ὁδὸν θαλάσσης, ήτοι, ἡ κειμένη ἐπὶ τῆς όδος τῆς ἀγούσης εἰς τὴν θάλασσαν. θάλασσα δὲ καὶ ἐνταῦθα εἶναι ἡ τῆς Τιβεριάδος, ήτις καὶ λίμνη Γερησαρὲτ λέγεται.

Παραμέθλλει δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς τὴν ἀνωτέρῳ προφητείᾳν, ἵνα, πρὸς τοῖς ἀνωτέρω, καταδεῖξῃ ἡμῖν τὴν κατάστασιν ἐν ἣ διετέλει ὁ κόσμος κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἥν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνεφανίσθη ὡς διδάσκαλος τῆς ἀνθρωπότητος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ ἀνθρωπότης εὑρίσκετο βεβυθισμένη ἐντὸς πυκνοτάτου πνευματικοῦ σκότους, ἦτοι, ἐντὸς ἀπειρίας δεισιδαιμονιῶν καὶ ποικίλων παρεκτροπῶν της ἀνθρωπίνης φαντασίας. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀπλῆ ἰδέα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ εἶχεν ἐκλίπη, οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἔθνεσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς ἔτι τοῖς Ἰουδαίοις Ἡ δὲ ἡθικὴ ἔκκλισις τῶν ἀνθρώπων καὶ διαφθορὰ ἔφθασε μέχρι τοιούτου σημείου, ὅτε νὰ ἐρχομοσθῇ πληρέστατα δ', τι ὁ θεόπνευστος Ἡσαΐας εἶπε περὶ τῶν ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένων. Ἔνω δ' ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διετέλουν οἱ λαοὶ καὶ τὰ ἔθνη, ἥλθεν ἡ ὑπὸ τοῦ πανσόφου καὶ παναγάθου Θεοῦ ὡρισμένη στιγμή, καθ' ἥν φῶς ἐνέτειλεν αὐτοῖς. Τὸ φῶς τοῦτο τὸ πνευματικόν, τὸ μέλλον νὰ διαχύσῃ τὰς ζωογόνους ἀκτίνας του καὶ νὰ φωτίσῃ καὶ θερμάνῃ τὴν ἀνθρωπότητα, εἰναις αὐτὸς ὁ ἐνανθρωπήσας Χιδός καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, δστις ἥδη δέρχεται τοῦ δυσθεωρήτου ἔργου του ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐν τῇ πόλει Καπερναούμ.

Καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀρχόμενος τῆς θείας διδάσκαλίας του ἐπαναλαμβάνει τοὺς λόγους τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, καὶ ἀπαίτει παρ' ἐκείνων οὔτινες μέλλουσι νὰ γένωνται ὄπαδοί του τὴν εἰλικρινῆ μετάνοιαν, λέγων μετανοεῖτε ἥγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ἡ εἰλικρινής μετάγοιχ εἶνε θείας δύναμις ἥτις ἐπεξεργάζεται τὸν καθαρισμὸν τῆς καρδίας καὶ τὴν ἐξάγνισιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ παντὸς ρύπου. Διὰ ταύτης ὑψούμενος ὁ ἀνθρωπὸς ὑπεράνω τῶν ἀθλιοτήτων καὶ τῶν ποικίλων καταπτώσεων τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἀναδείκνυται τέλειος ὡς ὁ ἐν οὐρανοῖς οἰκῶν θεῖος ἡμῶν πατὴρ.

Τῇ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ

(25 Μαρτίου)

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν α'. στιχ. 24—28).

'Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ Ζαχαρίου· καὶ περιέχριθεν ἐαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα· "Οτις Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὗτω μοι πεποίηκεν δέ Κύριος ἐν ἡμέραις, αἵς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις. Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἔκτῳ⁽¹⁾, ἀπεστάλη δέ Ἀγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἥ ὄνομα Ναζαρὲτ⁽²⁾, πρὸς Παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, φῶ ὄνομα Ιωσήφ, ἐξ οίκου Δαυΐδ⁽³⁾: καὶ τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου, Μαριάμ⁽⁴⁾. Καὶ εἰσελθὼν δέ Ἀγγελος πρὸς αὐτήν, εἶπε· «Χαῖρε, κεχαριτωμένη⁽⁵⁾ δέ Κύριος μετὰ σοῦ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν». Ἡ δὲ ἰδοῦσα, διεταράχθη⁽⁶⁾ ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ· καὶ διελογίζετο, ποταπὸς⁽⁷⁾ εἴη δέ ἀσπασμὸς οὗτος. Καὶ εἶπεν δέ Ἀγγελος αὐτῇ· Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὔρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. Καὶ ἰδού, συλλήψῃ ἐν γαστρί, καὶ τέξῃ Γίον, καὶ καλέσας τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Οὗτος ἔσται μέγας, καὶ Γίδες Ὑψίστου⁽⁸⁾ κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος

(1) Τῷ μηνὶ τῷ ἔκτῳ, ἦτοι, ἀπὸ τῆς κυκλοφορίας τῆς Ἐλισάβετ. Ἡ χρονολογία αὕτη είναι ἀναγκαῖα πρὸς διάκρισιν τῆς ἡλικίας τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου.

(2) Ναζαρὲτ. "Ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο ἐν τῇ κάτω Γαλιλαίᾳ, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Θαδὼρος, καὶ εἰς τριήμερον περίπου ἀπὸ τῶν Ἱερουσαλύμων ἀπόστασιν. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀνετράφη δὲ Σωτὴρ ἡμῶν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐδομεν" (πρᾶλ. Ματθ. 6'. 23).

(3) Ἐξ οίκου Δαυΐδ. "Ο προσδιορισμὸς οὗτος, ὡς ἐκ τῆς θέσεως ἡν κατέχει ἐνταῦθα, ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἰωσήφ. Πολλοὶ ὅμως τῶν Ἐρμηνευτῶν, ἐν οἷς καὶ δὲ Ζιγαδηνός, λέγουσιν ὅτι ἀναφέρεται εἴς τε τὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν Θεοτόκον.

(4) Μαριάμ. "Ἐδραικὸν ὄνομα σύνηθες παρ' Ἐδραιοῖς, ισοδυναμοῦν πρὸς τὸ ἰσχυρά, ἦτοι, ἀνδρογυνή.

(5) Κεχαριτωμένη, ἦτοι, πλήρης χαρίτων. Ἰδίως δὲ λέγεται οὗτως ἡ Θεοτόκος, διότι ἡξιώθη αὕτη μόνη τῆς ὑψίστης χάριτος νὰ γείνῃ μήτηρ τοῦ Γίοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος τοῦ κόσμου. Διὸ αὐτὸ δέ λέγεται ἀμέσως κατώτερω καὶ εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί.

(6) Ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη. Τὴν μετοχὴν ἰδοῦσα δέονταν ἀναλύσωμεν ὡς ἔξης. «Ἡ Θεοτόκος ἀκούσασα πᾶν δέ, τι εἶπεν εἰς αὐτὴν δέ Ἀγγελος καὶ ἐνατενίσασα ἐπὶ τὴν ἀντοῦ διεταράχθη. "Ἡ ταραχὴ αὕτη προέκυψεν ἐκ τούτου" ὅτι δηλαδή δέν εὑρίσκεται νὰ νοήσῃ τι ἐσήμαινε πᾶν, δέ, τι ἔβλεπε καὶ ἤκουε. Διὸ δέ καὶ δέ Ἀγγελος καθησυχάζει τὴν ἐκπεληγμένην Θεοτόκον, λέγων πρὸς αὐτήν». Μὴ φοβοῦ κτλ.

(7) Ποταπός = ποιός τις νὰ εἴναι.

(8) Γίδες Ὑψίστου, ὡς καὶ Γίδες Θεοῦ, λέγεται κατὰ χάριν πᾶς ἀνθρώπος. Πλὴν αἱ ἀνωτέρω ἐκφράσεις χαρακτηρίζουσι κυρίως τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, διατίς Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἰκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. Εἶπε δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν Ἀγγελον. Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἀγγελος εἶπεν αὐτῇ· Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις Τύπισου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἔχ σου ἄγιον, κληθήσεται Γιδες Θεοῦ. Καὶ ίδού, Ἐλισάβετ ἡ συγγενής σου⁽¹⁾, καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα Γιδεν ἐν γήρᾳ αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἔκτος ἔστιν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· δτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ρῆμα. Εἶπε δὲ Μαριάμ· Ἰδού ἡ δούλη τοῦ Κυρίου· γένοιτο μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου. Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ Ἀγγελος.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἴστορει εἰς ἡμᾶς τὰ κατὰ τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου γενόμενα. Ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ, ἀπὸ τοῦ στίχου 5—25 ἀφηγήθη ἡμῖν πῶς ἐπηκολούθησεν ἡ τε σύλληψις καὶ ἡ γέννησις τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ιερέως Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἐλισάβετ· ταῦτα δὲ πάντα ἔχουσιν ἀμεσον σχέσιν πρὸς τὸν Εὐαγγελισμὸν καὶ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Ο Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου ἐγένετο ἐξ μῆνας μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ δοθεῖσαν ἐπαγγελίαν εἰς τὸν Ιερέα Ζαχαρίαν περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου, εἰς τὴν Ναζαρέτ. Ο Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἀφηγεῖται ἡμῖν λεπτομερῶς. πῶς ὁ Γαβριὴλ ἐνεφανίσθη καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς τὴν Θεοτόκον τὸ μυστήριον τῆς ἐν αὐτῇ θείας τοῦ Σωτῆρος ἐνσάρκωσεως, τὴν δικαίαν τῆς Θεοτόκου ἐκπληξιν καὶ ταραχήν, καὶ τὴν ἐξήγησιν ἣν κατ' ἀνάγκην ἔδωκε ἐγενήθη πρὸ τῶν αἰώνων ἀρρήτως ὑπὸ Πατρός, καὶ ἐσαρκώθη ἐν χρόνῳ κατὰ θείαν εὑδοκίαν διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν.

(1) Ἡ συγγενής σου. Περὶ τῆς συγγενείας ἡτις ἡπῆρχε μεταξὺ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Ἐλισάβετ οὐδὲν ἀκριβές ἡξέμραμεν, καθ' ὅσον οὐδὲν περὶ τούτου ἀναφέρεται ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς τὴν ἀγγὴν Παρθένον ὁ Ἀγγελος, εἰπὼν πρὸς αὐτήν· «Πνεῦμα ἄγιον ἐπελεύσειαι ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι». Εὐθὺς ὡς ὁ Ἀγγελος ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτήν, ὅτι καὶ ἡ Ἐλισά-
βετ ἡ συγγενής της χωροφορεῖ πρὸς Ἑζ ἥδη μηνῶν τὸν Πρόδρομον
Ἰωάννην, καὶ ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποθῇ ἀνεκτέλεστον πᾶν διτι
ἐπαγγέλλεται ὁ Θεός, ἡ εὐσεβῆς Παρθένος δείκνυται πρόθυμος νὰ
κύψῃ τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ θεῖον θέλημα, καὶ δηλοὶ πρὸς τὸν Ἀγ-
γελον ὅτι εἶνε ἑτοίμη νὰ γένηται ταπεινὸν ὅργανον τῶν ἀνεξερευ-
νήτων βουλῶν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν. «Ἴδού
ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτο μοι κατὰ τὸ φῆμά σου».

Μετὰ τὸ ἀνωτέρω ἡ Θεοτόκος ἔσπευσε νὰ μεταβῇ παρὰ τὴν Ἐ-
λισάβετ, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ εὐχαριστήσωσι τὸν Θεόν διὰ τὸ μεγα-
λεῖα ὡν ἀμφότεραι ἡξιώθησαν (πρᾶλ. αὐτόθι στιχ. 39 καὶ ἑφεξῆς).

Τῇ ἑορτῇ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ.

(25 Δεκεμβρίου).

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον κεφ. 6'. στιχ. 1—12).

Τοῦ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας⁽¹⁾, ἐν ἡ-
μέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως⁽²⁾, ἰδού, Μάγοι⁽³⁾ ἀπὸ ἀνατολῶν

(1) Ἐρ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. Οἱ προσδιορισμὸς τῆς Ἰουδαίας ἐτέθη πρὸς διάκρισιν ἑτέρας Βηθλεὲμ ἐν τῇ φυλῇ τῶν Βενιαμίν κειμένης.

(2) Οἱ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἡρώδης ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας τῇ ἐνεργείᾳ τῶν Ῥωμαίων. Οὗτος ἦτο ἀπαύτιος καὶ αἴμοχαρης βασιλεὺς. Αὐτὸς φοδούμενος μήπως ὁ γερρηθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων φίψῃ αὐτὸν τοῦ θρόνου, διέταξε τὴν σφαγὴν ἀπάντων τῶν ἐν Βηθλεὲμ παιδίων ἀπὸ δύο ἑτῶν καὶ κατωτέρω, σὺν τῇ πεποιθήσει ὅτι μεταξὺ αὐτῶν θὰ ἔφονεύτο καὶ ὁ Ἰησοῦς. Η φοβερὰ τοῦ Ἡρώδου διαταγὴ ἔξετελέσθη, καὶ γιλιάδες παιδίων ἐφρονούσι τὸν θάνατον, πληρωθεῖσης οὕτω τῆς προφητείας τοῦ Ἱερεύτου, ὃστις εἶπε· ἘΦωρη ἐρ Ραμᾶ ἥκούσθη, θρῆγος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολὺς. Ραχὴν κλαιούσα τὰ τέκτα αὐτῆς· καὶ οὐκ ἥθελε παρακληθῆναι, οὐκ εἰσὶ Πλήγαι, ὡς ἀφηγεῖται ἡμῖν τὸ πρᾶγμα ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐσώθη, διότι ὁ Ἰωσὴρ παρέλαβε κατὰ θείαν διαταγὴν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ κατέψυγεν εἰς Αἴγυπτον. Ἐνταῦθα διέμεινε μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ Ἡρώδου, ὅτε καὶ πάλιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ διέμεινεν ἐν Ναζαρὲτ (πρᾶλ. Ματθ. 6' 13—23).

(3) Οἱ Μάγοι τότε ἐθεωροῦντο σοφοί. Οὗτοι ἡσένων τὰ οὐράνια σώματα, ἐθεω-

παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα, λέγοντες· Ποῦ ἔστιν ὁ τεχθεὶς Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, εἴδομεν γάρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ἥλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ Βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ. Καὶ συναγαγών πάντας τοὺς Ἀρχιερεῖς⁽¹⁾ καὶ Γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπινθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὗτῳ γάρ γέγραπται διὰ τοῦ Προφήτου· Καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἰ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδᾳ· ἐκ σοῦ γάρ μοι ἔξελεύσεται ἡγούμενος, δοτις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ. Τότε Ἡρώδης, λάθρα καλέσας τοὺς Μάγους, ἤκριθωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος. Καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπε· Πορευθέντες, ἀκριβῶς ἔξετάσατε περὶ τοῦ Παιδίου· ἐπάν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, δπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἴδου, ὁ ἀστὴρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτοὺς, ἔως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ Παιδίον. Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἔγάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν⁽²⁾, εὔρον

ροῦντο δὲ καὶ ὡς πιστοὶ ἔξηγηται τῶν ὄντεων. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ περὶ οὗ δὲ λόγος Μάγοις ἦσαν Ἀραβεῖς τὴν πατρίδα, διότι ὅταν εὗρον τὸν Ἰησοῦν καὶ προσεκύνησαν αὐτόν, προσέφερον εἰς τὸ παιδίον ὡς δῶρα χρυσόν, καὶ λίθαντα, καὶ σμύρναν. Ταῦτα πάντα εἶναι προϊόντα τῆς Ἀραβίας.

(1) Ὁ ἐν ἐνέργειᾳ Ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων ἦτο εἷς, ἢ δὲ ἀρχὴ τοῦ ἡτο ἐνταῦσος. Πλὴν οἱ κατὰ καιρούς χρηματίσαντες ἀρχιερεῖς διέσωζον διὰ βίου τὸν τίτλον των, εἰχον δὲ ὑπατεῖαν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνωσι μέρος, καὶ εἰς τὸ Συνέδριον.

(2) Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐν κεφ. 6' 7 λέγει, ὅτι ἡ Θεοτόκος ἐγέννησε τὸν Σωτῆρα ἐν φάσῃ ἀλόγων ζώων, διότι, ὡς ἐκ τοῦ συρρεύσαντος πλήθους ἐνεκά τῆς διαταγῆς τῆς ἀπογραφῆς (Λουκ. 6' 1.), «οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι» (αὐτόθι: 6' 7). Ὁ Ματθαῖος ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ λέγει ἡμῖν, ὅτι οἱ Μάγοι ἥλθον καὶ εὗρον τὸ παιδίον ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἡ φαινομενικὴ αὕτη τοῦ πράγματος διαφορὰ ἔξηγεται ὡς ἔξης.

Οὐλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, οἱ συρρεύσαντες ἐν Βηθλεὲμ γάριν τῆς ἀπογραφῆς ἤρχισαν ἐν ἀναχωρησι, τοῦθ' διπερ δὲν ἦτο δυνατὸν διὰ τὴν Θεοτόκον καὶ τὸ παιδίον. Εὐθὺς δὲ ὡς ὁ πολὺς κάσμος ἀνεγάρησεν, δὲ Ιωσήφ εὔρεν Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ Παιδίον μετὰ τῆς Μαρίας τῆς μητρός αὐτοῦ· καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ· καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήγεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν, καὶ λίθανον, καὶ σμύρναν. Καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄνταρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

"Ἐννοία τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

'Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κεφαλαίῳ διηγεῖται ἡμῖν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθίος ποίᾳ τινα ἐπηκολούθησαν τὴν κοσμοσωτήριον γέννησιν τοῦ Λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελιστοῦ ὁ Σωτὴρ ἐγεννήθη ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ Βασιλέως, ἦτοι, τὸ 754 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ἀράβωνος.

Κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνεφανίσθη ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀστὴρ ἔξοχου μεγαλείου καὶ λάμψεως, ὅστις παρώρμησε τοὺς Μάγους νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν πατρίδα των καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ζητοῦντες νὰ εὕρωσι καὶ προσκυνήσωσι τὸν γεννηνηθέντα Βασιλέα. Εὐθὺς ὡς ἥλιθον οὗτοι εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐγνώσθη ὁ σκοπὸς τῆς ἑλεύσεως των, ὁ Ἡρώδης ἐταράχθη, διότι ἐνόμισεν ὅτι πρόκειται περὶ ἐπιγείου βασιλέως, ὅστις ἔμελλε νὰ διαμορφισθήσῃ πρὸς αὐτὸν τὸν θρόνον τῆς Ἰουδαίας. Ὁ Ἡρώδης συνέλαβεν ἐν νῷ τὸ καταχθόνιον σχέδιον τῆς καταστροφῆς τοῦ πατέρου· ἀλλ' ἵνα εἰναι ἀσφαλέστερος ὡς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀποχίου σκοποῦ του, συνεκάλεσε τοὺς σοφωτέρους τῶν Ἰουδαίων, τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, καὶ ἡρώτησεν αὐτούς, ποῦ, κατὰ τοὺς Προφήτας, ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστός. Οὗτοι, ὑπ' ὅψει ἔχοντες τὴν προφητείαν τοῦ Μιχαήλ, ἐβεβαίωσαν αὐτόν, διτὶ ὁ Χριστὸς μέλλει νὰ γεννηθῇ ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας (στιχ. 1—6).

Μετὰ τὴν κατηγορηματικὴν δήλωσιν τῶν Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων ὁ Ἡρώδης προσεκάλεσε κρυφίως τοὺς Μάγους καὶ ἡρώτας οἷκιαν εἰς ἣν ὀδηγήσει τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν Σωτῆρα, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ εἰσῆλθον οἱ Μάγοι καὶ προσεκύνησαν τὸ θεῖον βρέφος.

παρ' αὐτῶν μετ' ἀκριβείας νὰ μάθῃ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐφάνη ὁ ἀστήρ. Μετὰ ταῦτα ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Βηθλεέμ καὶ παρῆγγει-
λεν εἰς αὐτοὺς ἵνα, διανεγκαταστήσῃ τὸ παιδίον, ἐπιστρέψωσι καὶ πά-
λιν πρὸς αὐτόν, διότι καὶ αὐτὸς ὥφειλεν, ὡς ἐλεγε, νὰ ὑπάγῃ νὰ
προσκυνήσῃ τὸ παιδίον. Οἱ Μάγοι εὗρον τὴν ἀπαίτησιν ταύτην
τοῦ Ἡρώδου λογικὴν καὶ δικαίαν· εἶναι δὲ ἡμῖν γνωστὸς ὁ σκο-
πὸς τοῦ αἵμοχαροῦς βασιλέως. Εύθὺς ὡς ἐξῆλθον τῶν Ἱεροσολύ-
μων οἱ Μάγοι, εἶδον καὶ πάλιν τὸν ἀστέρα, διστας ὠδήγει αὐτοὺς
μέχρι τῆς Βηθλεέμης, καὶ ἔστη ἀγνωσθεὶς τοῦ τόπου ἐνθα διέσκετο τὸ
παιδίον. Οἱ Μάγοι εἰσελθόντες εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην προσεκύ-
νησαν μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς τὸν Σωτῆρα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ
προσέφερον αὐτῷ ὡς δῶρα χρυσὸν μὲν ὡς εἰς Βασιλέα· λίβανον
ὡς εἰς Θεόν, καὶ σμύρναν ὡς εἰς θυητόν.

'Ἐνῷ δὲ οὗτοι ἡτοιμάζοντο νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα,
ὅπως δώσωσιν εἰς τὸν Ἡρώδην πᾶσαν ἀκριβῆ περὶ τοῦ παιδίου
πληροφορίαν, ἔχρηματίσθησαν κατ' ὃναρ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ ἐπι-
στρέψωσι πρὸς αὐτόν. Οὕτοι δὲ δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐπέστρεψαν εἰς
τὴν χώραν αὐτῶν (στιγ. 7—12).

Τῇ ἑορτῇ τῆς περιτομῆς.

(I. 'Ιανουαρίου).

(Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. 6'. στιχ. 20 καὶ 21, 40—52).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ
αἰνοῦντες τὸν Θεόν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς
ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς. Καὶ ἐτε έπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ
περιτεμεῖν⁽¹⁾ τὸ Παιδίον, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς,

(1) Τοῦ περιτεμεῖν. 'Η γενικὴ αὕτη δηλοῖ τὸν σκοπὸν=διὰ νὰ περιτάμωσι. 'Η περιτομὴ ἦτο διατεταγμένη ὑπὸ τῆς Μωσαϊκῆς θρησκείας· αὕτη ἐτελείτο τὴν ὄγδόνην ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἡμέραν, καθ' ἣν ἐδίθετο καὶ τὸ ὄνομα εἰς τὸ παιδίον. (πρβλ. Γεν. κα'. 4. Δευτ. 16'. 3). Τὴν συνήθειαν ταύτην τηροῦσι μέχρι τῆς σή-
μερον καὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ ὄνομα Ἰησοῦς εἶναι 'Εβραϊκὸν καὶ ισο-
δυναμεῖ πρὸς τὸ Σωτήρ.

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ κληθὲν⁽¹⁾ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου, πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ. Τὸ δὲ Παιδίον ηὔξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, πληρούμενον σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό. Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἑτοῖς εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα. Καὶ δτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς Ἱεροσόλυμα κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτούς, ὑπέμεινεν Ἰησοῦς διπάτες ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οὐκ ἔγνω Ἰωσὴφ καὶ ἡ Μήτηρ αὐτοῦ. Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι, ἥλθον ἡμέρας ὁδὸν· καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς· καὶ μὴ εὑρόντες αὐτόν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, ζητοῦντες αὐτόν. Καὶ ἐγένετο, μεθ' ἡμέρας τρεῖς⁽²⁾ εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ Ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς. Ἐξίστατο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. Καὶ ιδόντες αὐτὸν, ἐξεπλάγησαν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ Μήτηρ αὐτοῦ εἶπε· Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; Ιδού, δὲ Πατήρ σου κἀγώ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ἔδειτε δτι ἐν τοῖς τοῦ Πατρός μου δεῖ εἶναι με; Καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ὄγκον αὐτοῦ· ἐλάλησεν αὐτοῖς. Καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἥλθεν εἰς Ναζαρέτ· καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ὄγκατα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία, καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

(1) Τὸ κληθέρ. Ἡ μετοχὴ τοῦ ἀορίστου ἔχει σημασίαν ὑπερσυντελίκου—δὲ ὅποιον εἶγε κληθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου. (Ματθ. α'. 25).

(2) Μεθ' ἡμέρας τρεῖς. Αἱ τρεῖς αὗται ἡμέραι λογιζονται ὡς ἔξης· μίαν ἡμέραν ὀδοιπόρησαν, κατὰ τὸ τέλος τῆς ὅποιας ἐπεισῆσαν ὅτι δὲ Ἰησοῦς δὲν ἦτο μετ' αὐτῶν· ἐτέραν ὡσαύτως ἀπώλεσαν ίνα ἐπιστρέψωσι πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν, ἀφ' ἣς ἀπώλεσαν τὸ παιδίον, ἐπανεῦρον αὐτὸν ἐν τῷ Ἱερῷ.

Ἐννοια Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Τῆς ὑπερφυσικῆς καὶ κοσμοσωτηρίου γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τῇ ταπεινῇ φάτνῃ τῆς Βηθλεέμ πρῶτοι μάρτυρες ἐγένοντο οἱ περὶ τὴν χώραν ἐκείνην ἀγραυλοῦντες ἄνθρακοι ποιμένες, οἵτινες παρωρμήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐμφανισθέντος εἰς αὐτοὺς ἀγγέλου νὰ σπεύσωσιν εἰς Βηθλεέμ καὶ προσκυνήσωσι τὸν νεοτεχθέντα Σωτῆρα. Οἱ ποιμένες οὗτοι ἦσαν θητοί ν' ἀκούσωσι καὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἀπευθυνθεῖσαν πρὸς τὸν Θεόν ἐπὶ τῇ τοῦ Σωτῆρος γεννήσει δοξολογίαν, καὶ ἔσπευσαν καὶ προσεκύνησαν τὸν ἐν τῇ φάτνῃ κείμενον λυτρωτὴν τοῦ κόσμου (πρᾶλ. Λουκ. β' 8—10). Ἐπανελθόντες δ' οὗτοι εἰς τὰ ποιμνιά των ἐκήρυττον πᾶν δ.τι εἶδον καὶ ἤκουσαν.

Πρὸς τοῖς ἀνωτέρω, ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἀφηγεῖται ἡμῖν, διτεῖ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν περιετμήθη τὴν ὄγδον ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του ἡμέραν, ώς διέταττεν ὁ Μωσαῖκὸς νόμος, καὶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου προρρηθὲν ὄνομα 'Ιησοῦς (πρᾶλ. Ματθ. α' 25). Τὴν Μωσαῖκὴν δὲ ταύτην διάταξιν ἐτήρησε καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, διότι ἔπρεπε γὰρ πληρώσῃ πᾶν τὸ ὑπὸ τοῦ Μωσαῖκοῦ νόμου ἐπιβαλλόμενον (Ματθ. γ' 15) (στιχ. 20 καὶ 21).

Ἄπὸ δὲ τοῦ 40 στίχου μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς ἀφηγεῖται ἡμῖν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ποιός τινα ἔλαθον χώραν ἐν 'Ιεροσόλυμοις κατὰ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ Σωτῆρος.

Πᾶς πιστὸς 'Ιουδαῖος ὅφειλε, κατὰ ὥρην διάταξιν τοῦ Μωσαῖκοῦ νόμου, νὰ μεταβαίνῃ εἰς 'Ιεροσόλυμα κατὰ τὰς τρεῖς μεγάλας τοῦ ἔτους 'Ιουδαϊκὰς ἑορτὰς, ἢτοι, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, κατὰ τὴν τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Σκηνοπηγίας ('Εξοδ. κγ' 17 λδ' 23. Δευτ. ις' 16 κτλ.). Τὸ τοιοῦτον δῆν ἦτο δυνατὸν νὰ τελῆται ἀνελλιπῶς, ἀφ' ἣς μάλιστα ἐποχῆς πολλοὶ τῶν 'Ιουδαίων διεσπάρησαν εἰς πλειστα τῆς ἀκανοῦς 'Ασίας καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ 'Ρωμαϊκοῦ κράτους μέρη. Πολλοὶ δῆμοις τούτων, τούλαχιστον κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ Πάσχα ἑορτήν, ἀνήργοντο εἰς 'Ιεροσόλυμα ἵνα προσφέρωσι λιτοτρείκην εἰς τὸν Θεόν τῶν πατέρων των.

Καὶ οἱ γονεῖς τοῦ Ἰησοῦ, ὡς εὔσεβεῖς Ἰουδαῖοι, ἥλθον μετὰ τοῦ παιδίου εἰς τὴν Ἱερὰν πόλιν, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἰησοῦς διήνυε τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἀλλ' ὅτε συνεπληρώθησαν αἱ ἑπτὰ ἡμέραι, καθ' ἃς διήρκουν αἱ ἑορταὶ ('Ἐξοδ. 16' 15. Λευΐτ. κγ' 6), πάντες προητοιμάζοντο ἵνα ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἰδια. Τοιουτοπρόπως καὶ οἱ γονεῖς τοῦ Ἰησοῦ μετὰ πολλῶν ἀλλων, εἴτε συμπολιτῶν των εἴτε γειτόνων των, ἔζεκίνησαν δπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἀλλ' ὅταν οὗτοι ἤρξαντο τῆς ὁδοιπορίας, εἶδον ὅτι δὲν ἦτο μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς (στιχ. 40—44)

Οἱ γονεῖς τοῦ Ἰησοῦ ἐνόμισαν, κατὰ θείαν ἵσως οἰκονομίαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς προπορεύεται αὐτῶν μετ' ἀλλων συνοδοιπόρων, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐταράχθησαν. "Οταν δμως ἐγένετο ἐσπέρα—όπότε ὅλοι οἱ συνοδοιπόροι κατέλυσον εἰς ὠρισμένον σημεῖον ἀπὸ τοῦ ὄποιου θὰ ἔξεκίνουν τὴν ἐπομένην πρωίαν—τότε ἀντελήφθησαν πλέον ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν ἦτο μετ' αὐτῶν, δι' ὃ καὶ ἐπανέλαβον τὴν εἰς Ἱεροσύλυμα ἀγουσαν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ εῦρον αὐτὸν ἐν τῷ Ἱερῷ καθεξόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκαλῶν (στιχ. 44—48).

Εὐθὺς δ' ὡς εἶδον αὐτὸν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἡπόρησαν, τοῦθ' δπερ εἴναι φυσικὸν εἰς γονεῖς, ὅταν ἴδωσι τὸ μόλις δωδεκατέτης τέκνον των νὰ συζητῇ σοθιρῶς μετὰ πεπειραμένων διδασκαλῶν. Ἀλλ' ἡ Θεοτόκος, ἡτις κατείχετο ἀπὸ μεγίστην ἀνησυχίαν καὶ θλίψιν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ παιδός, δὲν ἡδυνήθη ἢ νὰ ἐλέγῃ, οὕτως εἰπεῖν, τὸν Ἰησοῦν, δι' δ.τι ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς καὶ τοῦ Ἰωσήφ ἐποίησεν. Ο δὲ Ἰησοῦς ἀποκρινόμενος εἰς τὰς μητρικὰς παρατηρήσεις, λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· τί ὅτι ἔξιτεέ με; οὐκ ἥδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ παιρός μου δεῖ εἶναι με; θέλων διὰ τούτων νὰ δηλώσῃ εἰς τὴν Θεοτόκον, ὅτι ὡς Θεὸς προαιώνιος, δστις ἐγένετο ἀνθρωπὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ἀφ' οὗ δὲν ἦτο μετὰ τῆς μητρός του, θὰ εύρισκετο ἐν τῷ οἰκῳ τοῦ Οὐρανίου αὐτοῦ Πατρός. Ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῦ παιδίου, ὡς καὶ πάντες ὅσοι ἤκουσαν αὐτὸν οὕτω λέγοντα, οὐδόλως ἐνόησαν τοὺς λόγους του. Ἀλλ' ἡ Θεοτόκος δμως, εἰς ἣν τόσα θεῖα καὶ ὑπερφυσικὰ γεγονότα ἀπεκαλύψθησαν, διετήρει καὶ τοὺς λόγους τούτους ἐν τῇ καρδίᾳ της καὶ

περιέμενεν, δπως, ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὄρισθέντι καιρῷ, ἵδη τὸν Γίδην αὐτῆς ἀναδεικνύμενον Σωτῆρα τοῦ κόσμου.

Ἐκτοτε ὁ Ἰησοῦς προέκοπτε κατά τε τὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν ἀνάπτυξιν ἀγαπώμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ θαυμαζόμενος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Τῇ ἔօρτῃ τῶν Θεοφανείων.

(6 Ἰανουαρίου).

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον, κεφ. γ' στιχ. 13—17)

Τῷ καιρῷ ἔκείνῳ, παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἱορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων· Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχη πρός με; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἄφες ἅρτι· οὕτω γάρ πρέπον ἐστίν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίστιν αὐτόν. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς, ἀνέβη εὑθὺς ὑπὸ τοῦ σδατος· καὶ ἴδιον, ἀνεψιθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὥστε περιστεράν, καὶ ἔρχομενον ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἴδιον φωνὴ ἐκ τῶν Οὐρανῶν. λέγουσα· «Οὗτός ἐστιν ὁ Γιός μου ὃ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὑδόκησα».

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἀγωτέρω εἰδομεν τὰ κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, τὰ τῆς διδασκαλίας του, καὶ τὴν προθυμιαν μεθ' οὓς συνέρρεε πρὸς αὐτὸν ὁ λαὸς τῆς Ἰουδαίας ἵνα διδαχθῇ καὶ βαπτισθῇ.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἰωάννης ἐξηκολούθεις κηρύττων ἐν μέσῳ τῶν ὀπαδῶν του τὴν μετάνοιαν, ώς τὸ μόνον μέσον τῆς καταλλήλου προετοιμασίας πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Σωτῆρος, ἔρχεται καὶ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν ἵνα βαπτισθῇ. Εὐθὺς δ' ὡς εἰδεν αὐτὸν ὁ Ἰωάννης ἔρχόμενον πρὸς αὐτόν, κηρύττει αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους ώς

τὸν μέλλοντα λυτρωτὴν τοῦ κόσμου, λέγων· "Ιδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου". (Ιωαν. α' . 29). "Οταν δὲ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐγνώρισεν εἰς τὸν Ἰωάννην ὅτι ἔρχεται πρὸς αὐτὸς ἵνα βαπτισθῇ, ὁ Ἰωάννης, αἰσθανόμενος τὴν ἑαυτοῦ μηδενίαν καὶ θέλων νὰ ταπεινωθῇ ἐνώπιον τοῦ Γίου καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡμπόδιζεν αὐτόν, λέγων· «Ἐγώ, ὡς ἀνθρωπος ἀμαρτιλός, ἔχω χρεῖαν νὰ βαπτισθῶ ὑπὸ Σου τοῦ ἀναμαρτήτου Θεοῦ καὶ Σωτῆρός μου, καὶ Σὺ ἔρχεσαι πρὸς ἐμέ;» Άλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτοῦ ἵνα τὸν βαπτίσῃ, διότι ἐπρεπε νὰ πληρωθῇ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅντως ὁ Ἰωάννης συγεμορφώθη πρὸς τὴν θείαν διαταγὴν καὶ ἐβάπτισε τὸν Ἰησοῦν. (στιχ. 13—15).

Ἐνθὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη καὶ ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὄδατος, ἀνεῳχθῆσαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, ἦτοι, ἀπεκαλύφθη ὁ ἀόρατος πνευματικὸς κόσμος ὑπεράνω τῶν φειρῶν τοῦ Ἰορδάνου, τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατήρχετο ἐπὶ τὸν Σωτῆρα ἐν εἶδει περιστερᾶς, καὶ φωνὴ ἐξ Οὐρανοῦ ἤκουσθη λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν φῷ ηὔδοκησα.

Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν, ὅτι οὐδαμοῦ τῆς τε Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης παρίσταται ζωηρότερον τὸ μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος. Βλέπομεν δηλαδὴ τὸν Γάδιον τοῦ Θεοῦ ἀνερχόμενον τοῦ ὄδατος· τὸ Πνεῦμα τὸ "Ἄγιον κατερχόμενον ἐπ'" αὐτὸν ἐν εἶδει περιστερᾶς, καὶ τὸν Πατέρα κηρύττοντα τὴν ἰδιότητα τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Γίοῦ, διὸ τῆς φωνῆς· «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν φῷ ηὔδοκησα. (στιχ. 16 καὶ 17).

Τῇ ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως.

(6 Αὐγούστου).

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον. κεφ. ιζ'. στιχ. 1—9).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραλαμβάνει δὲ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς Σ. Γέγλαψηφιοποιήθηκε μηδὲ τοιαύτοιούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν⁽¹⁾ κατ' ίδιαν. Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος· τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. Καὶ ίδού ὡφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἡλίας, μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπε τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὅδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὅδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν Ἡλίῳ. «Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ίδού, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ίδού, φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· «Οὗτός ἐστιν ὁ Γιός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐνῷ εὑδόκησα αὐτοῦ ἀκούετε». Καὶ ἀκούσαντες οἱ Μαθηταὶ, ἐπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς, ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν· Ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβεῖσθε. Ἐπάραντες δὲ τοὺς ὄφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον. Καὶ καταβαίνοντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Μηδενὶ εἴπητε τὸ δραμα, ἔως οὗ ὁ Γιὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἐν τῇ ἀγωτέρῳ περικοπῇ ἀφηγεῖται ἡμῖν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, δι' τῆς ἐδηλωθῆ πρὸ τῶν ἐκπλήκτων μαθητῶν του ἡ θεία αὐτοῦ καὶ ἀνέκφραστος δόξης.

Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τοῦ δημοσίου βίου του, καὶ ἐν πολλαῖς ἀλλαγίς περιστάσεσιν, ὁ Σωτὴρ ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητάς του, διτὶ πολλάκις θὰ γίνωσι μάρτυρες τῆς ἐξόχου θείας δόξης του. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐφανέρωσεν ὁ Σωτὴρ τὴν δόξαν του εἰς τρεῖς μόνον ἐκ τῶν μαθητῶν του, τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἰωάννην, οὓς ιδιαζόντως ὅλως ἡγάπα. Μετὰ τούτων ἀνῆλθε τὸ ὄρος Θαβέωρ καὶ μετεμορφώθη, καθ' ὃν τρόπον

(1) Βίες ὄρος ὑψηλόρ. Τοῦτο, κατὰ τὴν ἴερὰν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν παράδοσιν, εἶναι τὸ ὄρος θαβέωρ. Φημιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀφηγεῖται ἡμῖν τὸ γεγονός ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος (στιχ. 1—3).

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν περιεβάλλετο ὑπὸ τῆς θείας αἰγλῆς, ἐνεφανίσθησαν δὲ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας, ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ συνωμίλουν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ μετ' ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ ἴσταντο μάρτυρες τῆς ἔξοχου ταύτης θείας σκηνῆς. 'Ἄλλο' δταν φωτεινὴ νεφέλη ἐσκίασεν αὐτούς, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῆς τῆς νεφέλης φωνὴ λέγουσα: Οὗτός ἐστιν ὁ Τίλος μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε, οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ καταληφθέντες ὑπὸ οόρου, δστις κυριεύει φυσικῶς τοῦ ἀνθρώπου, δταν οὔτος ἴσταται πρὸ θείου καὶ ὑπερφυσικοῦ τινος, πίπτουσιν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ διέμειναν οὔτως, ἵως οὐ ἥλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐνεθάρρυνεν αὐτούς. Τότε οἱ μαθηταὶ ἀνέψχαν τοὺς ὄφθαλμούς καὶ οὐδένα ὅλον εἶδον, εἰμὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον. Ἐνῷ δὲ κατήρχοντο τοῦ ὄρους, παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς ὁ Σωτὴρ ἵνα μὴ διαλαλήσωσιν δ, τι εἶδον καὶ ἡκουσαν εἰς τὸν ὄχλον, μέχρις οὐ ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν (στιχ. 4—9).

Τῇ ἑορτῇ τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ⁽¹⁾. (14 Σεπτεμβρίου).

(Ἐκ τοῦ κατὰ Ιωάννην κεφ. ιθ'.
στιχ. 6 — 11, 13 — 20, 25 — 27, 30 — 35).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, συμβούλιον ἐποίησαν οἱ Ἀρχιερεῖς⁽²⁾ καὶ οἱ Πρεσβύτεροι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, δπως αὐτὸν ἀπολέσωσι.

(1). Κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἑορτάζει τὴν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἡράκλειον ἀνάκτησιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ὃν εἴχε λαφυραγωγήσῃ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Χοσρόης, δστις εἰχε καταλάβη καὶ καταστρέψῃ καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. Τὸν Χοσρόην τοῦτο ἐνίκησε κατὰ κράτος ὁ Ἡράκλειος παρὰ τὴν ἀργαλαν Νίνενί κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 627 μ. Χ. Τότε οἱ Πέρσαι καταληφθέντες ὑπὸ φύρου, συνέμασαν ὑπὸ τὴν ἀργαλαν τοῦ Σιρδού τοῦ υἱοῦ τοῦ Χοσρού καὶ ἐφόνευσαν αὐτόν. Οἱ δὲ Σιρόης ἐπευεσεν ἔντρομος νὰ συνομολογήσῃ εἰρήνην πρὸς τὸν Ἡράκλειον εἰς ὃν ἀπέδωκε καὶ τὸν τίμιον Σταυρόν. Τοῦτον παραλαβὼν ὁ Ἡράκλειος ἔφερε θριαμβευτικῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν 7 Σεπτεμβρίου τοῦ 628. Τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος ἐκόμισε καὶ ὑψώσεν αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἔνθι καὶ πρότερον ἐνέργειτο. Η ὑψώσις αὕτη ἐγένετο μετὰ μεγίστης ἐπισημάτητος τὴν 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 629 ἔτους.

(2) Ἀρχιερεῖς = ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερεὺς καὶ πάντες ὅσοι ἐχρημάτισαν προγομένως τοιοῦται.

Καὶ παρεγένοντο πρὸς Πιλάτον, λέγοντες· Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Λάβετε αὐτὸν ύμεις, καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν διφείλει ἀποθανεῖν, δτὶ έαυτὸν Γίδην τοῦ Θεοῦ ἐποίησεν. "Οτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη· καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· Πόθεν εἶ σύ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας δτὶ ἔξουσίαν ἔχω σταυρώσαι σε, καὶ ἔξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαι σε; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἔχεις ἔξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ εἰμὴ ἢν σοι δεδομένον ἀνωθεν. Ὁ οὖν Πιλάτος ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον, ἥγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς τὸν τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἐβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. Ἡν δὲ Παρασκευὴ τοῦ Πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτῃ· καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· Ἰδε ὁ Βασιλεὺς ὑμῶν. Οἱ δὲ ἐκραύγασαν· Ἄρον ἄρον σταύρωσον αὐτόν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Τὸν Βασιλέα ύμῶν σταυρώσω; Ἀπεκρίθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς· Οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα. Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ. Παρέλαθον δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀπήγαγον. Καὶ βαστάζων τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον⁽¹⁾, ὃς λέγεται Ἐβραϊστὶ Γολγοθᾶ· δπου, αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύω, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. Ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἡν δὲ γεγραμμένον· «Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων». Τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνάγνωσαν τῶν Ἰουδαίων· δτὶ ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως δπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἐβραϊστὶ,

(1) *Kranion* τόπος λέγεται τὸ μέρος ἐνθα διατάσσεται σταυρωθῆναι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἵσως ἐκ τοῦ σχήματός του.

Ἐλληνιστὶ, Ῥωμαῖστί. Εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ Σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ Μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ Ἀδελφὴ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ Μαρία ἡ τοῦ Κλεωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή. Ἰησοῦς οὖν ιδὼν τὴν Μητέρα, καὶ τὸν Μαθητὴν⁽²⁾ παρεστῶτα ὃν ἡγάπα, λέγει τῇ Μητρὶ αὐτοῦ Γύναι, οἶδον ὁ Γιός σου. Εἴτα λέγει τῷ Μαθητῇ· Ἰδοὺ ἡ Μήτηρ σου. Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ Μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ίδια. Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πάντα ἥδη τετέλεσται, κλίνας τὴν κεφαλήν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Οἱ οὖν Ιουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ Σαββάτῳ, ἐπεὶ Παρασκευὴ ἦν (ἡ γάρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ Σαββάτου⁽³⁾), ἡρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεαγώσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ ἀρθώσιν. Ἡλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη, καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. Ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ως εἶδον αὐτὸν ἥδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγγη, αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ σόδωρ. Καὶ ὁ ἑωρακώς⁽⁴⁾ μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

Ἐννοια τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Τὴν ἐπομένην τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰησοῦ, οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Ηρεσθύτεροι ἐν συμβουλίῳ προσαπεφάσισαν τὸν θάνατον τοῦ Σωτῆρος, καὶ τὴν ἀπόφασίν των ταύτην ἡθέλησαν νὰ ἐπιβάλωσι καὶ εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν ἡγεμόνα, τὸν Πιλάτον. Οἱ Πιλάτος οὗτος διετέθη εὐμενῶς πρὸς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, ἐκ τε τῆς ἀξιοπρεποῦς τοῦ Σωτῆρος στάσεως ἦν ἐτήρησε πρὸς αὐτόν, καὶ ἐκ τῆς γλυκείας ὄψεώς του ἐν ᾧ διεισώρατο τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ ἄκακον τοῦ Θεκυθρώ-

(2) καὶ τὸν Μαθητὴν. Μαθητὴς ἐνταῦθα εἶναι ὁ Ἰωάννης, ὅστις ὅμιλῶν περὶ έκατοῦ μετεχειρίζεται πάντοτε τρίτον πρόσωπον.

(3) Ηρ μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτο Σάββατον, ἦτο καὶ Πάσχα.

(4) ἑωρακώς εἶναι ὁ Ἰωάννης.

που Σωτήρος. 'Αλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἡ φύσις τῆς κατὰ τοῦ Σωτήρος κατηγορίας ἦτο τοιαύτη, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον. (Κατηγορεῖτο δηλαδὴ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὅτι ἐποίησεν ἔαυτὸν Τίλον τοῦ Θεοῦ). Δι' ὅλα ταῦτα, καὶ δι' ἄλλους εἰσέτι λόγους, οὓς λεπτομερέστερον ἀναφέρουσιν οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ (ό Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης συνήθως παραλείπει πᾶν δ', τι ἐκ τῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν εἶναι γνωστόν), ὁ Πιλάτος ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα ἐλευθερώσῃ τὸν Ἰησοῦν. 'Αλλ' δύσιν καθίστατο καταληπτὴ ἡ διάθεσις αὕτη τοῦ Πιλάτου, τόσον ηὔξανε καὶ τὸ μῆσος τοῦ ἐκμανέντος Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ. 'Επειδὴ δὲ ὁ Πιλάτος ἐφοβήθη μήπως ὁ λαὸς στασιάσῃ, ἀπεφέρσισε τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ Σωτήρος τοῦ κόσμου καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἵνα σταυρωθῇ.

Μετὰ τ' ἀνωτέρω ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀναφέρει ἐν μεγίστῃ συντομίᾳ, πῶς ὀδήγησαν τὸν Σωτήρα εἰς τὸν Γολγοθᾶ, πῶς ὑψώθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ ἐνανθρωπήσας διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν Χίδις καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ποιῶν ἐκ τῶν γυναικῶν αἵτινες ἡκολούθουν τὸν Ἰησοῦν ἵσταντο παρὰ τὸν πάσχοντα ἐστηρωμένον, καὶ πῶς οὗτος ἐξέπνευσεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἀφοῦ ἥγαγεν εἰς πέρας τὸ μέγα ἔργον τῆς διὰ τοῦ Σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου ἐπιτευχθείσης συμφιλιώσεως μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Ήτις συμφιλίωσις ἐπέφερε τὴν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου ἐλευθερίαν ἡμῶν. Ταῦτα πάντα διετύπωσεν ὁ Σωτὴρ ἐκπνέων ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ τῆς τελευταίας αὐτοῦ ἐκφωνήσεως τετέλεσται.

Λίσταν δὲ καταλλήλως ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ ἀνωτέρω περικοπή, εἰλημμένη ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ πάθους τοῦ Σωτήρος ἡμῶν, διότι πρόκειται τοῖς πιστοῖς εἰς προσκύνησιν ὁ τίμιος Σταυρός, ἐπὶ τοῦ ὅποις ἐτελέσθη ἡ ἀρρητος αὕτη θυσία δι' ἡς ἐπῆλθεν ἡ ἀναγέννησις καὶ ἡ σωτηρία.

ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1902

Τὸ "Αγιον Πάσχα" Ἀπριλίου 14.

Ημέρ.	Κυριακαὶ	Σελὶς Ημέρ.		Κυριακαὶ	Σελὶς
	'Ιανουάριος			'Ιούλιος	
1	Ἡ περιοδὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	156	7	Ε' Ματθαῖου	46
6	Τὰ "Άγια Θεοφάνεια	160	14	Τῶν ἀγίων Πατέρων	135
13	Μετὰ τὰ Φῶτα	148	21	Ζ' Ματθαῖου	51
20	ΙΒ. Λουκᾶ (τῶν δέκα λεπρῶν)	103	28	Η' Ματθαῖου	53
27	ΙΕ' " (τοῦ Ζαχγαίου)	107			
	Φεβρουάριος		4	Αὔγουστος	
3	ΙΓ' Λουκᾶ (Τελ. καὶ Φαρισ.)	109	6	Θ' Ματθαῖου	54
10	ΙΖ' " (τοῦ Ασώτου)	111	11	Τῷ ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως	161
17	Τῆς Ἀπόκρεω	114	18	Ι' Ματθαῖου	57
24	Τῆς Τυροφάγου	117	25	ΙΑ"	59
	Μάρτιος			Σεπτέμβριος	
3	Πρώτη τῶν Νηστειῶν	119	4	ΙΓ' Ματθαῖου	64
10	Δευτέρα τῶν Νηστειῶν	122	8	Πρὸ τῆς Ὑψώσεως	133
17	Τρίτη τῶν Νηστειῶν	123	14	Τῷ ἑορτῇ τῆς ὁμοσπονδίας τοῦ Σταυροῦ	163
24	Τετάρτη τῶν Νηστειῶν	125	15	Μετὰ τὴν Ὑψώσιν	135
25	Τῇ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ	150	22	Δ' Λουκᾶ	77
31	Πέμπτη τῶν Νηστειῶν	126	29	Β. Λουκᾶ	79
	'Απρίλιος			'Οκτώβριος	
7	Τῶν Βαΐων	130	6	Γ' Λουκᾶ	81
14	Τοῦ Ηάγα	6	13	Δ'	82
21	Τοῦ Θωκᾶ	10	20	Γ'	87
28	Τῶν Μυροφόρων	13	27	Ζ'	90
	Μάϊος			Νοέμβριος	
5	Τοῦ Ηαραλύτου	16	3	Ε' Λουκᾶ	85
12	Τῆς Σαμαρείτιδος	19	10	Η'	93
19	Τοῦ Τυφλοῦ	26	17	Θ'	96
26	Τῶν Ἀγίων Πατέρων	30	24	ΙΓ'	105
	'Ιούνιος			Δεκέμβριος	
2	Τῆς Πεντηκοστῆς	33	1	ΙΔ' Λουκᾶ	105
9	Α' Ματθαῖου (τῶν ἀγ. Πάντων)	36	8	Ι'	98
16	Β'	39	15	ΙΑ'	100
23	Γ'	40	22	Πρὸ τῆς Χριστοῦ γέννησεως	133
30	Δ'	43	25	Τῷ ἑορτῇ τῆς γεν. τοῦ Χριστοῦ	153
			28	Μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν	143

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1903

Τὸ "Αγιον Πάσχα" Απριλίου 6.

Κυριακαὶ	Σελὶς	Ημέρα	Κυριακαὶ	Σελὶς
Ιανουάριος			Ιούλιος	
1 Ἡ περιτοή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	156	6	Γ' Ματθαῖου	48
5 Κυριακὴ πρὸ τῶν Φωτῶν	146	13	Τῶν ἄγίων Πατέρων	135
6 Τὰ ἄγια Θεοφάνεια	160	20	Η' Ματθαῖου	53
12 Μετὰ τὰ Φῶτα	148	27	Θ' "	54
19 ΙΕ' Λουκᾶ	107			
26 Τελώνου καὶ Φαρισαίου	109			
Φεβρουάριος			Αὔγουστος	
	3		I' Ματθαῖου	57
	6		Τῇ ἐορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως	161
2 Τοῦ Ἀσώτου	111	10	ΙΑ' Ματθαῖου	59
9 Τῆς Ἀπόκρεω	114	17	ΙΒ' "	62
16 Τῆς Τυροφάγου	117	24	ΙΓ' "	64
23 Α' τῶν Νηστειῶν	119	31	ΙΔ' "	66
Μάρτιος			Σεπτέμβριος	
2 Β' τῶν Νηστειῶν	122	7	Πρὸ τῆς Ὑψώσεως	133
9 Γ' τῶν Νηστειῶν	123	14	Ἡ Ζψωτικοῦ Τιμίου Σταυροῦ	163
16 Δ' τῶν Νηστειῶν	125	21	Μετὰ τὴν Ὑψώσιν	135
23 Ε' τῶν Νηστειῶν	126	28	Α' Λουκᾶ	77
25 Τῇ ἐορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ	150			
30 Τῶν Βατών	130			
Απρίλιος			Οκτώβριος	
	5		B' Λουκᾶ	79
	12		Δ' Λουκᾶ	82
6 Τὸ "Αγιον Πάσχα	6	19	Γ' "	81
13 Τοῦ Θωρᾶ	40	26	Τ' "	87
20 Τῶν Μυροφόρων	13			
27 Τοῦ Παραλύτου	16			
Μάΐος			Νοέμβριος	
	2		E' "	85
	9		Z' "	90
4 Τῆς Σαμαρείτεδος	19	16	H' "	93
11 Τοῦ Τυφλοῦ	26	23	Θ' "	96
18 Τῶν Ἅγίων Πατέρων	30	30	ΙΓ' "	105
25 Τῆς Πεντηκοστῆς	33			
Ιούνιος			Δεκέμβριος	
	7		I' Λουκᾶ	98
1 A' Ματθαίου	36	14	ΙΑ' "	100
8 B' "	39	21	Πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως	138
15 Γ' "	40	25	Τῇ ἐορτῇ τῆς Χριστοῦ γεννήσης	153
22 Δ' "	43	28	Μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν	143
79 E' Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής	46			

